MINUTA

Întâlnirii președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale din cadrul curților de apel

Iași, 23-24 septembrie 2021

În perioada 23-24 septembrie 2021 a avut loc la Iași *Întâlnirea președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale din cadrul curților de apel*, dedicată discutării aspectelor de practică neunitară în materia dreptului muncii și asigurărilor sociale. La întâlnire au participat reprezentanți ai tuturor curților de apel, Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerului Justiției.

Dezbaterile au fost moderate de doamna profesor universitar dr. Luminița Dima și domnul conferențiar universitar dr. Septimiu Vasile Panainte, formatori ai Institutului Național al Magistraturii la disciplina Dreptul muncii, în calitate de experți selectați în cadrul proiectului.

În urma dezbaterilor, referitor la temele incluse în punctajul de discuții, s-au conturat concluziile expuse în cele ce urmează.

I. CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ..... 5

1. Încetarea contractului de muncă în perioada de probă. Condiția comunicării notificării scrise în perioada de probă 5

2. Decontare cheltuieli pentru naveta la și de la locul de muncă a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat 9

II. DREPTURI BĂNEȘTI 15

1. Interpretarea prevederilor art. 5 și art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B, raportat la Decizia nr. 7/2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.....16

2. Salarizare personal plătit din fonduri publice. Învățământ. Acordarea majorării de 10% pentru personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte.....29

3. Salarizare personal plătit din fonduri publice. Învățământ. Acordarea sporului de stabilitate de 15% ulterior datei de 01.03.2018 pentru personalul care îndeplinește funcția de secretar-șef, respectiv contabil-șef unitate de învățământ.....40

4. Acordarea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare de 15% din salariul de bază, începând cu data de 31.01.2018, pentru personalul din familia ocupațională de funcții bugetare învățământ 50

5. Salarizarea personalului didactic din învățământ în conformitate cu dispozițiile Legii-cadru nr. 153/2017 după pronunțarea Deciziei nr. 7/08.02.2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Sporuri și drepturi salariale generale pentru personalul plătit din fonduri publice aplicabile personalului didactic și sporuri și drepturi salariale specifice personalului didactic din învățământ.....53

6. Drepturi salariale ale personalului militar, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare. Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 7 lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fondurile publice și art. 7 alin. (1) din O.U.G. nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene .79

7. Spor pentru risc şi suprasolicitare neuropsihică. Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 1 din O.U.G. nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum şi modificarea şi completarea unor acte normative, ale art. 7 din O.U.G. nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, şi ale art. 12 din O.U.G. nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice 82

8. Diurnă. Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 13 alin. (1) lit. a) şi alin. (3) din O.U.G. nr. 27/2006 privind salarizarea şi alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor şi altor categorii de personal din sistemul justiţiei, art. 106 alin. (2) şi art. 160 din Codul muncii, art. 1 alin. (6) din Anexa la H.G. nr. 714/2018 privind drepturile şi obligaţiile personalului autorităţilor şi instituţiilor publice pe perioada delegării şi detaşării în altă localitate, precum şi în cazul deplasării în interesul serviciului 93

9. Acordarea stimulentului de risc (COVID-19) reglementat de dispoziţiile O.U.G. nr. 43/2020 personalului din domeniul asistenţei sociale şi comunitare, beneficiarii normei, condiţii de acordare 102

10. Indemnizaţie de concediu de odihnă. Includerea sporului pentru condiţii periculoase sau vătămătoare în situaţia personalului contractual 113

11. Data de la care se aplică Ordinul Ministerului Muncii şi Ocrotirilor Sociale nr.125/1990 132

III. RĂSPUNDERE PATRIMONIALĂ 1529

1. Răspunderea patrimonială a salariaţilor. Act adiţional la contractul de muncă cuprinzând o sumă globală reprezentând costuri de şcolarizare. Clauză penală 135

IV. CONTRACTE COLECTIVE DE MUNCĂ 142

1. Efectele dispoziţiilor contractului colectiv de muncă asupra contractului individual de muncă, din perspectiva art. 17 alin. (5) ca urmare a modificării prin O.U.G. nr. 53/2017 142

V. JURISDICŢIA MUNCII 143

1. Incidenţa prevederilor art. 36 sau ale art. 64 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenţei, respectiv ale art. 75 alin. (1) sau ale art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 privind procedura insolvenţei, în situaţia acţiunilor privind creanţele constând în drepturi salariale, născute după deschiderea procedurii de insolvenţă a societăţii angajatoare. 143

2. Acordarea cheltuielilor de judecată în situaţia în care acţiunea reclamantului a fost respinsă ca neîntemeiată, dar au fost respinse excepţiile invocate de pârât 149

3. Reducerea onorariului de avocat 155

VI. ASIGURĂRI SOCIALE..... 169

1. Restituirea sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținută din indemnizaţia primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluţiei române din decembrie 1989 şi sistarea reţinerii în continuare a acestei contribuţii. Calitatea procesuală pasivă, chemarea în garanție, prescripția dreptului material la acțiune.....162

2. Efectele deciziilor Curţii Constituţionale 202

3. Termenul de prescripție aplicabil acţiunilor în restituirea sumelor, reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate, reţinute din indemnizaţia de gratitudine lunară reglementată de dispozițiile art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004..... 207

4. Dreptul la pensie în cazul personalului silvic. Condiții de valorificare a stagiului în condiții speciale (Legea nr. 234/2019) 219

5. Condiții pentru deschiderea dreptului la pensie în cazul persoanelor cu handicap. Problema cumulului de beneficii 223

I. CONTRACTUL INDIVIDUAL DE MUNCĂ

1. Încetarea contractului de muncă în perioada de probă. Condiția comunicării notificării scrise în perioada de probă

Problema de drept[1]**:** *Contractul de muncă încetează de drept și în ipoteza în care notificarea scrisă poartă dată anterioară încetării perioadei de probă, dar este comunicată angajatului după acest moment, sau notificarea scrisă trebuie să fie comunicată în perioada de probă?*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 31 Codul muncii, art. 1326 Cod civil
Cuvinte-cheie: încetarea contractului individual de muncă, perioadă de probă, comunicarea actului unilateral

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt:

Situaţia care a generat opiniile divergente este dată de contestarea unei decizii de încetare a contractului individual de muncă în temeiul dispozițiilor art 31 alin. (3) Codul muncii, în ipoteza în care notificarea scrisă poartă dată anterioară încetării perioadei de probă, dar este comunicată angajatului după acest moment.

a) Într-o opinie s-a susţinut că pentru a interveni încetarea contractului în perioada de probă este necesar ca notificarea scrisă să fie comunicată angajatului în interiorul perioadei de probă. Oricând pe durata perioadei de probă sau la sfârşitul acestei perioade, dar nu mai târziu de acest moment, contractul individual de muncă poate înceta prin notificare scrisă, la iniţiativa oricăreia dintre părţi, nici salariatul şi nici angajatorul nefiind ţinuţi să respecte vreun termen de preaviz.

Faptul că angajatul refuză să se prezinte la sediul angajatorului pentru a i se înmâna notificarea este irelevant; în cazul în care angajatul refuză să primească notificarea scrisă de încetare a contractului individual de muncă, angajatorul are modalităţi alternative de comunicare prin care să probeze îndeplinirea în termen a cerinţelor prevăzute de art. 31 alin. (3) C. muncii.

[1] CA Iași

Existența unei notificări verbale cu privire la încetarea raporturilor contractuale, precum și comunicarea acestei decizii către Revisal nu sunt suficiente, dispozițiile art. 31 alin. (3) C. muncii impunând expres necesitatea exclusiv a unei notificări scrise cu privire la încetarea contractului individual de muncă pe durata sau la sfârșitul perioadei de probă.

Nulitatea prevăzută de art. 31 alin. (3) din Codul muncii are caracterul unei nulități exprese, caracterul normei legale este imperativ, iar încălcarea atrage indubitabil sancțiunea nulității absolute.

b) Într-o altă opinie se reține că este suficientă emiterea notificării pe perioada sau la sfârșitul perioadei de probă, comunicarea notificării după momentul împlinirii termenului fixat ca și perioadă de probă nu atrage nulitatea deciziei de încetare a contractului de muncă în temeiul dispozițiilor art. 31 Codul muncii.

Astfel, în condițiile în care angajatorul dovedește emiterea notificării înăuntrul termenului de probă, în acord cu dispozițiile art. 278 alin. (1) pct. 3 din Codul de procedură civilă, data înscrisurilor sub semnătură privată este opozabilă altor persoane decât celor care le-au întocmit, numai din ziua în care a devenit certă, prin una dintre modalitățile prevăzute de lege, respectiv din ziua când au fost înregistrate într-un registru sau alt document public, aspectul privind comunicarea după împlinirea termenului nu atrage nulitatea deciziei de încetare a contractului de muncă (Dosar nr. 4695/99/2019 al Tribunalului Iași).

Opinia redactorului

Pentru a se produce efectul de încetare a contractului individual de muncă în condițiile art. 31 alin. (3) Codul muncii este necesar a fi îndeplinite următoarele condiții: părțile contractante să fi convenit la încheierea contractului o perioadă de probă, pe parcursul perioadei de probă sau cel mai târziu la sfârșitul acesteia, oricare dintre părți să își manifeste voința de încetare a contractului, manifestarea de voință să se concretizeze într-un înscris – notificare, iar acest înscris să fie comunicat părții contractante într-o manieră aptă să conducă la informarea părții.

În cazul în care, pe durata perioadei de probă, oricare dintre părți dorește încetarea contractului, concluzionând că nu acceptă consolidarea relației de muncă, este suficientă manifestarea de voință, exteriorizată în forma scrisă. Notificarea scrisă prevăzută de art. 31 alin. (3) Codul muncii este un act unilateral prin care angajatorul sau angajatul își manifestă voința în sensul încetării contractului individual de muncă.

Codul muncii se completează cu dispozițiile Codului civil; în privința actului unilateral dispozițiile art. 1326 Cod civil impun comunicarea acestuia atunci când actul stinge un drept al destinatarului sau când informarea este necesară potrivit naturii actului, iar în ipoteza actului unilateral supus comunicării, efectele se produc de la momentul comunicării.

Sancțiunea care intervine în ipoteza nerespectării condițiilor prevăzute de art. 31 alin. (3) la emiterea actului unilateral al notificării este nulitatea (art. 1246 Cod civil), iar

sancțiunea nulității nu poate fi aplicată decât în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege (art. 10 Cod civil).

Or, art. 31 alin. (3) Codul muncii prevede că pe durata sau la sfârșitul perioadei de probă contractul individual de muncă poate înceta „exclusiv printr-o notificare scrisă, fără preaviz, la inițiativa oricăreia dintre părți, fără a fi necesară motivarea acesteia".

Având în vedere maniera de redactare a textului, rezultă că manifestarea de voință a părții în sensul încetării contractului de muncă trebuie să îmbrace formă scrisă, iar data acestui înscris trebuie să se situeze în intervalul perioadei de probă sau la sfârșitul perioadei de probă.

Actul de comunicare este distinct și ulterior emiterii notificării. Comunicarea determină momentul producerii efectelor actului, pe când forma scrisă a actului și respectarea intervalului de timp în care această manifestare de voință poate să apară sunt condiții de validitate a actului. În acest sens, este aplicabil prin analogie, considerentul 109 al deciziei nr. 34/2016 a ÎCCJ: „Comunicarea, ca act distinct de decizia de concediere, reprezintă o situație de fapt, ce poate fi dovedită prin orice mijloc de probă, inclusiv cu martori și prezumții".

Actul de comunicare a notificării către cocontractant fiind un act distinct de actul de dezicere, iar condiția comunicării notificării până la sfârșitul perioadei de probă nefiind prevăzută de lege, nu poate fi dedusă pe cale de interpretare. Este real că notificarea scrisă implică și un act de comunicare, notificarea având semnificația încunoștințării, aducerii la cunoștință, dar condițiile de validitate ale actului unilateral de voință sunt contemporane cu momentul emiterii, astfel încât doar manifestarea unilaterală de voință consemnată în actul notificare trebuie să intervină cel mai târziu la sfârșitul perioadei de probă, nu și comunicarea, care determină exclusiv momentul de la care efectul actului unilateral, valid, se produce.

De altfel, în situația în care oricare dintre părți alege să denunțe contractul de muncă la sfârșitul perioadei de probă, exercitându-și dreptul în limitele sale interne, comunicarea actului în interiorul perioadei de probă ar fi cvasiimposibilă.

Opinia formatorilor INM

Problema de drept ce face obiectul prezentei spețe o reprezintă data la care trebuie comunicată notificarea de încetare a contractului individual de muncă emisă de angajator în temeiul art. 31 alin. (3) C. muncii, respectiv dacă aceasta poate fi comunicată și după ce s-a încheiat perioada de probă.

În opinia noastră, notificarea trebuie comunicată cel mai târziu la sfârșitul perioadei de probă.

Potrivit articolului anterior menționat, *„Pe durata sau la sfârșitul perioadei de probă, contractul individual de muncă poate înceta exclusiv printr-o notificare scrisă, fără preaviz, la inițiativa oricăreia dintre părți, fără a fi necesară motivarea acesteia."*

Așadar, fie pe durata perioadei de probă, fie la sfârșitul acesteia, contractul individual de muncă poate înceta prin actul unilateral al oricăreia dintre părți. În cazul în care nu intervine un astfel de act unilateral, contractul individual de muncă va continua să producă efecte, pentru încetarea sa fiind necesară intervenția unuia dintre cele trei cazuri expres prevăzute de lege: acordul părților, demisie sau concediere.

În aceste condiții, este necesar să stabilim data la care notificarea uneia dintre părți cu privire la încetarea contractului individual de muncă produce efecte, respectiv la data emiterii sau la data comunicării sale.

Pentru a determina acest lucru, relevanță prezintă regimul juridic al actului juridic unilateral.

Potrivit art. 278 alin. (1) din Codul muncii coroborat cu art. 2 alin. (2) C.civ., prevederile acestuia se completează cu prevederile legislației civile, respectiv cu prevederile Codului civil.

Or, potrivit art. 1326 C.civ., *„Actul unilateral este supus comunicării atunci când constituie, modifică sau stinge un drept al destinatarului și ori de câte ori informarea destinatarului este necesară potrivit naturii actului."*

Considerăm că notificarea prevăzută de art. 31 alin. (3) C. muncii stinge un drept al destinatarului, fiind necesară informarea acestuia, actul fiind așadar supus comunicării. Unul dintre principiile consacrate de Codul muncii este cel al bunei-credințe. Or, în spiritul acestui principiu, considerăm că angajatorul are obligația de a informa salariatul despre intenția sa de încetare a contractului individual de muncă în temeiul prevederilor art. 31 alin. (3) C. muncii atât timp cât salariatul se află în perioada de probă. În caz contrar, acesta va considera, în mod justificat că angajatorul este mulțumit de aptitudinile sale personale și profesionale, contractul individual de muncă urmând cursul normal.

Mai mult, dacă am accepta posibilitatea ca notificarea să fie comunicată și ulterior încetării perioadei de probă, am ajunge la situația în care angajatorul emite notificarea în perioada de probă, cu titlu preventiv, și o comunică atunci când vrea să înceteze raporturile de muncă (prin ipoteză, ulterior încetării perioadei de probă), eludând prevederile în materia concedierii.

Cu privire la comunicarea notificării, devin aplicabile prevederile art. 1326 alin. (3) C.civ., potrivit cărora: *„Actul unilateral produce efecte din momentul în care comunicarea ajunge la destinatar, chiar dacă acesta nu a luat cunoștință de aceasta din motive care nu îi sunt imputabile."*

Așadar, efectul notificării se produce la momentul comunicării și constă în încetarea contractului individual de muncă. Or, art. 31 alin. (3) C. muncii prevede că *„Pe durata sau la sfârșitul perioadei de probă, contractul individual de muncă poate înceta exclusiv printr-*

o notificare scrisă (...)", prin urmare, încetarea poate avea loc doar în timpul perioadei de probă sau la sfârșitul ei, nu și ulterior acesteia.

În consecință, ultimul moment la care poate avea loc comunicarea notificării, deci data la care aceasta își produce efectul de încetare a contractului individual de muncă, este ultima zi a perioadei de probă.

Cu majoritate, a fost agreată soluția propusă în opinia formatorilor INM, în sensul că pentru valabila încetare a contractului de muncă este necesar ca notificarea să ajungă la destinatar până la încheierea perioadei de probă, cu mențiunea că prin ajungerea la destinatar urmează a fi avută în vedere posibilitatea destinatarului de a lua la cunoștință de conținutul notificării, și nu neapărat luarea efectivă la cunoștință a acestuia.

În cadrul dezbaterilor pe acest punct, s-a făcut distincție între manifestarea de voință privind încetarea contractului încheiat pe perioada de probă și diferitele etape ale procesului de comunicare a acestei manifestări de voință (inițierea comunicării, transmiterea notificării, ajungerea notificării la destinatar, recepționarea notificării de către destinatarul acesteia), pe de o parte, și între condițiile de validitate și cele care afectează producerea efectelor notificării, pe de altă parte, respectiv dacă actul comunicării constituie sau nu o condiție de validitate a notificării.

Astfel, într-o opinie exprimată de unii participanți s-a apreciat că în această materie legiuitorul nu a înțeles să condiționeze validitatea notificării de comunicarea acesteia, astfel încât, pentru valabila încetare a contractului de muncă este suficientă emiterea notificării până la sfârșitul perioadei de probă, chiar dacă actul comunicării se realizează ulterior.

Într-o altă opinie, exprimată de alți participanți, s-a susținut că pentru valabila încetare a contractului de muncă sunt necesare și suficiente emiterea și transmiterea notificării (inițierea comunicării) până la sfârșitul perioadei de probă, dovedită cu dată certă, chiar dacă notificarea scrisă ajunge la destinatar ulterior. Pentru această soluție pledează și dreptul angajatorului sau angajatului, după caz, la valorificarea în integralitate a perioadei de probă.

2. Decontare cheltuieli pentru naveta la și de la locul de muncă a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat

Problema de drept[2]**:** *Decontarea cheltuielilor pentru naveta la și de la locul de muncă a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat. Condițiile necesar a fi îndeplinite în vederea aprobării cererii de decont; nerespectarea termenului de depunere a cererii de decont la unitatea școlară în termenul prevăzut de lege, lipsa documentelor doveditoare.*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 276, art. 105 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 1/2011; H.G. nr. 569/2015
Cuvinte-cheie: decont navetă, personal didactic

Situaţia care a generat problema supusă dezbaterii este aceea a acţiunilor prin care personalul didactic solicită obligarea pârâtelor unităţi şcolare să deconteze contravaloarea cheltuielilor de transport la și de la locul de muncă.

a) Într-o opinie s-a reținut că în privința documentelor justificative prezentate de beneficiar la decont, dispozițiile art. 7 alin. (9) lit. c) impun prezentarea bonurilor de achiziție a carburantului, pentru transportul efectuat cu autoturismul/ambarcaţiunea proprietate personală sau deţinut/ă legal cu orice titlu, iar suma decontată se calculează potrivit prevederilor alin. (7). Valoarea bonurilor prezentate la decont trebuie să fie cel puţin egală cu valoarea sumei decontate.

Mai reține instanța însă faptul că, potrivit dispozițiilor art. 7 alin. (9) din Norme, documentele justificative se depun lunar la decont pentru luna precedentă, aceeași obligaţie, de a depune lunar documentele prevăzute de lege pentru efectuarea decontului, fiind impusă și de dispozițiile art. 5 alin. (2) din norme: „Consiliul de administraţie al unității de învățământ analizează și verifică legalitatea solicitărilor, aprobă lunar cererile solicitanților și fundamentează necesarul lunar de finanțare, individual și pe total unitate de învățământ. Necesarul de finanțat se transmite de către directorul unității de învățământ sub formă de solicitare primarului, respectiv preşedintelui consiliului județean, după caz, în termen de 5 zile lucrătoare de la încheierea lunii pentru care se face fundamentarea, în vederea deschiderii de credite pentru efectuarea plăților."

Or, în raport de dispozițiile legale care impun obligaţia depunerii şi aprobării lunare a cererilor pentru decontul cheltuielilor din luna precedentă, instanța de apel reține că termenul impus de lege în vederea valorificării dreptului de decont nu a fost respectat pentru cheltuielile de transport aferente lunilor mai-iunie 2018, obiect al analizei în prezentul apel. Din această perspectivă este întemeiat apelul unității administrativ-teritoriale, întrucât nerespectarea termenului legal pentru formularea cererii are ca efect

[2] CA Iași

imposibilitatea deschiderii creditelor, în condiţii legale. Având în vedere că sursa financiară a decontării cheltuielilor de transport este reprezentată de veniturile proprii ale unităţilor administrativ-teritoriale, titularul obligaţiei are dreptul deplin şi interesul de verificare a realităţii şi corectitudinii raportului de creanţă, chiar dacă plata se realizează intermediat, prin unitatea şcolară.

(Decizia 187/30.03.2021 a Curţii de Apel Iaşi în dosarul 2554/99/2020)

b) Într-o altă opinie s-a apreciat că nu poate fi reținută apărarea formulată de apelanta pârâtă, în sensul că reclamanta nu poate beneficia de decontarea cheltuielilor cu naveta deoarece nu a respectat termenul prevăzut de art. 7 alin. (9) și art. 5 alin. (2) din H.G. nr. 569/15.07.2025 pentru formularea solicitărilor de decontare a cheltuielilor cu efectuarea navetei. Pe de o parte, pentru că, deși dispozițiile legale invocate fac referire la prezentarea lunară a documentelor justificative pentru luna precedentă, la aprobarea lunară a cererilor și la fundamentarea lunară a necesarului de finanțare, totuși acesta este un termen de recomandare, iar nerespectarea termenului nu poate conduce la concluzia că beneficiarilor nu li se mai decontează aceste cheltuieli. Pe de altă parte, din înscrisurile aflate la dosarul primei instanțe rezultă că toate cererile de decontare au fost formulate de reclamantă în luna următoare celei pentru care a solicitat decontarea cheltuielilor cu efectuarea navetei, împrejurarea că acestea au fost înregistrate ulterior de către unitatea de învățământ neputând fi imputată reclamantei.

Conform prevederilor art. 276 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, personalului didactic din unitățile de învățământ care nu dispune de locuință în localitatea unde are postul, i se decontează cheltuielile de transport, conform legii. Potrivit prevederilor art. 105 alin. (2) lit. c) din aceeași lege, finanțarea complementară se asigură din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale de care aparțin unitățile de învățământ preuniversitar, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată, pentru cheltuieli pentru naveta cadrelor didactice, conform legii.

Potrivit dispozițiilor art. 2 din H.G. nr. 569/2015, „(1) Autoritățile administrației publice locale au obligația de a cuprinde în bugetul local sume destinate decontării cheltuielilor cu efectuarea navetei beneficiarilor din învățământul preuniversitar de stat, din unitățile de învățământ special și din centrele de resurse și asistență educațională, care nu dispun de locuință în localitatea unde este situată unitatea de învățământ la care au postul.

(2) Sumele destinate navetei beneficiarilor prevăzuți la alin. (1) se asigură din veniturile proprii ale bugetelor locale și din sumele defalcate din taxa pe valoarea adăugată pentru echilibrarea bugetelor locale.

De asemenea, art. 3 din aceeași hotărâre prevede că beneficiază de decontarea cheltuielilor de navetă cadrele didactice și personalul didactic auxiliar, care nu dețin locuință în localitatea unde aceștia își au postul.

(2) Cheltuielile cu efectuarea navetei se decontează doar atunci când distanța ce trebuie parcursă zilnic depășește limita teritorială a localității în care se găsește unitatea de învățământ preuniversitar de stat.

Reclamanta, prin bonurile fiscale depuse la dosar a dovedit că a efectuat naveta cu mașina personală, care, fiind bun comun, a fost înmatriculată pe numele soțului său, astfel cum rezultă din dovezile depuse în apel. În aceste condiții, chiar dacă autoturismul nu este înmatriculat pe numele reclamantei, cererea nu trebuia să fie însoțită de o împuternicire notarială sau de un contract de comodat, așa cum susține apelanta pârâtă. Prin urmare, nu era necesar ca reclamanta să atașeze cererii de decontare alte înscrisuri decât certificatul de înmatriculare a autoturismului.

Dovada utilizării combustibilului exclusiv pentru transportul la și de la unitatea de învățământ, care în opinia apelantei pârâte lipsește în cauză, este fără relevanță juridică în condițiile în care decontarea nu se realizează la valoarea bonurilor de achiziție a carburantului, ci la valoarea unui abonament pentru ruta respectivă, în condițiile art. 7 alin. (7) din H.G. nr. 569/15.07.2025. Astfel, potrivit art. 7 alin. (6) lit. b) din H.G. nr. 569/2015, chiar și atunci când există servicii de transport efectuate de operatorii de transport în comun pe ruta dintre localitatea de domiciliu/reședința și localitatea în care se află unitatea de învățământ, cadrul didactic poate opta pentru transportul cu autoturismul proprietate personală sau deținut legal cu orice titlu, decontarea cheltuielilor realizându-se însă, în toate cazurile, potrivit alin. (7) al art. 7, "la valoarea unui abonament pentru ruta respectivă sau pentru distanțe similare".

Împrejurarea că, în anumite perioade pentru care au fost prezentate bonuri de achiziție carburant, reclamanta nu a avut activitate la unitatea de învățământ deoarece era vacanță școlară nu poate determina nedecontarea cheltuielilor cu efectuarea navetei, ci doar decontarea proporțional cu perioada de activitate, conform art. 7 alin. (12) din H.G. nr. 569/15.07.2025.

(Decizia nr. 48/09.02.2021 a Curții de Apel Iași în dosarul nr 2537/99/2020)

Opinia redactorului este în sensul primei opinii, fiind necesar a se depune atașate cererilor de decont formulate lunar pentru luna anterioară documentele doveditoare ale costurilor implicate de efectuarea navetei potrivit dispozițiilor H.G. nr. 569/15.07.1995, termenul de depunere a cererii fiind unul de decădere, nu de recomandare.

Texte normative relevante

Normele metodologice privind decontarea cheltuielilor pentru naveta la și de la locul de muncă a cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat (aprobate prin H.G. nr. 569/2015)

Art. 5 (1) În vederea decontării lunare a cheltuielilor cu efectuarea navetei, consiliul de administrație al unității de învățământ analizează cererile pentru asigurarea decontării cheltuielilor cu efectuarea navetei, având în vedere următoarele elemente: (...)

(2) Consiliul de administrație al unității de învățământ analizează și verifică legalitatea solicitărilor, aprobă lunar cererile solicitanților și fundamentează necesarul lunar de finanțare, individual și pe total unitate de învățământ. Necesarul de finanțat se transmite de către directorul unității de învățământ sub formă de solicitare primarului, respectiv președintelui consiliului județean, după caz, în termen de 5 zile lucrătoare de la încheierea lunii pentru care se face fundamentarea, în vederea deschiderii de credite pentru efectuarea plăților.

Art. 6 (1) În vederea asigurării fondurilor necesare decontării cheltuielilor cu efectuarea navetei cadrelor didactice în bugetele de venituri și cheltuieli ale autorităților administrației publice locale, ordonatorii de credite ai unităților de învățământ prevăzute la art. 1 alin. (2) lit. f) vor transmite ordonatorului principal de credite al bugetului local, până la data de 1 noiembrie a fiecărui an, pentru anul bugetar următor, o solicitare fundamentată a sumelor necesare.

(2) În vederea stabilirii sumelor necesare prevăzute la alin. (1), în perioada 1-30 septembrie a fiecărui an, beneficiarii înștiințează în scris conducătorul unității de învățământ că pe parcursul anului școlar vor solicita decontarea cheltuielilor cu efectuarea navetei la și de la locul de muncă, cu specificarea nivelului estimat al valorii totale.

(3) La nivelul ordonatorului principal de credite se verifică, se analizează și se centralizează solicitările tuturor unităților de învățământ de pe raza unității administrativ-teritoriale, în vederea stabilirii nivelului creditelor bugetare ce vor fi aprobate în buget, necesare finanțării cheltuielilor cu efectuarea navetei cadrelor didactice și a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat.

(4) În cursul anului, până la data de 1 noiembrie, ordonatorii de credite ai unităților de învățământ actualizează cererea transmisă potrivit alin. (1), în funcție de modificările intervenite ca urmare a începerii unui nou an școlar și în funcție de necesități, procedează la rectificare bugetară în condițiile legii în vederea majorării sau diminuării, după caz, a creditelor bugetare destinate finanțării acestor cheltuieli.

Art. 7 (9) Documentele justificative prezentate de beneficiar lunar la decont, pentru luna precedentă, unității de învățământ sunt următoarele: (...)

Opinia formatorilor INM

1. Cu privire la problema expusă, în practica judiciară se mai poate regăsi subliniată și premisa existenței unui raport de dreptul muncii, cu specificitatea aferentă:

„Cu toate acestea, faptul că reclamantul intimat nu ar fi formulat în termen cererile de decontare sau le-ar fi formulat în mod tardiv nu impietează asupra dreptului său de a-i fi decontate cheltuielile cu naveta şi nu echivalează cu o renunțare la dreptul de a-i fi restituite cheltuielile de transport, întrucât art. 38 C. muncii postulează cu caracter imperativ că „Salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege." Or, dreptul la decontarea cheltuielilor de transport este un drept legal ce se bucură de protecţia instituită prin art. 38 C.muncii, fiind consacrat legislativ prin art. 276 din Legea educației naționale nr. 1/2011 şi prin H.G. nr. 569 din 15 iulie 2015 pentru aprobarea Normelor metodologice privind decontarea cheltuielilor pentru naveta la şi de la locul de muncă a cadrelor didactice şi a personalului didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat, astfel că reclamantul poate să acţioneze pentru valorificarea sa în termenul general de prescripţie extinctivă de 3 ani de zile.

Pe de altă parte, se observă că, chiar în situația unor cereri tardiv depuse, art. 6 alin. (4) din H.G. nr. 569/2015 permite ordonatorului de credite al unității de învățământ să actualizeze în cursul anului, până la data de 1 noiembrie, cererea transmisă anterior autorității administrației publice locale în vederea alocării sumelor necesare, în funcție de modificările intervenite ca urmare a începerii unui nou an şcolar şi în funcţie de necesităţi. Art. 5 alin. (2) din acelaşi act normativ dispune: consiliul de administrație al unității de învățământ analizează şi verifică legalitatea solicitărilor, aprobă lunar cererile solicitanților şi fundamentează necesarul lunar de finanțare, individual şi pe total unitate de învățământ. Necesarul de finanțat se transmite de către directorul unității de învățământ sub formă de solicitare primarului" (Decizia nr. 726/2017 din 26-sept-2017, Curtea de Apel Timişoara).

2. În privința documentelor doveditoare ale costurilor implicate de efectuarea navetei, față de dispozițiile H.G. nr. 569/15.07.1995, chiar dacă s-a optat pentru transport cu autoturismul și decontul se realizează la nivelul valorii unui „abonament pentru ruta respectivă sau pentru distanțe similare", apreciem că acestea trebuie depuse pentru a se certifica realitatea angajării cheltuielii respective de către solicitant (spre exemplu, pot fi situații în care mai mulți colegi utilizează același autoturism pentru a efectua naveta, caz în care decontul se realizează o singură dată pentru deținătorul autoturismului).

3. Legat de natura termenului de depunere a cererii, aflându-ne în prezența unui raport de muncă, apreciem că nu este vorba de un termen de decădere de ordine publică (instituit prin dispoziții legale care ocrotesc un interes general). Apelul la calificarea termenelor din dreptul comun este condiționat, în virtutea art. 278 alin. (2) din Codul muncii, de compatibilitatea cu specificitatea raporturilor de muncă.

Or, un termen de decădere nu este supus, ca regulă, suspendării şi întreruperii [art. 2548 alin. (1) Cod civil]; prin urmare, simpla depășire a termenului ar conduce, *eo ipso*, la pierderea dreptului subiectiv al salariatului. Totodată, art. 2547 Cod civil prevede că „dacă din lege sau din convenția părților nu rezultă în mod neîndoielnic că un anumit termen este de decădere, sunt aplicabile regulile de la prescripție".

În opinia noastră, din dispozițiile art. 5 alin. (2) și art. 7 alin. (9) din H.G. nr. 569/15.07.2015 nu rezultă în mod neîndoielnic că termenul este de decădere, cuvântul „lunar" putând fi circumscris mai degrabă periodicității cu care se efectuează întreaga procedură de decontare. Apreciem că textele trebuie interpretate sistematic și teleologic, în sensul că procedura de decontare este lunară (așa cum abonamentele sunt, de regulă, lunare, pontajul este lunar, plățile efectuate de către angajator în temeiul contractelor de muncă sunt, de regulă, lunare etc.).

În același timp, art. 6 alin. (4) impune ordonatorilor de credite ai unităților de învățământ „actualizarea cererii transmise" (formulare inadecvată, actualizarea poate fi realizată de către titularul cererii), în funcție de modificările intervenite ca urmare a începerii unui nou an şcolar şi în funcţie de necesităţi, și realizarea unei rectificări bugetare în mod corespunzător (rectificare care nu este exclusă nici ulterior, în procedură ordinară, spre exemplu în situația în care se impune suplinirea celui care are contractul suspendat de către o persoană care face naveta). Reglementarea expresă a obligației de rectificare bugetară în vederea majorării creditelor bugetare destinate finanțării acestor cheltuieli nu susține ipoteza naturii termenului ca fiind de decădere.

O condiționare strictă a realizării dreptului consacrat prin lege organică de procedurile care privesc bugetarea ar putea să conducă la o desubstanțializare a acestuia. S-a arătat că: „Susținerea apelantei în sensul că sumele aferente acestor plăți nu au fost aprobate anual prin legea bugetului anual, nu constituie un motiv de netemeinicie a acțiunii, întrucât dreptul reclamanților este reglementat de lege, iar cele susținute de pârâți privesc măsurile de executare, situație ce se poate reglementa prin rectificare bugetară" (Decizia nr. 1913/2016 din 29-sept-2016, Curtea de Apel Pitești).

În acest context, apreciem că prin dispozițiile art. 7 alin. (9) legiuitorul nu a avut în vedere decontarea lunară exclusiv pentru luna precedentă sub sancțiunea decăderii (tacite).

Revenind la dispozițiile art. 2547 Cod civil, care face referire la aplicabilitatea regulilor de la prescripție, avem în vedere faptul că termenele de prescripție sunt circumscrise în special dreptului material la acțiune.

În concluzie, considerăm că termenul analizat este unul relativ – de recomandare, având ca scop disciplinarea și sistematizarea activității de decontare.

În unanimitate, participanții și-au însușit opinia formatorilor INM, în sensul că termenul de depunere a cererii de decont este unul de recomandare.

II. DREPTURI BĂNEȘTI

1. Interpretarea prevederilor art. 5 și art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B, raportat la Decizia nr. 7/2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

Problema de drept[3]: *De când se acordă și cum se calculează drepturile prevăzute de art. 5 și art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B, raportat la Decizia nr. 7/2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 38, art. 5 alin. (1), art. 8 din Anexa nr. 1, Capitolul I, lit. B din Legea cadru nr. 153/2017; art. 34 din O.U.G. nr. 114/2018
Cuvinte-cheie: gradație de merit, creștere salarială, majorare salarială, salariu de bază

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Vaslui - Secția civilă, cu nr. 175/89/2020 din 27 ianuarie 2020, reclamantul Sindicatul Liber Învățământ Zona X, în numele și pentru membrii de sindicat reprezentați, a solicitat obligarea pârâtei Grădinița cu program prelungit Y la calcularea și plata diferențelor de drepturi salariale, începând cu data de 1 ianuarie 2019, ca urmare a creșterii salariului de bază în plată [obținut prin aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (3) lit. a) și d), precum și prin aplicarea art. 38 alin. (41) din Legea-cadru nr. 153/2017], cu un procent de 25% corespunzător gradației de merit și cu un procent de 10% corespunzător funcției de diriginte/profesor pentru învățământul primar, conform prevederilor art. 5 și art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B - Reglementări specifice personalului didactic din învățământ din Legea-cadru nr. 153/2017, obligarea la calculul și plata acestor majorări/creșteri salariale în raport cu salariul de bază lunar stabilit potrivit pct. 1, până la data la care membrii de sindicat nu vor mai îndeplini condițiile legale în vigoare pentru acordarea acestora (...).

În dosarele înregistrate pe rolul Curții de Apel București – Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, cererile au obiect similar, cu diferența că se solicită drepturi salariale începând cu data de 01.07.2017, respectiv 01.01.2018.

[3] CA București

Legislație incidentă – enunțarea textelor relevante (numai acele articole, alineate sau teza care vizează direct problema):

Art. 38. - Aplicarea legii

(1) *Prevederile prezentei legi se aplică etapizat, începând cu data de 1 iulie 2017.*
(2) *Începând cu data de 1 iulie 2017:*

a) *se mențin în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, până la 31 decembrie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție și indemnizațiilor de încadrare, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizația brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții; (…)*

(3) *Începând cu data de 1 ianuarie 2018 se acordă următoarele creșteri salariale:*

a) *cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, precum și cuantumul brut al sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul lunar brut, indemnizația brută de încadrare, solda lunară/salariul lunar de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se majorează cu 25% față de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, fără a depăși limita prevăzută la art. 25, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții; (…)*

d) *prin excepție de la lit. a), începând cu 1 martie 2018, cuantumul brut al salariilor de bază, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, de care beneficiază personalul didactic din unitățile/instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar de stat, inclusiv unitățile conexe, precum și personalul din cadrul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, se majorează cu 20% față de nivelul acordat pentru luna februarie 2018, cu respectarea prevederilor alin. (6);*

d²) *de prevederile lit. d) beneficiază începând cu luna mai 2018 și personalul încadrat pe funcțiile de inspector școlar general, inspector școlar general adjunct, inspector școlar de specialitate și inspector școlar; (…)*

(4) *În perioada 2019-2022 se va acorda anual o creștere a salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, fiecare creștere reprezentând 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018. Creșterea respectivă și data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat cu respectarea prevederilor art. 6 lit. h).*

(4¹) *Prin excepție de la prevederile alin. (4), personalul didactic de predare, personalul didactic auxiliar, personalul didactic de conducere și personalul de îndrumare și control din învățământ beneficiază:*

a) *începând cu 1 ianuarie 2019 de prima tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018;*

b) *începând cu 1 ianuarie 2020 de a doua tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018;*

c) *începând cu 1 septembrie 2021 de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022.*

(4²) *Prevederile alin. (4¹) nu se aplică personalului asimilat din punctul de vedere al salarizării cu personalul didactic încadrat în unitățile/instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar de stat.*

(5) *Prin legea privind plafoanele unor indicatori specificați în cadrul fiscal-bugetar se pot stabili anual alte majorări salariale decât cele prevăzute de prezentul articol.*

(6) *În situația în care, începând cu 1 ianuarie 2018, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare sunt mai mari decât cele stabilite potrivit prezentei legi pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022.*

(6¹) *Începând cu luna mai 2018, în situația în care veniturile salariale nete acordate potrivit prevederilor prezentei legi sunt mai mici decât cele aferente lunii februarie 2018, se acordă o sumă compensatorie cu caracter tranzitoriu care să acopere diferența, în măsura în care persoana își desfășoară activitatea în aceleași condiții. Suma compensatorie este cuprinsă în salariul lunar și nu se ia în calcul la determinarea limitei prevăzute la art. 25. Suma compensatorie se determină lunar pe perioada în care se îndeplinesc condițiile pentru acordarea acesteia. (…)*

(8) *În situația în care, în urma promovării în funcție, grad sau treaptă profesională ori a avansării în gradație, potrivit legii, rezultă un salariu de bază mai mic decât cel avut la data promovării sau avansării în gradație, se păstrează salariul de bază avut anterior promovării sau avansării în gradație.*

Art. 5 alin. (1) din Anexa nr. 1, Capitolul I litera B

(1) Personalul didactic din învățământ, inclusiv personalul didactic auxiliar din bibliotecile centrale universitare, beneficiază de gradație de merit, acordată prin concurs. Această gradație se acordă pentru 16% din posturile didactice existente la nivelul inspectoratului școlar, bibliotecilor centrale universitare, respectiv al instituției de nivel superior și reprezintă o creștere cu 25% a salariului de bază deținut. Gradația de merit se atribuie pe o perioadă de 5 ani.

Art. 8 din Anexa nr. 1, Capitolul I, litera B

Personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar beneficiază de o majorare de 10% a salariului de bază.

Ordonanța de urgență nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene

Art. 34: (*1) Prin derogare de la prevederile art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, începând cu 1 ianuarie 2019, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare se majorează cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018.*

(2) Începând cu luna ianuarie 2020, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se menține cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2019, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții.(...)

Doctrina privind problemele juridice (prezentarea fragmentelor relevante cu indicarea sursei în mod similar modului de redactare a articolelor din revistele de drept)

Nu a fost identificată această problemă de drept specifică în literatura de specialitate.

Decizii ale Curții Constituționale, ale Curții Europene a Drepturilor Omului și ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, care vizează strict problematica analizată: indicare emitent: decizie, hotărâre, etc./număr/an, abstract și extras relevant din sursa principală, în cazul în care fragmentul este preluat dintr-o altă sursă decât hotărârea, se va indica sursa și autorul.

Nu au fost identificate.

Practica judiciară - hotărâri ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale instanțelor de control judiciar superioare instanței la care s-a ridicat problema (pentru problemele ridicate de către judecătorii și tribunale) și pe orizontală - ale altor instanțe de același grad, cu indicarea soluțiilor instanțelor de control judiciar și evidențierea unei eventuale practici neunitare la nivel național: indicare instanță/denumire hotărâre (sentință/decizie, încheiere) număr/an, număr dosar, abstract și extras relevant.

Decizia civilă nr. 2170/15.04.2021, pronunțată în dosar nr. 14502/3/2020; decizia civilă nr. 2171/15.04.2021, pronunțată în dosar nr. 20033/3/2020; decizia civilă nr. 1339/10.03.2021, pronunțată in dosarul nr. 14991/3/2020; decizia civilă nr. 156/18.01.2021,

pronunțată în dosarul nr. 14221/3/2020, decizia civilă nr. 423/01.02.2021, pronunțată în dosarul nr. 14292/3/2020; decizia civilă nr. 2961/25.05.2021, pronunțată in dosarul nr.20034/3/2020; decizia civilă nr. 2796/17.05.2021, pronunțată in dosarul nr. 19144/3/2020; decizia civilă 3019/27.05.2021, pronunțată in dosar nr. 19070/3/2020, decizia civilă nr. 2984/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 1080/87/2020; decizia civilă nr. 2985/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 14540/3/2020; decizia civilă nr. 2986/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 19064/3/2020).

Soluţii juridice posibile cu argumente în susţinerea fiecăreia (fiecare soluţie va fi numerotată şi va fi urmată de argumentele care o susţin şi cu exprimarea eventualelor rezerve cu privire la acea interpretare):

A. Într-o primă opinie s-a apreciat că majorările salariului de bază, respectiv sporurile prevăzute în anexele la lege nu vor fi acordate decât în momentul în care salariile de bază vor fi stabilite conform anexelor, adică în momentul în care se vor aplica salariile de bază stabilite pentru anul 2022. Anterior acestui moment, majorările/creşterile (nu şi sporurile) vor fi acordate în baza art. 38, respectiv prin aplicarea acestora la salariul de bază din anul 2022, din care se scade salariul de bază aferent lunii decembrie 2018. Aşadar, salariul de bază în plată se majorează cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 (la care se aplică şi creşterea de 25% pentru gradaţia de merit şi majorarea de 10% pentru dirigenţie) şi cel din luna decembrie 2018. Creşterile/majorările nu se aplică la salariul de bază în plată în luna decembrie 2018, ci sunt cuprinse în diferenţele de drepturi salariale rezultate din aplicarea art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017.

Argumentele pentru această opinie, sunt următoarele:

În primul rând, de la data intrării în vigoare a Legii nr. 153/2015 se observă o modificare a naturii juridice a acestor elemente salariale (creştere pentru gradaţie de merit şi majorare pentru dirigenţie); astfel, în timp ce, conform legislaţiei anterioare acestea reprezentau spor, respectiv indemnizaţie, în Legea nr. 153/2017 sunt reglementate drept majorări şi creşteri ale salariului de bază[4]. Diferenţa de natură juridică a fost evidenţiată în Decizia nr. 7/2021 a ÎCCJ – Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

Această modificare a naturii juridice devine aplicabilă numai în momentul în care drepturile salariale se stabilesc conform anexelor la Legea nr. 153/2017, respectiv în anul 2022 sau după 01.01.2018, când salariul de bază atinge nivelul celui din anul 2022, potrivit art. 38 alin. (6).

Anterior aplicării salariului de bază stabilit pentru anul 2022, salariaţilor li se aplică sistemul de salarizare reglementat de legislaţia anterioară, majorat cu procentele aferente fiecărui an, conform art. 38. Din definiţiile salariului de bază şi a salariului lunar din art. 7 lit.a) şi lit. e) din Legea nr. 153/2017 rezultă că majorările salariului de bază se aplică faţă

[4]Art. 5, respectiv art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017.

de suma de bani prevăzută de anexele I-IX. Cum salariul de bază nu se stabileşte, începând cu 01.01.2019, conform anexelor (decât pentru cei care au ajuns la nivelul din 2022), majorarea prevăzută de articolele art. 5 şi 8 din anexa nr. I nu se poate stabili raportat la salariul de bază în plată, întrucât astfel s-ar nesocoti definiţiile salariului de bază şi salariului lunar din Legea nr. 153/2017, aplicându-se unui salariu de bază din legislaţia anterioară majorările din prezenta legislaţie de salarizare. Acest mod de calcul al salariului de bază, în care se combină valoarea salariului de bază din legislaţia anterioară cu majorările din legislaţia actuală, nu rezultă din nici o dispoziţie a Legii nr. 153/2017. Dacă am considera că majorările salariului de bază prevăzute de art. 5 şi 8 din anexa nr. 1 devin aplicabile începând cu 01.01.2018, aplicarea art. 38 alin. (4^1) lit. a) din Legea nr. 153/2017 ar determina un calcul absurd. Astfel, în vederea aplicării creşterii prevăzute de articolul menţionat s-ar calcula salariul de bază aferent anului 2022 care ar fi majorat cu 10%, (majorare pentru dirigenţie) şi cu 25% (creştere pentru gradaţie de merit), din acesta s-ar scădea salariul de bază aferent lunii decembrie 2018 şi la rezultatul scăderii s-ar aplica, din nou, majorările de 10%, respectiv de 25%, ceea ce ar determina o dublă valorificare a aceloraşi majorări.

Modalitatea de aplicare etapizată a legii, în sensul că celor care nu au ajuns la nivelul salariului de bază din 2022 li se aplică sistemul de salarizare reglementat de legislaţia anterioară, majorat cu procentele aferente fiecărui an, conform art. 38 rezultă în mod expres din Decizia nr. 27/2020 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – Completul competent să judece recursul în interesul legii.

Din considerentele deciziilor Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie pronunţate în interpretarea Legii nr. 153/2017 rezultă că majorările salariului de bază, respectiv sporurile prevăzute în anexele la lege nu vor fi acordate decât în momentul în care salariile de bază vor fi stabilite conform anexelor (cu alte cuvinte, se vor aplica salariile de bază stabilite pentru anul 2022). Anterior acestui moment, majorările (nu şi sporurile) vor fi acordate în baza art. 38, respectiv prin aplicarea acestora la salariul de bază din anul 2022, din care se scade salariul de bază aferent lunii decembrie 2018.

În sensul acestei opinii au pronunţat hotărâri: Curtea de Apel Bucureşti (decizia civilă nr. 2170/15.04.2021 pronunţată în dosar nr. 14502/3/2020; decizia civilă nr. 2171/15.04.2021, pronunţată în dosar nr. 20033/3/2020; decizia civilă nr. 1339/10.03.2021, pronunţată in dosarul nr. 14991/3/2020; decizia civilă nr. 156/18.01.2021, pronunţată în dosarul nr. 14221/3/2020; decizia civilă nr. 423/01.02.2021, pronunţată în dosarul nr. 14292/3/2020; decizia civilă nr. 2961/25.05.2021, pronunţată in dosarul nr.20034/3/2020; decizia civilă nr. 2796/17.05.2021, pronunţată in dosarul nr. 19144/3/2020; decizia civilă 3019/27.05.2021, pronunţată in dosar nr. 19070/3/2020), Curtea de Apel Galaţi (decizia civilă nr. 371/22.04.2021 pronunţată în dosar nr. 4823/121/2019; decizia civilă nr. 211/18.03.2021 pronunţată în dosar nr. 1145/113/2020).

În sensul acestei opinii s-a pronunţat majoritatea judecătorilor în cadrul Întâlnirii profesionale privind problemele de practică judiciară în materia litigiilor de muncă şi asigurări sociale discutate de judecătorii de la Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale a Curţii de Apel Bucureşti, la data de 22.03.2021.

B. Într-o a doua opinie s-a apreciat că, având în vedere natura juridică a majorărilor/creşterilor salariului de bază, începând cu data de 01.01.2017, respectiv cu 01.01.2018, aceste majorări salariale trebuie să se raporteze la salariul de bază aflat în plată, obţinut prin aplicarea art. 38 alin. (3) lit. a) şi d) şi art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017, şi nu la salariul de bază aferent lunii decembrie 2016, aşa cum se acordă în prezent aceste categorii de drepturi personalului didactic.

Argumentele care stau la baza acestei opinii sunt următoarele:

Majorările/creşterile salariale cuvenite pentru gradaţia de merit şi pentru dirgenţie au urmat regimul diferit al sporurilor şi au fost calculate prin raportare la salariul de bază în plată în luna decembrie 2016, ele nefiind operate ca majorări ale salariului de bază, astfel cum prevede expres Legea nr. 153/2017. Or, drepturile salariale prevăzute de art. 5 şi art. 8 al literei B a Capitolului I al Anexei I la Legea cadru nr. 153/2017 sunt expres definite de lege ca majorări, respectiv creşteri ale salariului de bază, nu ca şi sporuri, această concluzie rezultând şi din Decizia nr. 7/2021 a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

În sensul acestei opinii au pronunţat hotărâri: Curtea de Apel Alba Iulia (decizia civilă nr. 721/06.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 1538/107/2020; decizia civilă nr. 689/27.04.2021, pronunţată în dosarul nr. 3318/85/2019), Tribunalul Caraş-Severin (sentinţa civilă nr. 323/11.03.2021 pronunţată în dosar nr. 2011/115/2020, definitivă la data de 27.04.2021 prin neapelare; sentinţa civilă nr. 322/11.03.2021 pronunţată în dosar nr. 2010/115/2020, definitivă la data de 27.04.2021 prin neapelare; sentinţa civilă nr. 364/16.03.2021 pronunţată în dosar nr. 160/115/2021, definitivă la data de 10.05.2021 prin neapelare; sentinţa civilă nr. 344/16.03.2021 pronunţată în dosar nr. 1878/115/2020, definitivă la data de 10.05.2021 prin neapelare).

C. Într-o a treia opinie s-a apreciat că, având în vedere natura juridică a majorărilor/creşterilor salariului de bază, începând cu data de 01.01.2019, aceste majorări salariale trebuie să se raporteze la salariul de bază aflat în plată, obţinut prin aplicarea art. 38 alin. (3) lit. a) şi d) şi art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017, şi nu la salariul de bază aferent lunii decembrie 2016, aşa cum se acordă în prezent aceste categorii de drepturi personalului didactic.

Argumentele care stau la baza acestei opinii sunt următoarele:

Pentru perioada 01.07.2017 – 31.12.2017: toate elementele salariului brut s-au menţinut în plată, fără să se opereze nici o modificare a acestora, astfel încât dezlegările Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din Decizia nr. 7/08.02.2021 nu influenţează modalitatea concretă de stabilire a salariului brut lunar.

Pentru anul 2018: creşterile salariale prevăzute pentru anul 2018 se aplică distinct pentru salariul de bază şi celelalte elemente ale salariului lunar, în raport de modalitatea de stabilire şi reglementare a acestora potrivit dispoziţiilor legale anterioare Legii cadru nr. 153/2017, astfel încât gradaţia de merit şi indemnizaţia de dirigenţie se determină în raport de salariul de bază prevăzut pentru luna decembrie 2016. Acestor categorii de venituri li se modifică natura, respectiv devin elemente ale salariului de bază numai atunci când conform aplicării tranzitorii a Legii-cadru nr. 153/2017 se aplică salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, chiar şi cu fracţiunile de ¼, respectiv începând cu anul 2019 conform art. 38 alin. (4^1) din lege.

Pentru perioada 2019–2022: creşterile/majorările salariului de bază pentru personalul didactic prevăzut de Legea cadru nr. 153/2017 se aplică salariului de bază în plată începând cu anul 2019 faţă de dezlegările Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la natura majorărilor/creşterilor salariului de bază. În chip logic, decizia Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie menţionată nu putea avea în vedere situaţia din învăţământul preuniversitar, de vreme ce întrebarea cu care a fost învestită s-a referit la perioada ce a debutat începând cu data de 01.01.2019.

Adoptarea O.U.G. nr. 114/2018 a urmărit realizarea devansării nivelului de salarizare stabilit pentru anul 2022 în legea-cadru nr. 153/2017, în ceea ce îi privea pe salariaţii din învăţământul preuniversitar, adică, în alţi termeni, o derogare de la principiul stabilit prin art. 38 alin. (1) din Legea nr. 153/2017.

Salariul de bază despre care face vorbire alineatul 4^1 al art. 38 din Legea cadru nr. 153/2017, începând cu data de 01.01.2019, include şi majorările de la art. 5 şi 8 din Anexa 1, capitolul I litera B din acelaşi act normativ, pentru că acesta este modul de alcătuire a salariului de bază conform Legii nr. 153/2017, începând cu data de 01.01.2022.

De asemenea, în această perioadă de aplicare etapizată a legii, spre deosebire de perioadele anterioare, salariile de bază din grilele/anexele Legii cadru nr. 153/2017 devin element de determinare a salariului de bază.

În sensul acestei opinii au pronunţat hotărâri: Curtea de Apel Cluj (decizia civilă nr. 771/A/26.05.2021 pronunţată în dosar nr. 1559/100/2020; decizia civilă nr. 527/A/2021 pronunţată în dosar nr. 1490/100/2020), Curtea de Apel Braşov (decizia civilă nr. 332/AP/29.03.2021 pronunţată în dosar nr. 4885/62/2019), Curtea de Apel Bucureşti (decizia civilă nr. 2984/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 1080/87/2020; decizia civilă nr. 2985/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 14540/3/2020; decizia civilă nr. 2986/25.05.2021, pronunţată în dosarul nr. 19064/3/2020).

În sensul acestei opinii s-au pronunţat majoritatea judecătorilor la Întâlnirea profesională trimestrială privind problemele de practică judiciară în materia litigiilor de muncă şi asigurări sociale discutate de judecătorii de la instanţele din circumscripţia Curţii de Apel Cluj la data de 01.04.2021.

Opinia judecătorului redactor

A. Legea nr. 153/2017 se aplică etapizat:

- în anul 2017 se mențin drepturile salariale aferente perioadei anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 153/2017;
- în anul 2018 drepturile salariale ale personalului didactic (salariul de bază, precum și sporurile, compensările, indemnizațiile etc.) se majorează de două ori, o dată în luna ianuarie, cu 25% și încă o dată în luna martie, cu 20%;
- în anul 2019 se majorează salariul de bază cu ¼ din diferența dintre salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, la care se aplică majorările pentru dirigenție și pentru gradația de merit prevăzute de art. 5 și art. 8 din anexa nr. 1 la Legea nr. 153/2017, și salariul aferent lunii decembrie 2018. Gradația de merit și indemnizația de dirigenție, care sunt acordate în baza legislației anterioare Legii nr. 153/2017, se mențin în același cuantum, întrucât **au natura juridică a unor sporuri și indemnizații**, iar art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 prevede menținerea cuantumului lor.

În consecință, cererea privind acordarea unor diferențe salariale rezultate din aplicarea majorărilor prevăzute de art. 5 și de art. 8 din Legea nr. 153/2021 la salariul de bază în plată nu are niciun fundament legal în dispozițiile legii de salarizare, începând cu datele de 01.07.2017, 01.01.2018, 01.01.2019, 01.01.2020.

B. Interpretarea art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 prin decizia nr. 71/2021 a ÎCCJ este inutilă, întrucât aceste prevederi nu împiedică aplicarea majorărilor prevăzute de art. 5 și art. 8 din anexa nr. 1 la Legea nr. 153/2017 la salariul de bază aferent anului 2022, în funcție de care se stabilesc majorările salariului de bază.

Astfel, prevederile art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2019 în anul 2019 plafonează cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar la nivelul acordat pentru luna decembrie 2018, însă creșterile prevăzute de art. 38 alin. (4^1) lit. a) și b) nu se calculează prin raportare la drepturile (sporuri, compensații etc.) la care face referire art. 34 alin. (2), ci prin raportare la drepturile aplicabile pentru anul 2022 (salariu de bază și majorări) și salariul de bază din luna decembrie 2018.

Interpretarea art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr.114/2019 prin dispozitivul deciziei nr. 7/2021 nu conduce la concluzia că art. 5 și 8 din anexa nr. 1 ar trebui aplicate la salariul de bază aflat în plată, înainte ca salariul de bază să ajungă la nivelul anului 2022, întrucât această concluzie nu rezultă expres din dispozitivul sau din considerentele acestei decizii și este contrazisă în mod expres prin considerentele și dispozitivele Deciziilor nr. 82/2018 a ÎCCJ – Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept și nr. 27/2020 a ÎCCJ – Completul competent să soluționeze recursul în interesul legii. Mai mult, o astfel de concluzie ar contraveni prevederilor art. 7 din Legea nr. 153/2017 care definesc salariul de bază și salariul lunar și ar conduce la majorări care exced celor prevăzute de art. 38 în perioada de aplicare etapizată a legii (2017 -2022).

Opinia formatorilor INM

Problema de drept spusă analizei în cele două situații o reprezintă modul în care se interpretează și se aplică prevederile art. 5 și art. 8 din Anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B, raportat la Decizia nr. 7/2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, începând cu 1 ianuarie 2019.

Potrivit art. 5 alin. (1) din Anexa nr. 1, Capitolul I litera B, *„(1) Personalul didactic din învățământ, inclusiv personalul didactic auxiliar din bibliotecile centrale universitare, beneficiază de gradație de merit, acordată prin concurs. Această gradație se acordă pentru 16% din posturile didactice existente la nivelul inspectoratului școlar, bibliotecilor centrale universitare, respectiv al instituției de nivel superior și reprezintă o creștere cu 25% a salariului de bază deținut. Gradația de merit se atribuie pe o perioadă de 5 ani."*

Art. 8 din Anexa nr. 1, Capitolul I, litera B prevede că *„Personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar beneficiază de o majorare de 10% a salariului de bază."*

Prin Decizia nr. 7/2021, Înalta Curte de Casație și Justiție a arătat că *„interpretarea logică și gramaticală a acestor prevederi legale conduce la concluzia că acordarea gradației de merit are ca efect majorarea cu 25% a salariului de bază, ea nereprezentând un element salarial distinct de salariul de bază, ci un drept ce are ca efect direct majorarea acestui salariu. Prin urmare, în armonie cu înțelesul noțiunii de "salariu lunar" oferit de art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017, gradația de merit nu aparține categoriei compensațiilor, indemnizațiilor, sporurilor, adaosurilor, primelor, premiilor ori altor elemente ale sistemului de salarizare care, deși integrate salariului (brut) lunar, sunt privite de legiuitor ca distincte de salariul de bază." De asemenea, și majorarea de 10% a salariului de bază „vizează în mod direct salariul de bază, atrăgând creșterea acestuia, astfel că ea nu reprezintă un element salarial distinct de salariul de bază, asimilabil sporurilor, indemnizațiilor, primelor ș.a. la care se referă, diferențiindu-le de salariul de bază, art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017."*

În ce privește reglementările Legii nr. 153/2017, cele referitoare la aplicarea etapizată a legii în anii 2017 și 2018 nu pun probleme în cazul de față.

Începând cu anul 2019, sunt aplicabile dispozițiile art. 38 alin. (4) și (4^1) din Legea nr. 153/2017, precum și cele ale art. 34 din O.U.G. nr. 114/2018

În reglementarea art. 38 din Legea nr. 153/2017:

***„(4)** În perioada 2019-2022 se va acorda anual o creștere a salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, fiecare creștere*

reprezentând 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018. Creșterea respectivă și data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat cu respectarea prevederilor art. 6 lih. h).

(4¹) *Prin excepție de la prevederile alin. (4), personalul didactic de predare, personalul didactic auxiliar, personalul didactic de conducere și personalul de îndrumare și control din învățământ beneficiază:*

a) *începând cu 1 ianuarie 2019 de prima tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018;*

b) *începând cu 1 ianuarie 2020 de a doua tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018;*

c) *începând cu 1 septembrie 2021 de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022."*

Potrivit art. 34 alin (1) și (2) din O.U.G. nr. 114/2018, în forma aplicabilă la data intrării în vigoare acestui act normativ:

„(1) Prin derogare de la prevederile art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, începând cu 1 ianuarie 2019, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare se majorează cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018.

(2) Începând cu 1 ianuarie 2019, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, se menține cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2018, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții."

Cu privire la aplicarea Legii începând cu anul 2019, considerăm că trebuie avute în vedere dezlegările oferite de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 82/2018 care, în considerentele sale (citate și în Decizia nr. 46/2020 pentru a respinge ulterior o altă sesizare) a statuat, în legătură cu o majorare salarială nouă (majorarea salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii, prevăzută de dispozițiile notei 2 lit. c) pct. II lit. A cap. I din anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017) că interpretarea sistematică, logică și gramaticală a dispozițiilor art. 38 alin. (2), (3), (4) și (6) privind aplicarea etapizată a legii, impune concluzia că majorarea nu poate fi acordată de la momentul intrării în vigoare a legii, 1 iulie 2017 până la sfârșitul anului 2017 sau pentru anul 2018, pentru că s-ar încălca prevederile art. 38 alin. (2) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind menținerea în plată a drepturilor salariale în anul 2017, la nivelul celor din luna iunie 2017, precum și prevederile

art. 38 alin. (3) din același act normativ, care determină majorarea în anul 2018 a drepturilor salariale avute în luna decembrie 2017 cu un procent de 25%. Această majorare va deveni aplicabilă și va fi acordată în momentul în care salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază prevăzute în anexa la Legea-cadru nr. 153/2017, anexă prin care se instituie majorarea respectivă începând cu anul 2019, în condițiile detaliate prin art. 38 alin. (4) din actul normativ menționat. În consecință, dispozițiile privind majorările prevăzute de anexele la Legea nr. 153/2017 se aplică începând cu anul 2019, când salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază prevăzute în anexă.

Pe de altă parte, trebuie avute în vedere și considerentele Deciziei nr. 7/2021 în legătură cu dispozițiile redate mai sus ale art. 34 alin (1) și (2) din O.U.G. nr. 114/2018:

„129. În aceste circumstanțe legale, faptul că la art. 38 alin. (4[1]) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 se evocă "salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018", iar în cuprinsul alineatului (2) al art. 34 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 se face referire la "salariul brut lunar", impune constatarea că legiuitorul a înțeles să aibă în vedere situații juridice diferite, în condițiile în care reperul fundamental instituit prin cele două texte legale este el însuși diferit: salariul de bază, pe de o parte, respectiv salariul brut lunar, pe de altă parte.

130. În procesul civil în care s-a formulat prezenta cerere de sesizare pentru dezlegarea unei chestiuni de drept prezintă importanță a se stabili dacă gradația de merit la care se referă art. 5 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, respectiv majorarea cu 10% a salariului de bază la care se referă art. 8 din aceeași anexă, capitol și literă reprezintă elemente salariale care fac parte din salariul de bază sau, dimpotrivă, care nu se integrează acestuia, dar se cuprind în salariul brut lunar al personalului didactic.

135. Ținând seama de cele sus-arătate, rezultă că, întrucât dispozițiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 se referă la salariul brut lunar, ele nu sunt aplicabile în cazul personalului didactic care beneficiază de gradația de merit la care se referă art. 5 sau de majorarea de 10% instituită prin art. 8 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017. Pe cale de consecință, trebuie considerat că sunt incidente prevederile art. 38 alin. (4[1]) din Legea-cadru nr. 153/2017, drepturile salariale ale personalului didactic beneficiar trebuind calculate, începând cu data de 1 ianuarie 2019, prin raportare la aceste dispoziții legale."

În consecință, în viziunea Înaltei Curți de Casație și Justiție, începând din 1 ianuarie 2019 devin aplicabile dispozițiile privind majorările prevăzute de anexele la Legea nr. 153/2017, când salariile de bază au fost determinate utilizând salariile de bază prevăzute în anexă, în condițiile art. 38 alin. (4) și (4[1]). Astfel, salariul de bază se calculează prin adăugarea creșterii de 25% reprezentând gradația de merit și a majorării de 10% pentru dirigenție, atât la salariul de bază de referință („salariul de bază prevăzut de lege pentru

anul 2022"), cât și la salariul de bază din luna decembrie 2018, și acordarea cu titlu de creștere a ¼ din diferența dintre cele 2 sume și nu va mai fi adăugat ca spor.

În acest mod, cuantumul concret al gradației de merit și al majorării pentru dirigenție, ca parte a salariului de bază, va crește și acesta cu câte ¼, etapizat, până se va ajunge la valoarea lor din 2022 (salariu de bază + majorări și creșteri aferente anului 2022). Acordarea în plus a gradației de merit și a sumei de 10% pentru dirigenție și ca spor sau indemnizație (prin aplicarea cumulată a reglementărilor aplicabile acestora prevăzute atât de Legea nr. 153/2021, cât și de legislația anterioară) ar însemna acordarea lor de două ori, ceea ce contravine chiar scopului aplicării etapizate a prevederilor legale până la atingerea valorii maxime aferente anului 2022.

Cu majoritate, participanții au agreat, în sensul Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 7/2021, că aplicarea majorărilor prevăzute de art. 5 și art. 8 din Anexa 1 la Legea nr. 153/2017 Cap. I lit. B. la salariul de bază, în condițiile art. 38 alin. (4¹) din Legea nr. 153/2017, se realizează începând cu data de 1 ianuarie 2019, anterior acestei date aplicându-se dispozițiile art. 38 alin. (3) lit. a) și d).

În aplicarea Deciziei ÎCCJ nr. 7/2021 a fost emis Ordinul ministrului educației nr. 3993/16.06.2021.

Cu referire la modalitatea de calcul, participanții au apreciat că nu se impune adoptarea unei concluzii, având în vedere existența pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție a unui recurs în interesul legii (sesizarea nr. 2453/1/2021).

Din dezbaterile pe acest punct a rezultat existența unei practici neunitare la nivelul instanțelor, atât în ceea privește data aplicării majorărilor prevăzute de art. 5 și 8 din Anexa 1 la Legea nr. 153/2017 Cap. I lit. B. la salariul de bază, cât și în ceea privește modul de calcul al acestor majorări.

Astfel, unii participanți au evocat soluții de practică judiciară în sensul aplicării dispozițiilor Legii nr. 153/2017 privind compunerea salariului de bază cu includerea celor două tipuri de majorări, începând cu data de 1 ianuarie 2018, apreciindu-se că dezlegarea dată prin Decizia ÎCCJ nr. 7/2021 s-a circumscris, în mod necesar, obiectului și limitelor sesizării instanței supreme, ceea ce urmează a fi avut în vedere fiind calificarea juridică, de elemente ale salariului de bază, recunoscută prin decizia menționată.

Într-o altă orientare a practicii judiciare s-a apreciat că pentru perioada anterioară datei de 1 ianuarie 2019 se aplică dispozițiile art. 38 alin. (3) din Legea nr. 153/2017, care constituie o normă cu dispoziții tranzitorii cu caracter special și care trimite, în cuprinsul de la lit. a), cât privește majorările salariale, la salariul acordat pentru luna decembrie 2017. Potrivit aceleiași orientări jurisprudențiale, începând cu data de 1 ianuarie 2019, majorarea de ¼ se aplică la diferența raportată la salariul de bază aferent anului 2022 care include majorarea pentru dirigenție și gradația de merit.

Discuțiile au relevat că, deși situația reclamanților din aceste dosare este identică, în practică, obiectul cererilor de chemare în judecată cu care instanțele au fost învestite a fost diferit.

Notă: Prin decizia nr. 61/27.09.2021, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție a respins ca inamisibilă sesizarea Curții de Apel București, privind interpretarea dispozițiilor art. 7 din anexa nr. I capitolul I lit. B și ale art. 38 din Legea nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, respectiv dacă majorarea prevăzută de lege se aplică la salariul de bază în plată, începând cu data de 1.07.2017.

2. Salarizare personal plătit din fonduri publice. Învățământ. Acordarea majorării de 10% pentru personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte

Problema de drept[5]: *De când se acordă și cum se calculează majorarea de 10% a salariului de bază prevăzută de art. 8 din Legea-cadru nr.153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice personalului didactic care îndeplinește funcția de diriginte.*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 8, art. 38 din Anexa nr. 1, Capitolul I, lit. B din Legea cadru nr. 153/2017; art. 2, art. 3 din Anexa nr. 5 a Legii nr. 63/2011
Cuvinte-cheie: majorare salarială, salariu de bază

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt:

Reclamanții sunt angajați ai unităților de învățământ pârâte având funcția de profesor-diriginte, conform adeverințelor depuse la dosar.

La data de 01.07.2017 a intrat în vigoare Legea-cadru nr.153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, care la art. 8 prevede că personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar, beneficiază de o majorare de 10% a salariului de bază.

Deși textul de lege invocat prevede expres faptul că dreptul respectiv este o majorare a salariului de bază, unitățile pârâte nu au procedat la calculul și plata corectă a acestui

[5] CA Suceava

drept, aspect care rezultă explicit din adeverințele emise de unitățile de învățământ și depuse la dosar. Procentul nu a fost operat ca majorare a salariului de bază, astfel cum este prevăzut expres de Legea nr.153/2017, ci a urmat regimul sporurilor și indemnizațiilor, fiind calculat de pârâte prin raportare la salariul de bază avut la data de 31.12.2016, majorat, iar nu la salariul de bază în plată.

În practică s-au conturat două orientări jurisprudențiale, astfel:

A) Într-o opinie se reține că o asemenea interpretare este nelegală, deoarece dreptul menționat este expres definit de lege ca „majorare" a salariului de bază, iar nu ca spor sau indemnizație.

Dacă legiuitorul ar fi dorit să îl reglementeze ca spor sau indemnizație ar fi făcut-o, așa cum s-a întâmplat în legislația anterioară în materia salarizării personalului din învățământ.

Or, în actuala reglementare, acest drept nu mai este definit ca indemnizație sau spor, ci ca majorare a salariului de bază.

Sintagma „salariu de bază" are în vedere, în accepțiunea Legii-cadru nr. 153/2017, salariul de bază în plată, calculat conform dispozițiilor actului normativ în cauză, ținând cont atât de salariile de bază din anexele la Legea-cadru de textele speciale privind aplicarea Legii, respectiv art. 38 alin. (1), (2) lit. d) și alin. (4^1), texte derogatorii aplicabile personalului din învățământ, cât și de dispozițiile tranzitorii ale acesteia, art. 39 alin. (6) - text derogatoriu, aplicabil exclusiv personalului din învățământ, referitoare la cum se ajunge la respectivele salarii de bază, prin creșteri anuale succesive aplicate salariilor anterioare.

Relevante sunt în cauză și dispozițiile art. 25 din Legea-cadru nr. 153/2017, care vizează exclusiv sporurile, compensațiile, adaosurile, primele și indemnizațiile, nu și majorările salariale - instituite distinct de sporuri și indemnizații atât la art. 24, cât și în Anexa nr. 1 (art. 4, art. 5, art. 7 și art. 8) din lege.

Începând cu data de 01.07.2017, data intrării în vigoare a Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, se apreciază că trebuia majorat cu procentul prevăzut expres de lege salariul de bază al personalului care desfășoară activitate de dirigenție cu 10%.

În această situație, se reține că neacordarea sporului de 10% ulterior datei de 01.07.2017 este nelegală.

B) Într-o altă opinie, se apreciază că sporurile și indemnizațiile de care au beneficiat și beneficiază încă reclamanții, inclusiv beneficiul gradației de merit și indemnizația pentru activitatea de dirigenție, au fost stabilite și calculate inițial prin Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea personalului didactic din învățământ, abrogată prin O.U.G. nr. 20/2016, care prin art. 3^3 alin. (4) a redefinit/stabilit pentru personalul didactic de predare,

de conducere, îndrumare şi control, la salariul de bază stabilit potrivit anexei nr. 2 din ordonanţă, noile sporuri şi indemnizaţii ce s-au acordat până la data de 31 decembrie 2016.

În perioada 1 ianuarie 2017 - 28 februarie 2017, cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor etc. se menţine la acelaşi nivel cu cel care se acordă personalului plătit din fonduri publice pentru luna decembrie 2016, prin art. 1 din O.U.G. nr. 99/2016, urmând ca după data de 1 martie 2017 acestea să fie menţinute în plată în conformitate cu art. 1 din O.U.G. nr. 9/2017:

„Art. 1 - (1) În perioada 1 martie - 31 decembrie 2017, se menţin în plată la nivelul acordat pentru luna februarie 2017 cuantumul brut al salariilor de bază/soldelor funcţiei de bază/salariilor funcţiei de bază/indemnizaţiilor de încadrare lunară, precum şi cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare (...) ".

În perioada vizată de articolul de mai sus a intrat în vigoare Legea-cadru de salarizare nr. 153/2017 care, prin art. 38 alin. 1 lit. a) – Aplicarea legii – stabileşte în mod imperativ că salariul de bază şi cuantumul sporurilor aflate în plată în luna iunie 2017 se menţin în plată începând cu luna iulie 2017, precum şi ulterior acestei date:

Art. 38 - (1) Prevederile prezentei legi se aplică etapizat, începând cu data de 1 iulie 2017.

(2) Începând cu data de 1 iulie 2017:

a) se menţin în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, până la 31 decembrie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie şi indemnizaţiilor de încadrare, precum şi cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor, primelor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizaţia brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeaşi funcţie şi îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii".

Aceasta fiind prima etapă de aplicare etapizată a noii legi unice de salarizare.

Creşterea salariului de bază se realizează/s-a realizat etapizat, în perioada 2018–2022, în funcţie de voinţa legiuitorului care, pentru anumite categorii profesionale, a devansat calendarul majorărilor, ca de exemplu: personalul care ocupă funcţiile de medici, de asistenţi medicali şi ambulanţieri/şoferi autosanitară beneficiază începând cu 1 martie 2018 de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022; personalul didactic de predare, personalul didactic auxiliar, personalul didactic de conducere şi personalul de îndrumare şi control din învăţământ beneficiază, începând cu 1 septembrie 2021, de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022).

Sporurile de care reclamanţii au beneficiat şi beneficiază încă, prin prisma aplicării dispoziţiilor de menţinere în plată a cuantumurilor/sumei indemnizaţiilor/sporurilor, conform art. 38 alin. 2 lit. a) din Legea nr. 153/2017, precum şi a dispoziţiilor ulterioare (emise în aplicarea legii sus-menţionate), de aplicare a lor în continuare, cât şi de

menținere a lor într-un cuantum specificat (actualmente la nivelul lunii decembrie 2018), sunt cele prevăzute și acordate succesiv în următoarele temeiuri: Legea nr. 1/2011 a educației naționale; Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea personalului didactic din învățământ; O.U.G. nr. 57/2015 modificată prin O.U.G. nr. 20/2016, modificată și aprobată prin Legea nr. 250/2016, H.G. nr. 38/2017, O.U.G. nr. 99/2016 și O.U.G. nr. 9/2017. Astfel:

- gradația de merit – prevăzută la art. 92 și art. 264 din Legea nr. 1/2011 și de art. 2 alin. (2) lit. D din Anexa 5 a Legii nr. 63/2011; *calculată ca spor la salariul de bază*, conform art. 13 din Anexa 5 a Legii nr. 63/2011; menținută și în 2017 prin Art. 3^3 - (4), lit. b) din O.U.G. nr. 20/2016, ca procent la salariul de bază.

- *indemnizația pentru activitatea de dirigenție* – prevăzută inițial prin art. 2 alin. (2), lit. E din Anexa 5 a Legii nr.63/2011; *calculată ca spor la salariul de bază brut*, conform art. 13 din Anexa 5 a Legii nr. 63/2011; menținută și în 2017 prin Art. 3^3 alin. (4) lit. c) din O.U.G. nr. 20/2016 care a modificat O.U.G. nr. 57/2015, tot ca procent la salariul de bază brut.

- Spor predare simultană – prevăzut la art. 2 alin. (3), din Anexa 5 a Legii nr. 63/2011; *calculat ca spor la salariul de bază brut*, conform art. 13 din Anexa 5 a Legii nr. 63/2011; menținut și în 2017 la același nivel cu cel ce s-a acordat pentru anul școlar 2015 - 2016 prin art. 3^3 alin. (7) din O.U.G. nr. 20/2016 ca procent la salariul de bază brut.

Etapa a III-a de aplicare a Legii nr.153/2017 este anul 2022, când, de la 1 ianuarie 2022, legea prevede acordarea ultimelor majorări la salariile de bază ale personalului care încă nu au ajuns la plafonul anului 2022, an în care cuantumul/suma sporurilor/indemnizațiilor în plată se majorează proporțional cu majorarea salariului de bază (ultima tranșă din diferența de ¼ aferentă perioadei 2019-2022) – similar cu toate creșterile cuantumurilor sporurilor din anii precedenți (prima majorare a cuantumurilor indemnizațiilor/sporurilor a avut loc în ianuarie 2018 când tuturor bugetarilor li s-a majorat salariul de bază cu 25%, cu excepția celor care, prin această majorare, au atins plafonul anului 2022, și ulterior pentru perioada 2019-2021 când a fost/trebuia să fie majorat salariul de bază din luna decembrie a anului în curs, cu diferența de ¼ până la plafonul anului 2022).

Deci a treia etapă ce privește perioada anilor 2019-2022 este reglementată prin art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017. Pentru această perioadă, salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază și majorările salariului de bază stabilite prin lege, inclusiv în anexele la Legea-cadru nr. 153/2017, și salariile de bază avute în luna decembrie 2018. Astfel, în perioada 2019-2022 s-a acordat câte o creștere anuală a salariilor de bază, reprezentând 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018, pentru anii 2019 și 2020, urmând ca „c) începând cu 1 septembrie 2020 de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022", articol care a

fost modificat prin art. I din O.U.G. nr. 226/2020, în sensul că această creștere se aplică începând cu data de 1 septembrie 2021.

Totodată, legea prevede în mod imperativ și o condiție a aplicării tuturor acestor creșteri salariale impuse de respectarea principiului sustenabilității financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017, ceea ce înseamnă că singura în măsură să dispună/avizeze aplicarea acestor creșteri este instituția financiară abilitată cu gestionarea finanțelor publice.

În contextul sus-prezentat, orice altă instituție sau instanță de judecată nu poate acorda/modifica creșteri salariale decât sub condiția sus-prezentată.

Interpretarea sistematică, logică și gramaticală a dispozițiilor art. 38 alin. (2), (3), (4^1) și (6) privind aplicarea etapizată a legii, mai sus prezentate, impun concluzia că majorarea salariului de bază până în anul 2022 inclusiv se face conform dispozițiilor sus-precizate iar *orice altă majorare a salariului de bază prin alte dispoziții specifice va deveni aplicabilă după momentul în care salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază prevăzute în Anexa nr. I la Legea-cadru nr. 153/2017, anexă prin care se instituie majorări specifice personalului didactic din învățământ.*

Etapa finală a aplicării în totalitate a Legii nr. 153/2017 (etapa a IV-a) o reprezintă anul 2023, când, după 13 ani de stabilire empirică a salariului/indemnizației de bază, se trece la calcularea *salariilor de bază, a soldelor de funcție/salariilor de funcție și a indemnizațiilor de încadrare, stabilite prin înmulțirea coeficienților prevăzuți în anexele nr. I - VIII cu salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată în vigoare*, în conformitate cu art. 12 alin. (2) din Legea nr. 153/2017, etapă când cuantumul sporurilor/indemnizațiilor calculate la vechiul salariu de bază își va înceta de drept aplicabilitatea, motivat de faptul că nu va mai subzista baza de calcul la care au fost calculate.

Concomitent cu această dată (1 ianuarie 2023) este de așteptat să se aplice noile sporuri/majorări salariale, după regula: „la salariu de bază nou calculat, sporuri/majorări noi se aplică". Însă până atunci adaosurile noi (sporuri/majorări noi) se aplică doar dacă se va prevedea în mod expres aceasta, cu respectarea sustenabilității lor financiare și obligatoriu prin acte normative care să modifice Legea nr. 153/2017, motivat de faptul că toate salariile din sistemul bugetar se plătesc „exclusiv" prin această lege, conform art. 1 alin. (3), după cum urmează:

„Art. 1 - (1) Prezenta lege are ca obiect de reglementare stabilirea unui sistem de salarizare pentru personalul din sectorul bugetar plătit din bugetul general consolidat al statului. (...) (3) Începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, drepturile salariale ale personalului prevăzut la alin. (1) *sunt și rămân, în mod exclusiv, cele prevăzute în prezenta lege".*

Astfel, nu vor mai putea fi acordate drepturi salariale bugetarilor prin ordine de ministru, hotărâri de guvern etc., ci exclusiv prin lege şi alte acte normative cu aceeaşi forţă juridică.

Implementarea noii ierarhii salariale ale bugetarilor se realizează etapizat în perioada 2018-2022 când, prin creşterea progresivă a salariului/indemnizaţiei de bază, şi limitarea ei în momentul atingerii plafonul instituit de lege pentru anul 2022, concomitent cu creşterea cuantumurilor sporurilor/indemnizaţiilor, generată de creşterea salariului/indemnizaţiei de bază, şi aceasta cu o limitare *„la valoarea de 30% din suma salariilor de bază"* pe fiecare ordonator de credite (conform art. 25 din Legea nr. 153/2017).

Peste aceste limitări/plafonări prevăzute în Legea nr. 153/2017, executivul poate proceda la „înghețarea" salariului/indemnizaţiilor de bază şi, mai mult decât atât, poate plafona, micşora şi chiar anula sporurile în totalitatea lor, motivat de faptul că acestea nu intră sunt sub incidenţa art. 41 „Munca şi protecţia socială a muncii" din Constituţia României – fapt afirmat şi reafirmat în repetate rânduri în deciziile Curţii Constituţionale. În această notă sunt şi prevederile din acte normative privitoare la instituirea unor măsuri fiscal-bugetare de modificare şi completare a unor acte normative din domeniul salarizării personalului bugetar şi prorogarea unor termene, cum este cazul O.U.G. nr. 114/2018 care, de exemplu, pe lângă alte limitări, a limitat prin art. 34 alin. (2) cuantumul/suma sporurilor actualmente în plată la nivelul lunii decembrie 2019 – limitând astfel majorarea sporurilor proporţional cu majorarea salariului de bază, aplicată cu data de 1 ianuarie 2020.

Astfel cum a statuat Curtea Constituţională în jurisprudenţa sa, statul are deplina legitimitate constituţională de a acorda sporuri, stimulente, premii, adaosuri la salariul de bază personalului plătit din fonduri publice, în funcţie de veniturile bugetare pe care le realizează. Acestea nu sunt drepturi fundamentale, ci drepturi salariale suplimentare. Legiuitorul este în drept, totodată, să instituie anumite sporuri la indemnizaţiile şi salariile de bază, premii periodice şi alte stimulente, pe care le poate diferenţia în funcţie de categoriile de personal cărora li se acordă, le poate modifica în diferite perioade de timp, le poate suspenda sau chiar anula (a se vedea, în acest sens, Decizia Curţii Constituţionale nr. 108 din 14 februarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 212 din 8 martie 2006, precum şi Decizia Curţii Constituţionale nr. 1.250 din 7 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 764 din 16 noiembrie 2010).

În contextul celor mai sus prezentate, obiectul prezentei cereri de chemare în judecată apare ca fiind solicitarea reclamanţilor de a li se reevalua aplicarea sporurilor, indemnizaţiilor şi beneficiul gradaţiei de merit (calculate ca spor la salariul de bază brut), aflate în plată (acordată în temeiul O.U.G. nr. 20/2016) şi calculate ca procent la salariul de bază sau la salariul de bază brut şi solicită, astfel, plata diferenţelor reieşite prin aplicarea noilor drepturi salariale stabilite de Legea-cadru de salarizare, art. 5 şi 8 din Anexa I lit. B (anexă care va intra în vigoare odată cu aplicarea în integralitate a noii legi sau la o dată

ulterioară, dispusă în mod expres de legiuitor), drepturi salariale care nu mai îmbracă caracterul de spor aplicat salariului de bază brut, ci ca majorări ale salariului de bază.

Această solicitare este vădit netemeinică deoarece încalcă metodologia de aplicare a legii care face referire la indemnizațiile/sporurile etc. al căror cuantum se afla în plată în luna iunie 2017, prin nesocotirea acestui cuantum și majorarea/completarea lui cu alte dispoziții din lege, pe considerentul că sunt mai favorabile (sporurile/majorările noi instituite prin Anexa I se aplică ca majorare a salariului de bază, și nu ca sporuri propriu-zise, cum sunt cele actualmente puse în plată pentru funcția de diriginte sau pentru gradația de merit, începând cu data de 01.07.2017).

Pentru o singură prestație (gradația de merit/ora de dirigenție) nu poți beneficia de două majorări salariale în același timp, chiar dacă acestea ar fi dispuse de lege pentru aceeași perioadă, fără a încălca principiul egalității de tratament față de toți salariații instituit de art. 5 Codul muncii, așa cum, prin aplicarea principiului simetriei, pentru o abatere nu poți fi sancționat de două ori, nici pentru o singură muncă/prestație nu poți fi recompensat de două ori.

Totodată, motivul invocat de reclamanți precum că: „Legiuitorul a reglementat DISTINCT MAJORĂRILE SALARIALE, tocmai pentru a nu fi supuse limitei de 30%" nu poate fi primit, în primul rând pentru că această limitare la 30% a sporurilor din total fond de salarii se aplică pe fiecare ordonator de credite, și nu pe fiecare salariat, iar în al doilea rând, această limitare se aplică doar în etapele inițiale de aplicare a noii legi-cadru, până la schimbarea modului de calcul salarial și intrarea efectivă „pe prevederile legii", cel mai devreme în anul 2023, așa cum se deduce din prevederea: *„Începând cu anul 2023, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție și indemnizațiile de încadrare se stabilesc prin înmulțirea coeficienților prevăzuți în anexele nr. I - VIII cu salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată în vigoare"* prevăzută la art. 12 alin. (2) din lege. Deci, limitarea sporurilor vechi, preluate și plătite prin prisma legilor anterioare de salarizare nu se aplică concomitent cu punerea în plată a sporurilor și majorărilor noi instituite de lege.

Reclamanții fiind în eroare cu privire la momentul intrării în vigoare a Anexei I din Legea nr. 153, precum și cu modul de calcul al salariilor în temeiul sus-amintitei legi, susținând în cerere că: „(...) de la data de 01.07.2017 (data intrării în vigoare a Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice) trebuiau majorate cu procentele prevăzute expres de lege salariile de bază ale întregului personal didactic din învățământul preuniversitar care: desfășoară activitate de control financiar preventiv (cu 10%); desfășoară activitate în învățământul special (cu 15%); au gradație de merit (cu 25%); desfășoară activitate în regim simultan (cu 7%, 10%, 15% și 20%); au calitatea de diriginte, învățător, educatoare, institutor, profesor pentru învățământul primar, profesor pentru învățământul preșcolar (cu 10%)", prevederi cuprinse în Anexa 1 la lege și care, la data elaborării legii, se preconiza intrarea lor în vigoare la finalizarea etapelor tranzitorii de

aplicare a legii-cadru – *prevăzute explicit la capitolul „Aplicarea legii" - art. 38,* în concret - începând cu data de 1 ianuarie 2023 – așa cum de altfel este precizat și la art. 12 din lege:

„Art. 12 - (1) Salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, soldele de grad/salariile gradului profesional deținut, gradațiile, soldele de comandă/salariile de comandă, indemnizațiile de încadrare și indemnizațiile lunare se stabilesc potrivit prevederilor prezentei legi și anexelor nr. I-IX, astfel încât, împreună cu celelalte elemente ale sistemului de salarizare, să se încadreze în fondurile aprobate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale și bugetele fondurilor speciale pentru cheltuielile de personal, în vederea realizării obiectivelor, programelor și proiectelor stabilite."

Din articolul de mai sus reiese că salariile de bază până în anul 2023 se calculează exclusiv pe baza: *„prevederilor prezentei legi"* și concomitent (sau chiar ulterior) acestui an **și** în baza anexelor nr. I – VIII ale legii.

Cu privire la aplicarea etapizată a Legii-cadru nr. 153/2017 a salarizării unitare sunt relevante considerentele reținute de Curtea Constituțională în *DECIZIA Nr. 700* din 31 octombrie 2019 - referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

Astfel, Curtea a reținut:

„31. În vederea punerii în aplicare a dispozițiilor Legii-cadru nr. 153/2017, prin art. 36 din acest act normativ s-a stabilit că, la data intrării în vigoare, 1 iulie 2017, trebuie să se procedeze la reîncadrarea personalului salarizat *"pe noile funcții, grade/trepte profesionale, gradație corespunzătoare vechimii în muncă și vechime în specialitate/vechime în învățământ avute, cu stabilirea salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție,* indemnizațiilor de încadrare și indemnizațiilor lunare potrivit art. 38".

32. Astfel, art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017 cuprinde dispoziții prin care se determină în mod specific condițiile de aplicare în timp a legii. Prin alin. (1) al acestui articol este instituită regula aplicării etapizate a legii, începând cu data de 1 iulie 2017, iar etapele temporare sunt enunțate în alin. (2)-(6).

33. *Prima etapă*, reglementată prin art. 38 alin. (2) lit. a) din lege, privește perioada 1 iulie 2017 - 31 decembrie 2017. Pentru această perioadă s-a adoptat măsura menținerii în plată, la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, a cuantumului brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție și indemnizațiilor de încadrare, precum și a cuantumului sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizația brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții.

34. *A doua etapă*, reglementată potrivit art. 38 alin. (3) lit. a) din legea-cadru, privește anul 2018, începând cu luna ianuarie 2018. Pentru acest an, se prevede acordarea cuantumului brut al salariilor de bază și al celorlalte drepturi salariale avute în luna decembrie 2017, majorate cu 25%, fără a se depăși limita prevăzută de art. 25 din Legea-cadru nr. 153/2017, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții. Excepțiile de la această regulă sunt expres enunțate de art. 38 alin. (3) lit. b)-j) din Legea-cadru nr. 153/2017.

35. *A treia etapă* privește perioada anilor 2019-2022, reglementată prin art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017. Pentru această perioadă, salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază și majorările salariului de bază stabilite prin lege, inclusiv în anexele la Legea-cadru nr. 153/2017, și salariile de bază avute în luna decembrie 2018. Astfel, în perioada 2019 - 2022 se preconizează acordarea unei creșteri anuale a salariilor de bază, fiecare creștere reprezentând 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018.

36. *Începând cu anul 2019, celelalte drepturi salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (sporuri, indemnizații, majorări* etc.) vor fi determinate prin aplicarea procentelor prevăzute în conținutul legii și în anexe asupra salariului de bază, rezultând cuantumul acestora, care va fi acordat anual. *Creșterea respectivă și data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat*, cu respectarea principiului sustenabilității financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017."

Or, așa cum bine se cunoaște, până în acest moment, în aplicarea principiului sustenabilității financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017, nicio lege anuală a bugetului de stat nu stabilit, *încă*, data de aplicare a drepturilor salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (sporuri, indemnizații, majorări etc.), prevăzute atât în corpul legii, cât și în anexele ei.

Faptul că prevederile din Anexa I din Legea nr. 153/2017, lit. B. „Reglementări specifice personalului didactic din învățământ", nu au intrat în vigoare mai rezultă și din compararea sporurilor/majorărilor stabilite prin OUG. nr.57/2015 modificată de OUG nr.20/2016 și noua reglementare, din care se pot desprinde următoarele:

- În accepțiunea Legii-cadru nr. 153/2017, sporurile nu sunt stabilite prin raportare la un procent fix (precum în vechile reglementări de acordare a sporurilor), ceea ce rezultă din utilizarea sintagmei "*spor de până la ...%*" sau *„ dar nu mai mult de ...%"*, precum *și sporuri cuprinse între o valoare minimă și alta maximă* (a se vedea, spre exemplu, art. 3, 6, 9, 10 sau 13 din *B. Reglementări specifice personalului didactic din învățământ* din anexa nr. I la Legea-cadru nr.153/2017). Astfel, punerea în plată a sporurilor din Anexa 1 de mai sus nu poate fi realizată decât după elaborarea unor regulamente (vezi art. 13 alin.2 din Anexa1) privitoare la aplicarea/cuantificarea sporurilor. Iar o presupunere că doar parțial ar fi intrat în vigoare anexa de mai sus este lipsită de fundament în condițiile în care nicăieri nu este precizat aceasta.

- Față de sporurile anterioare (aflate în plată) sunt introduse și sporuri noi, cum ar fi: pentru pregătirea viitoarelor educatoare și a viitorilor învățători, institutori și profesori (art. 6); spor pentru condiții periculoase sau vătămătoare (art. 13); spor de suprasolicitare neuropsihică de 10% din salariul de bază (art. 16).

- Sporurile aflate în plată în temeiul Legii nr. 63/2011 (gradația de merit și/sau spor predare simultană și/sau majorarea pentru funcția de diriginte) erau calculate ca procent aplicat salariului de bază sau asupra salariului de bază brut iar cele noi solicitate prevăzute la art. 5,7 și 8 din Anexa I din Legea nr. 153/2017 se calculează prin majorarea salariului de baza, deci ele nu se pot aplica prin diferență la sporurile vechi deoarece duc la majorarea tuturor elementelor de calcul salarial al salariului în plată din luna de referință a stabilirii încadrării salariale – în concret iunie 2017.

- Dacă se solicită aplicarea pe viitor a sporurilor din Anexa I, acestea ar majora salariul de bază care, dacă nu este deja la nivelul anului 2022, cu siguranță va ajunge și astfel se va ajunge la plafonarea salariului de baza.

Revenind la interpretarea dispozițiilor legale privitoare aplicarea etapizată a Legii-cadru de salarizare, trebuie să determinăm momentele în care se modifică atât modul de calculul salariului de bază, cât și cel al aplicării prevederilor noilor sporuri.

Cât privește schimbarea modului de calcul a salariilor de bază, acesta fiind prevăzută „în clar" în lege ca fiind data de 1 ianuarie 2023, iar în privința aplicării noilor sporuri/majorări dau doar informația că acestea s-ar putea aplica după anul 2022, în baza interpretărilor sistematice, logice și gramaticale a prevederilor legale privitoare la aplicarea etapizată a legii dar, atât schimbarea modului de calcul a salariului de bază cât și aplicarea noilor sporuri din anexele legii poate fi și devansată sau amânată de executiv în funcție de variația indicatorilor economiei naționale. Deci este posibil ca atât calculul salariului de bază și aplicarea sporurilor din anexele legii să se aplice din 2021, cum tot atât de probabil este să se aplice și după 2024 sau chiar deloc. Această lipsă de previzibilitate a legii de salarizare (datorată în mare parte situației economice speciale în care ne aflăm), coroborată cu caracterul ei de implementare în timp/etapizată, instituie obligația ca orice analiză a efectelor prevederilor ei să fie făcută în spațiul logico-temporal cu luarea în considerare a tuturor plafonărilor, limitărilor și interacțiunilor textelor de lege aplicabile (așa se explică și soluția pronunțată în Decizia ÎCCJ nr. 7 din 2021 – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept).

Astfel, solicitarea reclamanților întemeiată doar pe considerentul că legea nouă este mai favorabilă, nu se poate admite pe temeiul și considerentele învederate în cererea de chemare în judecată.

Chiar dacă reclamanții nu și-au întemeiat cererea și pe Decizia nr. 7 din 2021 – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept – probabil și pentru faptul că obiectul deciziei diferă de obiectul cererii de chemare în judecată, instanța nu este ținută de

aceasta, dar este obligată să verifice incidența acesteia față de obiectul cererii supus judecății.

Astfel, instanța constată că soluția de respingere a prezentei cereri *nu contravine minutei din Decizia nr. 7/2021 a Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept*, motivat de faptul că drepturile salariale - reglementate de art. 5, respectiv de art. 8 din Anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, care au făcut obiectul deciziei – se referă la majorarea salariului de bază *atunci când majorările acestea se vor aplica*. Majorările respective vor intra sub incidența prevederilor art. 38 alin. (4^1) din această lege, luându-se în calculul salariului de bază în plată care se compară cu salariul de bază lunar stabilit pentru anul 2022, *aceasta în ipoteza în care noile sporuri se vor aplica până în anul 2022 inclusiv*.

Altfel spus, majorarea salariului de bază prin aplicarea (în viitor) a art. 5 și 8 din Anexa I, din legea-cadru a salarizării unice nu poate avea efecte asupra plafonării cuantumului sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare.

Soluția este firească, ținând cont și de interpretarea gramaticală a textului legii, care diferențiază clar elementul salarial „majorare", prevăzut de art. 5 și 8 din Anexa I, față de celelalte elemente cuprinse la art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114, respectiv „sporuri, indemnizații, compensații, prime și alte elemente ale sistemului de salarizare" – *în care se regăsesc sau ar trebui să se regăsească cuantumul gradației de merit și sporul de dirigenție instituite prin O.U.G. nr. 20/2016*.

Acest fapt este reținut prin Decizia nr. 7 sus-menționată la paragraful 134:

„134. Și de această dată, la fel ca în cazul gradației de merit, majorarea evocată de lege vizează în mod direct salariul de bază, atrăgând creșterea acestuia, astfel că ea nu reprezintă un element salarial distinct de salariul de bază, asimilabil sporurilor, indemnizațiilor, primelor ș.a. la care se referă, diferențiindu-le de salariul de bază, art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017."

Totodată, în decizia sus-menționată nu se precizează nicăieri că drepturile salariale - reglementate de art. 5, respectiv de art. 8 din Anexa nr. I – au fost sau trebuie să fie puse în plată ci doar că: „ (...) drepturile salariale reglementate de art. 5, respectiv de art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, *intră sub incidența prevederilor art. 38 alin. (4^1) din această lege*.", iar la pct. 135 din decizie explicitează și modalitatea în care acestea *„intră sub incidența prevederilor art. 38 alin. (4^1) din această lege"*, în sensul că aceste majorări se raportează/sunt incidente în aplicarea etapei a III-a a Legii-cadru, etapă care începe cu data de 1 ianuarie 2019.

Opinia formatorilor INM

A se vedea opinia formulată la punctul II.1.

A se vedea concluziile agreate cu privire la problema de drept de la pct. II.1.

3. Salarizare personal plătit din fonduri publice. Învăţământ. Acordarea sporului de stabilitate de 15% ulterior datei de 01.03.2018 pentru personalul care îndeplineşte funcţia de secretar-şef, respectiv contabil-şef unitate de învăţământ

Problema de drept[6]: *Acordarea sporului de stabilitate de 15% ulterior datei de 01.03.2018 pentru personalul care îndeplinește funcția de secretar-șef, respectiv contabil-șef unitate de învățământ*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017; art. 2, art. 3 din Anexa nr. 5 a Legii nr. 63/2011; O.U.G. nr. 20/2016
Cuvinte-cheie: spor de stabilitate, salariu de bază

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt:
Reclamantele sunt angajate ale pârâților deținând funcțiile de secretar şef, respectiv contabil șef, așa cum rezultă din adeverințele emise de pârâte și depuse la dosarul cauzei.
Prin acțiunea dedusă judecății, acțiune formulată în numele membrilor de sindicat de Alianța Sindicatelor din Învățământ Suceava, în baza art. 28 alin. (2) din Legea dialogului social nr. 62/2011, se solicită *repunerea în plată a sporului de stabilitate* în cuantum de 15% din salariul de bază și obligarea pârâtelor la calcularea și plata către reclamante a diferențelor de drepturi salariale începând cu data de 01.03.2018, reprezentând diferența dintre drepturile salariale efectiv încasate și cele cuvenite, conform legii, ca urmare a neacordării sporului de stabilitate în cuantum de 15% din salariul de bază, sume ce vor fi actualizate cu indicele de inflație la data plății efective și dobânda legală penalizatoare.
Până la data de 28.02.2018, reclamantele au beneficiat de spor de stabilitate în cuantum de 15%, așa cum rezultă din actele ce provin de la pârâte.

În practică s-au conturat două orientări jurisprudențiale, astfel:

[6] CA Suceava

A) Într-o opinie se reține că sporul de stabilitate pentru personalul didactic auxiliar a fost reglementat prin Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea personalului didactic și didactic auxiliar în învățământ.

Potrivit Legii nr. 63/2011, anexa 5, cap. II Metodologia de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic auxiliar, art. 3 lit. E, sporul de stabilitate se acordă pentru o vechime efectivă neîntreruptă în învățământ de peste 10 ani personalului didactic auxiliar care își desfășoară activitatea în învățământ.

Prin vechime neîntreruptă în învățământ de peste 10 ani se înțelege activitatea realizată în calitate de personal didactic auxiliar cu contract de muncă într-o unitate/instituție de învățământ; reprezintă vechime neîntreruptă și perioada în care personalul didactic auxiliar a fost încadrat pe funcție didactică de predare sau pe funcții echivalate din unitățile de învățământ preuniversitar.

De asemenea, sporul de stabilitate se acordă personalului didactic auxiliar, indiferent de perioada când a fost acumulată vechimea efectivă realizată în mod neîntrerupt a celor 10 ani în învățământ.

Sporul de stabilitate se calculează prin aplicarea procentului de 15% la salariul de bază și devine baza de calcul pentru celelalte sporuri și drepturi salariale".

Prin urmare, de sporul de stabilitate în cuantum de 15% la salariul de bază se bucură strict: cadrul didactic, cadrul didactic de conducere, îndrumare și control și cadrul didactic auxiliar, cu contract de muncă într-o unitate sau instituție de învățământ ori într-un inspectorat școlar, indiferent când vechimea a fost realizată în mod neîntrerupt timp de 10 ani de zile.

Totodată, începând cu data de 1 iulie 2017 a intrat în vigoarea Legea nr. 153/2017, care la art. 38 alin. (2) lit. a) prevede că se mențin în plată la nivelul acordat, pentru luna iunie 2017, până la 31 decembrie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție și indemnizațiilor de încadrare, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizația brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții.

Prin adresa nr. 145 IFL/02.05.2018, Ministerul Educației Naționale, referitor la unele aspecte privind salarizarea personalului didactic auxiliar și nedidactic din unitățile de învățământ preuniversitar/special de stat, a susținut că, potrivit art. 38 alin. (6) din Legea cadru nr. 153/2017, în cazul în care salariile de bază sunt mai mari decât cele stabilite potrivit legii pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022, iar la punctul nr. 4. personalul didactic auxiliar actual precum și personalul nedidactic care a făcut parte din categoria personalului didactic auxiliar beneficiază în continuare, până la 31 decembrie 2018, de sporul de stabilitate și de sumele compensatorii.

Ulterior, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, prin adresa nr. 3276/24.08.2017 a clarificat unele solicitări privind aplicarea Legii cadru nr. 153/2017 privind salariile personalului plătit din fonduri publice, iar referitor la aplicarea art. 38 alin. 2 lit. - acordare spor stabilitate, zone izolate, s-a arătat că, în anul 2017 se mențin în plată la nivelul lunii iunie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, cuantumul sporurilor (inclusiv stabilitate), indemnizațiilor, compensațiilor (inclusiv pentru zone izolate), primelor și celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în același condiții.

Începând cu anul 2018, cuantumul brut al salariilor de bază, cuantumul sporurilor (inclusiv stabilitate), indemnizațiilor, compensațiilor (inclusiv pentru zone izolate), primelor și celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, se majorează cu 25%.

Nu se poate reține ideea că în cauza de față salariul de bază este format din salariul grilă plus spor stabilitate plus compensații tranzitorii, întrucât sporul de stabilitate nu este cuprins în procentul de 30% prevăzut de art. 25 din Legea nr.153/2017 care prevede, la alin. l, că, „suma sporurilor, compensațiilor, adaosurilor, primelor, premiilor și indemnizațiilor, inclusiv cele pentru hrană și vacanță, acordate cumulat pe total buget pentru fiecare ordonator de credite nu poate depăși 30% din suma salariilor de bază, a soldelor de funcție/salariilor de funcție, soldelor de grad/salariilor gradului profesional deținut, gradațiilor și a soldelor de comandă/salariilor de comandă, a indemnizațiilor de încadrare și a indemnizațiilor lunare, după caz", și nu face parte din salariul de bază deținut.

Mai mult, Înalta Curte de Casație și Justiție, prin decizia nr. 41/2018, în interpretarea textelor de lege ce reglementează salarizarea cuvenită personalului didactic și didactic auxiliar, la punctul 71 din decizie, a stabilit că, potrivit art. 3^3 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015, „salariul de bază include salariul de încadrare aferent tranșei de vechime în învățământ și gradațiile corespunzătoare vechimii în muncă pentru funcțiile de execuție, respectiv salariul de încadrare aferent tranșei de vechime în învățământ, indemnizația de conducere și gradațiile corespunzătoare vechimii în muncă pentru funcțiile de conducere. La salariul de bază se acordă sporurile și indemnizațiile prevăzute în art. 3^3 alin. (4) și (5) din aceeași ordonanță de urgență".

La punctul 82 din aceeași decizie, Înalta Curte de Casație și Justiție a întărit această concluzie, în sensul că majorările salariale survenite prin diverse acte normative se aplică doar asupra salariului de bază, „în privința cuantumului sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare, care se adaugă salariului de bază și care fac parte, potrivit metodologiei de stabilire a drepturilor de natură salarială, din salariul brut, rămân aplicabile prevederile art. 1 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016, care stabilesc că acestea se mențin la același nivel cu cel acordat pentru luna decembrie 2016".

Deci, includerea sporului de stabilitate de către MEN în salariul de bază contravine atât voinței legiuitorului, cât și interpretării date de către ÎCCJ în decizia sus menționată, din motivarea acesteia reținându-se fără putință de tăgadă că sporurile, indemnizațiile și celelalte compensații nu fac parte din salariul de bază.

Este de menționat faptul că plata sporului de stabilitate va fi acordată până la momentul în care reclamantele nu mai îndeplinesc condițiile legale de acordare.

Pentru perioada 01.03.2018-31.03.2018 cererea de repunere în plată a sporului de stabilitate este nefondată, întrucât, așa cum rezultă din adeverințele emise de către pârâte, reclamantele au beneficiat de sporul de stabilitate până la data de 31.03.2018.

B) Într-o altă opinie, se reţine că sporul de stabilitate a fost acordat în temeiul Legii nr. 63/2011 privind încadrarea şi salarizarea în anul 2011 a personalului didactic şi didactic auxiliar din învăţământ, Anexa nr. 5 - METODOLOGIA DE CALCUL al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic şi personalului didactic auxiliar din învăţământ, Cap. II - Metodologia de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic auxiliar, art. 2**:**

„Art. 2 - (1) Salariul brut al personalului didactic auxiliar este compus din salariul de bază, la care se adaugă sporurile, indemnizaţiile, precum şi alte drepturi salariale prevăzute de prezenta lege.

(2) Salariul de bază este format din:

A. salariul de încadrare al funcţiei didactice auxiliare prevăzut în anexele nr. 3a sau 3b, după caz, la lege, care include sporul de suprasolicitare neuropsihică existent la toate gradele şi treptele profesionale;

B. indemnizaţia de conducere, astfel cum este reglementată în anexa nr. 4 la lege;

C. indemnizaţia pentru învăţământ special;

D. gradaţia de merit, acordată în condiţiile legii;

E. *sporul de stabilitate*.

(3) Pe lângă salariul de bază definit potrivit alin. (2), se acordă, după caz, spor pentru condiţii de muncă, spor pentru vechime în muncă, precum şi compensaţii tranzitorii.".

Iar la art. 10 din sus-amintitul act normativ este prezentată metodologia de calcul salarial:

„Art. 10 - Modul de calcul al salariilor personalului didactic auxiliar prevăzut în anexele nr. 3a şi 3b la lege este redat în macheta de mai jos:

A. *Salariul de încadrare al funcţiei* didactice auxiliare

B. Indemnizaţie de conducere = procentul aferent din anexa nr. 4 x A

C. Indemnizaţie pentru învăţământ special C = 15% x A

D. Gradaţie de merit D = 25% x A

E. *Sporul de stabilitate* *E = 15% x (A + B + C + D)*
Spor de vechime în muncă = 5 - 25% x (A + B + C + D + E)
Spor titlu științific acordat până la = 15% x (A + B + C + D + E)
data de 31 decembrie 2009 (sumă inclusă în compensații tranzitorii).
Spor condiții de muncă = % x (A + B + C + D + E)
(proporțional cu timpul efectiv lucrat)"

Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea în anul 2011 a personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ a fost abrogată începând cu data de 1 august 2016 prin O.U.G. nr. 20/2016 prin art. VI: „Art. VI - La data de 1 august 2016, Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea în anul 2011 a personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 10 mai 2011, cu modificările ulterioare, se abrogă"; totodată, O.U.G. nr. 20/2016 a modificat prevederile O.U.G. nr. 57/2015 - privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare " care, la art. 2 prevedea:

„Art. 2 - (1) În anul 2016, pentru personalul didactic și didactic auxiliar din învățământ, se aplică prevederile Legii nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea în anul 2011 a personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ, cu modificările ulterioare, în ceea ce privește metodologia de stabilire a drepturilor de natură salarială. (2) Începând cu luna ianuarie 2016, cuantumul brut al salariilor de încadrare, al sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare aferent personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ, stabilit în conformitate cu prevederile Legii nr. 63/2011, cu modificările ulterioare, se menține la același nivel cu cel ce se acordă pentru luna decembrie 2015, în măsura în care personalul își desfășoară activitatea în aceleași condiții."

Art. 2 din O.U.G. nr. 57/2015 a fost abrogat de Legea nr. 153/2017, art. 44, pct. 20: „20. cap. I, cuprinzând art. 1 - 12^1, art. 13 și 16 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015, cu modificările și completările ulterioare;".

O primă constatare din expunerea istoricului salarizării personalului didactic auxiliar este că temeiul sporului ce se solicită a se acorda prin prezenta cerere este abrogat în mod succesiv de mai multe norme, încă din 1 august 2016.

Această constatare nu contravine celor statuate de Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 41/2018 prin care s-a statuat, în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 3^3 și art. 3^4 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și

unele măsuri fiscal- bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale art. 1 alin. (1), (2) şi (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/201, aprobată prin Legea nr. 152/2017, că, *începând cu 1 ianuarie 2017, cuantumul sporurilor și indemnizațiilor prevăzute pentru personalul din învățământ se determină prin raportare la salariul de bază acordat în luna decembrie 2016, fără a include majorarea prevăzută de art. 2[4] alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015,* câtă vreme aceste dispoziţii legale au fost abrogate expres, prin dispozițiile art. 44 punctele 20 şi 23 din Legea nr. 153/2017.

Prin O.U.G. nr. 20/2016, pentru modificarea O.U.G. nr. 57/2015, a fost reglementat temeiul nou de acordare a sporului de stabilitate prin prevederile Art. I, pct. 1 privind modificarea art. 3 din O.U.G. nr. 57/2015 (şi care ulterior a fost abrogat prin Legea nr. 153/2017 la 30 iunie 2017), care prevedea pentru „personalul didactic auxiliar, la salariul de bază stabilit potrivit anexei nr. 2, se acordă următoarele sporuri şi indemnizaţii, dacă sunt îndeplinite condițiile de acordare prevăzute de lege, astfel: (...) c) sporul de stabilitate, care se determină prin aplicarea procentului de 15% asupra valorii rezultate din însumarea salariului de bază cu indemnizaţia pentru învăţământul special prevăzută la lit. a) şi cu gradaţia de merit prevăzută la lit. b), pentru personalul care are o vechime neîntreruptă de 10 ani în învăţământ;" – articol care a fost abrogat prin Art. 44 - (1), punctele 20 şi 23 din Legea nr. 153/2017: „ La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă:

20. cap. I, cuprinzând art. 1 - 121, art. 13 şi 16 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 923 din 11 decembrie 2015, cu modificările şi completările ulterioare;

23. art. I, I1, I2 şi III din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 20/2016 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 434 din 9 iunie 2016, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 250/2016, cu modificările ulterioare;"

Acest spor era în plată și a făcut parte din venitul salarial al reclamantelor din luna iunie 2017 și a constituit, începând cu luna iulie 2017, *baza de referință salarială (salariu de bază brut și cuantumurile sporurilor) pentru perioada următoare,* la care au fost aplicate majorările anuale ale salariului de bază în conformitate cu prevederile ultimei legi unice de salarizare, perioadă în care cuantumul sporurilor a fost limitat şi plafonat, *considerându-le ca și sumă a sporurilor din luna de referință iunie 2017.*

Cum s-a arătat mai sus, sporul de stabilitate a fost aplicat și inclus în veniturile salariale din luna iunie 2017 și nu se mai poate aplica şi a doua oară ca spor la salariul de bază nemaiexistând temei juridic de acordare.

Angajatorul renunțând la acordarea acestui spor de stabilitate, ca procent ce se aplică la salariul de bază, s-a înscris în respectarea riguroasă a legislației salarizării și probabil a corectat eroarea de a acorda acest spor de două ori, odată ca și componentă a salariului de bază (fiind inclus în acesta încă din iunie 2017) și a doua oară ca spor de sine stătător prin aplicarea lui la salariul de bază brut.

Așa cum s-a arătat inițial, *acest spor de stabilitate nemaiavând temei de acordare nu se mai poate pune nici în plată.*

Pe de altă parte, așa cum s-a intenționat încă din anul 2009, cuantumul salariului corespunzător funcțiilor din decembrie 2009 a devenit un reper pentru toate actele normative care au reglementat salarizarea după 1 ianuarie 2010. Prin Decizia nr. 201 din 7 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 483 din 29 iunie 2016, Curtea Constituțională a observat că, „deși după anul 2010 legiuitorul și-a propus instituirea unui sistem de salarizare unic, care să aducă transparență și previzibilitate în materia salarizării, în fapt, drepturile salariale s-au calculat pornind de la cuantumul stabilit potrivit legislației anterioare, în fiecare an actele normative care au reglementat salarizarea personalului bugetar din fonduri publice făcând trimitere la cuantumul drepturilor salariale din anul precedent. Astfel, în prezent, stabilirea acestor drepturi este un proces dificil, care nu corespunde intențiilor pe care legiuitorul le-a avut atunci când a conceput sistemul unic de salarizare și care face greu de înțeles principiile avute în vedere în reglementarea drepturilor anumitor categorii socioprofesionale."

La data de 01.07.2017 a intrat în vigoare Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, care a reglementat modul de stabilire a salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, a indemnizațiilor de încadrare și a indemnizațiilor lunare, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, soldele de grad/salariile gradului profesional deținut, gradațiile, soldele de comandă/salariile de comandă, indemnizațiile de încadrare și indemnizațiile lunare se stabilesc potrivit prevederilor prezentei legi astfel încât, împreună cu celelalte elemente ale sistemului de salarizare, să se încadreze în fondurile aprobate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale și bugetele fondurilor speciale pentru cheltuielile de personal, în vederea realizării obiectivelor, programelor și proiectelor stabilite.

Potrivit art. 38. „Aplicarea legii (1) Prevederile prezentei legi se aplică etapizat, începând cu data de 1 iulie 2017. (2) Începând cu data de 1 iulie 2017:

a) se mențin în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, până la 31 decembrie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție și indemnizațiilor de încadrare, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizația brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții; (...)

(3) Începând cu data de 1 ianuarie 2018 se acordă următoarele creşteri salariale:

a) cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, indemnizaţiilor de încadrare, precum şi cuantumul brut al sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor, primelor, premiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul lunar brut, indemnizaţia brută de încadrare, solda lunară/salariul lunar de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se majorează cu 25% faţă de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, fără a depăşi limita prevăzută la art. 25, în măsura în care personalul respectiv îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii;

(...) (4)**) În perioada 2019 - 2022 se va acorda anual o creştere a salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie, indemnizaţiilor de încadrare, fiecare creştere reprezentând 1/4 din diferenţa dintre salariul de bază, solda de funcţie/salariul de funcţie, indemnizaţia de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 şi cel/cea din luna decembrie 2018. Creşterea respectivă şi data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat cu respectarea prevederilor art. 6 lit. h).

(4.1) Prin excepţie de la prevederile alin. (4), personalul didactic de predare, personalul didactic auxiliar, personalul didactic de conducere şi personalul de îndrumare şi control din învăţământ beneficiază:

a) începând cu 1 ianuarie 2019 de prima tranşă de 1/4 din diferenţa dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 şi cel din luna decembrie 2018;

b) începând cu 1 ianuarie 2020 de a doua tranşă de 1/4 din diferenţa dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 şi cel din luna decembrie 2018;

c)**) începând cu 1 septembrie 2021 de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022.

Astfel, raportat la aceste reglementări trebuie să reţinem că salarizarea reclamantelor s-a realizat considerând *salariul în plată din luna iunie 2017, precum și a cuantumurilor sporurilor din acea lună,* fiind eliminată din calculul salarial noţiunea de spor de stabilitate şi considerându-se doar suma totală a acestora ca şi element salarial de sine stătător până la aplicarea în totalitate a noului mod de calculul salarial, prognozată pentru data de 1 ianuarie 2023.

Totodată, prin legile anuale ale bugetului de stat şi alte acte normative privitoare la instituirea unor măsuri în domeniul investiţiilor publice şi a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene, *legiuitorul a introdus și alte plafonări anuale a cuantumurilor sporurilor „înghețându-le" la nivelul anilor trecuți*, aceasta realizându-se prin următoarele acte normative: Ordonanţa de urgenţă nr. 99 din 15 decembrie 2016 - privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare; Ordonanţă de urgenţă nr. 90 din 6 decembrie 2017 - privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene şi Ordonanţa de urgenţă nr. 114 din 28 decembrie 2018 - privind instituirea unor măsuri în domeniul

investițiilor publice şi a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene.

Opinia formatorilor INM

Problema de drept ce face obiectul prezentei spețe o reprezintă acordarea *„sporului de stabilitate"* de 15% prevăzut de Legea nr. 63/2011, ulterior datei de 01.03.2018.

Sporul de stabilitate a fost acordat prin Legea nr. 63/2011 privind încadrarea şi salarizarea în anul 2011 a personalului didactic şi didactic auxiliar din învățământ, Anexa nr. 5 - METODOLOGIA DE CALCUL al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic şi personalului didactic auxiliar din învățământ, Cap. II - Metodologia de calcul al drepturilor salariale care se acordă personalului didactic auxiliar, art. 2:

„Art. 2 - (1) Salariul brut al personalului didactic auxiliar este compus din salariul de bază, la care se adaugă sporurile, indemnizațiile, precum şi alte drepturi salariale prevăzute de prezenta lege.

(2) Salariul de bază este format din:

(...) E. *sporul de stabilitate*.

Pentru anul 2016, art. 2 din O.U.G. nr. 57/2015 - privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare " prevedea:

„(1) În anul 2016, pentru personalul didactic şi didactic auxiliar din învățământ, se aplică prevederile Legii nr. 63/2011 privind încadrarea şi salarizarea în anul 2011 a personalului didactic şi didactic auxiliar din învățământ, cu modificările ulterioare, în ceea ce priveşte metodologia de stabilire a drepturilor de natură salarială.

(2) Începând cu luna ianuarie 2016, cuantumul brut al salariilor de încadrare, al sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare aferent personalului didactic şi didactic auxiliar din învățământ, stabilit în conformitate cu prevederile Legii nr. 63/2011, cu modificările ulterioare, se menține la acelaşi nivel cu cel ce se acordă pentru luna decembrie 2015, în măsura în care personalul îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiții."

La data de 1 august 2016, O.U.G. nr. 20/2016 a abrogat Legea nr. 63/2011 privind încadrarea şi salarizarea în anul 2011 a personalului didactic şi didactic auxiliar din învățământ şi a modificat prevederile O.U.G. nr. 57/2015 stabilind în mod expres - prin introducerea art. 3^3 alin. (5) - că pentru personalul didactic auxiliar la salariul de bază se acordă spor de stabilitate, dacă sunt îndeplinite condițiile de acordare.

Aceste reglementări au fost abrogate prin Legea nr. 153/2017.

Între timp, conform O.U.G. nr. 99/2016, art. 1 alin. (1), (3) şi (5), aşa cum au fost modificate succesiv, plata sporului de stabilitate s-a menținut pentru personalul didactic

auxiliar în anul 2017. Aceste reglementări sunt în concordanță cu dispozițiile art. 38 alin. (2) din Legea nr. 153/2017.

Începând cu 1 ianuarie 2018 s-au aplicat dispozițiile art. 38 alin. (3) din Legea nr. 153/2017, potrivit cărora:

*„**(3)** Începând cu data de 1 ianuarie 2018 se acordă următoarele creșteri salariale:*

***a)** cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, precum și cuantumul brut al sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul lunar brut, indemnizația brută de încadrare, solda lunară/salariul lunar de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se majorează cu 25% față de nivelul acordat pentru luna decembrie 2017, fără a depăși limita prevăzută la art. 25, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții; (…)*

***d)** prin excepție de la lit. a), începând cu 1 martie 2018, cuantumul brut al salariilor de bază, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, de care beneficiază personalul didactic din unitățile/instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar de stat, inclusiv unitățile conexe, precum și personalul din cadrul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, se majorează cu 20% față de nivelul acordat pentru luna februarie 2018, cu respectarea prevederilor alin. (6);".*

Totuși, conform art. 38 alin. (6), *„În situația în care, începând cu 1 ianuarie 2018, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare sunt mai mari decât cele stabilite potrivit prezentei legi pentru anul 2022 sau devin ulterior mai mari ca urmare a majorărilor salariale reglementate, se acordă cele stabilite pentru anul 2022."*

Prin urmare, dacă în aplicarea art. 38 alin. (3) lit. d) majorarea cu 20% a cuantumului brut al salariilor de bază, precum și a cuantumului sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, de care beneficiau salariații în cauză (inclusiv sporul de stabilitate în discuție) a determinat salarii de bază mai mari decât cele stabilite potrivit Legii nr. 153/2017 pentru anul 2022, s-a trecut la aplicarea deplină a dispozițiilor Legii nr. 153/2017.

Dacă însă din aplicarea art. 38 alin. (3) lit. d) nu au rezultat salarii de bază mai mari decât cele stabilite potrivit Legii nr. 153/2017 pentru anul 2022, sporul de stabilitate trebuia acordat în continuare, în condițiile prevederilor art. 38 din Legea nr. 153/2017 și ale art. 34 din O.U.G. nr. 114/2018.

În unanimitate, participanții au agreat că sporul de stabilitate nu mai poate fi acordat acelor salariați al căror salariu de bază a atins plafonul prevăzut în grila aferentă anului 2022.

4. Acordarea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare de 15% din salariul de bază, începând cu data de 31.01.2018, pentru personalul din familia ocupațională de funcții bugetare învățământ

Problema de drept[7]: *Sporul pentru condiții periculoase sau vătămătoare de 15% din salariul de bază, prevăzut de art. 23 din Legea nr. 153/2017 și Regulamentul-cadru aprobat prin H.G.nr. 34/2018 poate fi acordat doar la momentul atingerii salariilor de bază maxime prevăzute în grila de salarizare pentru anul 2022.*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 23, art. 13 din Anexa I Cap. 1 Lit. B din Legea nr. 153/2017; H.G. nr. 34/2018
Cuvinte-cheie: spor, condiții de muncă

Opinii formulate

La nivelul Secției pentru litigii de muncă și asigurări sociale din cadrul Tribunalului Argeș, în cursul anului 2020 și începutul anului 2021, practica a fost unitară, în sensul că s-au admis acțiunile formulate de către sindicat pentru membrii săi, personal didactic și nedidactic, în sensul acordării sporului, atât în privința procentului de 15%, cât și cu privire la data de la care se acordă acesta, respectiv 31.01.2018, având în vedere dispozițiile art. 23 din Legea nr. 153/2017, coroborate cu dispozițiile art. 38, reținându-se culpa angajatorului în nerespectarea prevederilor H.G. nr. 34/2018.

Ulterior, în cadrul unei ședințe de învățământ s-a stabilit ca sporul să fie acordat fără a fi indicat procentul acestuia, având în vedere că nu era depus în toate cazurile buletinul de determinare a factorilor de risc emis de către DSP.

Începând cu luna aprilie 2021, s-a cristalizat la nivelul secției opinia majoritară de respingere, cu motivarea, de esență, că *prin folosirea sintagmei „personalul salarizat poate primi un spor "* legea nu a instituit un drept în favoarea personalului salarizat, ci doar o vocație, întrucât locurile de muncă, categoriile de personal, mărimea concretă a sporului, precum și condițiile de acordare a acestuia sunt stabilite de către ordonatorul principal de

[7] CA Pitești

credite, cu consultarea partenerilor sociali, în limita prevederilor din regulamentul aprobat prin hotărâre a Guvernului, la propunerea MEN, având la bază buletinele de determinare sau, după caz, de expertizare emise de către autorităţile abilitate în acest sens şi că acest spor salarial este condiţionat de existenţa în concret la locul de muncă al cadrelor didactice/didactice auxiliare a unor condiţii periculoase sau vătămătoare, ce se determină printr-o procedură administrativă care nu poate fi suplinită pe cale judiciară (ex. sentinţa civilă nr. 1261/03.03.2021, dosar nr. 5175/109/2019; sentinţa civilă nr. 1261/03.03.2021, dosar nr. 5175/109/2019).

Pe de altă parte, iniţierea procedurii aparţine sindicatului, iar, dacă acesta nu a sesizat angajatorul cu demararea procedurii, nu se poate adresa direct instanţei de judecată pentru a o face *omissio medio*, trecând peste ceea ce H.G. nr. 34/2018 obligă angajatorul să facă. Practic, calea judiciară nu este una adecvată, în sensul că sindicatul nu trebuia să se adreseze instanţei cu obligaţia de acordare a sporului, ci mai degrabă cu solicitarea de a fi obligat angajatorul să demareze această procedură.

Prin hotărârea de guvern, ca şi prin lege de altfel, nu se infirmă dreptul, însă acesta este condiţionat de parcurgerea unor paşi prealabili, prevăzuţi de art. 38 alin. (2) din Legea nr. 153/2017, în sensul că mai întâi trebuie menţinut salariul de bază, din iulie până în decembrie 2017, mai apoi, din luna martie şi până la finalul anului 2018 există o excepţie cu privire la personalul din învăţământ, fiind nişte majorări care se aplică salariului de bază, iar următorul pas este majorarea prevăzută de art. 38 alin. (4^1), în sensul că din ianuarie 2019 şi până în septembrie 2021 salariul de bază trebuie majorat în patru tranşe şi abia apoi poate fi calculat sporul, care reprezintă un procent calculat din salariul de bază. Or, dacă salariul de bază nu este definitivat, în sensul că reclamanţii nu au atins salariul de bază maxim prevăzut în grilele pentru anul 2022, instanţa nu poate calcula în mod obiectiv sporul. În aceste condiţii, se apreciază că aceste acţiuni ar putea fi promovate în instanţă cel mai devreme în luna septembrie 2021.

Totodată, au fost avute în vedere şi considerentele Deciziei nr. 27/2020 a Î.C.C.J., în sensul că pentru a putea fi acordat un spor prevăzut de Legea nr. 153/2017 este necesar ca persoana plătită din fondurile publice să beneficieze de salariul prevăzut în anexa legii, conform algoritmului de calcul prevăzut, argumente care converg spre soluţia că nu se pot acorda sporurile din Legea nr. 153/2017 înainte ca personalul din categoria profesională respectivă să fi ajuns la nivelul maxim de salarizare prevăzut pentru anul 2022, până la acel moment sistemul de salarizare aplicat fiind cel reglementat de legislaţia anterioară, urmând a proceda la aplicarea dispoziţiilor art. 38 din Legea nr. 153/2017, în sensul majorării sporurilor de care a beneficiat, în mod etapizat.

<u>În cealaltă opinie</u>, se apreciază, în continuare, ca întemeiate acţiunile, reţinându-se în esenţă că, deşi pârâta unitatea de învăţământ recunoaşte că sunt îndeplinite condiţiile pentru acordarea sporului, nu a acordat acest spor, neîndeplinind astfel obligaţiile impuse

de către H.G. nr. 34/2018, astfel că singura cale pe care salariații care își desfășoară activitatea sub influența factorilor de risc o au la îndemână pentru valorificarea dreptului lor în condițiile de pasivitate ale angajatorului este calea judiciară (ex. sentința civilă nr. 3555/2020 dosar nr. 6057/109/2019, definitivă prin neapelare, sentința civilă nr. 3557/2020 dosar nr. 6072/109/2019, definitivă prin neapelare).

Opinia formatorilor INM

Problema de drept supusă atenției o reprezintă modalitatea de aplicare a art. 23 coroborat cu art. 13 din Anexa I Cap. 1 lit. B din Legea nr. 153/2017[8], respectiv data de la care personalul care se încadrează în condițiile specificate pentru acordarea acestui spor urmează a beneficia de acordarea lui.

Situația dedusă judecății este similară situației ce a stat la baza Deciziei nr. 27/2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, unde problema era aplicarea aceluiași spor în cazul personalului din instituțiile publice sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor, motiv pentru care, în baza principiului egalității de tratament, considerăm că se va aplica aceeași soluție și în situația personalului din învățământ, fiind incident același text de lege.

Astfel, pe de o parte, persoanelor care, după 1 ianuarie 2018, prin creșterea salariului de bază, au ajuns la limita valorică prevăzută de grila anului 2022, li se vor recunoaște în totalitate drepturile reglementate de Legea nr. 153/2017, inclusiv sporul de 15%. În schimb, restul personalului nu va beneficia de acest spor decât de la data la care salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare devin egale sau mai mari cu cele stabilite potrivit legii pentru anul 2022, ca urmare a majorărilor salariale reglementate.

Rațiunea acestei soluții a fost explicată de Înalta Curte de Casație și Justiție în decizia anterior menționată, esențial fiind că (i) Regulamentul trebuie coroborat cu dispozițiile Legii nr. 153/2017, *„în condițiile în care acesta este un act normativ cu putere juridică inferioară legii și este dat în aplicarea acesteia și, prin urmare, se aplică odată cu legea în executarea căreia a fost emis."* și că (ii) *„dacă legiuitorul ar fi dorit să deroge de la aplicarea etapizată a legii în ceea ce privește dispoziția privind acordarea acestui spor, ar*

[8] *„Locurile de muncă și categoriile de personal, precum și mărimea concretă a sporului pentru condiții de muncă prevăzut în anexele nr. I-VIII și condițiile de acordare a acestuia se stabilesc, în cel mult 60 de zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, prin regulament-cadru elaborat de către fiecare dintre ministerele coordonatoare ale celor 6 domenii de activitate bugetară, respectiv învățământ, sănătate și asistență socială, cultură, diplomație, justiție, administrație, de către instituțiile de apărare, ordine publică și securitate națională, precum și de către autoritățile publice centrale autonome, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea fiecăruia dintre ministerele coordonatoare, a fiecăreia dintre instituțiile de apărare, ordine publică și securitate națională sau a fiecăreia dintre autoritățile publice centrale autonome, cu avizul Ministerului Muncii și Justiției Sociale și al Ministerului Finanțelor Publice și cu consultarea federațiilor sindicale reprezentative domeniului de activitate."*

fi menționat-o ca excepție de la art. 38, cum a procedat în privința altor categorii socioprofesionale".

Salariații beneficiază de sporurile respective începând cu anul 2019, cu respectarea plafonării prevăzute inițial de O.U.G. nr. 114/2018 și ulterior de actele normative anuale aplicabile în materie.

În plus, nu poate fi omis faptul că sporul este determinat de specificul condițiilor de muncă, iar aceasta impune recunoașterea dreptului pretins, față de consecințele pe care condițiile de muncă le pot avea asupra sănătății salariaților care prestează muncă în condițiile reținute prin buletinele de expertizare a locurilor de muncă.

Prin urmare, subliniem că, pentru a obține aceste sporuri este necesar ca reclamanții să dovedească îndeplinirea mai multor condiții: (i) să existe un regulament-cadru elaborat de către fiecare dintre ministerele coordonatoare ale celor 6 domenii de activitate bugetară, prin care să se prevadă locurile de muncă și categoriile de personal, precum și mărimea concretă a sporului pentru condiții de muncă, așa cum prevede expres art. 23 din Legea nr. 153/2017; (ii) reclamanții să fi lucrat în condițiile de muncă prevăzute de regulamentul-cadru anterior menționat, aspect dovedit de buletinele de determinare sau, după caz, expertizare, emise de către autoritățile abilitate în acest sens, așa cum prevede art. 2 din Regulamentul-cadru privind stabilirea locurilor de muncă, a categoriilor de personal, a mărimii concrete a sporului pentru condiții de muncă, precum și a condițiilor de acordare a acestuia pentru personalul din familia ocupațională de funcții bugetare "Învățământ" din 31.01.2018[9], și să fie nominalizați ca beneficiari ai sporului în conformitate cu dispozițiile art. 5 din același Regulament și (iii) reclamanții să fi ajuns la nivelul maxim de salarizare prevăzut pentru anul 2022. Prin urmare, sporul prevăzut de lege se poate acorda doar dacă sunt îndeplinite cumulativ aceste trei condiții.

În unanimitate, participanții și-au însușit opinia formatorilor INM.

5. Salarizarea personalului didactic din învățământ în conformitate cu dispozițiile Legii-cadru nr. 153/2017 după pronunțarea Deciziei nr. 7/08.02.2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Sporuri și drepturi salariale generale pentru personalul plătit din fonduri publice aplicabile personalului didactic și sporuri și drepturi salariale specifice personalului didactic din învățământ

[9] *„Sporul pentru condiții de muncă prevăzut în prezentul regulament se acordă, pe baza buletinelor de determinare sau, după caz, expertizare, emise de către autoritățile abilitate în acest sens, pentru timpul efectiv lucrat în locurile de muncă respective, în procent de până la 15% aplicat la salariul de bază, cu încadrarea în sumele prevăzute pentru cheltuieli salariale din bugetul de venituri și cheltuieli aprobat."*

Problema de drept[10]*: De când se acordă și cum se calculează unele sporuri și drepturi salariale generale pentru personalul plătit din fonduri publice aplicabile personalului didactic și unele sporuri și drepturi salariale specifice personalului didactic din învățământ*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 7, art. 9-15, art. 20, art. 23-24, art. 38 din Cap. B din Anexa 1 a Legii-cadru nr. 153/2017; art. 34 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 114/2018
Cuvinte-cheie: gradație de merit, creștere salarială, majorare salarială, salariu de bază

Prezentarea problemei juridice

a) După publicarea în Monitorul Oficial al României nr. 239/09.03.2021 a Deciziei nr. 7/08.02.2021 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în litigiile având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului didactic trebuie stabilit care drepturi salariale intră sub incidența art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017, în condițiile în care decizia instanței supreme se referă doar la două categorii de drepturi salariale specifice personalului didactic.

b)-c) De asemenea, întrucât Decizia nr. 7/08.02.2021 stabilește modul de aplicare a dispozițiilor legale incidente numai începând cu data de 1 ianuarie 2019, iar litigiile aflate pe rolul Curții de Apel Cluj și al tribunalelor din raza sa de competență teritorială vizează și drepturi salariale aferente perioadei anterioare, se impune clarificarea modului de aplicare a dispozițiilor legale incidente și în perioada 01.07.2017- 31.12.2017, respectiv în perioada 01.01.2018-31.12.2018, în raport de dezlegările obligatorii ale instanței supreme.

d) În fine, se impune să se stabilească cum se calculează în concret gradația de merit și majorarea salariului de bază al personalului didactic care îndeplinește funcția de diriginte și celelalte majorări/creșteri salariale începând cu data de 1 ianuarie 2019, respectiv ce înseamnă că aceste drepturi „intră sub incidența art. 38 alin. (4^1) " din Legea-cadru nr. 153/2017.

Legislație incidentă

- Legea-cadru nr. 153/2017: art. 7, 9-15, 20, 23-24, art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017, Cap B din Anexa 1.
- O.U.G. nr. 114/2018: art. 34 alin. 1 și 2

Doctrina privind problemele juridice

[10] CA Cluj

Nu a fost identificată.

Decizii ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, ale Curţii Constituţionale, ale Curţii Europene a Drepturilor Omului şi ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene

Decizii ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

- **Decizia nr. 82/26.11.2018**, publicată în M.Of nr. 130/19.02.2019, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Iaşi - Secţia contencios administrativ şi fiscal în Dosarul nr. 7.568/99/2017, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile şi, în interpretarea dispoziţiilor Notei 2 lit. c) pct. II lit. A, cap. I din anexa nr. VIII a Legii-cadru nr. 153/2017 în corelare cu prevederile art. 38 alin. (1),alin. (2) lit. a),alin. (3) lit. a),alin. (4) şi (6) din actul normativ anterior menţionat, stabileşte că:

- majorarea salariului de bază, de 15% pentru complexitatea muncii, nu se acordă pentru perioada 1 iulie 2017-31 decembrie 2017 şi pentru anul 2018;
- pentru perioada 2019-2022, această majorare se acordă în condiţiile stabilite la art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017;
- prin excepţie, această majorare se acordă începând cu ianuarie 2018 sau cu data de la care salariile de bază, soldele de funcţie/salariile de funcţie, indemnizaţiile de încadrare devin mai mari decât cele stabilite potrivit legii pentru anul 2022, ca urmare a majorărilor salariale reglementate.

-**Decizia nr. 20/20.05.2019**, publicată în M.Of. nr. 651/06.08.2019, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea privind pronunţarea unei hotărâri prealabile formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale, în dosarul nr. 704/117/2018, cu privire la interpretarea dispoziţiilor art. 11 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene, aprobată cu completări prin Legea nr. 80/2018, cu modificările şi completările ulterioare, coroborat cu dispoziţiile art. 44 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare şi stabilirea „modalităţii în care mai pot fi considerate suspendate ajutoarele sau, după caz, indemnizaţiile la ieşirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă, ulterior datei de 1 iulie 2017, dată la care au fost abrogate aceste drepturi prin Legea-cadru nr. 153/2017".

- **Decizia nr. 50/11.11.2019**, publicată în M.Of. nr. 82/05.02.2020, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Galaţi - Secţia contencios administrativ şi fiscal, în Dosarul nr. 4.753/121/2017, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 22 din secţiunea a 6-a, capitolul VIII, anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv dacă sintagma «specialist din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, inclusiv al Direcţiei Naţionale Anticorupţie, al Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism şi al celorlalte parchete» are în vedere categoria specialiştilor din parchete sau are în vedere şi categoria specialiştilor antifraudă detaşaţi în cadrul aceloraşi parchete în funcţia de specialist, în baza art. 3 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 74/2013 privind unele măsuri pentru îmbunătăţirea şi reorganizarea activităţii Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală, precum şi pentru modificarea şi completarea unor acte normative, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 144/2014, cu modificările ulterioare, corelat cu art. 24 din acelaşi act normativ."

-**Decizia nr. 3/20.01.2020,** publicată în M. Of. nr. 141/ 21.02.2020, prin care s-au admis sesizările conexate formulate de Curtea de Apel Craiova - Secţia contencios administrativ şi fiscal, în dosarul nr. 6044/63/2018 şi Curtea de Apel Alba Iulia - Secţia de contencios administrativ şi fiscal, în dosarul nr. 1001/85/2018, privind pronunţarea unei hotărâri prealabile.

În interpretarea dispoziţiilor pct. 2 nota 1 capitolul I din anexa nr. II din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, raportate la art. 5 alin. (3) şi (4) din Ordinul ministrului sănătăţii nr. 1.078/2010 privind aprobarea regulamentului de organizare şi funcţionare şi a structurii organizatorice ale direcţiilor de sănătate publică judeţene şi a municipiului Bucureşti şi art. 27 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, stabileşte că:

Personalul cu statut de funcţionar public încadrat în serviciul de control în sănătate publică din direcţiile de sănătate publică, cu pregătire profesională superioară în medicină şi confirmare în specialităţile medicale de igienă, medicina muncii şi sănătate publică, nu face parte din categoria "personalului de specialitate" din direcţiile de sănătate publică, prevăzut în anexa nr. II capitolul I pct. 2 nota 1 din Legea-cadru nr. 153/2017.

-**Decizia nr. 15/17.02.2020**, publicată în M.Of. nr. 512/16.06.2020, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VIII-a contencios administrativ şi fiscal, în Dosarul nr. 448/98/2018, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„Dacă, în situaţia poliţiştilor, aplicarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1/2017 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe ţară garantat în plată, Hotărârii Guvernului nr. 846/2017 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe ţară garantat în plată şi a Hotărârii Guvernului nr. 937/2018 pentru stabilirea salariului de bază minim brut

pe țară garantat în plată se face prin analiza comparativă a nivelului salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată cu cel al cuantumului salariului de funcție al polițiștilor, astfel cum este reglementat în cuprinsul Legii-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare (art. 4 din anexa nr. VII la lege) și Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare (art. 3 și 4 din anexa nr. VI la lege), stabilit în plată potrivit legilor anuale de aplicare etapizată a acestor legi-cadru de salarizare."

- **Decizia 24/02.03.2020,** publicată în M.Of nr. 547/25.06.2020, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov - Secția contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 1.374/62/2019, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Cum se interpretează și aplică dispozițiile art. 22 alin. (2) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, și Hotărârea Guvernului nr. 751/2018 pentru stabilirea categoriilor de persoane cu handicap care beneficiază de un spor de 15% din salariul de bază/solda de funcție/salariul de funcție/indemnizația de încadrare, în coroborare cu prevederile art. 38 din Legea nr. 153/2017?"

-**Decizia nr. 26/02.03.2020**, publicată în M.Of. nr. 510/15.06.2020, prin care s-a respins ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secția a III-a contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 1.619/100/2017, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„În interpretarea dispozițiilor art. 14 alin. (1) teza întâi din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, conform cărora «Personalul care deține titlul științific de doctor beneficiază de o indemnizație lunară pentru titlul științific de doctor în cuantum de 50% din nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, dacă își desfășoară activitatea în domeniul pentru care deține titlul», sintagma «în domeniul pentru care deține titlul» se impune să fie raportată la Nomenclatorul domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare sau la sfera atribuțiilor de serviciu, astfel cum aceasta rezultă din fișa postului?"

-Decizia nr. 32/30.03.2020, publicată în M.Of. nr. 553/26.06.2020, prin care s-a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel București - Secția a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale în Dosarul nr. 1.966/87/2018, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 11 alin. (1) din Legea-cadru nr. 153/2017, art. 2 alin. (1) lit. d) și art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 162/2008,

respectiv art. 190, art. 199 şi art. 201 alin. (3) şi alin. (9) din Legea nr. 95/2006, în sensul de a se stabili dacă, în înţelesul prevederilor menţionate, spitalul judeţean de urgenţă în privinţa căruia a operat transferul ansamblului de atribuţii şi competenţe exercitate de Ministerul Sănătăţii Publice către autorităţile administraţiei publice locale are calitatea de instituţie sau serviciu public de interes judeţean din subordinea consiliului judeţean, în sensul art. 11 alin. (1) din Legea-cadru nr. 153/2017. În ipoteza unui răspuns afirmativ la prima chestiune, să se stabilească dacă, în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 11 alin. (2) din Legea-cadru nr. 153/2017, nomenclatorul la care se referă această dispoziţie legală este aplicabil şi funcţiilor deţinute de personalul tehnic, economic şi socio-administrativ din cadrul unui asemenea spital."

- Decizia 37/07.05.2020, publicată în M.Of nr. 591/06.07.2020, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a IX-a contencios administrativ şi fiscal în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

„Cum se interpretează şi aplică dispoziţiile anexei VIII cap. II lit. A pct. II subpct. 6.2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 153/2017, modificată şi completată, care prevăd că «Personalul din instituţiile publice sanitare veterinare şi pentru siguranţa alimentelor care este încadrat şi îşi desfăşoară activitatea în specialitatea funcţiilor specifice prevăzute în prezenta anexă beneficiază şi de următoarele categorii de sporuri şi drepturi: a) Sporuri: 1. Spor pentru condiţii deosebite de muncă vătămătoare/periculoase care implică risc de îmbolnăvire şi/sau contagiune directă sau indirectă, respectiv riscuri asociate datorate condiţiilor specifice de desfăşurare a activităţii - de până la 35%; (…)» în corelare cu dispoziţiile art. 38 din Legea nr. 153/2017, modificată şi completată?"

- Decizia 46/22.06.2020, publicată în M.Of nr. 1154/27.11.2020, prin care s-a respins, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a III-a contencios administrativ şi fiscal, în Dosarul nr. 6.948/63/2018, privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„Dacă sporul pentru condiţiile de muncă prevăzut de art. 1 din anexa VIII cap. I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017 este supus sau nu aplicării etapizate prevăzute de art. 38 din aceeaşi lege.

- **Decizia nr. 52/20.07.2020**, publicată în M.Of. nr. 970/21.10.2020, prin care s-a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Piteşti - Secţia I civilă, în Dosarul nr. 1.187/109/2019, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

Dacă, având în vedere dispoziţiile tranzitorii cuprinse în art. 39 alin. (5) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu

modificările şi completările ulterioare, prevederile art. 14 alin. (3) din Legea-cadru nr. 153/2017 se aplică şi cadrelor didactice care şi-au echivalat gradul didactic I, prin dobândirea titlului ştiinţific de doctor, înainte de intrarea în vigoare a Legii-cadru nr. 153/2017?

- **Decizia nr. 59/28.09.2020**, publicată în M.Of. nr. 30/12.01.2021, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova – Secţia I Civilă în dosarul nr. 6280/63/2019 în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:

Drepturile salariale aferente activităţii prestate de medici în linia de gardă, în afara normei legale de muncă şi a programului normal de lucru de la funcţia de bază, în baza unui contract individual de muncă cu timp parţial sunt incluse în categoria elementelor sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, astfel încât, în temeiul art. 34 alin. (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 114/2018, începând cu 1 ianuarie 2019, cuantumul acestora se menține cel mult la nivelul celui acordat pentru luna decembrie 2018, conform prevederilor legale aplicabile pentru luna ianuarie 2018, în temeiul art. 38 alin. (3) lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții.

-**Decizia nr. 41/14.10.2020**, publicată în M.Of. nr. 21/14.01.2020, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă şi asigurări sociale, în Dosarul nr. 794/87/2018, pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:

În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 5 şi art. 12 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, în calculul drepturilor salariale pentru plata cu ora nu se include şi gradaţia de merit.

-Decizia nr. 64/26.10.2020, publicată în M.Of. nr. 53/18.01.2021, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secţia a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale, în dosarul nr. 2316/100/2019, în vederea pronunţării unei hotărâri prealabile şi, în consecinţă, stabileşte că:

„În interpretarea art. 39 alin. (6) coroborat cu art. 38 alin. (1), alin. (3) lit. d), alin. (4^1) şi alin. (8) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, stabilirea salariului de bază pentru personalul didactic din sistemul naţional de învăţământ încadrat anterior intrării în vigoare a Legii-cadru nr. 153/2017 se face, pe durata aplicării tranzitorii a acestui act normativ, prin utilizarea gradaţiei de vechime de 4 ani prevăzute în anexa la Hotărârea Guvernului nr. 38/2017 pentru aplicarea prevederilor art. 34 alin. (3) din Ordonanţa de

urgență a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare.

- **Decizia nr. 27/26.10.2020** publicată în M.Of nr. 71/22.01.2021, prin care s-a admis recursul în interesul legii formulat de Avocatul Poporului și, în consecință, stabilește că:

„În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor anexei nr. VIII cap. II lit. A secțiunea II pct. 6 subpct. 6.2 lit. a) pct. 1 din Legea-cadru nr. 153/2017 în corelare cu prevederile art. 38 alin. (3), alin. (4) și alin. (6) din același act normativ, personalul din instituțiile publice sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor care este încadrat și își desfășoară activitatea în specialitatea funcțiilor specifice prevăzute în anexă beneficiază de sporul pentru condiții de muncă vătămătoare/periculoase, astfel cum este reglementat de Legea-cadru nr. 153/2017, de la data la care salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare devin egale sau mai mari decât cele stabilite potrivit legii pentru anul 2022, ca urmare a majorărilor salariale reglementate.

- **Decizia nr. 7/08.02.2021,** publicată în M.Of nr. 239/09.03.2021, prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Iași - Secția litigii de muncă și asigurări sociale, în Dosarul nr. 175/89/2020, pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, cu modificările și completările ulterioare, drepturile salariale reglementate de art. 5, respectiv de art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de funcții bugetare „Învățământ" capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, intră sub incidența prevederilor art. 38 alin. (4^1) din această lege.

Decizii ale Curții Constituționale

- Decizia nr. 310 din 7.05.2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 663 din 9.08. 2019, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 3.077/91/2017 al Tribunalului Vrancea - Secția a II-a civilă și de contencios administrativ fiscal și în Dosarul nr. 3.088/91/2017 al aceleiași instanțe judecătorești și constată că prevederile art. 1 alin. (3), art. 6 lit. a) teza finală, art. 11 alin. (1), art. 24, art. 25 alin. (1) și art. 38 alin. (2) lit. b) și alin. (3) lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 700/2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 58 din 29.01.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 525/40/2018 al Tribunalului Botoșani - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 575/111/2018 al Tribunalului Bihor-Oradea - Secția a III-a contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 724/85/2018 al Tribunalului Sibiu - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 3.247/63/2018 al Tribunalului Dolj - Secția contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 821/40/2018 al Tribunalului Botoșani - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 691 din 31.10.2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 160 din 27.02.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în dosarele nr. 8.599/2/2017, nr. 8.201/2/2017 și nr. 8.188/2/2017 ale Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că dispozițiile art. 14 alin. (1), ale art. 39 alin. (5) și ale art. 44 alin. (1) pct. 9 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 689 din 31.10.2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 153 din 26.02.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în dosarul nr. 7.514/2/2017 al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că dispozițiile art. 14 alin. (1) și ale art. 39 alin. (5) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 685 din 31.10.2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 153 din 26.02.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 7.911/30/2017 al Tribunalului Timiș - Secția I civilă și s-a constatat că dispozițiile art. 14 alin. (2) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 846 din 12.12.2019, publicată în Monitorul Oficial nr. 201 din 12.03.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în dosarul nr. 11.832/3/2018 al Tribunalului București – Secți a II-a contencios administrative și fiscal și s-a constatat că prevederile art. 17 alin. (1) din Legea -cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și cele cuprinse în tabelul de la lit. f) pct. I, litera A, capitolul I, anexa nr. VIII la Legea – cadru nr. 153/2017 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 126 din 10.03.2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 514 din 16.06.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 4.849/2/2018 al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că prevederile art. 17 alin. (2) și ale art. 22 din

capitolul VIII din anexa nr. V „Familia ocupațională de funcții bugetare «Justiție» și Curtea Constituțională" la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și ale art. 25 alin. (1) și ale art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 523 din 30.06.2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1062 din 11.11.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în dosarele nr. 8.749/2/2017, nr. 2.997/2/2018, nr. 3.610/2/2018 și nr. 8.197/2/2017 ale Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că prevederile art. 38 alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice și a celor cuprinse la nr. crt. 1-4 și 7-9 din capitolul II din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 517 din 30.06.2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1324 din 31.12.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 1.257/87/2018 al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și s-a constatat că prevederile art. 25 alin. (1) și ale art. 38 alin. (1), alin. (3) lit. a) și alin. (6) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

-Decizia nr. 576 din 9.07.2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1323 din 31.12.2020, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 353/2/2018 al Curții de Apel București - Secția a VIII-a contencios administrativ și fiscal și în Dosarul nr. 4.847/2/2018 al aceleiași instanțe judecătorești și s-a constatat că prevederile art. 17 alin. (2) și ale art. 22 din capitolul VIII din anexa nr. V la Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, precum și ale art. 25 alin. (1) și ale art. 38 alin. (6) din același act normativ sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

- Decizia nr. 661 din 29.09.2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 59 din 19.01.2021, prin care s-a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr. 282/96/2018, în Dosarul nr. 291/96/2018, în Dosarul nr. 290/96/2018, în Dosarul nr. 293/96/2018, în Dosarul nr. 285/96/2018 și în Dosarul nr. 286/96/2018, dosare ale Tribunalului Harghita - Secția civilă și constată că prevederile art. 38 alin. (3) lit. b) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Practică judiciară

Întrucât Decizia nr. 7/08.02.2021 a fost publicată în M.Of nr. 239/09.03.2021 nu există încă practică judiciară conform interpretării obligatorii a instanţei supreme din această decizie.

Soluții juridice posibile:

a) 1. Aprecierea că dezlegările instanței supreme din Decizia nr. 7/08.02.2021 **nu sunt aplicabile pentru identitate de rațiune și cu privire la alte majorări/creșteri ale salariului de bază** reglementate de Legea-cadru nr. 153/2017 pentru personalul bugetar în general, respectiv numai pentru pentru personalul didactic.

2. Aprecierea că dezlegările instanței supreme din Decizia nr. 7/08.02.2021 **sunt aplicabile pentru identitate de rațiune și cu privire la alte majorări/creșteri ale salariului de bază**, respectiv:

- pentru următoarele reglementări specifice personalului didactic: majorarea cu 15% a salariului de bază pentru personalul didactic din învățământul special și special integrat, precum și din centrele județene de resurse și de asistență educațională, respectiv Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională și din structurile coordonate, monitorizate și evaluate de către acestea și majorarea salariului de bază predarea simultană la 2-5 clase de elevi în învățământul primar sau gimnazial primește o majorare a salariului de bază.
- pentru majorarea salariului de bază pentru activitatea de control financiar preventiv, reglementare generală pentru personalul bugetar, care se aplică și personalului didactic.

3. **Aprecierea că** dezlegările instanței supreme din Decizia nr. 7/08.02.**2021 sunt aplicabile pentru identitate de rațiune și cu privire la alte categorii de venituri salariale** prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 pentru personalului didactic, **nemenționate la pct. 2**.

Aplicarea tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017cu privire la majorările salariilor de bază aplicabile personalului didactic

b) **1 iulie 2017-31 decembrie 2017**

1. Aprecierea că majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (pentru gradația de merit; pentru personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar; majorarea cu 15% a salariului de bază pentru personalul didactic din învățământul special și special integrat, precum și din centrele județene de resurse și de asistență educațională, respectiv Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională și din structurile coordonate, monitorizate și evaluate de către acestea; majorarea salariului de bază predarea simultană în învățământul primar sau gimnazial primește și majorarea salariului de

bază pentru activitatea de control financiar preventiv, reglementare generală pentru personalul bugetar, care se aplică și personalului didactic) **se aplică salariului de bază prevăzut pentru luna decembrie 2016**, întrucât în perioada **1 iulie 2017-31 decembrie 2017** toate elementele salariului brut lunar s-au menținut în plată, fără să se opereze nicio modificare a acestora. În lipsa unor prevederi legale exprese și față de conținutul dispozițiilor art. 38 alin. (1) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017, nu se poate realiza o raportare a majorărilor salariului de bază reglementate de noul act normativ pentru personalul didactic la nivelul salariului de bază prevăzut începând cu 1 iulie 2017.

2. Aprecierea că majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 **se aplică salariului de bază în plată** și în perioada **1 iulie 2017-31 decembrie 2017** față de dezlegările Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la natura majorărilor/creșterilor salariului de bază.

c) **2018**

1. Creșterile salariale prevăzute pentru anul 2018 se aplică distinct pentru salariul de bază și celelalate elemente ale salariului lunar, în raport de modalitatea de stabilire și reglementare a acestora potrivit dispozițiilor legale anterioare Legii-cadru nr. 153/2017, astfel încât gradația de merit și indemnizația de dirigenție se determină în raport de **salariul de bază prevăzut pentru luna decembrie 2016**. Acestor categorii de venituri li se modifică natura, respectiv devin elemente ale salariului de bază numai atunci când, conform aplicării tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017, se aplică salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, chiar și cu fracțiunile de ¼, respectiv începând cu anul 2019, conform art. 38 alin. (4^1) din lege.

2. Aprecierea că majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 **se aplică salariului de bază în plată** în anul 2018 față de dezlegările Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la natura majorărilor/creșterilor salariului de bază.

De asemenea, atât majorarea salariului personalului didactic din ianuarie 2018 [conform art. 38 alin. (3) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017], cât și cea din martie 2018 [art. 38 alin. (3) lit. d) din Legea-cadru nr. 153/2017] s-au acordat distinct cu privire la salariul de bază, respectiv la celelalte elemente care se includ în salariul brut lunar, legea prevăzând expres că se majorează cuantumul brut al salariilor de bază, respectiv cuantumul brut al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte din salariul brut lunar.

d) 2019-2022

1. Aprecierea că majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 **se aplică salariului de bază în plată începând cu anul 2019 prin adăugare la salariul de bază aferent anului 2022, din care în anul 2019 se**

acordă tranșă de ¼ din diferența salariului de bază aferent anului 2022 (la care se adaugă majorările salariului de bază) și cel din luna decembrie 2018 față de dezlegările Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la natura majorărilor/creșterilor salariului de bază.

2. Aprecierea că majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 **se aplică salariului de bază în plată începând cu anul 2019** față de dezlegările Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la natura majorărilor/creșterilor salariului de bază.

3. Aprecierea că începând cu 1 ianuarie 2019 se acordă personalului didactic **atât majorarea salariul de bază cu ¼ din diferența dintre salariul de bază prevăzut pentru anul 2022**, la care se aplică majorările pentru dirigenție și pentru gradația de merit prevăzute de art. 5 și art. 8 din anexa nr. 1 la Legea nr. 153/2017, și salariul aferent lunii decembrie 2018, cât și **gradația de merit și indemnizația de dirigenție, care sunt acordate în baza legislației anterioare Legii nr. 153/2017,** care se mențin în același cuantum, întrucât au natura juridică a unor sporuri și indemnizații, iar art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 prevede menținerea cuantumului lor.

Opinia autorului referatului:

a) **Opinia autorului referatului și a judecătorilor Secției a IV-a de litigii de muncă și asigurări sociale din cadrul Curții de Apel Cluj (unanimitate) este în sensul celor exprimate la pct. 2 din referat.**

Astfel, conform dispozițiilor exprese ale art. 38 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, acest act normativ se aplică etapizat în perioada 01.07.2017-31.12.2022, iar aplicarea etapizată este diferită în funcție de natura venitului salarial (salariu de bază, respectiv sporuri, indemnizații, compensații, alte elemente ale salariului brut lunar). În consecință, pentru a se aplica corect legea se impune, în primul rând, stabilirea naturii drepturilor salariale ale personalului didactic, urmând ca ulterior, pe baza calificării veniturilor, să se determine modalitatea concretă de calcul în perioada de referință.

Prin Decizia nr. 7/08.02.2021 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a stabilit, cu caracter obligatoriu conform art. 521 alin. (3) Cod procedură civilă că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, și ale art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, cu modificările și completările ulterioare, drepturile salariale reglementate de art. 5, respectiv de art. 8 din anexa nr. I - Familia ocupațională de

funcţii bugetare "Învăţământ" capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, intră sub incidenţa prevederilor art. 38 alin. (4^1) din această lege".

În considerentele deciziei, făcându-se distincție între noțiunile de salariu de bază [reglementată de art. 7 lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017] și salariu lunar [reglementată de art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017], s-a reținut că: (par. 130) *„În procesul civil în care s-a formulat prezenta cerere de sesizare pentru dezlegarea unei chestiuni de drept prezintă importanță a se stabili dacă gradația de merit la care se referă art. 5 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017, respectiv majorarea cu 10% a salariului de bază la care se referă art. 8 din aceeași anexă, capitol și literă reprezintă elemente salariale care fac parte din salariul de bază sau, dimpotrivă, care nu se integrează acestuia, dar se cuprind în salariul brut lunar al personalului didactic.*

131. Potrivit prevederilor art. 5 alin. (1) din anexa nr. I capitolul I lit. B, sus-evocată, "Personalul didactic din învățământ, inclusiv personalul didactic din bibliotecile centrale universitare, beneficiază de gradație de merit, acordată prin concurs. Această gradație se acordă pentru 16% din posturile didactice existente la nivelul inspectoratului școlar, bibliotecilor centrale universitare, respectiv al instituției de nivel superior și reprezintă o creștere cu 25% a salariului de bază deținut. Gradația de merit se atribuie pe o perioadă de 5 ani".

132. Interpretarea logică și gramaticală a acestor prevederi legale conduce la concluzia că acordarea gradației de merit are ca efect majorarea cu 25% a salariului de bază, ea nereprezentând un element salarial distinct de salariul de bază, ci un drept ce are ca efect direct majorarea acestui salariu. Prin urmare, în armonie cu înțelesul noțiunii de "salariu lunar" oferit de art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017, gradația de merit nu aparține categoriei compensațiilor, indemnizațiilor, sporurilor, adaosurilor, primelor, premiilor ori altor elemente ale sistemului de salarizare care, deși integrate salariului (brut) lunar, sunt privite de legiuitor ca distincte de salariul de bază.

133. În ceea ce privește majorarea de 10%, art. 8 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017 prevede că "Personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar beneficiază de o majorare de 10% a salariului de bază".

134. Şi de această dată, la fel ca în cazul gradației de merit, majorarea evocată de lege vizează în mod direct salariul de bază, atrăgând creșterea acestuia, astfel că ea nu reprezintă un element salarial distinct de salariul de bază, asimilabil sporurilor, indemnizațiilor, primelor ș.a. la care se referă, diferențiindu-le de salariul de bază, art. 7 lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017.

135. Ţinând seama de cele sus-arătate, rezultă că, întrucât dispozițiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 se referă la salariul brut lunar, ele nu sunt aplicabile în cazul personalului didactic care beneficiază de gradația de merit la

care se referă art. 5 sau de majorarea de 10% instituită prin art. 8 din anexa nr. I capitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017. Pe cale de consecință, trebuie considerat că sunt incidente prevederile art. 38 alin. (4[1]) din Legea-cadru nr. 153/2017, drepturile salariale ale personalului didactic beneficiar trebuind calculate, începând cu data de 1 ianuarie 2019, prin raportare la aceste dispoziții legale".

În consecință, instanța supremă a reținut că gradația de merit și majorarea salariului de bază pentru personalul didactic care îndeplinește funcţia de diriginte, învăţătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învăţământul primar, profesorii pentru învăţământul preşcolar, reprezintă drepturi care au ca efect majorarea salariului de bază, nefiind elemente salariale distincte de acesta. Întrucât statuările Înaltei Curți de Casație și Justiție s-au întemeiat pe interpretarea logică și gramaticală a prevederilor care reglementează cele două categorii de drepturi, o analiză similară se impune pentru toate categoriile de drepturi aplicabile personalului didactic.

Referitor la natura drepturilor salariale ale personalului didactic, se reține că această categorie de personal bugetar beneficiază, conform Legii-cadru nr. 153/2017, atât de drepturi salariale specifice, cât și de drepturi salariale care sunt prevăzute pentru întreg personalul bugetar.

Prima categorie de drepturi salariale este reglementată în Cap I lit. B din Anexa 1 la Legea-cadru nr. 153/2017, care prevede că:

- art. 3 „Personalul didactic calificat de predare şi conducere care își desfășoară activitatea în localităţi izolate primeşte o indemnizaţie de până la 20% din salariul de bază, în raport cu zona geografică respectivă. Diferenţierea pe zone şi localităţi se aprobă prin hotărâre a Guvernului, care nu se ia în calcul la stabilirea limitei prevăzute la art. 25".
- art. 4 „Personalul didactic din învăţământul special şi special integrat, precum şi din centrele judeţene de resurse şi de asistenţă educaţională, respectiv Centrul Municipiului Bucureşti de Resurse şi Asistenţă Educaţională şi din structurile coordonate, monitorizate şi evaluate de către acestea, beneficiază de o majorare cu 15% a salariului de bază.
- art. 5 alin. (1) „Personalul didactic din învăţământ, inclusiv personalul didactic auxiliar din bibliotecile centrale universitare, beneficiază de gradaţie de merit, acordată prin concurs. Această gradaţie se acordă pentru 16% din posturile didactice existente la nivelul inspectoratului şcolar, bibliotecilor centrale universitare, respectiv al instituţiei de nivel superior şi reprezintă o creştere cu 25% a salariului de bază deţinut. Gradaţia de merit se atribuie pe o perioadă de 5 ani.
- art. 6 „Personalul didactic desemnat să conducă şi să realizeze practică pedagogică pentru pregătirea viitoarelor educatoare şi a viitorilor învăţători, institutori şi profesori beneficiază de un spor de 10-25% din salariul de bază, în raport cu timpul efectiv lucrat şi calculat în raport cu numărul elevilor sau al studenţilor practicanţi, potrivit regulamentului

de practică pedagogică aprobat de Ministerul Educației și Cercetării, dacă nu beneficiază de reducerea normei didactice cu 2 ore pe săptămână".

- art. 7 „Personalul didactic care asigură predarea simultană la 2-5 clase de elevi în învățământul primar sau gimnazial primește o majorare a salariului de bază după cum urmează:

a) pentru 2 clase de elevi, o creștere cu 7% a salariului de bază deținut;
b) pentru 3 clase de elevi, o creștere cu 10% a salariului de bază deținut;
c) pentru 4 clase de elevi, o creștere cu 15% a salariului de bază deținut;
d) pentru 5 clase de elevi, o creștere cu 20% a salariului de bază deținut".

- art. 8 „Personalul didactic care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar beneficiază de o majorare de 10% a salariului de bază".

- art. 10 „Personalul didactic de predare din învățământul superior poate primi un spor pentru conducătorii de doctorat de până la 1% pentru fiecare student-doctorand, dar nu mai mult de 10% din salariul de bază".

- art. 13 „(1) În raport cu condițiile de muncă în care se desfășoară activitatea, condiții periculoase sau vătămătoare, personalul salarizat poate primi un spor de până la 15% din salariul de bază, corespunzător timpului lucrat la locurile de muncă respective, cu respectarea prevederilor legale în vigoare.

(2) Locurile de muncă, categoriile de personal, mărimea concretă a sporului, precum și condițiile de acordare a acestora se stabilesc de către ordonatorul de credite, cu consultarea partenerilor sociali, în limita prevederilor din Regulamentul prevăzut la art. 23 din prezenta lege, elaborat potrivit prezentei legi, având la bază buletinele de determinare sau, după caz, expertizare, emise de către autoritățile abilitate în acest sens.

(3) Personalul didactic care desfășoară activitate de predare - învățare - evaluare în sistemul penitenciar primește un spor de până la 15% din salariul de bază.

- art. 16 „Pentru personalul didactic de predare din învățământ, precum și pentru personalul didactic de conducere prevăzut la pct. 1 nr. crt. 1, 2, 4-6 și pentru personalul de conducere, de îndrumare și control prevăzut la pct. 2 din anexa nr. I cap. I lit. A se acordă un spor de suprasolicitare neuropsihică de 10% din salariul de bază.

Având în vedere dezlegările obligatorii ale instanței supreme din Decizia nr. 7/2021, aplicabile pentru identitate de rațiune și în cazul altor drepturi salariale reglementate în mod similar prin Legea-cadru nr. 153/2017, apreciez că, întrucât se raportează direct la salariul de bază sub forma unei creșteri sau majorări a acestuia, reprezintă drepturi salariale care au ca efect direct majorarea salariului de bază și următoarele drepturi specifice personalului didactic: majorarea cu 15% a salariului de bază pentru personalul didactic din învățământul special și special integrat, precum și din centrele județene de resurse și de asistență educațională, respectiv Centrul Municipiului București de Resurse și

Asistenţă Educaţională şi din structurile coordonate, monitorizate şi evaluate de către acestea şi majorarea salariului de bază predarea simultană la 2-5 clase de elevi în învăţământul primar sau gimnazial primeşte o majorare a salariului de bază.

Celelalte categorii de drepturi specifice personalului didactic (respectiv, indemnizația pentru desfășurarea activității în zone izolate, sporul pentru practică pedagogică, sporul pentru conducătorii de doctorat, sporul de condiții izolate sau vătămătoare și sporul de suprasolicitare neuropsihică) reprezintă, conform modalității lor de reglementare, drepturi salariale distincte de salariul de bază, care se cuprind însă în salariul brut lunar, conform distincțiilor care rezultă din interpretarea comparativă a celor două noțiuni prevăzute de art. 7 lit. a), respectiv lit. e) din Legea-cadru nr. 153/2017.

În ceea ce privește a doua categorie de drepturi salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017, în cuprinsul Secțiunii a 2-a din Capitolul I al legii sunt reglementate drepturi salariale aplicabile întregului personal bugetar, deci și personalului didactic. Și pentru aceste categorii de drepturi salariale se impune stabilirea naturii lor juridice, conform considerentelor expuse anterior, cu mențiunea că analiza se va realiza numai cu privire la drepturile salariale solicitate de personalul didactic în cauzele aflate pe rolul Curții de Apel Cluj și a tribunalelor din raza sa de competență teritorială, respectiv pentru drepturile salariale aferente activității de control financiar preventiv.

Astfel, conform art. 15 din Legea-cadru nr. 153/2017 „personalul care exercită activitatea de control financiar preventiv, pe perioada de exercitare a acesteia, beneficiază de o majorare a salariului de bază cu 10%".

Reținând că legea cadru de salarizare în vigoare reglementează pentru activitatea de control financiar preventiv o majorare a salariului de bază și nu un spor, rezultă că și acest drept salarial are ca efect direct majorarea salariului de bază a personalului bugetar, făcând parte integrantă din salariul de bază, conform considerentelor expuse anterior.

Aplicarea tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017 cu privire la majorările salariilor de bază aplicabile personalului didactic

b) **1 iulie 2017-31 decembrie 2017**

Opinia autorului referatului şi a judecătorilor Secţiei a IV-a de litigii de muncă şi asigurări sociale din cadrul Curţii de Apel Cluj (unanimitate) este în sensul celor exprimate la pct. 1 din referat.

În prealabil, așa cum a reținut instanța supremă și prin alte decizii pronunțate în mecanismul de unificare a practicii reprezentat de hotărârea prealabilă (de exemplu, Deciziile nr. 82/26.11.2018, 24/02.03.2020, 37/07.05.2020, 46/22.06.2020), respectiv de recursul în interesul legii (Decizia nr. 27/26.10.2020), se constată că Legea-cadru nr.

153/2017 se aplică etapizat, conform dispozițiilor exprese ale art. 38 alin. (1) din acest act normativ, în alin. (2), (3) și (4) din același articol, reglementându-se expres modalitatea de salarizare a personalului bugetar pentru anii 2017, 2018, respectiv 2019-2022.

În acest sens, conform art. 38 alin. (2) lit. a) „Începând cu data de 1 iulie 2017: a) se menţin în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, până la 31 decembrie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, soldelor de funcţie/salariilor de funcţie şi indemnizaţiilor de încadrare, precum şi cuantumul sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor, primelor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, indemnizaţia brută de încadrare, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care personalul ocupă aceeaşi funcţie şi îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii";

Astfel, în prima etapă a aplicării tranzitorii a Legii-cadru nr. 153/2017, respectiv în perioada **1 iulie 2017-31 decembrie 2017**, pentru personalul didactic din învățământ s-au menținut în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, cuantumul brut al salariilor de bază, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții, așa cum prevede expres art. 38 alin. (1) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017.

Întrucât toate elementele salariului brut lunar s-au menținut în plată la nivelul acordat pentru luna iunie 2017, dezlegările Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 cu privire la majorările salariului de bază nu influențează modalitatea concretă de stabilire a salariului brut lunar al personalului didactic în perioada 01.07.2017-31.12.2017.

Referitor la cuantumul salariului brut lunar din luna iunie 2017, se reține că prin Decizia nr. 41/2018, pronunțată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-a statuat cu caracter obligatoriu, conform art. 521 alin. (3) Cod procedură civilă că ,,În interpretarea şi aplicarea prevederilor art. 33 şi art. 34 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale art. 1 alin. (1), (2) şi (5) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, aprobată prin Legea nr. 152/2017, începând cu 1 ianuarie 2017, cuantumul sporurilor şi indemnizaţiilor prevăzute pentru personalul din învăţământ se determină prin raportare la salariul de bază acordat în luna decembrie 2016, fără a include majorarea prevăzută de art. 34 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015".

Astfel, în considerentele acestei decizii s-a reţinut că „(paragraf 81). Conform voinţei legiuitorului primar, exprimată prin Legea nr. 250/2016, care a introdus alin. (3) la art. 3^4

din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, s-a acordat o majorare de 15% la salariile de bază ale personalului din învăţământ aferente lunii decembrie 2016. Această excepţie face inaplicabilă, în privinţa personalului din învăţământ, regula menţinerii salariilor de bază la acelaşi nivel cu cel acordat pentru luna decembrie 2016, regulă cuprinsă în art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016.

82. Excepţia este, însă, de strictă interpretare. În privinţa cuantumului sporurilor, indemnizaţiilor, compensaţiilor şi al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare, care se adaugă salariului de bază şi care fac parte, potrivit metodologiei de stabilire a drepturilor de natură salarială, din salariul brut, rămân aplicabile prevederile art. 1 alin. (2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, care stabilesc că acestea se menţin la acelaşi nivel cu cel acordat pentru luna decembrie 2016".

Drept urmare, începând cu 01.01.2017 salariile de bază ale personalului din învăţământ s-au majorat cu 15%, fără ca această majorare să vizeze şi celelalte elemente ale salariului lunar, ceea ce înseamnă, practic, că acestea din urmă nu se mai raportează la salariul de bază avut în plată, ci la cel avut în plată anterior, respectiv cel din luna decembrie 2016.

De asemenea, O.U.G. nr. 57/2015 a stabilit pentru personalul didactic salariile de bază, sporurile şi indemnizaţiile, precum şi celelalte elemente ale sistemului de salarizare în învăţământ, prevăzând şi modalitatea de stabilire a drepturilor salariale începând cu luna august 2016, dispoziţiile legale calificând ca spor sau indemnizaţie atât gradaţia de merit, cât şi indemnizaţia de dirigenţie, respectiv indemnizaţia pentru învăţători, educatori.

Astfel, pentru perioada **1 iulie 2017-31 decembrie 2017,** întrucât toate elementele salariului brut lunar s-au menţinut în plată, fără să se opereze nicio modificare a acestora, **în mod corect majorările salariului de bază prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 pentru personalul didactic s-au raportat la salariul de bază avut în plată în luna decembrie 2016**. În lipsa unor prevederi legale exprese și față de conținutul dispozițiilor art. 38 alin. (1) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 nu se poate realiza o raportare a majorărilor salariului de bază prevăzute de noul act normativ pentru personalul didactic la nivelul salariului de bază prevăzut începând cu 1 iulie 2017.

c) 01.01.2018-31.12.2018

Opinia autorului referatului şi a judecătorilor Secţiei a IV-a de litigii de muncă şi asigurări sociale din cadrul Curţii de Apel Cluj (unanimitate) este în sensul celor exprimate la pct. 1 din referat.

Astfel, pentru anul 2018 art. 38 alin. (3) lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 prevede acordarea cuantumului brut al salariilor de bază și al celorlalte drepturi salariale avute în luna decembrie 2017, majorate cu 25%, fără a se depăși limita prevăzută de art. 25 din

Legea-cadru nr. 153/2017, în măsura în care personalul respectiv își desfășoară activitatea în aceleași condiții.

De asemenea, conform art. 38 alin. (3) lit. d) din lege, prin excepție de la lit. a), începând cu 1 martie 2018, cuantumul brut al salariilor de bază, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor, premiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, de care beneficiază personalul didactic din unitățile/instituțiile de învățământ preuniversitar și universitar de stat, inclusiv unitățile conexe, precum și personalul din cadrul Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, se majorează cu 20% față de nivelul acordat pentru luna februarie 2018, cu respectarea prevederilor alin. (6).

Astfel, atât creșterea salariului personalului didactic din ianuarie 2018, cât și cea din martie 2018 s-au acordat distinct cu privire la salariul de bază, respectiv la celelalte elemente care se includ în salariul brut lunar, legea prevăzând expres că se majorează cuantumul brut al salariilor de bază, respectiv cuantumul brut al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte din salariul brut lunar, în raport de nivelul acestor venituri din luna decembrie 2017, respectiv februarie 2018.

În luna decembrie 2017, conform soluției adoptate anterior, salariul de bază pentru personalul didactic era cel prevăzut în luna decembrie 2016 majorat cu 15% conform art. 3^4 alin. (3) din O.U.G. nr. 57/2015. Toate celelalte elemente ale salariului lunar (deci inclusiv gradația de merit, indemnizația de dirigenție și toate celelalte majorări/creșteri salariale reglementate ca atare doar prin Legea-cadru nr. 153/2017, anterior fiind reglementate ca sporuri sau indemnizații prin O.U.G. nr. 57/2015) s-au menținut în plată la nivelul anterior, respectiv au fost calculate în raport de salariul de bază avut în luna decembrie 2016.

Creșterea salarială prevăzută începând cu luna ianuarie 2018 prin art. 38 alin. (3) lit. a) din Legea-cadru nr.153/2017 se raportează expres la cuantumul tuturor elementelor salariului lunar din luna decembrie 2017, creșterea realizându-se distinct pentru toate elementele salariului lunar în plată, determinate conform reglementării anterioare a acestora, fără a se opera vreo modificare în raport de modul în care sunt reglementate elementele care compun salariul lunar prin Legea-cadru nr. 153/2017. Astfel, în anul 2018, atât gradația de merit, cât și indemnizația de dirigenție reprezintă venituri determinate și calculate conform legii anterioare care le reglementa, fiind elemente ale salariului lunar, distincte de salariul de bază. Acestor categorii de venituri li se modifică natura, respectiv devin elemente ale salariului de bază numai atunci când, conform aplicării tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017, se aplică salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, chiar și cu fracțiunile de ¼, respectiv începând cu anul 2019, conform art. 38 alin. (4^1) din lege.

În mod similar operează creșterea tuturor elementelor salariului brut lunar al personalului din învățământ începând cu luna martie 2018 conform art. 38 alin. (3) lit. d) din Legea-cadru nr. 153/2017, cu mențiunea că această creștere se raportează distinct la elementele salariului lunar avute în plată în luna februarie 2018, gradația de merit,

indemnizația de dirigenție etc. fiind majorate astfel cu creșterea salarială de 25% în raport de nivelul din decembrie 2017, conform art. 38 alin. (3) lit. a) din lege.

d) 2019-2022

Opinia autorului referatului şi a judecătorilor Secţiei a IV-a de litigii de muncă şi asigurări sociale din cadrul Curţii de Apel Cluj (majoritate, 9 judecători din 10) este în sensul celor exprimate la pct. 2 din referat.

În acest sens, s-a considerat că, având în vedere dezlegările instanței supreme din Decizia nr. 7/2021, dar și obiectul concret al acțiunilor deduse judecății (prin care se solicită acordarea majorărilor/creșterilor salariului de bază în raport de salariul de bază în plată) trebuie să se determine cum se calculează în concret gradația de merit, majorarea salariului de bază al personalului didactic care îndeplinește funcția de diriginte și celelalte majorări/creșteri salariale începând cu data de 1 ianuarie 2019, respectiv ce înseamnă că aceste drepturi „intră sub incidența art. 38 alin. 4^1 " din Legea-cadru nr. 153/2017.

S-a reținut că, spre deosebire de primele două etape de aplicare tranzitorie a legii, în care s-au menținut salariile lunare în plată, respectiv s-au acordat creșteri salariale în raport de elementele salariului lunar în plată, în reglementarea modului de calcul al drepturilor salariale în a treia etapă de aplicare tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017, **prin art. 38 alin. (4) nu se mai face trimitere la modul anterior de stabilire a salariului lunar,** prevăzându-se că în perioada 2019-2022 se va acorda anual o creștere a salariilor de bază, soldelor de funcție/salariilor de funcție, indemnizațiilor de încadrare, fiecare creștere reprezentând 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018. Creșterea respectivă și data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat, cu respectarea prevederilor art. 6 lit. h).

Pentru personalul didactic de predare, personalul didactic auxiliar, personalul didactic de conducere și personalul de îndrumare și control din învățământ s-au prevăzut prin art. 38 alin. (4^1) și datele de la care se aplică creșterea salariului de bază, respectiv: a) începând cu 1 ianuarie 2019, de prima tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018; b) începând cu 1 ianuarie 2020, de a doua tranșă de 1/4 din diferența dintre salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022 și cel din luna decembrie 2018; c) începând cu 1 septembrie 2021, de salariile de bază prevăzute de lege pentru anul 2022".

Pentru anul **2019**, prin art. 34 din O.U.G. nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice şi a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene, s-a prevăzut că „(1) Prin derogare de la prevederile art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare, începând cu 1 ianuarie 2019, salariile de bază, soldele de funcție/salariile de funcție, indemnizațiile de încadrare

se majorează cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018.

(2) Începând cu 1 ianuarie 2019, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, se menține cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2018, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții".

În mod similar este reglementată modalitatea de acordare a sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar și pentru anul **2020**. Astfel, art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 a fost modificat prin art. I pct.12 din O.U.G. nr. 1/2020 privind unele măsuri fiscal-bugetare și pentru modificarea și completarea unor acte normative s-a stabilit că „(2) Începând cu luna ianuarie 2020, cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, solda lunară de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice se menține cel mult la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2019, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții."

În concluzie, în a treia etapă de aplicare tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017 s-a prevăzut creșterea salariului de bază cu 1/4 din diferența dintre salariul de bază, solda de funcție/salariul de funcție, indemnizația de încadrare prevăzute de lege pentru anul 2022 și cel/cea din luna decembrie 2018, pentru personalul din învățământ reglementându-se expres și datele de la care vor opera aceste creșteri. Spre deosebire de primele două etape de aplicare tranzitorie a legii, în care s-au menținut salariile lunare în plată, respectiv s-au acordat creșteri salariale în raport de elementele salariului lunar în plată, fără să se facă vreo raportare la modul de reglementare a salariului de bază prin Legea-cadru nr. 153/2017, în a treia etapă de aplicare tranzitorie a legii s-a prevăzut o creștere a salariului de bază în raport cu modul de reglementare a acestuia prin legea cadru. Și, chiar dacă nu s-a acordat începând cu 1 ianuarie 2019 salariul de bază prevăzut de Legea-cadru nr. 153/2017 pentru anul 2022, în etapa a treia de aplicare a legii salariul de bază se stabilește prin raportare la cel prevăzut de legea cadru, și nu la cel avut anterior acesteia în plată (raportarea la acest din urmă salariu utilizându-se numai pentru determinarea în concret a creșterii salariului de bază în raport de perioadele prevăzute în legea cadru pentru personalul didactic).

De asemenea, conform legilor anuale de salarizare în vigoare pentru anii 2019 și 2020, în afară de salariul de bază, toate celelalte elemente ale salariului lunar s-au menținut în plată la nivelul avut în luna decembrie 2018, respectiv în luna decembrie 2019.

În consecință, începând cu anul 2019, salariul de bază al personalului didactic se stabilește conform Legii-cadru nr. 153/2017, acordându-se etapizat o creștere a salariului de bază în plată pentru a se ajunge la salariul de bază prevăzut de lege pentru anul 2022. Întrucât, conform legilor anuale de salarizare în vigoare pentru anii 2019 și 2020, restul elementelor salariului lunar se păstrează în plată la nivelul avut în luna decembrie 2018, respectiv decembrie 2019, fără să se raporteze la salariul de bază în plată, trebuie să se determine dacă majorarea salariului de bază pentru gradația de merit, dirigenție etc. urmează regimul juridic al salariului de bază sau cel al celorlalte elemente ale salariului lunar.

În acest sens, se reține că, potrivit statuărilor obligatorii ale instanței supreme din Decizia nr. 7/2021 (par. 132 și 134), atât majorarea salariului de bază pentru gradația de merit, cât și cea pentru personalul care îndeplinește funcția de diriginte sunt elemente care nu sunt distincte de salariul de bază. De asemenea, cu privire la cele două categorii de majorări ale salariului de bază, se reține că nu aparțin categoriei compensațiilor, indemnizațiilor, sporurilor, adaosurilor, primelor, premiilor ori altor elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut lunar, care potrivit art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 se mențin începând cu 1 ianuarie 2019 la cuantumul acordat pentru luna decembrie 2018.

Drept urmare, celor două categorii de venituri li se modifică natura față de reglementarea anterioară, respectiv devin elemente ale salariului de bază numai atunci când, conform aplicării tranzitorie a Legii-cadru nr. 153/2017, se aplică salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, chiar și cu fracțiunile de ¼, respectiv începând cu anul 2019 conform art. 38 alin. (4^1) din lege.

În consecință, chiar dacă art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017 nu se referă și la majorările/creșterile salariului de bază pentru personalul didactic, având în vedere natura acestor drepturi salariale, s-a apreciat că, **începând cu data de 1 ianuarie 2019, aceste majorări salariale trebuie să se raporteze la salariul de bază în plată, obținut prin aplicarea art. 38 alin. (3) lit. a) și d) și art. 38 alin. ($4^{1)}$, din Legea-cadru nr. 153/2017,** și nu la salariul de bază aferent lunii decembrie 2016, așa cum se acordă în prezent aceste categorii de drepturi personalului didactic.

S-a considerat că, începând cu 1 ianuarie 2019, nu se poate acorda personalului didactic atât majorarea salariul de bază cu ¼ din diferența dintre salariul de bază prevăzut pentru anul 2022, la care se aplică majorările pentru dirigenție și pentru gradația de merit prevăzute de art. 5 și art. 8 din anexa nr. 1 la Legea nr. 153/2017, și salariul aferent lunii decembrie 2018, cât și gradația de merit și indemnizația de dirigenție, care sunt acordate în baza legislației anterioare Legii nr. 153/2017, se mențin în același cuantum, întrucât au natura juridică a unor sporuri și indemnizații, iar art. 34 alin. (2) din O.U.G. nr. 114/2018 prevede menținerea cuantumului lor.

În acest sens sunt dezlegările obligatorii ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie din Decizia nr. 7/08.02.2021, (par. 135) *„întrucât dispoziţiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018 se referă la salariul brut lunar, ele nu sunt aplicabile în cazul personalului didactic care beneficiază de gradația de merit la care se referă art. 5 sau de majorarea de 10% instituită prin art. 8 din anexa nr. Icapitolul I lit. B din Legea-cadru nr. 153/2017. Pe cale de consecință, trebuie considerat că sunt incidente prevederile art. 38 alin. (4^1) din Legea-cadru nr. 153/2017, drepturile salariale ale personalului didactic beneficiar trebuind calculate, începând cu data de 1 ianuarie 2019, prin raportare la aceste dispoziții legale".*

În plus, procedându-se la calcularea gradaţiei de merit sau a indemnizaţiei de dirigenţie atât ca majorare a salariului de bază conform Legii-cadru nr. 153/2017, cât şi ca spor conform legislaţiei anterioare, s-ar crea o *lex tertia*, acordându-se două categorii de venituri pentru aceeaşi distincţie (gradaţia de merit) sau pentru aceeaşi activitate de dirigenţie. În plus, s-ar ajunge ca pentru gradaţia de merit şi activitatea de dirigenţie şi, implicit, pentru salariul brut lunar, să se acorde, începând cu 1 ianuarie 2019, un cuantum mai mare decât cel din 2022. Or, prin aplicarea tranzitorie a legii s-a urmărit creşterea treptată a salariului brut lunar pentru a se ajunge la cel prevăzut pentru anul 2022, nu depăşirea acestui cuantum în perioada anterioară.

În ceea ce privește raportul dintre Decizia nr. 7/08.02.2021 și Decizia nr. 82/26.11.2018, pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție, consider că cele două decizii conțin dezlegări obligatorii pentru categorii distincte de drepturi, respectiv drepturi salariale care existau în plată anterior Legii-cadru nr. 153/2017, chiar dacă reglementarea lor era diferită, și drepturi salariale noi, majorarea salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii funcționarilor publici din serviciile publice deconcentrate ale instituțiilor din subordinea, coordonarea sau sub autoritatea Ministerului Mediului, Ministerului Sănătății, Ministerului Educației Naționale și Ministerului Muncii și Justiției Sociale, fiind un drept prevăzut prin noua lege cadru de salarizare.

Astfel, în considerentele Deciziei nr. 82/26.11.2018 s-a reținut că „(par. 83). Interpretarea sistematică, logică şi gramaticală a dispoziţiilor art. 38 alin. (2), (3), (4) şi (6) privind aplicarea etapizată a legii, mai sus prezentate, impun concluzia că majorarea salariului de bază cu 15% pentru complexitatea muncii, prevăzută de dispoziţiile Notei 2 lit. c) pct. II lit. A, cap. I din anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017, pentru funcţionarii publici din serviciile publice deconcentrate ale instituţiilor din subordinea Ministerului Muncii şi Justiţiei Sociale, nu poate fi acordată de la momentul intrării în vigoare a legii, 1 iulie 2017 până la sfârşitul anului 2017 sau pentru anul 2018, pentru că s-ar încălca prevederile art. 38 alin. (2) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind menţinerea în plată a drepturilor salariale în anul 2017, la nivelul celor din luna iunie 2017, precum şi prevederile art. 38 alin. (3) din acelaşi act normativ, care determină majorarea în anul 2018 a

drepturilor salariale avute în luna decembrie 2017 cu un procent de 25%. Această majorare va deveni aplicabilă şi va fi acordată în momentul în care salariile de bază vor fi determinate utilizând salariile de bază prevăzute în anexa nr. VIII la Legea-cadru nr. 153/2017, anexă prin care se instituie majorarea de 15%, începând cu anul 2019, în condiţiile detaliate prin art. 38 alin. (4) din actul normativ menționat".

De asemenea, prin Decizia nr. 27/26.10.2020 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție-Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii s-a reținut „74. O aserţiune similară, dar cu referire la anul 2019, este inserată în paragraful 81 teza a II-a din Decizia nr. 82/2018, menționată anterior, sub următoarea formă: "Începând cu anul 2019, celelalte drepturi salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (sporuri, indemnizaţii, majorări etc.) vor fi determinate prin aplicarea procentelor prevăzute în conţinutul legii şi în anexe asupra salariului de bază, rezultând cuantumul acestora care va fi acordat anual. Creşterea respectivă şi data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat, cu respectarea principiului sustenabilităţii financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017."

75. De asemenea, prin Decizia Curţii Constituţionale nr. 700 din 31 octombrie 2019, se reia această aserţiune: "Începând cu anul 2019, celelalte drepturi salariale prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 (sporuri, indemnizaţii, majorări etc.) vor fi determinate prin aplicarea procentelor prevăzute în conţinutul legii şi în anexe asupra salariului de bază, rezultând cuantumul acestora, care va fi acordat anual. Creşterea respectivă şi data de aplicare se stabilesc prin legea anuală a bugetului de stat, cu respectarea principiului sustenabilităţii financiare, prevăzut de art. 6 lit. h) din Legea-cadru nr. 153/2017."

76. Aceste afirmaţii, neacoperite explicit de conţinutul art. 38 alin. (4) din Legea-cadru nr. 153/2017, nu sunt suficiente pentru a conduce la concluzia că, începând cu anul 2019, se majorează exclusiv salariul de bază stabilit potrivit legislaţiei anterioare, la care se aplică sporurile din anexele la lege, în condiţiile în care creşterea respectivă şi data de aplicare la care se face trimitere prin considerentele citate anterior au fost amânate prin legile anuale de salarizare".

Având în vedere că, prin dezlegările obligatorii din Decizia nr. 7/08.02.2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a realizat cu privire la salarizarea personalul didactic o distincție referitoare la regimul juridic al majorărilor salariului de bază, față de celelalte elemente ale salariului lunar, se impune ca prima instanță să solicite reclamantului să indice expres, pentru fiecare membru de sindicat în parte, care sunt drepturile salariale pe care le solicită raportate la salariul de bază în plată în perioada de referință.

În concluzie, se apreciază că majorările/creșterile salariului de bază prevăzute de Legea-cadru nr. 153/2017 pentru personalul didactic (pentru: gradația de merit; personalul

care îndeplinește funcția de diriginte, învățătorii, educatoarele, institutorii, profesorii pentru învățământul primar, profesorii pentru învățământul preșcolar; personalul din învățământul special; pentru predare simultană; pentru controlul financiar preventiv) trebuie calculate conform dezlegărilor obligatorii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție din Decizia nr. 7/08.02.2021 la salariul de bază în plată începând cu data de 1 ianuarie 2019.

Opinia formatorilor INM

Formatorii INM sunt de acord cu opinia formulată și prezentată în detaliu de Curtea de Apel Cluj. A se vedea în acest sens și opinia formatorilor INM prezentată pentru problema de drept de la punctul II.1

A se vedea concluzia însușită de participanți pentru problema de drept de la pct. II.1 și 2.

În ceea ce privește aplicabilitatea dezlegărilor instanței supreme din Decizia nr. 7/08.02.2021 și cu privire la alte alte majorări/creșteri ale salariului de bază, **participanții au agreat, în unanimitate, că sunt aplicabile, pentru identitate de rațiune, și cu privire la alte majorări/creșteri ale salariului de bază**, respectiv:

- pentru următoarele reglementări specifice personalului didactic: majorarea cu 15% a salariului de bază pentru personalul didactic din învățământul special și special integrat, precum și din centrele județene de resurse și de asistență educațională, respectiv Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională și din structurile coordonate, monitorizate și evaluate de către acestea și majorarea salariului de bază pentru personalul didactic care asigură predarea simultană la 2-5 clase de elevi în învățământul primar sau gimnazial.
- pentru majorarea salariului de bază pentru activitatea de control financiar preventiv, reglementare generală pentru personalul bugetar, care se aplică și personalului didactic auxiliar.

În același sens sunt și dispozițiile Ordinului ministrului educației naționale nr. 3993/16.06.2021.

6. Drepturi salariale ale personalului militar, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare. Interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 7 lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fondurile publice şi art. 7 alin. (1) din O.U.G. nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea şi completarea unor acte normative şi prorogarea unor termene

Problema de drept[11]**:** *„Dacă în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 7 lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fondurile publice și ale art. 7 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene, în vederea stabilirii drepturilor salariale ale personalului militar, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, comparația dintre nivelul salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, prevăzut de H.G. nr. 1/2017, H.G. nr. 846/2017 și H.G. nr. 937/2018 și solda de funcție/salariul de funcție se face cu sau fără excluderea din această componentă salariată a sporurilor, indemnizațiilor și sumelor compensatorii cu caracter tranzitoriu introduse în salariile/soldele funcțiilor de bază în temeiul art. 30 alin. alin. (1), alin. (5) și (6) din Legea-cadru nr. 330/2009, privind salarizarea unitară a personalului plătit din fondurile publice, art. 5 alin. (1) lit. a) și art. 6 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2010 privind unele măsuri de reîncadrare în funcții a unor categorii de personal din sectorul bugetar și stabilirea salariilor acestora, precum și alte măsuri în domeniul bugetar și art. 1 alin. (5) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice".*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 7 lit. a) din Legea-cadru nr. 153/2017; art. 7 alin. (1) din O.U.G. nr. 90/2017; art. 30 alin. alin. (1), alin. (5) şi (6) din Legea-cadru nr. 330/2009; art. 6 alin. (1) din O.U.G. nr. 1/2010
Cuvinte-cheie: salariu de funcţie/soldă de funcţie cuvenită personalului din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională; pensie militară de stat

Pe baza punctajului de discuţii din cadrul întâlnirii de unificare şi a doctrinei studiate, pot fi decelate, la acest moment, următoarele **două orientări:**

1. Potrivit **unei prime orientări jurisprudenţiale,** în vederea stabilirii salariului de funcţie/soldei de funcţie cuvenite personalului din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, comparaţia cu salariul minim brut pe ţară garantat în plată **se face fără**

[11] PICCJ

excluderea din salariul/solda de funcţie a sumelor compensatorii acordate cu titlu tranzitoriu în temeiul dispoziţiilor art. 30 alin. (6) din Legea-cadru nr. 330/2009, art. 6 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2010, precum şi a sporurilor introduse în solda/salariul funcţiei de bază potrivit art. 5 alin.(l) lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2010.

2. În a doua orientare jurisprudenţială, se consideră că, în vederea stabilirii salariului de funcţie/soldei de funcţie cuvenite personalului din sistemul de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, comparaţia cu salariul minim brut pe ţară garantat în plată se face cu excluderea din salariul/solda de funcţie a sumelor compensatorii acordate cu titlu tranzitoriu în temeiul dispoziţiilor art. 30 alin. (6) din Legea-cadru nr. 330/2009, art. 6 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2010, precum şi a sporurilor introduse în solda/salariul funcţiei de bază potrivit art. 5 alin.(l) lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 1/2010, întrucât în perioada 2010-2017 a fost menţinut cuantumul brut al soldelor/salariilor funcţiei de bază avut în luna decembrie a anului anterior, menţinându-se implicit şi baza de calcul a salariului de bază, salariului/soldei de funcţie din luna decembrie 2009 a fost observată în două hotărâri judecătoreşti definitive pronunţate de Curtea de Apel Cluj, indicate de petent.

În privinţa recalculării/actualizării/pensiilor militare de stat prevăzute de Legea nr. 223/2015 prin reconstituirea componentei salariale avute în vedere la stabilirea drepturilor de pensie ca urmare a raportării la cuantumul salariului minim brut pe ţară garantat în plată, s-a constatat caracterul unitar al jurisprudenţei.

Opinia formatorilor INM

În raport de maniera sintetică de expunere a problemei, constatând că nu rezultă elemente de noutate față de cele deja statuate în practica curții supreme și a instanțelor de judecată, facem trimitere la unele considerente ale Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 15/2020 prin care a fost respinsă ca inadmisibilă sesizarea privind pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: „Dacă, în situația polițiștilor, aplicarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1/2017 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată, Hotărârii Guvernului nr. 846/2017 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată și a Hotărârii Guvernului nr. 937/2018 pentru stabilirea salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată se face prin analiza comparativă a nivelului salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată cu cel al cuantumului salariului de funcție al polițiștilor, astfel cum este reglementat în cuprinsul Legii-cadru nr.

284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare (art. 4 din anexa nr. VII la lege) și Legii-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare (art. 3 și 4 din anexa nr. VI la lege), stabilit în plată potrivit legilor anuale de aplicare etapizată a acestor legi-cadru de salarizare."

Astfel:

„47. Hotărârile judecătorești identificate la nivelul celorlalte curți de apel (Galați, Pitești, Craiova, Brașov, Oradea, Cluj, Iași, Bacău, Constanța, București, Ploiești, Alba Iulia) au relevat că orientarea jurisprudențială a instanțelor este în sensul că analiza comparativă a nivelului salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată cu cel al cuantumului salariului de funcție al polițiștilor, astfel cum este reglementat în cuprinsul Legii-cadru nr. 284/2010 și Legii-cadru nr. 153/2017, se face fără excluderea din salariul de funcție a sumelor compensatorii cu caracter tranzitoriu aferente sporurilor, deoarece acestea și-au pierdut individualitatea devenind parte a salariului de bază, în contextul actelor normative privind salarizarea. Au mai reținut instanțele judecătorești că sporurile respective nu se mai regăsesc ca atare în actuala reglementare, dar au fost totuși păstrate ca drepturi câștigate.

62. Chiar dacă în cauză s-a solicitat instanței supreme să statueze asupra unor dispoziții dintr-un act normativ relativ recent adoptat (în cazul căruia probabilitatea de existență a unor probleme noi de drept, susceptibile de a genera practică neunitară este mai mare decât în cazul unui act normativ intrat în vigoare de mai mult timp), caracterul de noutate se pierde pe măsură ce chestiunea de drept a primit o dezlegare din partea instanțelor în urma unei interpretări a dispozițiilor legale incidente, în timp ce opiniile jurisprudențiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanșator al mecanismului pronunțării unei hotărâri prealabile.

63. Mai mult decât atât, orientarea instanțelor spre o anumită interpretare a normelor analizate face ca, pe de o parte, chestiunea de drept supusă dezbaterii să își piardă caracterul de noutate, iar, pe de altă parte, ca problema de drept să nu mai prezinte o dificultate suficient de mare, în măsură să reclame intervenția instanței supreme prin pronunțarea unei hotărâri prealabile.

67. Pe de altă parte, orientarea instanțelor de judecată spre o anumită interpretare a normelor juridice pe care instanța de trimitere le indică este în sensul că analiza comparativă a nivelului salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată cu cel al salariului de funcție al polițiștilor se face fără excluderea din salariul de funcție a sumelor compensatorii tranzitorii aferente sporurilor care nu se mai regăsesc în actuala

reglementare - Legea-cadru nr. 284/2010 -, dar care au fost păstrate, virtual, ca drepturi câștigate, ceea ce conduce la concluzia că problema de drept, astfel cum este prezentată în sesizare, nu este susceptibilă de interpretări diferite, în măsură să reclame intervenția instanței supreme prin pronunțarea unei hotărâri prealabile necesare pentru a preîntâmpina o jurisprudență neunitară, potrivit scopului acestei proceduri".

În aceste condiții, apreciem în sensul primei orientări învederate în materialul înaintat de către PÎCCJ.

În privința recalculării/actualizării/pensiilor militare de stat prevăzute de Legea nr. 223/2015 prin reconstituirea componentei salariale avute în vedere la stabilirea drepturilor de pensie ca urmare a raportării la cuantumul salariului minim brut pe țară garantat în plată, s-a constatat caracterul unitar al jurisprudenței. Problema a făcut obiectul dezbaterilor cu ocazia Întâlnirii președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, desfășurată la București în perioada 10-11 noiembrie 2020[12].

Referitor la restul problemelor puse în discuție, participanții au decis transmiterea acestora pentru a fi avute în vedere la întâlnirea președinților secțiilor de contencios administrativ și fiscal.

7. Spor pentru risc și suprasolicitare neuropsihică. Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 din O.U.G. nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum şi modificarea şi completarea unor acte normative, ale art. 7 din O.U.G. nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, și ale art. 12 din O.U.G. nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice

Problema de drept[13]: *„Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative, ale art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare, și ale art. 12 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind*

[12] A se vedea Minuta întâlnirii președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, desfășurată la București, în perioada 10-11 noiembrie 2020, pag. 77.
[13] **PICCJ**

salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice".

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 1 din O.U.G. nr. 9/2017; art. 7 din O.U.G. nr. 99/2016; art. 12 din O.U.G. nr. 83/2014
Cuvinte-cheie: funcționar public, spor pentru risc și suprasolicitare neuropsihică

Pe baza punctajului de discuţii din cadrul întâlnirii de unificare şi a doctrinei studiate, pot fi decelate, la acest moment, următoarele **două orientări:**

1. Într-o primă orientare jurisprudențială, acestea au fost soluționate (definitiv) în sens favorabil reclamanților funcționari publici, dispunându-se admiterea acțiunii și obligarea ANAF să acorde reclamanților, începând cu 1.03.2017 și în continuare, sumele constând în drepturile salariale în procent de 20%, aplicat la salariul brut lunar, reprezentând diferența dintre 25% și 5% neacordată, aferentă sporului pentru risc și suprasolicitare neuropsihică, actualizate cu rata inflației la data plății efective și dobânda legală calculată de la exigibilitatea diferențelor de drepturi și până la data plății efective. În considerentele hotărârilor pronunțate în acest sens s-a reținut, în mare, următoarea motivare:

Reclamanții au calitatea de funcționari publici în cadrul ANAF, fiind numiți în funcția publică de stat de execuție specifică de inspector antifraudă la Direcția de combaterea a fraudelor din cadrul Direcției Generale Antifraudă Fiscală, iar conform ordinului nr. 964/2015 al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală, personalul din cadrul Direcției Generale Antifraudă Fiscală, care ocupă funcții publice specifice de inspector antifraudă, inspector șef antifraudă, inspector general adjunct antifraudă și inspector general antifraudă, beneficiază de sporul de risc și suprasolicitare neuropsihică în cuantum de 25% aplicat la salariul brut lunar.

Prin Ordinul nr. 835/01.03.2017 emis de ANAF, începând cu data de 01.03.2017 încetează aplicabilitatea prevederilor art. 1 din Ordinul nr. 964/2015, iar potrivit art. 1 din Ordinul nr. 836/01.03.2017 emis de președintele Agenției Naționale de Administrare Fiscală, s-a hotărât ca, începând cu data de 1 martie 2017, personalul din cadrul Direcției Generale Antifraudă Fiscală să beneficieze de un spor de doar 5%. Totodată, prin Ordinul nr. 1021 /27.03.2017 al președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală, s-a dispus ca, începând cu data de 01.03.2017, personalul din cadrul Direcției Generale Antifraudă Fiscală, care ocupă funcții publice specifice de inspector antifraudă, inspector șef antifraudă, inspector general adjunct antifraudă și inspector general antifraudă să beneficieze de

drepturile salariale stabilite în Anexa la ordin, respectiv prin raportare la un cuantum al sporului de risc și suprasolicitare neuropsihică de 5% aplicat la salariul brut lunar.

Prin sentința civilă nr. 402/29.03.2018, pronunțată de Tribunalul Suceava, în dosarul nr. 5502/86/2017, definitivă prin decizia nr. 3085/20.11.2018 a Curții de Apel Suceava, Ordinele nr. 835/2017, 836/2017 și 1021/2017 au fost anulate, reținându-se, în esență, faptul că aceste acte administrative au fost emise cu încălcarea prevederilor art. 7 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016 și ale art. 12 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014, intenția legiuitorului fiind aceea de menținere în plată în perioada 01.03.2017 - 31.12.2017 a cuantumului brut al salariilor de bază precum și a cuantumului sporurilor, implicit sporul de 25% pentru risc și suprasolicitare neuropsihică.

Legat de desființarea ordinelor menționate, instanțele au reținut că, atâta timp cât cele trei ordine prin care a fost diminuat sporul în discuție începând cu data de 01.03.2017 au fost anulate prin hotărâre judecătorească, devine firesc ca reclamanții să beneficieze de sporul prevăzut prin ordinul inițial, în procentul stabilit de acesta.

Mai mult decât atât, s-a reținut și argumentul că, în contextul în care, în perioada de referință, condițiile în care aceștia își desfășoară activitatea nu s-au modificat iar actele normative de salarizare au menținut cuantumul sporului (în procent de 25%), ANAF nu avea posibilitatea diminuării acestuia prin emiterea ordinelor susmenționate, acestea fiind acte normative cu valoare inferioară.

Cât privește modalitatea de angajare a creditelor bugetare, instanțele au reținut că acestea vizează etapa executării hotărârii și nu condiționează dreptul reclamanților de a obține repararea prejudiciilor suferite ca urmare a neplății drepturilor salariale la scadențe.

2. Într-o altă orientare jurisprudențială, instanțele s-au pronunțat în sens nefavorabil reclamanților funcționari publici, prilej cu care s-a făcut referire la prevederile art. 3 alin. (4) din Legea cadru nr. 153/2017 potrivit cărora ***„ordonatorii de credite au obligația să stabilească salariile de bază/soldele de funcție/salariile de funcție/soldele de grad/salariile gradului profesional deținut, gradațiile, soldele de comandă/salariile de comandă, indemnizațiile de încadrare/indemnizațiile lunare, sporurile, alte drepturi salariale în bani și în natură prevăzute de lege, să asigure promovarea personalului în funcții, grade și trepte profesionale și avansarea în gradații, în condițiile legii, astfel încât să se încadreze în sumele aprobate cu această destinație în bugetul propriu"***.

Astfel, instanțele au reținut faptul că sporul de până la 25% este condiționat de îndeplinirea a două condiții:

- poate fi acordat până la 25%, așa cum este prevăzut de art. 12 alin. (9), (10) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 (cu respectarea grilelor prevăzute de art. 25 din Legea nr. 153/2017);

- se acordă cu încadrarea în cheltuielile cu salariile aprobate prin bugetul ANAF, conform art. 7 alin. (4), (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016.

Se argumentează astfel că sporul în discuție este un spor în procent iar nu unul în cuantum fix, stabilirea sa fiind lăsată în competența legală a ordonatorului de credit, în speță președintele Agenției Naționale de Administrare Fiscală, acesta urmând să asigure încadrarea în cheltuielile cu salariile aprobate prin bugetul instituției, conform art. 7 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016. În aceste condiții, întrucât în construcția bugetară pentru anul 2017 nu s-au alocat fonduri pentru a se putea acorda spor de 25%, s-au luat măsuri pentru acordarea sporului doar în cuantum de 5%, astfel încât să fie asigurată încadrarea acestuia în cheltuielile cu salariile aprobate pentru bugetul ANAF.

Astfel, respingând acțiunile, instanțele respective au reținut că reclamanților nu le sunt aplicabile dispozițiile art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016 și nici cele ale art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2017, vizând menținerea sporului de 25% din decembrie 2016, respectiv februarie 2017, întrucât prin dispoziții legale ulterioare, respectiv prin art. 6 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2016 și art. (1) alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2017, s-a stabilit excepția că sporul se poate acorda în cuantum de până la 25% în limita încadrării în cheltuielile cu salariile aprobate prin bugetul ANAF, motiv pentru care nu este admisibilă acordarea unei diferențe de 20% vizând sporul de risc și suprasolicitare neuropsihică pentru perioada 1 martie 2017 - până în prezent. Referitor la legalitatea diminuării sporului, de la 25% la 5%, instanțele care au respins acțiunile menționate au făcut referire atât la considerentele deciziei nr. 1250/2010 a Curții Constituționale, potrivit cărora *„statul are deplină legitimitate constituțională de a acorda sporuri, stimulente, premii, adaosuri la salariul de bază personalului plătit din fonduri publice, în funcție de veniturile bugetare pe care le realizează,* cât și la considerentele deciziei Curții Constituționale nr. 108/2006, în care s-a reținut că *acestea nu sunt drepturi fundamentale, ci drepturi salariale suplimentare, legiuitorul fiind în drept, totodată, să instituie anumite sporuri la indemnizațiile și salariile de bază, premii periodice și alte stimulente, pe care le poate diferenția funcție de categoriile de personal cărora li se acordă, le poate modifica în diferite perioade de timp, te poate suspenda sau chiar anula".*

Acte normative aplicabile

O.U.G. nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative

Art. 1 (1) În perioada 1 martie-31 decembrie 2017, se mențin în plată la nivelul acordat pentru luna februarie 2017 cuantumul brut al salariilor de bază/soldelor funcției de bază/salariilor funcției de bază/indemnizațiilor de încadrare lunară, precum și cuantumul sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor și al celorlalte elemente ale sistemului de salarizare care fac parte, potrivit legii, din salariul brut, solda lunară brută/salariul lunar

brut, indemnizaţia brută de încadrare de care beneficiază personalul plătit din fonduri publice, în măsura în care îşi desfăşoară activitatea în aceleaşi condiţii şi nu se aplică valoarea de referinţă şi coeficienţii de ierarhizare corespunzători claselor de salarizare prevăzuţi în anexele la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare.

(2) Prin excepţie de la prevederile alin. (1), începând cu luna aprilie 2017, personalul militar, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare beneficiază de prevederile art. 31 alin. (6) şi (9) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, cu modificările şi completările ulterioare.

(3) Prevederile art. 1 alin. (3)-(5), art. 2-4, art. 5 alin. (2)-(4) şi art. 6-11 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare, se aplică în mod corespunzător şi în perioada 1 martie-31 decembrie 2017.

(3^1) Personalul militar, poliţiştii, funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare şi personalul civil din cadrul instituţiilor publice din sistemul de apărare, ordine publică şi securitate naţională, planificat să asigure continuitatea îndeplinirii atribuţiilor specifice, în afara programului normal de lucru, de la domiciliu, beneficiază pentru această perioadă de o majorare de 40% din salariul de bază/solda de funcţie/salariul de funcţie, acordată în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

(3^2) Condiţiile de acordare a majorării prevăzute la alin. (3^1), inclusiv activităţile pentru care se asigură continuitatea îndeplinirii atribuţiilor specifice, se stabilesc prin ordin al conducătorilor instituţiilor publice de apărare, ordine publică şi securitate naţională.

(4) Prin excepţie de la alin. (3), în perioada 1 martie-30 iunie 2017 instituţiile şi autorităţile publice prevăzute la art. 9 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016 nu acordă prime de vacanţă şi vouchere de vacanţă.

O.U.G. nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum şi unele măsuri fiscal-bugetare

Art. 7 (1) În perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017, pentru personalul militar, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, indemnizaţiile, compensaţiile, primele, ajutoarele, plăţile compensatoare, despăgubirile, compensaţiile lunare pentru chirie şi alte drepturi acordate potrivit actelor normative în vigoare, care nu fac parte din solda lunară brută/salariul lunar brut, se menţin la nivelul lunii iulie 2016.

(2) Prin excepţie de la prevederile art. 1, în perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017, cuantumul drepturilor acordate personalului militar, poliţiştilor, funcţionarilor publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare şi personalului civil din instituţiile

publice de apărare, ordine publică şi securitate naţională, care execută lucrări de excepţie sau misiuni speciale, apreciate ca atare de conducătorii acestora, se stabileşte în condiţiile prevăzute la art. 15 din cap. II secţiunea a 2-a din anexa nr. VII - Familia ocupaţională de funcţii bugetare "Apărare, ordine publică şi siguranţă naţională" la Legea-cadru nr. 284/2010, cu modificările şi completările ulterioare, pe baza normelor metodologice aprobate prin ordin al ordonatorului principal de credite.

(3) Baza de calcul al drepturilor prevăzute la alin. (2) o reprezintă solda lunară/salariul de bază prevăzută/prevăzut de legislaţia în vigoare la data de 31 decembrie 2009, majorată cu 10%.

(4) Prevederile art. 13 alin. (5)-(8) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi prevederile art. 12 alin. (6)-(11) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările şi completările ulterioare, se aplică în mod corespunzător şi în perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017.

(5) Dispoziţiile alin. (4) se aplică cu încadrarea în cheltuielile cu salariile aprobate prin bugetul Agenţiei Naţionale pentru Administrare Fiscală şi, după caz, prin bugetele instituţiilor publice din sectorul de apărare, ordine publică şi securitate naţională.

(6) Prevederile art. 32 alin. (6), (6^1) şi (6^2) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 57/2015, cu modificările şi completările ulterioare, se aplică în mod corespunzător şi în perioada 1 ianuarie-28 februarie 2017.

O.U.G. nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice

Art. 12 (1) În anul 2015, cuantumul compensaţiei băneşti, respectiv al alocaţiei valorice pentru drepturile de hrană şi, respectiv, valoarea financiară anuală a normelor de echipare, precum şi valoarea financiară a drepturilor de echipament se menţin în plată la nivelul stabilit pentru anul 2014.

(1^1) Prin excepţie de la prevederile alin. (1), începând cu data de 1 iulie 2015, cuantumul compensaţiei băneşti, respectiv al alocaţiei valorice pentru drepturile de hrană şi, respectiv, valoarea financiară anuală a normelor de echipare, precum şi valoarea financiară a drepturilor de echipament se acordă la valoarea actualizată, potrivit normelor legale în vigoare, cu încadrarea în cheltuielile de personal aprobate prin buget.

(2) În anul 2015, pentru personalul militar, poliţiştii şi funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, indemnizaţiile, compensaţiile, primele, ajutoarele, plăţile compensatoare, despăgubirile, compensaţiile lunare pentru chirie şi alte

drepturi acordate potrivit actelor normative în vigoare, care nu fac parte din solda lunară brută/salariul lunar brut se stabilesc în raport cu nivelul bazei de calcul al acestora utilizat pentru luna decembrie 2009.

(3) Prin excepţie de la prevederile art. 1, cuantumul drepturilor acordate personalului militar, poliţiştilor, funcţionarilor publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare şi personalului civil din instituţiile publice de apărare, ordine publică şi securitate naţională, care execută lucrări de excepţie sau misiuni speciale, apreciate ca atare de conducătorii acestora, se stabileşte în condiţiile prevăzute la art. 15 din cap. II secţiunea a 2-a din anexa nr. VII - Familia ocupaţională de funcţii bugetare "Apărare, ordine publică şi siguranţă naţională" la Legea-cadru nr. 284/2010, cu modificările ulterioare, pe baza normelor metodologice aprobate prin ordin al ordonatorului principal de credite.

(4) Baza de calcul al drepturilor prevăzute la alin. (3) o reprezintă solda lunară/salariul de bază prevăzută/prevăzut de legislaţia în vigoare la data de 31 decembrie 2009.

(5) Prevederile art. 13 alin. (5)-(8) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum şi alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările şi completările ulterioare, se aplică în mod corespunzător şi în anul 2015.

(6) Începând cu luna ianuarie 2015, cuantumul indemnizaţiei lunare cuvenite elevilor şi studenţilor din instituţiile de învăţământ din sistemul de apărare, ordine publică şi securitate naţională se stabileşte potrivit prevederilor art. 10 alin. (1) din Legea-cadru nr. 284/2010, cu modificările ulterioare, respectiv prin înmulţirea coeficienţilor de ierarhizare prevăzuţi la art. 68 alin. (1)-(3) din cap. II secţiunea a 7-a din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010, cu modificările ulterioare, cu valoarea de referinţă prevăzută la art. 1 alin. (4) din prezenta ordonanţă de urgenţă.

(7) Începând cu luna iulie 2015, personalul din structurile din domeniile informaţii pentru apărare, cercetare sau operaţii speciale ale Ministerului Apărării Naţionale beneficiază de dreptul prevăzut la art. 14 alin. (1) din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare, în procent de până la 30% din solda de funcţie/salariul de bază.

(8) La stabilirea indemnizaţiilor, compensaţiilor, sporurilor, majorărilor salariilor de bază prin acordarea de clase de salarizare suplimentare şi altor drepturi acordate potrivit actelor normative în vigoare pentru personalul din cadrul Direcţiei generale antifraudă fiscală din cadrul Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală, care ocupă funcţii publice specifice de inspector antifraudă, inspector-şef antifraudă, inspector general adjunct antifraudă şi inspector-general antifraudă, nu se aplică prevederile art. 3.

(9) Prin excepţie de la prevederile art. 1, personalul prevăzut la alin. (8) beneficiază de sporul pentru risc şi suprasolicitare neuropsihică de până la 25%, prevăzut la art. 5 din cap. VIII din anexa nr. VI - Familia ocupaţională de funcţii bugetare «Justiţie» la Legea-

cadru nr. 284/2010, cu modificările ulterioare, acordat în condiţiile stabilite prin ordin al preşedintelui Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală.

(10) Prin excepţie de la prevederile art. 8 alin. (1), în situaţia în care personalul Direcţiei generale antifraudă fiscală din cadrul Agenţiei Naţionale de Administrare Fiscală desfăşoară activităţi în zilele de repaus săptămânal, de sărbători legale şi în celelalte zile în care, în conformitate cu reglementările în vigoare, nu se lucrează, se acordă o majorare de 75% din salariul de bază.

(11) Dreptul prevăzut la alin. (10) se stabileşte proporţional cu timpul efectiv lucrat în zilele respective şi se determină pe baza raportului dintre salariul de bază şi durata normală a timpului de lucru.

Opinia formatorilor INM

1. Cu privire la problema supusă analizei se poate constata formarea unei practici destul de consistente, putând fi avute în vedere și:

- Decizia CCR nr. 622/2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare și, în special, ale art. 7 alin. (5) din aceasta, precum și ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative și, în special, ale art. 1 alin. (3) din aceasta (soluție de respingere);

- Decizia ÎCCJ nr. 13/2020 din 17 februarie 2020, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a respins ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea - Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: „În interpretarea dispozițiilor art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 115/2017, cu modificările ulterioare, în categoria sporurilor al căror cuantum se menține în plată, pentru perioada 1 martie-31 decembrie 2017, intră și sporul la care face referire alin. (3) al aceluiași articol, respectiv sporul de risc și suprasolicitare neuropsihică despre care legea prevede că se acordă în cuantum de până la 25%, cu încadrarea în cheltuielile cu salariile aprobate prin bugetul Agenției Naționale de Administrare Fiscală?".

2. Sub aspectul competenței, problema supusă analizei privește formal materia dreptului/contenciosului administrativ, fiind vorba despre funcționari publici și raporturi de serviciu. Însă, vizând materia salarizării, înțelegem să facem unele observații.

3. Observăm că, anterior anulării ordinelor ANAF privind diminuarea sporurilor la 5% în cauzele soluționate de către Tribunalul și Curtea de Apel Suceava, fuseseră pronunțate de către alte instanțe și soluții elaborate în sensul legalității acestor ordine (e.g. CA Constanta, dec. nr. 222/2017). În orice caz, constatăm că în ultimul timp (după pronunțarea soluțiilor de anulare) s-a conturat o practică neunitară la nivelul instanțelor de contencios administrativ, cu opinie majoritară în sensul admiterii acțiunilor (ex. Decizia nr. 1632/2020 din 08-oct-2020, Curtea de Apel București, Decizia nr. 811/2021 din 10-iun-2021, Curtea de Apel Timișoara, Decizia nr. 401/2020 din 16-iun-2020, Curtea de Apel Iași).

4. În acest context, aspectul determinant și nevralgic privește efectele pe care anularea ordinelor ANAF într-un dosar cu părți determinate le poate avea asupra altor persoane, în alte cauze (fiind astfel, în esență, o problemă de drept procesual civil).

Instanțele au apreciat diferit, fie în sensul că sunt aplicabile dispozițiile art. 435 C.proc.civ, fie că aceste dispoziții nu sunt aplicabile.

Opinăm în sensul admiterii acțiunilor, sens în care pot fi avute în vedere argumentele Curții de Apel Timișoara, Decizia nr. 811/2021, litigiu privind funcționarii publici, contencios administrativ și fiscal:

„În motivarea sentinței civile nr. 429/29.03.2018 a Tribunalului Suceava şi a Deciziei civile nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava s-a reţinut, în esenţă, că:

- ordinele prin care s-a diminuat sporul de risc şi suprasolicitare neuropsihică de la 25% la 5%, începând cu data de 1 martie 2017, au fost emise cu încălcarea dispoziţiilor art. 1 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 9/2017 şi ale Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2016, care stabilesc că, în perioada 1 martie - 31 decembrie 2017, se menţine în plată cuantumul brut al salariilor de bază, precum şi al sporurilor, deci inclusiv sporul de risc şi suprasolicitare neuropsihică în procent de 25%, aflat în plată în luna februarie 2017.

- ordinele atacate au încălcat principiul legalităţii, nefiind conforme cu O.U.G. nr. 99/2016 şi O.U.G. nr. 9/2017, diminuarea sporului reprezentând o ingerinţă în dreptul la recunoaşterea bunurilor, incompatibilă cu art. 1 din Primul Protocol adiţional la Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Având în vedere aceste constatări, Curtea de Apel apreciază că motivele inserate în considerentele acestor hotărâri judecătoreşti - privind cuantumul sporului de risc acordat inspectorilor antifraudă din cadrul A.N.A.F detaşaţi la parchete - au caracter obligatoriu pentru A.N.A.F, deşi reclamanţii din prezenta cauză nu au avut calitatea de părţi în litigiul finalizat prin Decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava.

Curtea de Apel admite că, întrucât reclamanţii din prezenta cauză nu au avut calitatea de părţi în dosarul nr. ____, în care s-a pronunţat Decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava, nu se poate reţine existenţa autorităţii de lucru judecat.

Astfel, autoritatea de lucru judecat – astfel cum este reglementată de art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă, text potrivit căruia „Oricare dintre părţi poate opune lucrul

anterior judecat într-un alt litigiu, dacă are legătură cu soluționarea acestuia din urmă" – nu poate fi reținută în speță, întrucât nu există identitatea de părți, identitate impusă de principiul relativității efectelor puterii de lucru judecat; reclamanții din prezenta cauză fiind terți față de hotărârile judecătorești invocate. Art. 435 alin. (1) din Codul de procedură civilă – potrivit căruia „Hotărârea judecătorească este obligatorie și produce efecte numai între părți și succesorii acestora." – prevede clar că hotărârea judecătorească produce efecte numai față de părți și succesorii acestora, ceea ce înseamnă că efectele hotărârilor judecătorești invocate nu se produc față de reclamanți, care sunt terți față de acel litigiu.

Referitor la eventualele efectele în prezenta cauză ale sentinței civile nr. 429/29.03.2018 a Tribunalului Suceava și Deciziei civile nr. 3085/20.11.2018 a Curții de Apel Suceava, Curtea reține că efectul pe care îl produce o hotărâre judecătorească față de terți – reclamanții fiind terți față de aceste hotărâri – este reglementat de art. 435 alin. (2) Cod de procedură civilă (aprobat prin Legea nr. 134/2010), text potrivit căruia „Hotărârea este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară". Așadar, textul reglementează opozabilitatea hotărârii față de terțe persoane cărora – dat fiind principiul relativității efectelor puterii de lucru judecat – nu li se poate opune autoritatea de lucru judecat dintr-un proces în care nu au fost părți. Pentru acești terți, hotărârea judecătorească pronunțată în absența lor are valoarea unui mijloc de probă, care poate fi reținut până la dovada contrară.

Prin urmare, deși lucrul judecat, fie cu rol de excepție, fie cu rol de prezumție, nu poate fi reținut în prezenta cauză, hotărârea judecătorească invocată are valoarea, în condițiile art. 435 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a unui mijloc de probă susceptibil de proba contrară, urmând a fi analizate ca atare.

În ceea ce privește opozabilitatea acestei hotărâri judecătorești, Curtea trebuie să sublinieze dispozițiile art. 435 alin. (2) Cod de procedură civilă (aprobat prin Legea nr. 134/2010), conform căruia „Hotărârea este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară".

Prin urmare, hotărârile judecătorești definitive pronunțate de Tribunalul Suceava și de Curtea de Apel Suceava în dosarul nr. __ sunt opozabile și părților din prezenta cauză, respectiv reclamanților și pârâtei A.N.A.F, atât timp cât aceasta din urmă nu face dovada contrară, astfel cum impune art. 435 alin. (2) Cod de procedură civilă.

În privința posibilității dovezii contrare hotărârii judecătorești definitive, Curtea de Apel subliniază că, spre deosebire de reclamanți, pârâta A.N.A.F a fost parte în dosarul nr. __ al Curții de Apel Suceava și, prin urmare, a avut posibilitatea de a-și expune argumentele în privința problemei de drept supuse dezbaterii în respectiva cauză, argumente care au fost înlăturate conform sentinței civile nr. 429/29.03.2018 a Tribunalului Suceava și Deciziei civile nr. 3085/20.11.2018 a Curții de Apel Suceava.

În consecinţă, chiar dacă reclamanţii nu au fost părţi în dosarul finalizat prin decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava, pârâta A.N.A.F a fost parte litigantă în respectiva cauză, şi nu poate ignora faptul că argumentele sale au fost respinse de Curtea de Apel Suceava prin hotărâre judecătorească definitivă. În acest sens, Curtea de Apel reaminteşte dispoziţiile art. 435 alin. (1) Cod de procedură civilă (aprobat prin Legea nr. 134/2010) – potrivit cărora „Hotărârea judecătorească este obligatorie şi produce efecte numai între părţi şi succesorii acestora." – dispoziţii faţă de care instanţa reţine că decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava produce efecte faţă de părţile din cauza respectivă, deci şi faţă de pârâta Agenţia Naţională de Administrare Fiscală. Astfel, decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava nu numai că este opozabilă pârâtei A.N.A.F., dar este şi obligatorie pentru aceasta, în calitate de parte litigantă în dosarul finalizat prin acea hotărâre judecătorească definitivă.

Prin urmare – în calitate de parte în litigiul finalizat prin hotărâre judecătorească definitivă – pârâta A.N.A.F nu poate beneficia de regimul juridic aplicabil terţilor conform art. 435 alin. (2) Cod de procedură civilă, respectiv nu poate să facă dovada contrară celor reţinute prin respectiva hotărâre judecătorească definitivă.

De altfel, chiar făcând abstracţie de această constatare, Curtea mai observă că aceleaşi argumente au fost reiterate de autoritatea pârâtă Agenţia Naţională de Administrare Fiscală şi în prezenta cauză, ceea ce implică obligativitatea înlăturării lor, pe aceleaşi considerente; (...)

În concluzie, decizia civilă nr. 3085/20.11.2018 a Curţii de Apel Suceava este nu numai opozabilă pârâtei A.N.A.F. în conformitate cu dispoziţiile art. 435 alin. (2) Cod de procedură civilă, dar este şi obligatorie pentru aceasta, în calitate de parte în litigiul finalizat prin această hotărâre judecătorească definitivă, conform art. 435 alin. (1) Cod de procedură civilă. De aceea, pârâta A.N.A.F. nu mai poate pune în discuţie în prezenta cauză aceleaşi argumente – deja înlăturate prin hotărâre judecătorească definitivă".

Legat de aceste argumente, mai învederăm faptul că pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept se află dosarul nr. 1861/1/2021 (sesizarea Curții de Apel Craiova – litigii de muncă) privind următoarea problemă: *Dacă reținerea efectului pozitiv al lucrului judecat, în temeiul dispozițiilor art. 431 alin. (2) NCPC, presupune sau nu îndeplinirea condiției identității de părți.* Cu privire la această sesizare, la solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, Facultatea de Drept din cadrul Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, prin lect. dr. Horia Țiț, a opinat în sensul că:

„(...) pentru a fi invocat efectul pozitiv al autorității de lucru judecat, trebuie ca situația litigioasă concretă soluționată anterior să facă obiectul analizei într-un nou litigiu. Contează mai puțin dacă noul litigiu privește aceleași părți sau nu; de principiu, având în vedere relativitatea efectelor lucrului judecat, acest nou litigiu ar trebui să aibă aceleași părți. Este însă posibil ca lucrul anterior judecat să fie opus uneia dintre părți, dată fiind

obligativitatea hotărârii judecătorești pentru părți. Spre exemplu, dacă într-un litigiu se reține nulitatea unui testament, beneficiarului acestuia i se va putea opune cu autoritate de lucru judecat această soluție într-un nou litigiu, chiar dacă acesta ar fi purtat cu o altă persoană.

Sub nicio formă însă nu poate fi recunoscută autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri care vizează un alt raport juridic concret decât cel care are incidență în cauza ce se judecă, deoarece o astfel de interpretare ar consacra regula precedentului judiciar. Oricât de asemănătoare ar fi speța soluționată anterior, chiar dacă vizează aceleași părți, atât timp cât raportul juridic concret este diferit, efectul prevăzut de art. 431 alin. (2) C. pr. civ. nu se produce.

În concluzie, pentru a putea fi invocat efectul pozitiv al lucrului judecat, trebuie ca partea căreia îi este opus acest efect să fi fost parte în litigiul în care a fost pronunțată hotărârea respectivă, iar autoritatea de lucru judecat să vizeze aceeași situație litigioasă [simplul fapt că partea căreia îi este opus efectul pozitiv a fost parte și în litigiul anterior nefiind suficient pentru a justificat aplicarea art. 431 alin. (2) C. pr. civ.]."

5. Față de cele de mai sus, constatăm că:

- problema poate fi analizată și în cadrul întâlnirilor în materia dreptului procesual civil (sau, eventual în materia contenciosului administrativ);
- este posibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu recurs în interesul legii.

Participanții au decis transmiterea problemei de drept pentru a fi avută în vedere cu ocazia întâlnirii președinților secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel.

8. Diurnă. Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 13 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din O.U.G. nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției, art. 106 alin. (2) și art. 160 din Codul muncii, art. 1 alin. (6) din Anexa la H.G. nr. 714/2018 privind drepturile și obligațiile personalului autorităților și instituțiilor publice pe perioada delegării și detașării în altă localitate, precum și în cazul deplasării în interesul serviciului

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 13 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din O.U.G. nr. 27/2006; art. 106 alin. (2), art. 160 Codul muncii; art. 1 alin. (6) din Anexa la H.G. nr. 714/2018
Cuvinte cheie: diurnă

Problema de drept[14]**:** *„Interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 13 alin. (1) lit. a) și alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției, art. 106 alin. (2) și art. 160 din Legea nr. 53/2003, republicată privind Codul muncii, art. 1 alin. (6) din Anexa la Hotărârea Guvernului nr. 714/2018 privind drepturile și obligațiile personalului autorităților și instituțiilor publice pe perioada delegării și detașării în altă localitate, precum și în cazul deplasării în interesul serviciului (ex-art. 10 din Anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1860/2006 privind drepturile și obligațiile personalului autorităților și instituțiilor publice pe perioada delegării și detașării în altă localitate, precum și în cazul deplasării, în cadrul localității, în interesul serviciului), în sensul de a se stabili dacă diurna în cuantum de 2% din indemnizația de încadrare brută lunară se stabilește prin raportare la întreaga perioadă pentru care s-a dispus delegarea/detașarea sau proporțional cu perioada efectiv lucrată".*

Pe baza punctajului de discuţii din cadrul întâlnirii de unificare şi a doctrinei studiate, pot fi decelate, la acest moment, următoarele **două orientări:**

1. Într-o opinie, se consideră că diurna prevăzută de art. 13 alin. (1) lit. a) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006 se acordă pe toată perioada delegării, adică pe zile calendaristice, întrucât drepturile prevăzute de art. 13 alin. (1) sunt cumulative. Acest text nu face distincţia pe care o regăsim în Hotărârea Guvernului nr. 1860/2006 privind drepturile şi obligaţiile personalului autorităţilor şi instituţiilor publice pe perioada delegării şi detaşării, care stabileşte, pentru această categorie de personal că, *„delegarea cu o durată de o singură zi, precum și pentru ultima zi, în cazul delegării de mai multe zile, indemnizația se acordă numai dacă durata delegării este de cel puțin 12 ore".*

Dispozițiile legii speciale trebuie interpretate raportat la prevederile art. 13 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006, în sensul că sintagma *„după caz"* înseamnă că, în aplicarea acestui alineat, trebuie evitate situațiile de diminuare a drepturilor de delegare recunoscute magistraților prin legea specială, deoarece Hotărârea Guvernului nr. 1850/2006 privește exclusiv procedurile contabile şi condiţiile de admisibilitate ale acordării diurnei pe perioada delegării și detașării.

Astfel, s-a apreciat că nu este posibil ca ordonanța de urgență a Guvernului, care are puterea unei legi, să fie înfrântă de un act administrativ, anume Hotărârea Guvernului nr. 1860/2006.

Din analiza dispozițiilor legale se desprind două condiții ce se impun a fi îndeplinite pentru ca o persoană prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 să poată beneficia de dreptul la diurna în cuantum de 2% din indemnizaţia de încadrare brută lunară,

[14] PÎCCJ

și anume: să fie detașată sau delegată și să-și desfășoare activitatea într-o altă localitate decât cea de domiciliu.

Din textul legal rezultă neechivoc că dreptul la plata diurnei pentru delegarea într-o altă localitate decât cea de domiciliu este un drept pur și simplu, neafectat de alte condiții, ce se naște în momentul în care acesta își desfășoară activitatea ca urmare a delegării într-o altă localitate decât cea de domiciliu.

Dispozițiile art. 13 alin. (1) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 au caracter de normă specială față de art. 10 și art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1860/2006, care reprezintă noma generală și care se aplică numai în privința aspectelor pe care norma specială nu le prevede, astfel că norma generală nu poate produce efecte în sensul limitării sau diminuării drepturilor prevăzute de legea specială.

Or, norma specială precizează expres că diurna se acordă pe toată durata delegării, adică pe zile calendaristice, fără a fi relevante zilele de repaus săptămânal, în condițiile în care drepturile prevăzute de art. 13 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 sunt cumulative, astfel cum rezultă fără echivoc din textul legal.

2. Într-o altă opinie, se consideră că diurna prevăzută de art. 13 alin. (1) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 se acordă doar pentru zilele efectiv lucrate, fiind excluse zilele libere, sărbătorile legale, perioadele în care magistratul s-a aflat în concediu de odihnă, concediu medical, concediu de studii etc., întrucât delegarea vizează exercitarea atribuțiilor specifice funcției, în intervalul programului de lucru.

Diurna reprezintă un drept al magistratului delegat într-o altă localitate și se raportează la perioada delegării, respectiv perioada în care își desfășoară activitatea, fiind cuvenită pentru efortul suplimentar depus, însă în cadrul programului de lucru la instituția la care este delegat, ceea ce înseamnă că nu se poate acorda decât pentru perioada efectiv lucrată, nu pentru zilele nelucrătoare, în condițiile în care și indemnizația lunară se calculează tot în funcție de numărul zilelor lucrate într-o lună.

Astfel, dispozițiile art. 13 alin. (1) lit. a) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 trebuie coroborate, în virtutea alin. (3) al aceluiași articol, cu dispozițiile din Codul muncii care prevăd delegarea și detașarea salariaților, având în vedere că magistrații constituie o categorie specială de personal care își desfășoară activitatea în temeiul unui raport de muncă *sui generis*, astfel încât acestora li se aplică Codul muncii, în temeiul art. 1 alin. (2).

Detașarea este definită de art. 45 din Codul muncii, ca fiind actul prin care se dispune schimbarea temporară a locului de muncă, din dispoziția angajatorului, la un alt angajator, în scopul executării unor lucrări în interesul acestuia. Prin urmare, în cazul detașării se schimbă chiar angajatorul pentru care se prestează munca, iar drepturile salariale sunt acordate de angajatorul la care s-a dispus detașarea. Potrivit art. 46 alin. (4) din Codul muncii, salariatul detașat are dreptul la plata cheltuielilor de transport și cazare,

precum şi la o indemnizaţie de detaşare, în condiţiile prevăzute de lege sau de contractul colectiv de muncă aplicabil.

Aşadar, indemnizaţia de detaşare (sau diurna) reprezintă un drept material în legătură cu munca, stabilit în procente din indemnizaţia de încadrare brută lunară cuvenită magistratului şi are rolul de indemnizaţie suplimentară cuvenită acestuia, ca urmare a faptului că îşi desfăşoară activitatea profesională într-o altă localitate decât cea de domiciliu, ceea ce implică, în mod evident, un efort suplimentar, sub toate aspectele, din partea respectivului magistrat, fiind destinată să acopere cheltuielile de hrană, cheltuielile mărunte, uzuale, precum şi costul transportului în interiorul localităţii în care salariatul îşi desfăşoară activitatea.

Hotărârile judecătoreşti examinate au invocat aplicabilitatea inclusiv a dezlegărilor date de către Curtea de Justiţie a Uniunii Europene în jurisprudenţa sa, cu titlu de exemplu, hotărârea pronunţată în cauza nr. C-396/13, dar şi incidenţa Directivei nr. 96/71/CE a Parlamentului European şi Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detaşarea lucrătorilor în cadrul unor prestări servicii.

În perioada în care magistraţii se află în concediu de odihnă sau în concediu medical, aceştia nu primesc indemnizaţia de încadrare brută lunară, în raport de care se calculează diurna de 2%, ci o indemnizaţie de concediu, respectiv indemnizaţia de concediu medical, indemnizaţia de încadrare brută lunară calculându-se tot în funcţie de numărul zilelor rămase, efectiv lucrate dintr-o lună.

Aşadar, diurna se raportează la perioada în care judecătorul/procurorul îşi desfăşoară activitatea, nu la perioadele de concediu de odihnă, concediu medical, concediu de studii, zile libere sau alte concedii prevăzute de lege ori la zilele necesare deplasărilor interne sau externe (când, de altfel, se acordă distinct diurnă de deplasare), o astfel de abordare fiind în acord cu raţiunea acordării indemnizaţiei de detaşare, respectiv compensarea cheltuielilor suplimentare de întreţinere pe care persoana în cauză este nevoită să le efectueze în vederea îndeplinirii atribuţiilor de serviciu.

Acte normative incidente

O.U.G. nr. 27/2006 privind salarizarea şi alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor şi altor categorii de personal din sistemul justiţiei

Art. 13 (1) Judecătorii, procurorii, personalul asimilat acestora şi magistraţii-asistenţi, care sunt detaşaţi sau delegaţi în altă localitate decât cea de domiciliu, beneficiază, pe toată durata delegării sau detaşării, de următoarele drepturi:

a) diurnă în cuantum de 2% din indemnizaţia de încadrare brută lunară, dar nu mai puţin decât cuantumul prevăzut pentru personalul din unităţile bugetare;

b) decontarea cheltuielilor de cazare la structuri turistice de categoria până la 3 stele inclusiv. În situaţia în care nu beneficiază de cazare în aceste condiţii, au dreptul la o sumă

egală cu 0,5% din indemnizația de încadrare brută lunară pentru fiecare noapte, pe toată durata delegării sau detașării în altă localitate;

c) decontarea, în limita a 4 călătorii dus-întors, pe lună, a transportului aerian, naval, auto sau pe calea ferată clasa I, inclusiv vagon de dormit clasa I, ori, după caz, a 7,5 litri carburant la suta de kilometri, în situația în care deplasarea se face cu autoturismul. Decontarea transportului nu se acordă în cazul în care deplasarea se face cu autoturismul ce aparține instituției.

(2) [textul din Art. 13, alin. (2) din capitolul III a fost abrogat la 12-mar-2007 de Art. I, punctul 5. din Legea 45/2007]

(3) Prevederile alin. (1) se completează, după caz, cu reglementările aplicabile personalului din instituțiile publice.

Hotararea nr. 1860/2006 privind drepturile şi obligaţiile personalului autorităţilor şi instituţiilor publice pe perioada delegării şi detaşării în altă localitate, precum şi în cazul deplasării, în cadrul localităţii, în interesul serviciului

Art. 10 Numărul zilelor calendaristice în care persoana se află în delegare sau detaşare se socoteşte de la data şi ora plecării până la data şi ora înapoierii mijlocului de transport din şi în localitatea unde îşi are locul permanent de muncă, considerându-se fiecare 24 de ore câte o zi de delegare sau detaşare.

Art. 18 În cazul în care condiţiile de transport permit ca persoana aflată în delegare sau detaşare să se înapoieze zilnic în localitatea de domiciliu, după terminarea programului de lucru, din localitatea unde este trimisă în delegare sau detaşare, ordonatorul de credite poate aproba decontarea cheltuielilor zilnice de transport sau costul unui abonament de transport, dacă cheltuielile astfel efectuate sunt mai mici decât cele pentru plata indemnizaţiei zilnice de delegare sau de detaşare şi a cazării şi dacă prin aceasta nu se afectează bunul mers al activităţii la locul delegării sau detaşării. În această situaţie nu se acordă indemnizaţia zilnică de delegare sau de detaşare.

Art. 33 Persoana care are locul permanent de muncă în altă localitate decât aceea în care îşi are domiciliul nu beneficiază, pe timpul cât este trimisă în delegare sau detaşare în localitatea de domiciliu, de indemnizaţie de delegare sau de detaşare şi de cheltuieli de cazare. Acestei persoane i se decontează numai cheltuielile de transport.

Hotararea nr. 714/2018 privind drepturile şi obligaţiile personalului autorităţilor şi instituţiilor publice pe perioada delegării şi detaşării în altă localitate, precum şi în cazul deplasării în interesul serviciului

Art. 1 (6) Numărul zilelor calendaristice în care persoana se află în delegare se calculează de la data și ora plecării până la data și ora înapoierii mijlocului de transport din și în localitatea unde își are locul permanent de muncă, considerându-se fiecare 24 de ore câte o zi de delegare.

Art. 4 (1) Persoana detaşată într-o localitate situată la o distanţă cuprinsă între 5 şi 50 km de localitatea în care îşi are locul permanent de muncă beneficiază de o indemnizaţie de detaşare în cuantum de 20 lei/zi.

(2) Persoanei detaşate într-o localitate situată la o distanţă mai mare de 50 km de localitatea în care îşi are locul permanent de muncă şi care nu se poate înapoia la sfârşitul zilei de lucru i se asigură cazarea gratuită de către autoritatea sau instituţia publică la care este detaşată, în clădiri ori în spaţii închiriate de aceasta în condiţiile legii.

(3) Personalului detaşat în condiţiile alin. (2) i se poate deconta chiria plătită pe baza unui contract de închiriere încheiat în condiţiile legii, până la asigurarea cazării în condiţiile prevăzute la alin. (2). Suma zilnică în limita căreia se compensează chiria nu va putea depăşi limita alocaţiei de cazare prevăzute la art. 1 alin. (2) lit. b).

(4) Numărul zilelor calendaristice pentru care se acordă indemnizaţia de detaşare este cel prevăzut în actul administrativ prin care s-a dispus detaşarea.

Art. 5 (1) Persoana care în perioada delegării îşi pierde temporar capacitatea de muncă, pe timpul incapacităţii, pe lângă indemnizaţia pentru incapacitate temporară de muncă, beneficiază de indemnizaţia de delegare şi de alocaţia de cazare, după caz.

(2) Persoana care în perioada detaşării îşi pierde temporar capacitatea de muncă, pe timpul incapacităţii, pe lângă indemnizaţia pentru incapacitate temporară de muncă, beneficiază şi de indemnizaţia de detaşare, precum şi de drepturile prevăzute la art. 4 alin. (3) pe timpul spitalizării.

Art. 9 În cazul în care condiţiile de transport permit ca persoana detaşată sau persoana delegată într-o localitate situată la o distanţă mai mare de 50 km de localitatea în care îşi are locul permanent de muncă să se înapoieze zilnic în localitatea de domiciliu, după terminarea programului de lucru, din localitatea unde este detaşată sau delegată, ordonatorul de credite poate aproba, la solicitarea acesteia, decontarea cheltuielilor zilnice de transport sau costul unui abonament de transport, dacă cheltuielile astfel efectuate sunt mai mici decât cele pentru plata alocaţiei zilnice de delegare sau a indemnizaţiei de detaşare şi cazării şi dacă prin aceasta nu se afectează bunul mers al activităţii la locul detaşării sau delegării. În această situaţie nu se acordă indemnizaţia de detaşare sau alocaţia zilnică de delegare, după caz.

Art. 11 Cheltuielile de transport se decontează şi în următoarele cazuri:

a) persoana este chemată, înainte de terminarea misiunii, din localitatea unde este delegată sau detaşată;

b) persoana întrerupe delegarea sau detaşarea şi se înapoiază în localitatea în care se află locul permanent de muncă, din cauza incapacităţii temporare de muncă, dovedită cu certificat medical.

Art. 13 Persoana care are locul permanent de muncă în altă localitate decât aceea în care îşi are domiciliul nu beneficiază, pe timpul cât este trimisă în delegare sau detaşare în localitatea de domiciliu, de alocaţie de delegare sau indemnizaţie de detaşare şi cazare

gratuită. Acestei persoane i se decontează numai cheltuielile de transport, conform art. 7 și art. 10-12.

Art. 15 (1) Persoana delegată sau detașată are dreptul să primească un avans, stabilit în raport cu numărul zilelor de deplasare, dar nu mai mult decât totalul cheltuielilor de delegare sau de detașare aferente unei perioade de 30 de zile calendaristice.

(2) Acordarea și justificarea avansului se fac în condițiile prevăzute de reglementările legale în vigoare.

Opinia formatorilor INM

1. Din materialul înaintat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, fundamentat inclusiv pe practica judiciară în această materie, observăm că, în privința rațiunii diurnei de delegare, accentele pot fi puse în mod diferit, respectiv:

- diurna este „cuvenită pentru efortul suplimentar depus, **însă în cadrul programului de lucru la instituția la care este delegat"**; probabil s-a avut în vedere faptul că, în unele situații, atribuțiile concrete, corespunzătoare funcției, pot diferi în funcție de postul ocupat ca urmare a delegării, sub aspectul complexității, importanței, riscurilor etc. În această interpretare, care se raportează direct la conținutul și executarea propriu-zisă a raportului de muncă, concluzia este că diurna este datorată exclusiv pentru zilele lucrătoare/lucrate (proporțional cu perioada efectiv lucrată);

- diurna are în vedere „un efort suplimentar, sub toate aspectele, din partea respectivului magistrat, fiind destinată să acopere cheltuielile de hrană, cheltuielile mărunte, uzuale, precum și costul transportului în interiorul localității în care salariatul își desfășoară activitatea"; această interpretare este de natură să susțină concluzia dreptului la diurnă pe toată perioada delegării, deoarece, prezumtiv, aceste costuri sunt atrase de prezența magistratului în altă localitate decât cea de domiciliu, și nu de exercitarea efectivă sau complexitatea atribuțiilor de serviciu. În această interpretare, chiar dacă avem în vedere faptul că prin diurnă se vizează „compensarea cheltuielilor suplimentare **de întreținere** pe care persoana în cauză este nevoită să le efectueze **în vederea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu**", ceea ce permite îndeplinirea acestor atribuții este prezența magistratului în localitatea în care a fost delegat, alta decât cea în care își are domiciliul, inclusiv în zilele nelucrătoare.

Sub aspectul complexității, importanței, riscurilor etc. exercitării atribuțiilor de serviciu de la postul în care se realizează delegarea, acestea pot avea un grad mai ridicat

sau mai scăzut față de cele obișnuite, iar remunerația aferentă poate fi similară sau mai mare (în acest din urmă caz, se menține indemnizația inițială, conform art. 12 alin. 1 teza finală din O.U.G. nr. 27/2006). Prin urmare, aceste elemente se regăsesc cuantificate în cuantumul remunerației cuvenite pentru munca prestată și nu pot fi direct legate de dreptul la diurnă.

În același timp, este firesc ca indemnizația de încadrare brută lunară să se calculeze în funcție de numărul zilelor efectiv lucrate, dar rațiunea și scopul acesteia nu se confundă cu cele care privesc diurna.

Considerăm însă că acest drept este indisolubil legat de costurile și efortul suplimentar (extraprofesional) determinate de schimbarea localității în care delegatul își are domiciliul.

Așadar, diurna se stabilește prin raportare la întreaga perioadă pentru care s-a dispus delegarea, calculul făcându-se pe zile calendaristice. De altfel, art. 13 alin. (1) se referă la drepturile de care beneficiază judecătorii și procurorii care sunt detașați sau delegați în altă localitate decât cea de domiciliu „pe toată durata delegării sau detașării". Textul nu numai că nu distinge, și deci nici interpretul nu o poate face, dar marchează ferm intenția legiuitorului prin cuvântul „toată".

2. Însă, calculul pe zile calendaristice nu semnifică ignorarea oricărei schimbări în planul raportului de muncă. În argumentarea opiniei în favoarea calculului pe zile lucrătoare se face referire la „perioada în care judecătorul/procurorul își desfășoară activitatea, nu la perioadele de concediu de odihnă, concediu medical, concediu de studii, zile libere sau alte concedii prevăzute de lege ori la zilele necesare deplasărilor interne sau externe (când de altfel, se acordă distinct diurnă de deplasare)". Sunt astfel alăturate perioade în care raportul de muncă este suspendat, cu perioade în care nu este suspendat. Pe cale de consecință, se impun unele precizări privind limitele și condițiile acordării dreptului la diurnă calculată pe zile calendaristice.

2.1. Având în vedere și art. 49 alin. final din Codul muncii, ca regulă generală, apreciem că în cazul în care raportul de muncă a fost suspendat, este suspendată și delegarea/detașarea și, pe cale de consecință, nu se datorează diurnă de delegare/indemnizație de detașare. Cu titlu derogatoriu, asemenea drepturi pot totuși subzista în condițiile în care legea prevede expres acest lucru (e.g. art. 5 din H.G. nr. 714/2018 – se mențin indemnizația de delegare și alocația de cazare în timpul concediului medical, soluție de reglementare firească).

Reamintim însă că zilele de repaus săptămânal, zilele libere legale și perioada de concediu de odihnă nu constituie situații de suspendare a raportului de muncă.

2.2. La nivel general, față de interpretarea noastră privind scopul diurnei, ar trebui ca aceasta să nu se datoreze în zilele din perioada de delegare în care lucrătorul s-a întors în localitatea de domiciliu plătindu-i-se în acest sens, la cererea sa, transportul (efectuat zilnic

sau periodic). Așadar, la nivel de principiu, considerăm că sunt firești soluțiile consacrate la nivel general de art. 18 din H.G. nr. 1860/2006 și art. 9 din H.G. nr. 714/2018 pentru personalul autorităților și instituțiilor publice.

Însă, într-adevăr, pentru situația specială a magistraților nu există un text normativ (la nivel de lege organică) care să reglementeze această situație particulară. În mod evident, reglementarea dreptului la decontarea transportului, în limita a 4 călătorii dus-întors, pe lună [în sensul art. 13 alin. (1) lit. c) din O.U.G. nr. 27/2006], nu poate fi suprapusă cu reglementarea decontării cheltuielilor zilnice de transport sau costul unui abonament de transport pentru ca persoana delegată sau detașată să se înapoieze zilnic în localitatea de domiciliu (în sensul art. 18 din H.G. nr. 1860/2006 și art. 9 din H.G. nr. 714/2018).

În privința reglementărilor legale incidente, reamintim faptul că s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile privind problema de drept: „dacă în interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, art. 18 din Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 face parte din categoria reglementărilor aplicabile personalului din instituţiile publice, care vin în completarea art. 13 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006". Prin parag. 59 din Decizia nr. 30/2018 referitoare la examinarea sesizării cu privire la dezlegarea unei chestiuni de drept privind interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut: „Cu referire la prevederile art. 13 alin. (3) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 27/2006, care dispun în sensul că prevederile alin. (1) se completează, după caz, cu reglementările aplicabile personalului din instituţiile publice, instanțele de judecată au statuat în mod unitar prin hotărâri definitive în sensul că trimiterea pe care dispoziția pertinentă din legea specială o face la actul normativ cu caracter general este în sensul de a nu se acorda mai puțin decât prevede legea generală, iar nu în sensul de a se prelua limitările pe care dispozițiile art. 18 din anexa la Hotărârea Guvernului nr. 1.860/2006 le cuprind". Observăm că acest considerent (de fapt o constatare și o subliniere), deși nu este decisiv pentru soluția pronunțată în cauză (oricum, de inadmisibilitate), a fost valorificat ulterior în practica unor curți de apel. Considerăm că această interpretare poate suporta nuanțări și dezvoltări într-o analiză exhaustivă (în special prin sublinierea aspectelor privind ierarhia constituțională a actelor normative și forța juridică aferentă).

Totuși, din perspectivă substanțială, apreciem că textele art. 18 din H.G. nr. 1860/2006 și art. 9 din H.G. nr. 714/2018 sunt unitare și nu pot fi utilizate fragmentat. Acestea consacră un drept care este în mod esențial multiplu condiționat:

- cheltuielile de transport să fie mai mici decât cele pentru plata alocației zilnice de delegare sau a indemnizației de detașare și cazării,
- să nu se afecteze bunul mers al activității la locul detașării sau delegării,
- neplata diurnei.

Practic, este vorba despre două alternative lăsate la aprecierea solicitantului, iar neaprobarea eventualei cereri de decontare a transportului zilnic la localitatea de domiciliu constituie, pentru categoriile de personal vizate, o condiție de admisibilitate a acordării diurnei. Așadar, aceste texte normative de rang inferior nu pot fi considerate de natură să consacre pentru un magistrat un drept necondiționat la decontarea transportului zilnic către localitatea de domiciliu (neprevăzut de actul normativ special – O.U.G. nr. 27/2006).

Așadar, dacă în privința dreptului la plata diurnei s-a apreciat că „este un drept pur și simplu, neafectat de alte condiții, ce se naște în momentul în care acesta își desfășoară activitatea ca urmare a delegării într-o altă localitate decât cea de domiciliu", nu același lucru se poate afirma despre dreptul magistratului la decontarea cheltuielilor zilnice de transport/ costului unui abonament de transport pentru ca persoana delegată să se înapoieze zilnic în localitatea de domiciliu.

2.3. Față de un alt aspect analizat în practică, apreciem că nu există incompatibilitate între plata diurnei și decontarea chiriei, dimpotrivă.

1. Cu majoritate, participanții au agreat că diurna se datorează pe zile calendaristice, cu excepția ipotezelor de suspendare a raporturilor de muncă și cu observarea dispozițiilor legale prin care se menține dreptul la diurnă pe perioada suspendării (concedii medicale). În opinie minoritară, s-a apreciat că diurna se datorează pe zile lucrătoare, motivat de rațiunea acordării diurnei, respectiv delegarea în vederea desfășurării activității în altă localitate decât cea de domiciliu.

2. S-a apreciat, în unanimitate, că nu există posibilitatea cumulării diurnei cu acordarea cheltuielilor zilnice de transport către/dinspre localitatea de domiciliu, în condițiile art. 18 din H.G. nr. 1860/2006.

Cu ocazia dezbaterilor pe acest punct, referitor la raportul dintre O.U.G. nr. 27/2006 și dispozițiile din legislația generală, aplicabilă personalului autorităților și instituțiilor publice (H.G. nr. 1860/2006 și H.G. nr. 714/2018), s-a menționat că deciziile pronunțate în practica judiciară au avut în vedere aplicarea cu prioritate a legislației speciale.

În ceea ce privește acordarea diurnei, s-a susținut că prevederile art. 13 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 27/2006 leagă diurna de o sumă fixă, respectiv indemnizația de încadrare brută lunară, și nu de numărul de zile calendaristice sau lucrate efectiv.

9. Acordarea stimulentului de risc (COVID-19) reglementat de dispozițiile O.U.G. nr. 43/2020 personalului din domeniul asistenței sociale şi comunitare, beneficiarii normei, condiţii de acordare

Problema de drept[15]**:** *modalitatea de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 7 și 8 din Ordonanța nr. 43/2020, în litigiile în care angajați din domeniul asistenței sociale și comunitare solicită obligarea angajatorului la plata stimulentului de risc.*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 7, art. 8 din O.U.G. nr. 43/2020
Cuvinte cheie: drepturi salariale, stimulent COVID

Din perspectiva evoluţiei legislative se remarcă următoarele:

O.U.G. nr. 43/2020, în forma iniţială, prevedea acordarea stimulentului pentru medici, personalul medico-sanitar, personalul paramedical, inclusiv personalul auxiliar, implicat direct în transportul, echiparea, evaluarea, diagnosticarea şi tratamentul pacienţilor infectaţi cu COVID-19, pe perioada stării de urgenţă „Art. 8 - (1) Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut pe lună pentru medici, personalul medico-sanitar, personalul paramedical, inclusiv personalul auxiliar, implicat direct în transportul, echiparea, evaluarea, diagnosticarea şi tratamentul pacienţilor infectaţi cu COVID-19, pe perioada stării de urgenţă, din fondul de salarii al unităţii angajatoare, prin transferuri din bugetul Fondului naţional unic de sănătate sau, după caz, de la bugetul de stat, de la titlul VI - "Transferuri între unităţi ale administraţiei publice" sau de la alte titluri unde sunt bugetate sume cu această destinaţie, prin ordonatorul principal de credite. (5) Medicii, personalul medico-sanitar, personalul paramedical, inclusiv personalul auxiliar, implicat direct în transportul, evaluarea, echiparea, diagnosticarea şi tratamentul pacienţilor infectaţi cu COVID-19 se stabilesc prin decizie a conducătorului unităţii angajatoare în care aceştia îşi desfăşoară activitatea.

Pentru personalul din sistemul de asistenţă socială şi comunitară, acordarea stimulentului a fost iniţial reglementată de O.U.G. nr. 82/21 mai 2020. „Art. 1 - (1) Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în suma fixă de 1.150 lei brut pentru angajaţii centrelor rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă a persoanelor vârstnice, centrelor rezidenţiale pentru copii şi adulţi, cu şi fără dizabilităţi, precum şi pentru angajaţii centrelor rezidenţiale destinate altor categorii vulnerabile, publice şi private, prevăzute în Nomenclatorul serviciilor sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 867/2015, cu modificările şi completările ulterioare, care au fost izolaţi preventiv la locul de muncă pe perioada stării de urgenţă (2) Stimulentul de risc prevăzut la alin. (1) se acordă o singură dată şi nu poate fi fracţionat. (4) Furnizorii de servicii sociale au obligaţia de a fi acreditaţi, iar serviciile sociale prevăzute la alin. (1) din subordinea lor să fie licenţiate sau, după caz,

[15] CA Iași

să deţină aviz de înfiinţare sau reorganizare sau plan de restructurare avizat." Ordonanţa de urgenţă a fost respinsă prin Legea nr. 166/4 august 2020.

Prin Ordonanţa 64 din 7 mai 2020, articolul 8 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2020 se modifică şi se completează după cum urmează: „Art. 8 - (1) Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut pe lună, pe perioada stării de urgenţă, din fondul de salarii al unităţii angajatoare, prin transferuri din bugetul Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate sau, după caz, de la bugetul de stat, de la titlul VI «Transferuri între unităţi ale administraţiei publice» sau de la alte titluri unde sunt bugetate sume cu această destinaţie, prin ordonatorul principal de credite, pentru următoarele categorii:

a) personalul de specialitate medico-sanitar şi auxiliar sanitar, inclusiv personalul de specialitate din structurile paraclinice medico-sanitare şi personalul paramedical, implicat direct în transportul, echiparea, evaluarea, diagnosticarea şi tratamentul pacienţilor diagnosticaţi cu COVID-19;

b) personalul care furnizează servicii de asistenţă medicală comunitară, respectiv servicii de îngrijire medicală, activităţi de izolare şi monitorizare a persoanelor diagnosticate pozitiv aflate în carantină;

c) personalul din cadrul direcţiilor de sănătate publică implicat în activităţi de recoltare pentru testare SARS-CoV-2, verificare, evaluare medicală a persoanelor care traversează punctele de frontieră şi care asigură tratamentul persoanelor care prezintă risc de infectare SARS-CoV-2, respectiv pacienţi diagnosticaţi cu COVID-19, precum şi cel care desfăşoară activităţi specifice de inspecţie sanitară, în spaţiile în care a existat cel puţin un caz confirmat cu infecţie SARS-CoV-2;

d) personalul din reţeaua de medicină legală implicat în manipularea şi efectuarea necropsiilor pacienţilor decedaţi diagnosticaţi cu COVID -19, inclusiv personalul din laboratoarele de toxicologie şi histopatologie care efectuează analiza probelor aparţinând pacienţilor decedaţi diagnosticaţi cu COVID-19;

e) personalul din cadrul direcţiilor sanitar-veterinare direct implicate în activităţi de testare şi diagnosticare a SARS-CoV-2 prin metode PCR în cadrul laboratoarelor de toxicologie proprii;

f) personalul militar şi civil din cadrul structurilor Ministerului Apărării Naţionale care execută activităţi similare celor prevăzute la lit. a) - e);

g) personalul de la lit. a) - f) care în urma desfăşurării activităţii a fost diagnosticat cu COVID-19.

(5) Lista personalului din cadrul categoriilor prevăzute la alin. (1) care beneficiază de stimulent de risc se stabileşte prin decizie a conducătorului unităţii angajatoare, pentru activitatea desfăşurată în cadrul unităţii, inclusiv pentru activitatea desfăşurată în condiţiile legii într-un alt loc de muncă decât cel prevăzut în contractul individual de muncă.

Conducătorul unității angajatoare este responsabil pentru desemnarea personalului implicat în activitățile prevăzute la alin. (1)."

"(5^1) Categoriile de persoane menționate la alin. (1) beneficiază de un singur stimulent de risc acordat lunar pe durata stării de urgență, chiar dacă acestea își desfășoară activitatea în una sau mai multe unități angajatoare, conform legii."

Prin Legea 82 din 17 iunie 2020 privind aprobarea Ordonanței urgență a Guvernului nr. 43 din 6 aprilie 2020 pentru aprobarea unor măsuri de sprijin decontate din fonduri europene, ca urmare a răspândirii coronavirusului COVID-19, pe perioada stării de urgență,

2. La articolul 7, după alineatul (4) se introduc trei noi alineate, alineatele (5) - (7), cu următorul cuprins:

"(5) Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pe lună, pentru personalul din domeniul asistenței sociale și comunitare, indiferent de forma de organizare a furnizorului de servicii sociale, implicat direct în sprijinirea și/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile, pe perioada stării de urgență, din fondul de salarii al unității angajatoare, prin transferuri de la bugetul de stat, de la titlul VI «Transferuri între unități ale administrației publice» sau de la alte titluri unde sunt bugetate sume cu această destinație, prin ordonatorul principal de credite, sau din fonduri europene.

(6) Stimulentul de risc acordat conform alin. (5) nu se cuprinde în baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale, contribuției de asigurări sociale de sănătate, respectiv al contribuției asiguratorii pentru muncă, reglementată la titlul V «Contribuții sociale obligatorii» din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

(7) Pentru furnizorii de servicii sociale privați, prevăzuți la alin. (5), decontarea stimulentului de risc se face la cerere, prin agențiile teritoriale ale Agenției Naționale de Plăți și Inspecție Socială, prin transferuri de la bugetul de stat, de la titlul VI «Transferuri între unități ale administrației publice» sau de la alte titluri unde sunt bugetate sume cu această destinație, prin ordonatorul principal de credite, sau din fonduri europene, conform unei proceduri stabilite prin ordin al ministrului muncii și protecției sociale."

3. La articolul 8 alineatul (1), după litera f) se introduc două noi litere, literele f1) și f2), cu următorul cuprins:

"f1) personalul medical, medico-sanitar și auxiliar sanitar din cabinetele medicilor de familie, laboratoarele de analize medicale, laboratoarele de imagistică medicală, ambulatoriile de specialitate, farmaciile comunitare, cabinetele stomatologice, furnizorii de servicii medicale aflați în contract cu casele de asigurări de sănătate, care au activat în timpul stării de urgență și care au avut în evidență sau sub tratament pacienți suspecți sau confirmați cu COVID-19, ori dacă personalul respectiv a fost confirmat cu COVID-19 în urma activității desfășurate;

f2) medicii şi asistenţii medicali din unităţile şcolare care şi-au desfăşurat activitatea prin furnizarea unor servicii de îngrijire, de aprovizionare, de îngrijire medicală şi monitorizare a persoanelor aflate în carantină;".

4. La articolul 8 alineatul (1), litera g) se modifică şi va avea următorul cuprins:

"g) personalul de la lit. a) - f2) care, în urma desfăşurării activităţii, a fost diagnosticat cu COVID-19."

5. La articolul 8, după alineatul (7) se introduce un nou alineat, alineatul (8), cu următorul cuprins:

"(8) Stimulentul de risc în cuantum de 2.500 lei, prevăzut de prezenta ordonanţă de urgenţă, se acordă pentru toată perioada stării de urgenţă, instituită prin decret potrivit art. 93 din Constituţia României, republicată."

Prin Ordonanţa 18 din 17 martie 2021 se modifică şi completează dispoziţiile art. 8 din OUG 4/2020 astfel:

1. La alineatul (1), literele b) şi f1) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

"b) personalul care furnizează servicii de asistenţă medicală comunitară care a acordat servicii de îngrijire medicală şi monitorizare medico-socială, de aprovizionare a persoanelor aflate în carantină, inclusiv implementarea de activităţi prevăzute la lit. a) şi c);

f1) personalul medical, medico-sanitar şi auxiliar sanitar din cabinetele medicilor de familie, laboratoarele de analize medicale, laboratoarele de imagistică medicală, ambulatoriile de specialitate şi cabinetele stomatologice, indiferent de forma de organizare a acestor cabinete, laboratoare şi ambulatorii de specialitate, precum şi din farmaciile comunitare, furnizorii de servicii medicale aflaţi în contract cu casele de asigurări de sănătate, care au activat în timpul stării de urgenţă şi care au avut în evidenţă sau sub tratament pacienţi suspecţi sau confirmaţi cu COVID-19, ori dacă personalul respectiv a fost confirmat cu COVID-19 în urma activităţii desfăşurate;".

Prin dispoziţiile legii 166 din 22 iunie 2021, se modifică şi completează articolul 7 din O.U.G. nr. 43/2020 astfel:

„1. Alineatele (5) - (7) se modifică şi vor avea următorul cuprins:

"(5) Se aprobă acordarea, o singură dată, a unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pentru angajaţii centrelor rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă a persoanelor vârstnice, centrelor rezidenţiale pentru copii şi adulţi, cu şi fără dizabilităţi, precum şi pentru angajaţii centrelor rezidenţiale destinate altor categorii vulnerabile, ale furnizorilor publici şi privaţi, prevăzute în Nomenclatorul serviciilor sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum şi a regulamentelor-cadru de organizare şi funcţionare a serviciilor sociale, cu modificările şi completările ulterioare, care au fost izolaţi preventiv la locul de muncă pe perioada stării de urgenţă. Furnizorii de servicii sociale au obligaţia de a fi

acreditaţi, iar serviciile sociale din subordinea lor să fie licenţiate sau, după caz, să deţină aviz de înfiinţare sau reorganizare ori plan de restructurare avizat.

(6) Stimulentul de risc acordat potrivit dispoziţiilor alin. (5) se plăteşte din fondul de salarii al furnizorului de servicii sociale. Sumele necesare plăţii stimulentului de risc se asigură de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale, de la poziţii distincte de cheltuieli, respectiv transferuri către bugetele locale pentru furnizorii de servicii sociale publice şi transferuri către furnizorii de servicii sociale private.

(7) Stimulentul de risc acordat potrivit dispoziţiilor alin. (5) nu se cuprinde în baza lunară de calcul al contribuţiei de asigurări sociale, contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, respectiv al contribuţiei asiguratorii pentru muncă, reglementate la titlul V «Contribuţii sociale obligatorii» din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare. Asupra stimulentului de risc se datorează numai impozitul prevăzut de Legea nr. 227/2015, cu modificările şi completările ulterioare.

2. După alineatul (7) se introduc şapte noi alineate, alineatele (8) - (14), cu următorul cuprins:

"(8) Pentru a beneficia de sumele de la bugetul de stat prevăzute la alin. (6), furnizorul de servicii sociale transmite agenţiei pentru plăţi şi inspecţie socială judeţene, respectiv a municipiului Bucureşti, în a cărei rază teritorială îşi are sediul social, în format electronic, direct sau prin punctul de contact unic electronic, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 922/2010 privind organizarea şi funcţionarea Punctului de contact unic electronic, o solicitare de alocare a fondurilor însoţită de lista nominală a personalului izolat la locul de muncă, stabilită prin decizie a conducătorului serviciului social sau, după caz, prin dispoziţie a autorităţii administraţiei publice locale.

(9) Agenţia Naţională pentru Plăţi şi Inspecţie Socială centralizează de la nivelul agenţiilor pentru plăţi şi inspecţie socială judeţene, respectiv a municipiului Bucureşti solicitările primite de la furnizorii de servicii sociale şi le transmite Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale în termen de 10 zile calendaristice de la data primirii acestora.

(10) Plata sumelor prevăzute la alin. (6) se efectuează de Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale în termen de maximum 30 de zile calendaristice de la data primirii centralizatoarelor transmise de Agenţia Naţională pentru Plăţi şi Inspecţie Socială potrivit dispoziţiilor alin. (9).

(11) Sumele acordate potrivit prevederilor alin. (5) nu se iau în considerare la stabilirea venitului net lunar al familiei sau, după caz, al persoanei singure, reglementat de art. 8 alin. (1) din Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările şi completările ulterioare, şi nu sunt supuse executării silite.

(12) Sumele acordate potrivit prevederilor alin. (5) pot fi decontate din fonduri europene aferente Programului operaţional «Capital uman», conform regulilor de eligibilitate stabilite la nivelul programului şi, respectiv, al ghidurilor solicitantului.

Decontarea se face în limita sumelor alocate în acest scop în cadrul Programului operațional «Capital uman».

(13) Autoritatea de management virează sumele ce urmează a fi decontate potrivit alin. (12), aferente cheltuielilor cu acordarea stimulentului de risc prevăzut la alin. (5), efectuate de la alte poziții ale clasificației bugetare decât titlul 58 «Proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, aferente cadrului financiar 2014 - 2020», în contul de venituri 46.00.04 «Alte sume primite din fonduri de la Uniunea Europeană, pentru programele operaționale finanțate din cadrul financiar 2014 - 2020», corespunzător bugetului din care s-a asigurat inițial finanțarea cheltuielilor respective.

(14) Pentru acordarea unitară a stimulentului de risc prevăzut la alin. (5) se pot aproba instrucțiuni prin ordin al ministrului muncii și protecției sociale."

Art. II - Pentru solicitarea stimulentului de risc prevăzut la art. 7 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2020 pentru aprobarea unor măsuri de sprijin decontate din fonduri europene, ca urmare a răspândirii coronavirusului COVID-19, pe perioada stării de urgență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 82/2020, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege, furnizorul de servicii sociale are la dispoziție maximum 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Art. III - (1) În situația în care au fost efectuate plăți în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2020 pentru aprobarea acordării unui stimulent de risc pentru personalul centrelor rezidențiale de îngrijire și asistență a persoanelor vârstnice, centrelor rezidențiale pentru copii și adulți, cu și fără dizabilități, precum și pentru alte categorii vulnerabile, izolate preventiv la locul de muncă, pe perioada stării de urgență, personalul care a beneficiat de stimulentul de risc va primi diferența dintre cuantumul stimulentului de risc prevăzut la art. 7 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 82/2020, cu modificările și completările ulterioare, precum și cu cele aduse prin prezenta lege, și cuantumul stimulentului primit în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2020.

(2) În situația în care până la data intrării în vigoare a prezentei legi au fost efectuate plăți în temeiul dispozițiilor art. 7 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 82/2020, cu modificările ulterioare, sumele acordate nu se recuperează."

a) Într-o opinie se reține că dispozițiile art. 7 din O.U.G. nr. 43/2020 așa cum a fost modificat prin Legea de aprobare a Ordonanței de Urgență nr. 43/2020, prevede acordarea stimulentului de risc pentru personalul din domeniul asistenței sociale și comunitare, necondiționat de desfășurarea unor activități care exced atribuțiilor din fișa postului. Acordarea stimulentului de risc pentru personalul din domeniul asistenței sociale nu este condiționată de existența unor cazuri, beneficiari sau salariați infectați pozitivi cu virusul

SARS-CoV-2 sau pacienți diagnosticați cu COVID în perioada stării de urgență. Nu este permis a se extrapola cerințele prevăzute la art. 8 din O.U.G. nr. 43/2020 prin care se reglementează acordarea unui stimulent de risc pentru personalul din sistemul sanitar și pentru celelalte categorii profesionale, fiecare sistem public de servicii având alte atribuții: dacă lucrătorii din sistemul sanitar desfășoară activitate pentru depistare, transport și tratare a pacienților infectați cu virusul COVID-19, salariații din sistemul public de asistență socială îngrijesc persoane vulnerabile, vârstnice, cu dizabilități, copii abandonați și alte grupuri vulnerabile și au ca rol principal prevenirea și combaterea infectării beneficiarilor de servicii sociale cu virusul pandemic.

Potrivit art. 7 alin. (5), se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pe lună, pentru personalul din domeniul asistenței sociale și comunitare, indiferent de forma de organizare a furnizorului de servicii sociale, implicat direct în sprijinirea și/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile, pe perioada stării de urgență, din fondul de salarii al unității angajatoare. Or, acestea fiind condițiile prevăzute de textul legal, și reclamanții întrunind atari condiții, nu poate fi negată acordarea dreptului. Nu se poate reține, față de o atare reglementare, necesitatea întrunirii de către personalul în cauză și a altor condiții decât cele prevăzute de lege în articolul sus menținut, precum implicarea efectivă în îngrijirea bolnavilor Covid. Nu se poate reține că se impune îndeplinirea aceloraşi condiţii ca acelea cerute personalului din domeniul medical, motivat de faptul că fundamentarea legii este grefată pe necesitatea de sprijinire a personalului implicat în desfășurarea eforturilor de combatere a epidemiei Covid 19.

Chiar dacă intenția legiuitorului ar putea fi acordarea în aceleași condiții a stimulentului în cauză – grefat pe implicarea în activitățile de îngrijire a pacienților infectați cu Covid 19, modalitatea de redactare a textului legal nu susține această interpretare.

b) Într-o altă opinie se reține că, potrivit art. 7 alin. (5) din O.U.G. nr. 43/2020 cu modificările și completările ulterioare, aprobată prin Legea nr. 82/2020 „Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pe lună, pentru personalul din domeniul asistenței sociale și comunitare, indiferent de forma de organizare a furnizorului de servicii sociale, implicat direct în sprijinirea și/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile, pe perioada stării de urgență, din fondul de salarii al unității angajatoare, prin transferuri de la bugetul de stat, de la titlul VI «Transferuri între unități ale administrației publice» sau de la alte titluri unde sunt bugetate sume cu această destinație, prin ordonatorul principal de credite, sau din fonduri europene".

Potrivit art. 43 alin. (3) din Legea nr. 24/2000: „La ordonanțele de urgență preambulul este obligatoriu și cuprinde prezentarea elementelor de fapt și de drept ale situației extraordinare ce impune recurgerea la această cale de reglementare."

În preambulul O.U.G. nr. 43/2020 s-au menționat următoarele: „că se impune adoptarea prezentului act normativ care conduce la luarea unor măsuri urgente, cu caracter excepțional, în domeniul social și economic, care să sprijine populația afectată și persoanele aflate în nevoie, respectiv persoane aflate în carantină, în izolare, autoizolare, precum și copiii și persoanele din centre de tip rezidențial."

„Sprijinirea persoanelor aflate în prezent într-o situație de vulnerabilitate, și anume aflate în carantină, în izolare, autoizolare, precum și a persoanelor vârstnice din centre de îngrijire și asistență, a copiilor și a persoanelor adulte cu dizabilități instituționalizate în centre rezidențiale, a copiilor din sistemul de protecție specială ar avea un impact deosebit de grav, în principal asupra dreptului la viață și, în subsidiar, asupra dreptului la sănătate a populației României (...)".

Prin urmare, acest act normativ a avut în vedere acordarea stimulentului de risc acelor salariați din domeniul asistenței sociale implicați în sprijinirea a două mari categorii de populație:

1. sprijinirea persoanelor (copii aflați în îngrijirea unor asistenți maternali, persoane cu dizabilități aflate în îngrijirea unor asistenți personali la domiciliu) aflate în carantină, izolare, autoizolare, pentru care trebuie să se facă dovada că s-au aflat în această situație și că reclamanții au desfășurat activitate pentru aceștia pe perioada carantinei, a izolării, a autoizolării;

2. sprijinirea copiilor, a persoanelor vârstnice sau cu dizabilități, din centrele de tip rezidențial, indiferent dacă sunt sau nu în carantină, izolare, autoizolare, pentru care trebuie să se facă dovada că reclamanții au desfășurat activitate pentru aceștia pe perioada stării de urgență.

Dispozițiile O.U.G. nr. 43/2020, invocate ca temei juridic al acțiunii de către reclamanți, au fost aprobate prin Legea nr. 82/2020 de aprobare a O.U.G. nr. 43/2020, fără ca legiuitorul să modifice, să adauge alte categorii de persoane „aflate în nevoie", precum și alte criterii pentru acordarea acestor sume de bani ca stimulent de risc decât cele avute în vedere de Guvern la adoptarea O.U.G. nr. 43/2020.

Potrivit art. 61 din Legea nr. 24/2000, „Modificarea sau completarea unui act normativ este admisă numai dacă nu se afectează concepția generală ori caracterul unitar al acelui act sau dacă nu privește întreaga ori cea mai mare parte a reglementării în cauză; în caz contrar, actul se înlocuiește cu o nouă reglementare, urmând să fie în întregime abrogat.

Prevederile modificate sau care completează actul normativ trebuie să se integreze armonios în actul supus modificării ori completării, asigurându-se unitatea de stil și de terminologie, precum și succesiunea normală a articolelor.

Având în vedere că reclamanții sunt asistenți maternali și îngrijesc persoanele cu handicap la domiciliul salariatului, deci nu își desfășoară activitatea într-un centru rezidențial și nu au făcut dovada că s-au aflat în carantină, izolare, autoizolare în perioada

stării de urgență, reglementată de Decretele nr. 195/2020 și 240/2020, nu pot beneficia de stimulentul de risc prevăzut de art. 7 alin. (5) din O.U.G. nr. 43/2020.

Opinia redactorului este în sensul primei opinii. Dispozițiile art. 7 alin. (5), în forma în vigoare între data publicării Legii nr. 82/2020 de aprobare a Ordonanței nr. 43/2020 și data intrării în vigoare a Legii nr. 166/2021 de modificare a dispozițiilor art. 7, prevăd în beneficiul personalului din domeniul asistenței sociale și comunitare, indiferent de forma de organizare a furnizorului de servicii sociale, implicat direct în sprijinirea și/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile, pe perioada stării de urgență, a unui stimulent de risc în cuantum de 2500 de lei brut pe lună. Textul nu face distincție între tipul de serviciu prestat, condițiile de exercitare a activității și nu impune dovedirea îndeplinirii de condiții suplimentare în scopul acordării stimulentului; or, impunerea pe cale interpretativă a unor condiții restrictive de acordare a beneficiului stimulentului contravine principiilor de interpretare a legii, reprezentând o adăugare la textul legal.

Opinia formatorilor INM

Față de datele prezentate, opinia formatorilor INM este în sensul concluziilor redactorului materialului comunicat de către CA Iași.

1. Reluând în sinteză succesiunea textelor legale aplicabile observăm următoarele:

a) În forma inițială – **6 aprilie 2020, O.U.G. nr. 43/2020** pentru aprobarea unor măsuri de sprijin decontate din fonduri europene, ca urmare a răspândirii coronavirusului COVID-19, pe perioada stării de urgență, nu conținea prevederi relevante pentru categoria de personal vizată.

b) La **21 mai 2020 este adoptată O.U.G. nr. 82/2020** pentru aprobarea acordării unui stimulent de risc pentru personalul centrelor rezidențiale de îngrijire și asistență a persoanelor vârstnice, centrelor rezidențiale pentru copii și adulți, cu și fără dizabilități, precum și pentru alte categorii vulnerabile, izolate preventiv la locul de muncă, pe perioada stării de urgență, act care face referire, în art. 1 alin. (1), la acordarea unui stimulent de risc în suma fixă de 1.150 lei brut pentru **angajații centrelor rezidențiale de îngrijire și asistență a persoanelor vârstnice, centrelor rezidențiale pentru copii și adulți, cu și fără dizabilități, precum și pentru angajații centrelor rezidențiale destinate altor categorii vulnerabile**, publice și private, **care au fost izolați preventiv la locul de muncă pe perioada stării de urgență.**

c) **La 17 iunie 2020 este adoptată Legea nr. 82/2020 privind aprobarea O.U.G. nr. 43/2020** pentru aprobarea unor măsuri de sprijin decontate din fonduri europene, ca

urmare a răspândirii coronavirusului COVID-19, pe perioada stării de urgenţă; acest act normativ prevede completarea art. 7 cu trei noi alineate, dintre care alin. (5) are următorul cuprins: „Se aprobă acordarea unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pe lună, **pentru personalul din domeniul asistenţei sociale şi comunitare,** indiferent de forma de organizare a furnizorului de servicii sociale, **implicat direct în sprijinirea şi/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor cu dizabilităţi şi a altor grupuri vulnerabile**, pe perioada stării de urgenţă (…)".

d) La **4 august 2020** este adoptată **Legea nr. 166/2020 privind respingerea O.U.G. nr. 82/2020** pentru aprobarea acordării unui stimulent de risc pentru personalul centrelor rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă a persoanelor vârstnice, centrelor rezidenţiale pentru copii şi adulţi, cu şi fără dizabilităţi, precum şi pentru alte categorii vulnerabile, izolate preventiv la locul de muncă, pe perioada stării de urgenţă.

Observăm că la momentul respingerii O.U.G. nr. 82/2020 era deja în vigoare forma alin. (5) al art. 7 din O.U.G. nr. 43/2020 impusă prin Legea nr. 82/2020.

e) **La 22 iunie 2021** este adoptată **Legea nr. 166/2021 privind modificarea şi completarea art. 7 din O.U.G. nr. 43/2020** pentru aprobarea unor măsuri de sprijin decontate din fonduri europene, ca urmare a răspândirii coronavirusului COVID-19, pe perioada stării de urgenţă, iar alin. (5) al art. 7 capătă următoarea formă:

„(5) Se aprobă acordarea, o singură dată, a unui stimulent de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pentru **angajaţii centrelor rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă a persoanelor vârstnice, centrelor rezidenţiale pentru copii şi adulţi, cu şi fără dizabilităţi, precum şi pentru angajaţii centrelor rezidenţiale destinate altor categorii vulnerabile**, (…) **care au fost izolaţi preventiv la locul de muncă pe perioada stării de urgenţă** (…).

2. Din materialul comunicat rezultă că se impune analiza situației asistenților maternali care, pe perioada stării de urgență, au îngrijit persoane cu dizabilități la domiciliul lor (deci nu și-au desfășurat activitatea într-un centru rezidențial).

Pentru a beneficia de prevederile O.U.G. nr. 82/2020 (și de cele ale art. 7 din O.U.G. nr. 43/2020, în forma în vigoare după 22.06.2021) interesează 2 condiții care trebuie îndeplinite cumulativ:

- persoana să fi fost angajată a unui centru rezidențial din categoriile enumerate;
- persoana să fi fost izolată preventiv la locul de muncă pe perioada stării de urgență.

Chiar dacă, în sensul acestor acte normative, locul de muncă nu este în mod necesar cel din cadrul centrelor rezidențiale respective și, teoretic, poate fi și la domiciliul salariaților, față de datele speței reclamanții asistenți maternali nu îndeplinesc aceste condiții.

3. Ca urmare a modificării alin. (5) al art. 7 intervenite prin dispozițiile Legii nr. 82/**17-iunie 2020** privind aprobarea O.U.G. nr. 43/2020, constatăm că reclamanții asistenți maternali aparțin categoriei „personalului din domeniul asistenței sociale și comunitare, implicat direct în sprijinirea și/sau îngrijirea persoanelor în vârstă, a copiilor, a persoanelor

cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile" și, prin urmare, beneficiază, fără a se putea adăuga la textul legal în sensul impunerii altor condiții suplimentare restrictive, de stimulentul de risc în cuantum de 2.500 lei brut, pe lună (până la modificarea alin. 5 prin Legea nr. 166/**22 iunie 2021,** când se revine la formularea restrictivă, condiționată, utilizată anterior de O.U.G. nr. 82/2020).

Când textul normativ este suficient de clar, trebuie evitată elaborarea de silogisme juridice de natură să conducă la denaturarea sensului sau la completarea/modificarea legii. Utilizarea în procesul interpretativ a preambulului O.U.G. nr. 43/2020 trebuie să se facă ținând cont în special de forma inițială a actului normativ, înainte de aprobarea prin lege, iar în cazul analizat, relevant este și faptul că pandemia a avut o anumită evoluție, aspect avut în vedere de legiuitor în timp, inclusiv la introducerea alin. (5) al art. 7 prin legea de aprobare și, ulterior, la modificarea acestuia.

Cu majoritate, participanții și-au însușit opinia formatorilor INM.

10. Indemnizație de concediu de odihnă. Includerea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare în situația personalului contractual

Problema de drept[16]: *obligarea instituției angajatoare - Primarul la recalcularea indemnizațiilor cuvenite personalului contractual pentru perioada concediului de odihnă, prin includerea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare, începând cu data acordării acestui spor, cu obligarea angajatorului la plata diferențelor salariale dintre indemnizația de concediu efectiv încasată și indemnizația de concediu calculată cu includerea acestui spor, sume actualizate cu indicele de inflație, plus dobanda legală aferentă, calculată de la data exigibilității fiecărei sume și până la data plății efective, precum și plata pe viitor a indemnizațiilor de concediu prin includerea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare.*

Titlu: calcularea și plata indemnizatiei de concediu de odihnă cuvenită salariatilor - personal contractual, cu luarea în calcul și a sporului pentru conditii periculoase sau vătămatoare de la data acordării acestuia prin Regulament.

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Obiect Ecris: obligația de a face/pretenții

[16] **CA Craiova**

Acte normative incidente: art. 150 alin. (1), art. 38, art. 170, art. 57 alin. (4) din Codul muncii; art. 11, art. 25 alin. (1) din Legea-cadru nr.153/2017; art. 22 alin. (5) din O.G. nr.6/2007; art. 7 din H.G. nr. 250/1992; H.G. nr. 569/2017
Cuvinte-cheie: personal contractual, indemnizație de concediu de odihnă, spor pentru condiții periculoase sau vătămătoare

2.Situația de fapt:

Litigiu de muncă în care personalul de natură contractuală din cadrul angajatorului Instituția Primarului solicită obligarea angajatorului la stabilirea și recalcularea indemnizațiilor cuvenite pentru perioada concediului de odihnă, prin includerea sporului pentru conditii periculoase sau vătămătoare, începând cu data de 12.10.2018, cu plata diferențelor salariale dintre indemnizația de concediu efectiv încasată și indemnizația de concediu calculată cu includerea acestui spor, sume actualizate cu indicele de inflație, plus dobanda legală aferentă, calculată de la data exigibilității fiecărei sume și până la data plății efective, precum și plata pe viitor a indemnizațiilor de concediu prin includerea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare.

Prin Dispoziție, angajatorul Primarul a aprobat Regulamentul de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare și locurile de muncă, categoriile de personal și mărimea concretă a sporului pentru familia ocupațională de funcții bugetare "Administrație" utilizate în aparatul de specialitate al Primarului, precum și în cadrul serviciilor publice de interes local ale orașului și a acordat tuturor categoriilor de personal care lucrează în locurile de muncă identificate ca urmare a determinărilor sau expertizărilor efectuate de compartimentul de specialitate, sporul pentru condiții periculoase sau vătămătoare în cuantum 15% din salariul de bază, efectiv cu timpul lucrat, începând cu data de 12.10.2018.

Însă angajatorul a stabilit că acest spor nu se acordă pe perioada concediilor, delegațiilor sau în perioada de suspendare a raporturilor de serviciu sau de muncă, această dispoziție a primarului, menționată în Regulamentul de acordare a sporului, fiind în contradicție cu normele dreptului intern [art. 150 Codul Muncii, art. 22 alin. (5) din O.G. nr. 6/2007, Decizia CCR 385/2007, dar și cu normele dreptului european].

Salariații consideră că în perioada concediului de odihnă au dreptul la o indemnizație care să cuprindă salariul de bază și sporurile, contrar practicii angajatorului - Primarul care reține sporurile în perioada efectuării concediului de odihnă, în contradicție cu prevederile legale în materie, ducând la încălcarea principiului egalității în drepturi, consacrat în art. 16 alin. (1) din Constituția României.

Apărări:

Angajatorul a invocat dispozițiile art. 6 din Regulamentul de acordare a sporului, susținând că acest spor se cuvine salariatului doar în perioada cât acesta se află la locul de muncă expertizat din punct de vedere al condițiilor periculoase/vătămătoare.

Pe de altă parte, salariații nu au contestat dispoziția Primarului, prin care s-a stabilit că sporul va fi acordat proporțional cu timpul efectiv lucrat, fiind omise perioadele de concediu, delegare sau suspendare a raporturilor de muncă sau de serviciu.

3. Legislatie incidentă:

- art. 150 alin. (1) din Codul Muncii-Legea 53/2003 completată și modificată

„Pentru perioada concediului de odihnă salariatul beneficiază de o indemnizaţie de concediu care nu poate fi mai mică decât salariul de bază, indemnizaţiile şi sporurile cu caracter permanent cuvenite pentru perioada respectivă."

- art. 38 Codul Muncii,

„Salariaţii nu pot renunţa la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice tranzacţie prin care se urmăreşte renunţarea la drepturile recunoscute de lege salariaţilor sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate."

- art. 170 Codul Muncii,

„Acceptarea fără rezerve a unei părți din drepturile salariale sau semnarea actelor de plată în astfel de situații nu poate avea semnificația unei renunțări din partea salariatului la drepturile salariale ce i se cuvin în integralitatea lor, potrivit dispozițiilor legale sau contractuale.",

- art. 57 alin. (4) Codul Muncii

„În situaţia în care o clauză este afectată de nulitate, întrucât stabileşte drepturi sau obligaţii pentru salariaţi, care contravin unor norme legale imperative sau contractelor colective de muncă aplicabile, aceasta este înlocuită de drept cu dispoziţiile legale sau convenţionale aplicabile, salariatul având dreptul la despăgubiri."

- art. 11 din Legea-cadru nr. 153/2017

(1) Pentru funcţionarii publici şi personalul contractual din cadrul familiei ocupaţionale "Administraţie" din aparatul propriu al consiliilor judeţene, primării şi consilii locale şi din

serviciile publice din subordinea acestora, salariile de bază se stabilesc prin hotărâre a consiliului local, a consiliului județean sau a Consiliului General al Municipiului București, după caz, în urma consultării organizației sindicale reprezentative la nivel de unitate sau, după caz, a reprezentanților salariaților. (...) **(3)** Stabilirea salariilor lunare potrivit alin. (1) se realizează de către ordonatorul de credite, cu respectarea prevederilor art. 25. **(4)** Nivelul veniturilor salariale se stabilește, în condițiile prevăzute la alin. (1) și (3), (...), cu încadrarea în cheltuielile de personal aprobate în bugetele de venituri și cheltuieli.

- art. 25 alin. (1) din Legea nr. 153/2017

„(1) Suma sporurilor, compensațiilor, adaosurilor, primelor, premiilor și indemnizațiilor, inclusiv cele pentru hrană și vacanță, acordate cumulat pe total buget pentru fiecare ordonator de credite nu poate depăși 30% din suma salariilor de bază, a soldelor de funcție/salariilor de funcție, soldelor de grad/salariilor gradului profesional deținut, gradațiilor și a soldelor de comandă/salariilor de comandă, a indemnizațiilor de încadrare și a indemnizațiilor lunare, după caz".

- art. 22 alin. (5) din O.G. nr. 6/2007

(5) Funcționarii publici beneficiază, pe perioada efectuării concediului anual de odihnă la care sunt îndreptățiți conform legii, de o indemnizație pentru concediul de odihnă. La determinarea indemnizației de concediu de odihnă se vor lua în calcul, pe lângă salariul de bază, și sporurile de care beneficiază, potrivit legii.

- *art. 7 din H.G. nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare*

„(1) Pe durata concediului de odihnă, salariații au dreptul la o indemnizație calculată în raport cu numărul de zile de concediu înmulțite cu media zilnică a salariului de bază, sporului de vechime și, după caz, indemnizației pentru funcția de conducere, luate împreună, corespunzătoare fiecărei luni calendaristice în care se efectuează zilele de concediu de odihnă. (2) Media zilnică a veniturilor prevăzute la alin. (1) se stabilește în raport cu numărul zilelor lucrătoare din fiecare lună în care se efectuează zilele de concediu."

- H.G. nr. 569/2017 pentru aprobarea Regulamentul privind stabilirea locurilor de muncă, a categoriilor de personal, marimea concretă a sporului pentru condiții de muncă, precum și condițiile de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare pentru familia ocupațională de funcții bugetare "Administrație".

4. Doctrina-

5. Decizii ale Curții Constituționale, CEDO, CJUE :

- *Decizia Curții Constituționale nr. 385/2007* a interpretat reglementarea legală în sensul că stabilește nivelul minim al indemnizației pentru perioada concediului de odihnă, care nu poate fi mai mic decât valoarea totală a drepturilor salariale cuvenite pe perioada respectivă, calculată pe baza mediei zilnice a veniturilor, înmulțită cu numărul zilelor de concediu; textul art. 22 alin. 5 din Ordonanța Guvernului României nr. 6/2007 aflat în discuție nu reprezintă altceva decât o concretizare a dispozițiilor art. 41 alin. (2) .

- *Hotărârea CJUE din 15 septembrie 2011,* dată în cauza C-155/10, Curtea de Justiţie a Uniunii Europene care a reţinut la paragrafele 19,20, 22-24, că expresia „concediu anual plătit" care figurează la art. 7 alin. 1 din Directiva 2003/88, are drept semnificaţie faptul că pe durata concediului anual, remuneraţia trebuie menţinută, astfel spus, lucrătorul trebuie să primească remuneraţia obişnuită pentru această perioadă de repaus. De asemenea, s-a reţinut că trebuie constatat că, deşi structura remuneraţiei obişnuite a unui lucrător ca atare, intră în sfera de aplicare a dispoziţiilor şi practicilor reglementate de dreptul statelor membre, aceasta nu poate avea un impact asupra dreptului lucrătorului de a se bucura, în perioada de repaus şi de relaxare, de condiţii economice comparabile cu cele privind perioada în care îşi desfăşoară activitatea.

- *Hotărârea CJUE pronunțată în Cauza 155/10*, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Supreme Court of the United Kingdom, fostă House of Lords (Regatul Unit), prin decizia din 24 martie 2010, primită de Curte la 2 aprilie 2010, în procedura Williams și alții împotriva British Airways plc, CJUE a statuat ca „În acest context, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că expresia „concediu anual plătit", care figurează la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2003/88, are drept semnificație faptul că, pe durata „concediului anual" în sensul acestei directive, remunerația trebuie menținută și că, altfel spus, lucrătorul trebuie să primească remunerația obișnuită pentru această perioadă de repaus (a se vedea Hotărârea din 16 martie 2006, Robinson Steele și alții, C 131/04 și C 257/04, Rec., p. I 2531, punctul 50, precum și Hotărârea Schultz Hoff și alții, citată anterior, punctul 58).

- *Directiva CJUE 2003/88, art. 7 alin. (2)* consideră că dreptul la concediul anual și cel la obținerea unei plăți în acest temei constituie două aspecte ale unui drept unic. Obiectivul cerinței de a plăti acest concediu este acela de a pune lucrătorul, în timpul concediului menționat, într-o situație care este, în ceea ce privește salariul, comparabilă cu perioadele de muncă (a se vedea Hotărârea Robinson Steele și alții, citată anterior, punctul 58)."

- *Hotărârea C.J.U.E. în cauza C-155/10 (Williams și alții împotriva British Airways),*

- *Decizia Curții Constituționale nr. 1.325 din 4 decembrie 2008,* publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 23 decembrie 2008, în care a reținut, în esență, că posibilitatea instanțelor judecătorești de a anula prevederile legale pe care le consideră discriminatorii și de a le înlocui cu alte norme de aplicare generală, neavute în vedere de legiuitor sau instituite prin acte normative inaplicabile în cazurile deduse judecății contravine principiului separației puterilor, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituție, precum și prevederilor art. 61 alin. (1), conform cărora Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării. Curtea a precizat că, „în virtutea textelor constituționale menționate, Parlamentul și, prin delegare legislativă, în condițiile art. 115 din Constituție, Guvernul au competența de a institui, modifica și abroga norme juridice de aplicare generală. Instanțele judecătorești nu au o asemenea competență, misiunea lor constituțională fiind aceea de a realiza justiția, potrivit art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală, adică de a soluționa, aplicând legea, litigiile dintre subiectele de drept cu privire la existența, întinderea și exercitarea drepturilor lor subiective".

- *Decizia Curții Constituționale nr. 51/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 13 martie 2020.*

- *art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului*, cu privire la o indemnizație de concediu într-un cuantum nediminuat.

6. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Înalta Curte de Casaţie si Justiţie, prin Decizia nr. 20/2011 a completului competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 20/2011, a admis recursurile în interesul legii și a stabilit că dispozițiile art. 1 din Legea nr. 118/2010 privind unde măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 150 (fostul art. 145) din Codul muncii, art. 103 lit. a) din Legea nr. 128/1997 privind Statutul personalului didactic, cu modificările ulterioare, și art. 7 din Hotărârea Guvernului nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaţilor din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare, republicată, sunt incidente cererilor formulate de personalul didactic și didactic auxiliar din învățământul preuniversitar de stat ce au ca obiect acordarea indemnizației de concediu de odihnă aferente anului școlar 2009-2010, după intrarea în vigoare a Legii nr. 118/2010, respectiv 3 iulie 2010.

7. Soluții pronuntate:

***(1) Într-o opinie*, s-a admis cererea** formulată în contradictoriu cu pârâtul Primarul și angajatorul pârât a fost obligat la calculul și plata diferențelor salariale dintre indemnizația de concediu platită salariatului și cea rezultată prin includerea sporului de 15% pentru

condiții periculoase sau vătămătoare aferent, începând cu data de 12.10.2018 și până la data înregistrării cererii de chemare în judecată, sumă actualizată cu indicele de inflație a monedei naționale, plus dobânda legală aferentă, calculată de la data exigibilității fiecărei sume și până la data plății efective, și a respins cererea de calculare și plată pentru viitor.

A apreciat că, în speță, au incidență prevederile art. 150 alin. (1) din Codul Muncii de principiu *„Pentru perioada concediului de odihnă salariatul beneficiază de o indemnizație de concediu care nu poate fi mai mică decât salariul de bază, indemnizațiile și sporurile cu caracter permanent cuvenite pentru perioada respectivă"* care sunt în deplină concordanță şi cu principiile dreptului național şi cu cele ale dreptului Uniunii Europene.

A reținut instanța că, contrar susținerilor pârâtului, sporul solicitat de salariați a fi inclus în indemnizația de concediu este un spor cu caracter permanent, chiar dacă este stabilit în considerarea unor condiții specifice de muncă, având la bază buletinele de determinare sau după caz de expertizare emise de autoritățile abilitate în acest sens, iar dreptul reclamantei de a beneficia de includerea acestui spor în indemnizația de concediu există atâta timp cât el a fost inclus în indemnizația primită pentru perioada de lucru efectiv.

În acest sens, instanța reține că în Hotărârea CJUE din 15 septembrie 2011, dată în cauza C-155/10, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reținut la paragrafele 19,20, 22-24, că expresia „concediu anual plătit" care figurează la art. 7 alin. (1) din Directiva 2003/88, are drept semnificație faptul că pe durata concediului anual, remunerația trebuie menținută, astfel spus, lucrătorul trebuie să primească remunerația obișnuită pentru această perioadă de repaus. De asemenea, s-a reținut că trebuie constatat că, deși structura remunerației obișnuite a unui lucrător ca atare, intră în sfera de aplicare a dispozițiilor și practicilor reglementate de dreptul statelor membre, aceasta nu poate avea un impact asupra dreptului lucrătorului de a se bucura, în perioada de repaus și de relaxare, de condiții economice comparabile cu cele privind perioada în care își desfășoară activitatea.

În același sens, prin Hotărârea pronunțată în Cauza 155/10, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Supreme Court of the United Kingdom, fostă House of Lords (Regatul Unit), prin decizia din 24 martie 2010, primită de Curte la 2 aprilie 2010, în procedura Williams și alții împotriva British Airways plc, CJUE a statuat că „În acest context, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că expresia „concediu anual plătit", care figurează la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2003/88, are drept semnificație faptul că, pe durata „concediului anual" în sensul acestei directive, remunerația trebuie menținută și că, altfel spus, lucrătorul trebuie să primească remunerația obișnuită pentru această perioadă de repaus (a se vedea Hotărârea

din 16 martie 2006, Robinson Steele și alții, C 131/04 și C 257/04, Rec., p. I 2531, punctul 50, precum și Hotărârea Schultz Hoff și alții, citată anterior, punctul 58).

Prin stabilirea indemnizației datorate lucrătorului în temeiul articolului 7 alineatul (2) din Directiva 2003/88, statele membre trebuie să asigure că modalitățile naționale de aplicare țin seama de limitele care decurg chiar din directivă.

Potrivit jurisprudenței Curții, Directiva 2003/88 consideră că dreptul la concediul anual și cel la obținerea unei plăți în acest temei constituie două aspecte ale unui drept unic. Obiectivul cerinței de a plăti acest concediu este acela de a pune lucrătorul, în timpul concediului menționat, într o situație care este, în ceea ce privește salariul, comparabilă cu perioadele de muncă (...Hotărârea Robinson Steele și alții, citată anterior, punctul 58)."

Consideră că interpretarea dată de instanța europeană este, așadar, în sensul că scopul indemnizației de concediu este acela de a pune salariatul într-o situație comparabilă cu perioadele de muncă, pentru excluderea oricărui risc ca acesta să evite efectuarea concediului dată fiind perspectiva încasării unei sume diminuate.

Instanța nu a reținut apărarea pârâtului – în sensul că, prin Regulamentul de acordare a sporului, adoptat de aceasta la data de 05.10.2018 prin Dispoziție, la articolul 6 se prevede că sporul în discuție nu se acordă pe perioada concediilor, normele regulamentului intern invocat fiind în contradicție atât cu dreptul intern, cât și cu principiile de drept consacrate la nivelul Uniunii Europene.

În lumina acestor principii de drept – anume, obligația de interpretare conformă și supremația dreptului comunitar, instanța reține că, inclusiv în cadrul unei acțiuni în fața instanței naționale în cadrul căreia părțile nu invocă prevederi din dreptul comunitar, instanța națională are obligația de a aplica normele comunitare din oficiu, atunci când acestea sunt relevante pentru soluționarea cauzei.

Instanțele naționale ale statelor membre au anumite îndatoriri specifice cu privire la aplicarea legislației UE, fiind obligate să lase deoparte reglementările contradictorii ale legislației naționale, precum și reglementările procedurale naționale care ar face imposibilă sau care ar îngreuna excesiv apărarea drepturilor întemeiate în baza legislației UE.

Conform principiului supremației dreptului european, acesta are o valoare superioară față de legislațiile naționale ale statelor membre, acest principiu fiind valabil pentru toate actele europene care au caracter obligatoriu. Statele membre nu pot, așadar, să aplice o normă națională care ar fi contrară dreptului european, autoritățile statelor membre trebuind să aplice dispoziția europeană.

Curtea a precizat că supremația dreptului european asupra legislațiilor naționale este absolută și se aplică tuturor actelor naționale, indiferent dacă acestea au fost adoptate

anterior sau ulterior actului european în cauză și, astfel, toate actele europene care au caracter obligatoriu beneficiază de acest principiu, atât cele din legislația primară, cât și cele din legislația secundară.

La fel, toate actele naționale se supun aceluiași principiu, indiferent de tipul acestora: lege, regulament, decizie administrativă, ordonanță, circulară etc. Este irelevant dacă aceste texte au fost emise de puterea executivă sau de cea legislativă a statului membru.

A reținut astfel că, chiar și în ipoteza în care în dreptul național nu s-ar fi regăsit dispoziția expresă conținută de art. 150 alin. (1) Codul Muncii, instanța avea obligația de a asigura aplicarea normelor dreptului european (respectiv, ale art. 7 alin. 1 din Directiva 2003/88), care au consacrat dreptul lucrătorului de a se bucura, în perioada de repaus și de relaxare, de condiții economice comparabile cu cele privind perioada în care își desfășoară activitatea.

Faptul că indemnizația aferentă concediului de odihnă se calculează prin raportare la valoarea totală a drepturilor salariale cuvenite pentru munca prestată reiese și din dispozițiile H.G. nr. 250/1992 privind concediul de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare care, la art. 7, prevede că „(*1) Pe durata concediului de odihnă, salariații au dreptul la o indemnizație calculată în raport cu numărul de zile de concediu înmulțite cu media zilnică a salariului de bază, sporului de vechime și, după caz, indemnizației pentru funcția de conducere, luate împreună, corespunzătoare fiecărei luni calendaristice în care se efectuează zilele de concediu de odihnă. (2) Media zilnică a veniturilor prevăzute la alin. (1) se stabilește în raport cu numărul zilelor lucrătoare din fiecare lună în care se efectuează zilele de concediu.*"

Așadar, art. 6 din Regulamentul de acordare a sporului, adoptat de angajator la data de 05.10.2018 prin Dispoziție, potrivit căruia sporul în discuție nu se acordă pe perioada concediilor, este în contradicție atât cu normele dreptului intern, cât și cu normele dreptului european.

Și având în vedere principiul supremației dreptului european, cât și forța juridică inferioară a regulamentului invocat, instanța are obligația de a lăsa neaplicată norma contrară, fără a fi necesar ca în prealabil aceasta să fie contestată sau anulată.

Referitor *la susținerea angajatorului potrivit căreia salariata nu poate pretinde calcularea indemnizație de concediu prin luarea în considerare a sporului întrucat aceasta nu a contestat Dispoziția Primarului*, prin care s-a stabilit că sporul va fi acordat proporțional cu timpul efectiv lucrat, fiind omise perioadele de concediu, delegare sau suspendare a raporturilor de muncă sau de serviciu, în raport de dispozițiile art. 38 Codul Muncii *(„Salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice*

tranzacție prin care se urmărește renunțarea la drepturile recunoscute de lege salariaților sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate") și ale art. 170 Codul Muncii *(„Acceptarea fără rezerve a unei părți din drepturile salariale sau semnarea actelor de plată în astfel de situații nu poate avea semnificația unei renunțări din partea salariatului la drepturile salariale ce i se cuvin în integralitatea lor, potrivit dispozițiilor legale sau contractuale")*, instanta consideră că sunt aplicabile prevederile art. 57 alin. (4) C Muncii ce prevede că *„În situația în care o clauză este afectată de nulitate, întrucât stabilește drepturi sau obligații pentru salariați, care contravin unor norme legale imperative sau contractelor colective de muncă aplicabile, aceasta este înlocuită de drept cu dispozițiile legale sau convenționale aplicabile, salariatul având dreptul la despăgubiri"* și reține că dispoziția din Regulament, contrară normelor de drept intern și internațional, este nulă de drept, ea fiind înlocuită de dispozițiile legale aplicabile, salariatului recunoscându-i-se prin lege dreptul la despăgubiri.

Prin urmare, apreciază că *despăgubirile cuvenite reclamantei* sunt reprezentate de diferențele dintre indemnizația de concediu de odihnă, determinată prin raportare la salariul de bază primit, inclusiv indemnizațiile și sporurile cu caracter permanent cuvenite pentru perioada dedusă judecății, și indemnizatia platită de angajatorul pârât, iar potrivit art. 166 alin. (4) Codul Muncii, întârzierea nejustificată a plății salariului (care cuprinde salariul de bază, indemnizații, sporuri, precum și alte adaosuri) sau neplata acestuia poate determina obligarea angajatorului la plata de daune-interese pentru repararea prejudiciului produs salariatului, constând în actualizarea sumelor cu indicele de inflație a monedei naționale și dobânda legală aferentă.

În ceea ce priveste cererea de a obliga angajatorul pe viitor să efectueze plata indemnizațiilor de concediu prin luarea în considerare a sporului de condiții vătămătoare sau periculoase, *instanța a respins-o, reținând* că, întrucât acordarea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare este condiționată de prestarea muncii într-unul din locurile de muncă expertizate din punct de vedere al condițiilor periculoase/vătămătoare, în cauză nu s-a dovedit că salariatul a beneficiat efectiv de acest spor (respectiv, ca și-a desfășurat activitatea în condițiile prevăzute), iar pe de altă parte, nu s-a dovedit nici refuzul pârâtului de a calcula din proprie inițiativă, în viitor, indemnizația de concediu cu includerea sporului, nefiind astfel necesară, în acest moment, intervenția instanței.

(2) într-o altă opinie, *s-a respins* cererea reclamantului formulată în contradictoriu cu angajatorul pârât Primarul, apreciind că în cauză *sunt incidente* dispozițiile:

- art. 11 din Legea cadru nr. 153/2017 (1) *Pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul familiei ocupaționale "Administrație" din aparatul propriu al consiliilor județene, primării și consilii locale și din serviciile publice din subordinea*

acestora, salariile de bază se stabilesc prin hotărâre a consiliului local, a consiliului județean sau a Consiliului General al Municipiului București, după caz, în urma consultării organizației sindicale reprezentative la nivel de unitate sau, după caz, a reprezentanților salariaților. (...) ***(3)*** *Stabilirea salariilor lunare potrivit alin. (1) se realizează de către ordonatorul de credite, cu respectarea prevederilor art. 25. (4) Nivelul veniturilor salariale se stabilește în condițiile prevăzute la alin. (1) și (3) (...), cu încadrarea în cheltuielile de personal aprobate în bugetele de venituri și cheltuieli.*

- H.G. nr. 569/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind stabilirea locurilor de muncă, a categoriilor de personal, marimea concretă a sporului pentru condiții de muncă, precum și condițiile de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare pentru familia ocupațională de funcții bugetare "Administrație".

-art. 25 alin. (1) din Legea nr. 153/2017„(1) Suma sporurilor, compensațiilor, adaosurilor, primelor, premiilor și indemnizațiilor, inclusiv cele pentru hrană și vacanță, acordate cumulat pe total buget pentru fiecare ordonator de credite nu poate depăși 30% din suma salariilor de bază, a soldelor de funcție/salariilor de funcție, soldelor de grad/salariilor gradului profesional deținut, gradațiilor și a soldelor de comandă/salariilor de comandă, a indemnizațiilor de încadrare și a indemnizațiilor lunare, după caz".

S-au reținut următoarele:

Salariatului reclamant, având calitate de personal contractual în cadrul angajatorului Primarul, i s-a aprobat, începând cu data de 01.10.2018, acordarea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare de 15%, din salariul de bază, corespunzator timpului lucrat, cu respectarea prevederilor art. 11 alin. (4) din Legea cadru 153/2017, fiind emisă dispoziția Primarului care nu a fost contestată de salariat, ramânând definitivă.

Prin Dispoziție, Primarul a aprobat Regulamentul de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare pentru familia ocupațională de funcții bugetare "Administrație" utilizate în aparatul de specialitate al Primarului, precum și în cadrul serviciilor publice de interes local ale orașului, fiind aprobate și locurile de muncă, categoriile de personal și mărimea concretă a sporului.

Conform prevederilor art. 6 alin. (1) și (2) din Regulamentul de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare, s-a acordat sporul pentru condiții periculoase sau vătămătoare, de până la 15% din salariul de bază, proporțional cu timpul cât personalul respectiv a lucrat în astfel de condiții, la locurile de muncă respective și *nu se acordă în următoarele situații: a) pe perioada concediilor; b) pe perioada suspendării raportului de serviciu sau de muncă; c) pe perioada delegațiilor.*

În raport de dispozițiile de mai sus, instanța a reținut că sporul de 15% pentru condiții periculoase are un caracter variabil, care are la bază buletinele de determinare sau expertizare emise de către autoritățile abilitate în acest sens, a cărui acordare este condiționată de prezența efectivă a factorilor de risc și a muncii efective în aceste condiții, în comparație cu sporurile cu caracter permanent, care sunt avute în vedere la calculul indemnizației de concediu de odihnă.

Astfel, consideră că instanța nu se poate substitui ordonatorului de credit în stabilirea modului de acordare a sporului de condiții vătămătoare/periculoase, cât timp legea acordă acestuia din urmă dreptul de a stabili sporul, în vederea încadrării în sumele aprobate cu această destinație în bugetul propriu.

Legea nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice este un act normativ de forță superioară, intrat în vigoare ulterior și care prevede în mod expres pentru funcționării publici din administrația publică locală, un mod de stabilire a sporului de condiții periculoase, corespunzător timpului lucrat, iar prerogativa stabilirii mărimii concrete a sporului, precum și condițiilor de acordare a acestora aparține în exclusivitate ordonatorului de credite. Legiuitorul a prevăzut astfel autonomie ordonatorului de credite (administrației publice locale), stabilind un sistem nou de salarizare.

Instanța arată că și prin Hotărârea CCR nr. 385/2007, s-a arătat că „(...)aceste reglementări nu reprezintă altceva decât o concretizare a dispozițiilor art. 41 alin. (2) din Constituție, care consacră dreptul salariaților la concediul de odihnă plătit, drept care, ca și celelalte măsuri de protecție socială a muncii, se stabilește de lege. Astfel, legiuitorul este îndreptățit să stabilească modul de calcul al valorii indemnizației de concediu cuvenite."

Instanța arată că sunt relevante și cele reținute prin Decizia Curții Constituționale nr. 1.325 din 4 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 23 decembrie 2008, în care a reținut, în esență, că posibilitatea instanțelor judecătorești de a anula prevederile legale pe care le consideră discriminatorii și de a le înlocui cu alte norme de aplicare generală, neavute în vedere de legiuitor sau instituite prin acte normative inaplicabile în cazurile deduse judecății contravine principiului separației puterilor, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituție, precum și prevederilor art. 61 alin. (1), conform cărora Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării. Curtea a precizat că, „în virtutea textelor constituționale menționate, Parlamentul și, prin delegare legislativă, în condițiile art. 115 din Constituție, Guvernul, au competența de a institui, modifica și abroga norme juridice de aplicare generală. Instanțele judecătorești nu au o asemenea competență, misiunea lor constituțională fiind aceea de a realiza justiția, potrivit art. 126 alin. (1) din Legea fundamentală, adică de a soluționa, aplicând legea, litigiile dintre subiectele de drept cu privire la existența, întinderea și exercitarea drepturilor lor

subiective". Aceste argumente au fost reluate în Decizia Curții Constituționale nr. 51/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 13 martie 2020.

Instanţa arată că s-a statuat cu valoare de principiu de Curtea Constituţională că „stabilirea principiilor şi a condiţiilor de acordare a drepturilor salariale personalului bugetar intră în atribuţiile exclusive ale legiuitorului. Modificarea reglementărilor în această materie nu înseamnă restrângerea exerciţiului unor drepturi fundamentale (Decizia nr. 706 din 11 septembrie 2007). De asemenea, prin Deciziile nr. 289 din 7 iunie 2005 şi nr. 339 din 28 iunie 2005, Curtea a statuat că „atât încadrarea prin lege a diferiţilor funcţionarilor publici în anumite categorii, clase şi grade profesionale, cât şi salarizarea conform acestei încadrări nu reprezintă drepturi fundamentale, care nu s-ar putea modifica pentru viitor, tot prin lege. Astfel, legiuitorul este în drept să modifice sistemul de salarizare existent ori să îl înlocuiască cu altul nou."

În ceea ce priveşte incidenţa *dispoziţiilor art. 150 alin. 1 şi 2 Codul muncii*, instanţa constată că aceste texte fac referire la „*sporurile cu caracter permanent cuvenite pentru perioada respectivă, înscrise în contractul individual de muncă*" iar în cauză, acordarea sporului pentru condiţii periculoase sau vătămătoare de 15% din salariul de bază s-a stabilit prin dispoziţia nr. 4241/12.10.2018, *corespunzător timpului lucrat,* deci nu a fost stabilit ca având caracter permanent, astfel că și indemnizația de concediu de odihnă nu putea fi calculată prin includerea acestui spor, motiv pentru care nu se poate aprecia că salariatul deține un "bun", în sensul art.1 din Protocolul nr.1 adițional la CEDO, cu privire la o indemnizaţie de concediu într-un cuantum nediminuat.

Instanţa apreciază că în cauză nu sunt încălcate nici principiile egalităţii şi nediscriminării, consacrate de dispoziţiile interne sau de dispoziţiile convenţionale - art. 14 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi art. 1 al Protocolului nr. 12 adiţional la Convenţie - întrucât, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, „a distinge nu înseamnă a discrimina", iar pentru a exista discriminare, în sensul acestor dispoziţii convenţionale, autorităţile statale ar trebui să introducă distincţii între situaţii analoage şi comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o „justificare rezonabilă şi obiectivă", statele contractante dispunând de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă şi în ce măsură diferenţele între situaţii analoage sau comparabile sunt de natură să justifice diferenţele de tratament juridic aplicat.

În acelaşi sens este şi jurisprudenţa CJUE care consacră principiul remunerării egale pentru muncă egală, dar doar atunci când aceasta este realizată în aceeaşi instituţie sau în acelaşi serviciu, privat sau public, deci când obligaţia există în sarcina aceluiaşi angajator sau chiar în cazul unor angajatori diferiţi, dar se poate identifica o sursă unică la baza stabilirii mărimii plăţii - a se vedea în acest sens cauzele C-43/75 Defrenne II c. Sabena

(1976); C-129/79 Macarthys (1980); C-96/80 Jenkins (1981); C-320/00 Lawrence (2002); C-256/01 Allonby (2004).

A mai reținut că, în cauză, în cadrul instituției pârâte și în cadrul aceluiași ordonator de credite, nu s-a făcut dovada că dispozițiile legale s-ar fi aplicat în mod discriminatoriu.

În ceea ce privește aplicarea în cauză a hotărârii pronunțate de CJUE în cauza C-155/10 (Williams și alții împotriva British Airways), instanța arată că, având în vedere sistemul de salarizare stabilit prin Legea nr. 153/2017, conform căruia prerogativa stabilirii mărimii concrete a sporului, precum și a condițiilor de acordare a acestuia aparține în exclusivitate ordonatorului de credite, care a aprobat regulamentul privind acordarea sporului prin act administrativ individual necontestat, nu se poate înlătura acest act administrativ și nici nu se pot încălca atribuțiile exclusive ale ordonatorului de credite.

Instanța a apreciat, în acest context, că nu poate fi vorba despre o înlăturare din oficiu a normelor naționale contrare dreptului U.E. și aplicarea din oficiu a dispozițiilor comunitare contrare legislației naționale. Actul administrativ individual nu poate fi înlăturat din oficiu, în condițiile în care persoana care se consideră vătămată avea posibilitatea contestării sale.

Opinia formatorilor INM

Apreciem că prima orientare (în sensul admiterii cererilor) este corectă.

1. Cu privire la jurisprudența bogată a CJUE privind efectele art. 7 din Directiva 2003/88/CE privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru (care poate fi invocat prin prisma efectului direct vertical), suplimentar față de cele învederate prin materialul comunicat, înțelegem să aducem completări referitoare la două dintre cauzele invocate:

- Cauza C-219/14, Hotărârea Curții (Camera a șasea) din 11 noiembrie 2015, *Kathleen Greenfield împotriva The Care Bureau Ltd*, prin care este lămurită modalitatea de interpretare a principiului *pro rata temporis*, și în care s-a reținut la par. 54: „Astfel, după cum reiese din jurisprudența Curții, atunci când remunerația este compusă din mai multe elemente, stabilirea remunerației obișnuite necesită o analiză specifică. Într-o astfel de situație, este de competența instanței naționale să aprecieze, în lumina principiilor care se desprind din jurisprudență, dacă, pe baza unei medii aferente unei perioade de referință considerate ca fiind reprezentativă, metodele de calcul al remunerației obișnuite și al indemnizației financiare pentru concediul anual plătit neefectuat ating obiectivul urmărit la

articolul 7 din Directiva 2003/88 (a se vedea în acest sens Hotărârea Lock, C-539/12, EU:C:2014:351, punctul 34)";

- Cauza C-155/10, Hotărârea Curții (camera întâi) din 15 septembrie 2011, *Williams și alții împotriva British Airways plc*, în care s-a statuat că: „Articolul 7 din Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru și clauza 3 din acordul anexat la Directiva 2000/79/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 privind punerea în aplicare a Acordului european privind organizarea timpului de lucru al personalului mobil din aviația civilă, încheiat de Asociația Companiilor Europene de Navigație Aeriană (AEA), Federația Europeană a Lucrătorilor din Transporturi (ETF), Asociația Europeană a Personalului Tehnic Navigant (ECA), Asociația Europeană a Companiilor Aviatice din Regiunile Europei (ERA) și Asociația Internațională a Liniilor Aeriene Rezervate în sistem Charter (AICA), trebuie interpretate în sensul că, *pe durata concediului anual, un pilot de linie are dreptul nu numai la menținerea salariului de bază, ci și, pe de o parte, la toate elementele legate în mod intrinsec de executarea sarcinilor care îi revin potrivit contractului său de muncă și care sunt compensate printr-o sumă de bani ce intră în calculul remunerației sale globale și, pe de altă parte, la toate elementele aferente statutului personal și profesional al unui pilot de linie. Revine instanței naționale sarcina să aprecieze dacă diversele elemente care compun remunerația globală a acestui lucrător corespund criteriilor menționate*".

În această cauză, Curtea a reținut:

„22. Or, atunci când remunerația primită de lucrător este compusă din mai multe elemente, stabilirea remunerației obișnuite și, prin urmare, a sumei la care lucrătorul respectiv are dreptul pe durata concediului anual impune o analiză specifică. Aceasta este situația în cazul remunerației unui pilot de linie în calitate de membru al personalului navigant al unei companii de transporturi aeriene, care este compusă dintr-o sumă fixă anuală și din prime variabile legate de timpul petrecut în zbor și de timpul petrecut în afara bazei.

25. (...) acele elemente ale remunerației globale a lucrătorului care au ca scop numai acoperirea unor costuri ocazionale sau accesorii intervenite cu ocazia executării sarcinilor care revin lucrătorului potrivit contractului său de muncă, precum cheltuielile legate de timpul pe care piloții sunt obligați să îl petreacă în afara bazei, nu trebuie luate în considerare la calculul sumei cuvenite lucrătorului pe durata concediului anual.

26. În această privință, este de competența instanței naționale să aprecieze legătura intrinsecă dintre diversele elemente care compun remunerația globală a lucrătorului și executarea sarcinilor care îi revin potrivit contractului său de muncă. Această apreciere trebuie să se aplice pe baza unei medii calculate pentru o perioadă de referință considerată reprezentativă și în lumina principiului desprins din jurisprudența citată anterior, potrivit căruia Directiva 2003/88 consideră că dreptul la concediul anual și cel la obținerea unei

plăți în acest temei constituie două aspecte ale unui drept unic (a se vedea Hotărârile citate anterior Robinson-Steele și alții, punctul 58, precum și Schultz-Hoff și alții, punctul 60)".

2. În materialul comunicat sunt invocate mai multe decizii CCR: nr. 385/2007, nr. 289/2005 și nr. 339/2005. În considerentele subliniate, se face referire la lege/legiuitor și la posibilitatea modificării, *prin lege*, a sistemului de salarizare. De asemenea, s-a făcut trimitere la statuarea CCR în sensul că „stabilirea principiilor și a condițiilor de acordare a drepturilor salariale personalului bugetar intră în atribuțiile exclusive ale legiuitorului" (Decizia nr.706/2007).

Dincolo de valoarea de adevăr a acestor statuări, angajatorul, oricare ar fi acesta, nu poate negocia sau stabili unilateral drepturi *contra legem* sau, după caz, sub standardul minimal imperativ reglementat. Or, dreptul la concediu anual de odihnă este reglementat prin norme imperative având în vedere atât componenta nepatrimonială, cât și cea patrimonială.

În cauză se pune problema modului concret în care Primarul a pus în aplicare dispozițiile legale, nu se contestă posibilitatea acestuia, conferită prin lege, de a stabili aspectele analizate. Această stabilire trebuia însă realizată ținând cont de dispozițiile legale, nu numai de cele care țin de încadrarea în cheltuielile bugetare aprobate, ci și de cele care țin de modul imperativ de stabilire a indemnizației de concediu de odihnă.

S-a mai făcut referire la unele considerente ale Deciziilor CCR nr. 1.325/2008 și nr. 51/2020. În privința acestora, apreciem că nu este cazul în speță de „anularea" unor prevederi legale pe care le consideră discriminatorii și de a le înlocui cu alte norme de aplicare generală, nu se pune nici problema ca instanțele judecătorești să aibă competența „abrogării", ci, după cum s-a arătat în prima opinie din materialul CA Craiova, se pune problema interpretării unor norme de drept intern de forță juridică diferită și conformității dreptului național cu dreptul european.

3. În ceea ce privește mențiunea încadrării în „cheltuielile de personal aprobate în bugetele de venituri și cheltuieli" [art. 11 alin. (4) teza finală din Legea nr. 153/2017], aceasta nu trebuie interpretată în sensul că drepturile salariaților sau nivelul acestora se află sub condiție, depind de aprobarea anuală a bugetului ordonatorului de credite, deoarece astfel s-ar consacra posibilitatea unor modificări unilaterale ale unui element esențial și determinant din contractul de muncă, aspect care ar depinde în mod esențial de performanța managerială și financiară a angajatorului, ca și de voința acestuia exprimată în configurarea proiectului de buget.

4. Cu referire la dispozițiile art.150 alin. (1) Codul muncii, în primul rând, mențiunea „*înscrise în contractul individual de muncă*" nu are în vedere latura eminamente

convențională, doar clauzele exprese ale înscrisului contractual, ci orice sporuri, indiferent de izvorul acestora, care, de altfel, se integrează în conținutul juridic al contractului, eventual în partea legală a acestuia.

În al doilea rând, cu privire la natura sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare în analiză, din perspectiva art. 150 alin. (1) Codul muncii (permanent sau nepermanent, fix sau variabil), la nivel de principiu apreciem că un spor permanent nu semnifică acordarea acestuia altfel decât „corespunzător timpului lucrat". Problema se pune în sensul că acordarea sporului are caracter (cvasi)permanent, nu perioada pentru care se datorează să fie caracterizată prin „permanență".

Articolul 150 din Codul muncii suportă o interpretare conformă în sensul arătat în materialul CA Craiova, respectiv în sensul menținerii remunerației la un nivel comparabil, în acord cu statuările jurisprudențiale ale CJUE.

Spre exemplu, sporul pentru munca în timpul nopții poate avea caracter excepțional sau chiar „permanent", în condițiile în care modul de stabilire a programului de lucru (de ex. 12/24) implică în mod previzibil efectuarea cu o anumită periodicitate de activități în timpul nopții (și trebuie considerat la stabilirea indemnizației de concediu).

În plus, fundamentarea pe buletinele de determinare sau expertizare emise de către autoritățile abilitate în acest sens, care constată prezența efectivă a factorilor de risc și a muncii efective în aceste condiții, este un argument în sensul susținerii caracterului permanent (până la o nouă analiză care ar putea, eventual, avea rezultate diferite).

Totodată, variabilitatea cuantumului sporului stabilit în procent fix, în funcție de timpul efectiv lucrat în condițiile respective nu este de natură să conducă la excluderea acestuia de la calculul indemnizației de concediu de odihnă.

5. Instanțele au avut în vedere și incidența art. 57 alin. (4) din Codul muncii. Textul se referă la nulitatea absolută a unei clauze din contractul individual de muncă cauzată de faptul că „stabilește drepturi sau obligații pentru salariați, care contravin unor norme legale imperative sau contractelor colective de muncă aplicabile".

În cauză nu este vorba despre o clauză propriu-zisă, însă sensul interpretării trebuie să fie extensiv, după cum am arătat și mai sus, având în vedere conținutul juridic al contractului. Totodată, s-ar putea afirma că, dacă o clauză negociată suportă sancțiunea nulității absolute în ipoteza textului analizat, fiind incident și art. 38 din Codul muncii, cu atât mai mult un element contractual stabilit unilateral suportă aceleași consecințe.

Așadar, textul apare a fi aplicabil și situației analizate, inclusiv sub aspectul înlocuirii de drept cu dispozițiile legale aplicabile și încălcate prin regulamentul adoptat de către Primar și dreptul la despăgubiri.

6. Un alt aspect important care se impune a fi lămurit privește faptul că dispoziția primarului de aprobare a regulamentului nu a fost contestată (conform legii contenciosului administrativ sau reglementărilor jurisdicției muncii).

În acest context, trebuie apreciat asupra naturii juridice a acestui act, administrativ sau de dreptul muncii. Considerăm că, atât timp cât actul privește și influențează raportul de muncă întemeiat pe contract individual de muncă, este un act de dreptul muncii, cu regimul juridic aferent, deci și contestabil conform reglementărilor jurisdicției muncii. De altfel, acest aspect este clarificat în practică pentru situația personalului contractual din sectorul bugetar și de către ÎCCJ prin decizia 10/2018[17] pronunțată de Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii (în care s-a reținut cu caracter obligatoriu că, în contextul Legii-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările ulterioare, și al Legii-cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare, reglementarea cuprinsă în partea generală a acestora și în legile anuale de salarizare este aplicabilă tuturor salariaților remunerați din venituri publice, personal contractual, funcționari publici și personal asimilat salariaților, iar personalul nemulțumit de modul de stabilire a drepturilor salariale se poate îndrepta la instanța competentă în ceea ce privește raportul său de muncă, astfel: personalul contractual și personalul asimilat acestuia (cu titlu de exemplu, funcții de demnitate publică numite sau alese) se pot adresa la instanțe de dreptul muncii, potrivit art. 208 din Legea nr. 62/2011 coroborate cu art. 1, art. 170, 171, art. 266 și art. 269 din Codul muncii, iar funcționarii publici, la instanța de contencios administrativ, potrivit Legii nr. 188/1999).

Regulamentul aprobat prin dispoziție a primarului are un regim juridic echivalent regulamentului intern, adoptat de angajator. Reținând această perspectivă, observăm că, nu întâmplător, dispozițiile art. 245 din Codul muncii, privind contestarea regulamentului intern, sunt destul de permisive.

Așadar, problema dacă actul poate fi înlăturat din oficiu, în condițiile în care persoana care se consideră vătămată avea posibilitatea contestării sale, trebuie nuanțată. Se poate

[17] Publicată în M.Of. nr. 536/28 iunie 2018. Prin aceasta decizie s-a admis recursul în interesul legii și s-a stabilit că în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 23 alin. (3) și art. 27 alin. (1) din Legea nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, cu modificările și completările ulterioare, art. 20 din Legea nr. 121/1996 privind organizarea și funcționarea Corpului Pompierilor Militari, cu modificările ulterioare, art. 15 alin. (2) și (3), art. 16, art. 17 și art. 18 din Ordonanța Guvernului nr. 88/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare pentru situații de urgență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 363/2002, cu modificările și completările ulterioare, raportat la art. 2 alin. (2) teza întâi, art. 5 alin. (1) lit. f) și g) și art. 109 din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 1, art. 4-6 din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările și completările ulterioare, sunt de competența instanțelor de contencios administrativ litigiile având ca obiect drepturile bănești solicitate de jandarmii din cadrul inspectoratului de jandarmi județean și pompierii din cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, personal militar având statutul de cadre militare (ofițeri, maiștri militari și subofițeri) care își desfășoară activitatea în baza unor raporturi de serviciu, specifice funcționarilor publici cu statut special.

avea ca reper Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 17/2016, CDCD, publicată în M. Of. nr. 993 din 9 decembrie 2016, prin care s-a decis că: „În interpretarea prevederilor art. 138 alin. (3) - (5) și art. 142 alin. (2) din Legea nr. 62/2011, nulitatea unei clauze a contractului colectiv de muncă negociate cu nerespectarea art. 138 alin. (1)-(3) din Legea nr. 62/2011 poate fi cerută de către părțile interesate, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție, respectiv poate fi invocată de către instanță, din oficiu, pe durata existenței contractului colectiv de muncă". În acest sens, ÎCCJ a reținut: „În ceea ce privește regimul nulității unei clauze nelegale din contractul colectiv de muncă, se constată că art. 132 din Legea nr. 62/2011 instituie, în alineatul (1), o reglementare-cadru, de principiu, cu aplicabilitate generală, în privința marjei de negociere a contractelor colective de muncă, ce trebuie să se încadreze „în limitele și condițiile prevăzute de lege". Alin. (2)-(4) se referă la caracterul minimal al dispozițiilor cu forță juridică superioară de la care se poate deroga în favoarea salariaților. Potrivit art. 142 din Legea nr. 62/2011, clauzele din contractul colectiv de muncă negociate (s.n. în favoarea sau în defavoarea salariaților) cu încălcarea art. 132 sunt lovite de nulitate, sancțiune ce se aplică de către instanță, la cererea părții interesate, fie pe cale de acțiune, fie pe cale de excepție. (...)" (par. 47). „Controlul legalității unei astfel de clauze este posibil atât în litigiile în care se solicită pe cale principală aplicarea unei astfel de sancțiuni (prin acțiunea sau cererea reconvențională a angajatorului), dar și pe cale de excepție, în litigiile în care se solicită valorificarea clauzei sau, dimpotrivă, se contestă efectele juridice ale acesteia. Sintagma „a constata nulitatea pe cale de excepție" presupune ca instanța, pe cale incidentală, *să nu recunoască efectele juridice produse de o clauză nelegală, excepția la care textul de lege face referire nefiind o excepție de drept procesual, ci un mijloc de apărare a intereselor generale care permite analiza conformității cu legea a clauzei respective.*" (par. 52)

Cu atât mai mult în cazul unui regulament intern sau act echivalent considerat izvor specific de dreptul muncii (a căror validitate este condiționată de respectarea prevederilor imperative ale legii sub toate aspectele, inclusiv în privința modului de stabilire a cuantumului indemnizației de concediu de odihnă), raționamentul instanței supreme este aplicabil.

7. În concluzie, stabilirea sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare atrage automat, în virtutea reglementărilor legale imperative [art. 150 alin. (1) și (2) Codul muncii], interpretate în lumina jurisprudenței CJUE pe marginea art. 7 din Directiva 2003/88/CE, luarea în calcul a acestuia la calcularea indemnizației de concediu de odihnă, iar încadrarea inițială în bugetul aprobat trebuia să aibă în vedere nivelul sporului pentru ambele aspecte și pentru toți salariații instituției, în mod nediscriminatoriu.

Instanța, pe cale incidentală, poate să nu recunoască efectele juridice produse de o prevedere nelegală a unui regulament intern asupra contractului individual de muncă,

respectiv, în cauza analizată, a Regulamentului de acordare a sporului pentru condiții periculoase sau vătămătoare, aprobat prin dispoziție a primarului, chiar necontestată.

În unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM.

11. Data de la care se aplică Ordinul Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale nr.125/1990

Problema de drept[18]: *Data de la care se aplică Ordinul Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale nr. 125/1990 este 1.03.1990, așa cum se precizează în mod expres în cuprinsul actului, sau se aplică și anterior datei de 1.03.1990, în raport de situația că „face corp comun cu Ordinul nr. 50/1990".*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: pct. 5 din Ordinul Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale nr. 125/1990; art. 2 din Decretul-lege nr. 68/1990
Cuvinte-cheie: aplicarea legii în timp

Opinii formulate

Într-o opinie, se apreciază că Ordinul nr.125/1990 se aplică pentru perioada lucrată după 1.03.1990, întrucât acesta a explicitat și completat Ordinul nr. 50/1990, la pct. 5 prevăzându-se expres acest lucru.

De altfel, prin decizia nr. 9/2016 pronunțată de ÎCCJ în recurs în interesul legii, s-a reținut că acest ordin se aplică pentru încadrarea activităților după data de 01.03.1990, data intrării sale în vigoare, în considerentele deciziei reținându-se următoarele: „31. Prin art. 3 al ordinului (nr. 50/1990) s-a prevăzut posibilitatea extinderii beneficiarilor, în anumite condiții. În acest sens, beneficiază de încadrarea în cele două grupe, fără limitarea numărului, personalul care este în activitate (din punctul de vedere al funcției îndeplinite), respectiv muncitori, ingineri, subingineri, maiștri, tehnicieni, personal de întreținere și reparații, controlori tehnici de calitate, dar și alte categorii de personal care lucrează efectiv în locurile de muncă și activitățile prevăzute în anexe. Alineatul 2 al art. 3 prevede beneficiul aceloraşi drepturi în favoarea personalului muncitor din construcții-montaj sau din alte activități care realizează lucrări de extindere, modernizare sau reparație ale capacităților de producție (în care lucrează personalul beneficiarului deja încadrat) și care

[18] CA Pitești

desfășoară activitatea în aceleași condiții cu personalul beneficiarului încadrat în grupele I și II de muncă. Conform pct. 12 din Ordinul nr. 50/1990, încadrarea pentru perioada anterioară datei de 18 martie 1969 se face cu respectarea legislației în vigoare la acea dată, respectiv a Instrucțiunilor nr. 1.040/1967. 32. Prin Ordinul nr. 125 din 5 mai 1990, cu aplicare de la 1 martie 1990, au fost precizate, de către aceiași emitenți, locurile de muncă, activitățile și categoriile profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupa I și a II-a de muncă în vederea pensionării, pentru perioada lucrată după 1 martie 1990 , în baza aceleiași metodologii reglementate de Ordinul nr. 50/1990".

De asemenea, enumerând la paragraful 47 din decizia menționată etapele pe care le presupune procedura de încadrare a activității unei persoane în grupa superioară de muncă, Înalta Curte a arătat că aceasta se face „potrivit reglementărilor conținute în Ordinul nr. 50/1990 (metodologie comună pentru perioada 1969 - 1990, reglementată de acest ordin și 1990 - 2001, perioadă reglementată de Ordinul nr. 125/1990)".

Prin urmare, din dispozițiile pct. 5 din Ordinul nr. 125/1990 și din considerentele expuse în decizia RIL nr. 9/2016 rezultă fără echivoc că încadrarea activității sau locului de muncă în grupele superioare de muncă în temeiul Ordinului nr.125/1990 se putea realiza numai pentru perioada ulterioară datei de 01.03.1990, pentru perioada anterioară fiind aplicabile prevederile Ordinului nr. 50/1990 care, la pct. 13, reglementează încadrarea retroactivă, începând cu 18.03.1969 (spre ex. decizia civilă nr.1254/2021, dosar nr.4561/109/2019).

Într-o altă opinie, s-a reţinut că Ordinul nr. 125/1990 se aplică şi perioadei anterioare datei de 1.03.1990, pentru următoarele considerente:

Decretul-lege nr. 68/1990 pentru înlăturarea unor inechităţi în salarizarea personalului a prevăzut, la art. 2, că personalul de la locurile de muncă şi activităţile care, potrivit reglementărilor existente până în anul 1969 şi după aceea, erau prevăzute să fie încadrate în grupele I sau a II-a de muncă beneficiază de acest drept pe întreaga perioadă în care a lucrat la locurile de muncă şi activităţile respective.

Textul de lege a stabilit un termen de 30 de zile în care vor fi precizate, la propunerea ministerelor, de Ministerul Muncii şi Ocrotirii Sociale, Ministerul Sănătăţii şi Comisia Naţională pentru Protecţia Muncii, locurile de muncă şi activităţile care se încadrează în grupele I şi a II-a de muncă.

Aceste precizări au fost făcute prin Ordinul nr. 50/1990, Ordinul nr. 100/1990 şi Ordinul nr. 125/1990, toate emise în aplicarea art. 2 din Decretul-lege nr. 68/1990.

Deşi face referire în titlu la perioada lucrată după martie 1990, actul normativ fiind emis în aplicarea art. 2 din Decretul-lege nr. 68/1990, consacră încadrarea întregii durate în care s-a lucrat în forajul sondelor de ţiţei şi gaze în grupa I de muncă sau în grupa a II-a de muncă, şi aceasta nu doar pentru înlăturarea inechităţilor în salarizare, ci pentru stabilirea avantajelor determinate de încadrarea în grupa superioară de muncă la pensionare.

De aceea, Ordinul nr. 125/1990 a fost emis în baza Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială.

Aceasta fiind intenția legiuitorului, de a încadra în aceeași grupă de muncă întreaga perioadă în care s-a prestat activitatea stabilită prin act normativ a se regăsi printre activitățile cu condiții grele sau nocive ale grupei superioare de muncă, beneficiul unei astfel de încadrări se acordă nu doar de la data la care s-a recunoscut existența condițiilor de muncă specifice grupei superioare, cum a procedat angajatorul pentru perioada ulterioară date de 01.03.1990, ci pentru întreaga durată în care s-a lucrat în aceleași condiții (spre ex. decizia civilă nr.263/2021, dosar nr.1585/90/2016).

Opinia formatorilor INM

Problema de drept supusă analizei o reprezintă aplicarea în timp a Ordinului Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale nr. 125/1990.

Potrivit art. 5 din actul normativ menționat, „*Prezentul ordin se aplică pentru perioada lucrată după 1 martie 1990.*" Aceste prevederi sunt în consonanță cu principiul neretroactivității legii, consacrat atât la nivel constituțional, cât și infraconstituțional.

Astfel, încadrarea activității unei persoane în grupa superioară de muncă se va face, după cum a reținut și ÎCCJ prin decizia nr. 9/2016 pronunțată în recurs în interesul legii: pentru perioada lucrată după 1 martie 1990, se va aplica Ordinul nr. 125/1990, iar pentru perioada anterioară, Ordinul nr. 50/1990.

În acest sens, trebuie avut în vedere principiul fundamental de drept *tempus regit actum,* care, așa cum a subliniat ÎCCJ, „*presupune că raportul de drept substanțial (încadrarea în grupa de muncă) este guvernat de legea sub imperiul căreia dreptul s-a născut, astfel că dreptul pretins de parte trebuie analizat în condițiile prevăzute de actul normativ în vigoare la data la care se susține că ar fi trebuit să îi fie recunoscute efectele*."

Faptul că Ordinul nr. 125/1990 a fost emis în aplicarea art. 2 din Decretul-lege nr. 68/1990 este lipsit de relevanță, câtă vreme aceeași este și natura juridică a Ordinului nr. 50/1990, diferența esențială dintre cele două ordine fiind tocmai perioada pentru care acestea se aplică.

Fiecare dintre cele două ordine precizează expres perioada pentru care acestea se vor aplica, ele completându-se reciproc.

Totodată, faptul că „*Ordinul nr.125/1990 a fost emis în baza Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială*" nu poate constitui un argument valid pentru aplicarea sa retroactivă, câtă vreme și Ordinul nr. 50/1990 a fost emis în baza aceleiași legi (a se vedea preambulul său).

În unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM.

III. RĂSPUNDERE PATRIMONIALĂ

1. Răspunderea patrimonială a salariaților. Act adițional la contractul de muncă cuprinzând o sumă globală reprezentând costuri de școlarizare. Clauză penală

Problema de drept[19]**:** *Soluționarea acțiunilor în răspundere patrimonială introduse de către angajator, având ca obiect suportarea de către salariați a contravalorii cursurilor de formare profesională. Stabilirea prin intermediul unui act adițional la contractul de muncă a unei sume globale reprezentând costuri de școlarizare reprezintă sau nu o veritabilă clauză penală, respectiv în ce măsură se poate aprecia asupra cuantumului sumei solicitate cu acest titlu de către angajator.*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 198 alin. (3), art. 254 alin. (1) Codul muncii
Cuvinte-cheie: răspundere patrimonială, costuri de școlarizare, clauză penală

Expunerea problemei de drept:

Conform actelor adiționale încheiate la contractele individuale de muncă, părțile au convenit ca angajatul să participe la un program intern de școlarizare și dezvoltare profesională, iar potrivit clauzelor acestui act, s-a stabilit ca toate costurile aferente cursurilor de școlarizare și perfecționare, inclusiv cele aferente mijloacelor de predare și învățare, să fie suportate în integralitate de angajator, salariatul obligându-se să nu solicite încetarea contractului individual de muncă atât pe perioada școlarizării, cât și ulterior finalizării acestora, pe o perioadă de 2 ani.

S-a mai precizat că, în cazul în care contractul încetează din inițiativa salariatului, înainte de termenul de 2 ani, acesta se obligă să plătească contravaloarea cursului, stabilindu-se în mod expres modalitatea și sumele ce urmează a fi restituite, plata acestora urmând a se face în decurs de 30 de zile de la data încetării contractului individual de muncă.

Instanța de judecată a reținut că prevederile art. 198 alin. (3) din Legea nr. 53/2003 se referă la cheltuielile ocazionate de pregătirea profesională a salariatului și se

[19] CA Brașov

interpretează în ansamblul dispozițiilor cuprinse în Titlul VI intitulat Formarea profesională – Cap. I Dispoziții generale, respectiv art. 192 - art. 200 din Legea nr. 53/2003.

Dispozițiile art. 192 indică obiectivele principale ale activității de formare profesională a salariaților, iar prevederile art. 193 evidențiază modalitatea concretă în care aceasta se realizează.

Prin intermediul cererii de apel s-a criticat modalitatea concretă în care s-a desfășurat această activitate, menită să asigure atingerea obiectivelor stabilite de art. 192 din Codul Muncii, susținându-se că nu se justifică raportat la ceea ce s-a realizat în practică, suma indicată ca și contravaloare a acestei școlarizări.

Analizând actul adițional în baza căruia a fost demarată formarea profesională a apelantului, s-a constatat că nu se indică în concret activitățile planificate și nici nu este prezentat ulterior vreun decont justificativ pentru suma solicitată. Astfel, nu se poate deduce cu certitudine dacă costul invocat de către reclamantă a fost efectuat distinct pentru activitatea de formare profesională a angajatului, din moment ce lectorii sau formatorii erau angajați ai aceeași societăți, fără să se facă dovada că ar fi remunerați suplimentar pentru activitatea de formare profesională, și care ar fi în concret suma pe care societatea ar achita-o persoanelor implicate în activitatea de formare. De asemenea, nu se cunoaște exact câte persoane în situația apelantului beneficiau de această formare profesională, în condițiile în care un formator presta aceeași activitate pentru mai mulți cursanți. Nu s-a depus la dosarul cauzei nicio situație contabilă privitoare la numărul de cursanți, la plata formatorilor sau la alte cheltuieli efectuate de către angajator privitor la formarea profesională a salariatului.

Chiar dacă în actul adițional se indică cu certitudine suma reprezentând contravaloarea activității de formare, precum și cea care ar trebui restituită în situația încetării contractului individual de muncă din inițiativa salariatului în intervalul de timp de 6-12 luni de la finalizarea stagiului, nu pot fi eludate, sub pretextul libertății contractuale, dispozițiile cu caracter special din Codul muncii, întrucât, conform art. 11 din Legea nr. 53/2003, *„clauzele contractului individual de muncă nu pot conține prevederi contrare sau drepturi sub nivelul minim stabilit prin acte normative* ori prin contracte colective de muncă".

Conform art. 272 din Codul muncii, în conflictele de muncă sarcina probei revine angajatorului, iar în speță acesta nu a adus dovezi pentru a combate susținerile apelantului privitor la neîndeplinirea propriilor obligații privitoare la activitatea de formare profesională și la justificarea prejudiciului produs ca urmare a încetării din inițiativa salariatului a contractului individual de muncă înainte de împlinirea termenului stabilit contractual.

Opinia secției civile a Curții de Apel Brașov este în sensul că angajatorul trebuie să facă dovada efectuării acestor cursuri de formare profesională și a contravalorii prejudiciului suferit, întrucât îi revine sarcina probei, potrivit art. 272 din Codul muncii,

fiind ținută a proba întrunirea cumulativă a tuturor condițiilor răspunderii civile contractuale.

Pe de altă parte, cuantumul prejudiciului poate fi stabilit anticipat prin intermediul actului adițional la contractul individual de muncă, chiar art. 198 alin. (3) din Codul muncii permițând acest lucru iar în acest caz, nu este vorba despre o clauză penală pentru a fi incidente prevederile Deciziei nr. 19/2019 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, ceea ce dă dreptul angajatorului să se îndrepte împotriva angajatului fiind tocmai faptul achitării contravalorii cursurilor de formare profesională.

S-a exprimat și opinia minoritară conform căreia stipularea unei astfel de clauze în cuprinsul actului adițional reprezintă o clauză penală în cadrul contractului individual de muncă, stabilită pentru neexecutarea, executarea cu întârziere sau necorespunzătoare a unei obligații principale din contract, constituind un mijloc de presiune asupra salariatului care, sub presiunea amenințării cu plata unei sume forfetare ridicate, este determinat să renunțe la alte drepturi fundamentale ale sale, cum sunt dreptul la alegerea locului de muncă sau dreptul la negocieri ulterioare.

Acte normative incidente

Codul muncii:

Art. 192 (1) Formarea profesională a salariaților are următoarele obiective principale:

a) adaptarea salariatului la cerințele postului sau ale locului de muncă;

b) obținerea unei calificări profesionale;

c) actualizarea cunoștințelor și deprinderilor specifice postului și locului de muncă și perfecționarea pregătirii profesionale pentru ocupația de bază;

d) reconversia profesională determinată de restructurări socioeconomice;

e) dobândirea unor cunoștințe avansate, a unor metode și procedee moderne, necesare pentru realizarea activităților profesionale;

f) prevenirea riscului șomajului;

g) promovarea în muncă și dezvoltarea carierei profesionale.

(2) Formarea profesională și evaluarea cunoștințelor se fac pe baza standardelor ocupaționale.

Art. 194 (1) Angajatorii au obligația de a asigura participarea la programe de formare profesională pentru toți salariații, după cum urmează:

a) cel puțin o dată la 2 ani, dacă au cel puțin 21 de salariați;

b) cel puțin o dată la 3 ani, dacă au sub 21 de salariați.

(2) Cheltuielile cu participarea la programele de formare profesională, asigurată în condițiile alin. (1), se suportă de către angajatori.

Art. 195 (1) Angajatorul persoană juridică care are mai mult de 20 de salariaţi elaborează anual şi aplică planuri de formare profesională, cu consultarea sindicatului sau, după caz, a reprezentanţilor salariaţilor.

(2) Planul de formare profesională elaborat conform prevederilor alin. (1) devine anexă la contractul colectiv de muncă încheiat la nivel de unitate.

(3) Salariaţii au dreptul să fie informaţi cu privire la conţinutul planului de formare profesională.

Art. 196 (1) Participarea la formarea profesională poate avea loc la iniţiativa angajatorului sau la iniţiativa salariatului.

(2) Modalitatea concretă de formare profesională, drepturile şi obligaţiile părţilor, durata formării profesionale, precum şi orice alte aspecte legate de formarea profesională, inclusiv obligaţiile contractuale ale salariatului în raport cu angajatorul care a suportat cheltuielile ocazionate de formarea profesională, se stabilesc prin acordul părţilor şi fac obiectul unor acte adiţionale la contractele individuale de muncă.

Art. 197 (1) În cazul în care participarea la cursurile sau stagiile de formare profesională este iniţiată de angajator, toate cheltuielile ocazionate de această participare sunt suportate de către acesta.

(2) Pe perioada participării la cursurile sau stagiile de formare profesională conform alin. (1), salariatul va beneficia, pe toată durata formării profesionale, de toate drepturile salariale deţinute.

(3) Pe perioada participării la cursurile sau stagiile de formare profesională conform alin. (1), salariatul beneficiază de vechime la acel loc de muncă, această perioadă fiind considerată stagiu de cotizare în sistemul asigurărilor sociale de stat.

Art. 198 (1) Salariaţii care au beneficiat de un curs sau un stagiu de formare profesională, în condiţiile art. 197 alin. (1), nu pot avea iniţiativa încetării contractului individual de muncă pentru o perioadă stabilită prin act adiţional.

(2) Durata obligaţiei salariatului de a presta muncă în favoarea angajatorului care a suportat cheltuielile ocazionate de formarea profesională, precum şi orice alte aspecte în legătură cu obligaţiile salariatului, ulterioare formării profesionale, se stabilesc prin act adiţional la contractul individual de muncă.

(3) Nerespectarea de către salariat a dispoziţiei prevăzute la alin. (1) determină obligarea acestuia la suportarea tuturor cheltuielilor ocazionate de pregătirea sa profesională, proporţional cu perioada nelucrată din perioada stabilită conform actului adiţional la contractul individual de muncă.

(4) Obligaţia prevăzută la alin. (3) revine şi salariaţilor care au fost concediaţi în perioada stabilită prin actul adiţional, pentru motive disciplinare, sau al căror contract individual de muncă a încetat ca urmare a arestării preventive pentru o perioadă mai mare de 60 de zile, a condamnării printr-o hotărâre judecătorească definitivă pentru o infracţiune în legătură cu munca lor, precum şi în cazul în care instanţa penală a pronunţat interdicţia de exercitare a profesiei, temporar sau definitiv.

Opinia formatorilor INM

1. Într-adevăr, prevederile art. 198 alin. (3) din Legea nr. 53/2003 se interpretează în ansamblul dispozițiilor cuprinse în Titlul VI intitulat Formarea profesională – Cap. I Dispoziții generale (art. 192 - art. 200 Codul muncii), dar și cu cele privind răspunderea patrimonială a salariaților (art. 169-171, art. 254-259 Codul muncii).

Conform dispozițiilor Codului muncii, salariații au „dreptul la formare profesională" [art. 194 alin. (1)] și „dreptul la acces la formarea profesională" [art. 39 lit. g)]. Formarea profesională a salariaților se realizează pe baza standardelor ocupaționale [art. 192 alin. (2)], de regulă în baza unor planuri de formare profesională (art. 195) și având în vedere o serie de obiective principale [art. 192 alin. (1)] și secundare, subsumate.

Art. 196 alin. (2) și art. 198 alin. (2) stipulează faptul că se pot stabili prin acordul părţilor şi fac obiectul unor acte adiţionale la contractele individuale de muncă: modalitatea concretă de formare profesională, drepturile şi obligaţiile părţilor, durata formării profesionale, precum şi orice alte aspecte legate de formarea profesională, inclusiv obligaţiile contractuale ale salariatului în raport cu angajatorul care a suportat cheltuielile ocazionate de formarea profesională (durata obligației salariatului de a presta muncă în favoarea angajatorului care a suportat cheltuielile ocazionate de formarea profesională, precum și orice alte aspecte în legătură cu obligațiile salariatului, ulterioare formării profesionale). Oricare dintre aceste elemente poate avea valoare determinantă în exprimarea manifestării de voință către salariat la semnarea actului adițional. Prin urmare, existența unor obiective concrete care trebuie atinse prin programul de formare profesională determină obligații specifice pentru angajator raportat la conținutul acestui program. Nerespectarea acestor obligații constituie nerespectarea actului adițional de către angajator și este de natură să pună în discuție excepția de neexecutare și neangajarea răspunderii patrimoniale a salariatului conform algoritmului expus de către art. 198 alin. (3) din Codul muncii. Prin urmare, apărărilor/criticilor privind rezultatele concrete ale formării profesionale trebuie să li se acorde toată atenția.

2. Art. 198 alin. (3) se referă la 2 aspecte esențiale:
- suportarea tuturor cheltuielilor *ocazionate* de pregătirea profesională;

- *algoritmul de calcul:* proporțional cu perioada nelucrată din perioada stabilită conform actului adițional la contractul individual de muncă.

Algoritmul de calcul este stabilit imperativ și nu poate face obiectul negocierii părților. Prin urmare, o clauză prin care se stabilește că, în cazul denunțării contractului înainte de termenul de 2 ani, salariatul „se obligă să plătească contravaloarea cursului, stabilindu-se în mod expres modalitatea și sumele ce urmează a fi restituite, plata acestora urmând a se face în decurs de 30 de zile de la data încetării contractului individual de muncă" ridică probleme de nulitate absolută sub mai multe aspecte. Într-adevăr, nu pot fi eludate, sub pretextul libertății contractuale, dispozițiile imperative din acte normative (în acest sens, art. 11 și 38 din Codul muncii). Astfel:

În măsura în care este vorba de întreaga contravaloare a cursului, este încălcat algoritmul imperativ stabilit de legiuitor.

Sub aspectul stabilirii de către părți în mod expres a modalității și sumelor ce urmează a fi restituite, „plata acestora urmând a se face în decurs de 30 de zile de la data încetării contractului individual de muncă" sunt încălcate regulile prin modalitatea de angajare a răspunderii patrimoniale a salariaților și privind modalitățile puse la dispoziție de lege angajatorului pentru recuperarea prejudiciului (nota de constatare/apel la instanță și executare pe cât posibil prin rețineri din salariu).

3. Raportat la definiția clauzei penale, calificarea în acest sens depinde nu atât de cuantumul prestabilit, cât de exonerarea părții beneficiare de sarcina probei, aspect esențial în materia raporturilor de muncă și litigiilor de muncă.

În mod obișnuit, menționarea în actul adițional, încheiat anterior realizării efective a formării profesionale, a unei sume are semnificația nivelului cuantumului cheltuielilor privind formarea, așa cum acestea sunt anticipate de către angajator, sens în care salariatul este informat. În condițiile în care textul art. 198 alin. (3) se referă strict la cheltuielile *ocazionate* de pregătirea profesională, deci este vorba de cheltuielile *efectiv suportate* de către angajator, acestea, în toate cazurile, *trebuie dovedite în fața instanței de judecată în caz de litigiu*. În această ipoteză, considerăm că nu poate fi vorba de clauză penală, mai ales că, în subsidiar, nu se urmărește exonerarea angajatorului de sarcina probei.

Deci, de regulă, angajatorul trebuie să facă dovada *efectuării cursurilor* de formare profesională și a *costurilor angajate* cu acestea (nu a contravalorii prejudiciului suferit deoarece prejudiciul „produs ca urmare a încetării din inițiativa salariatului a contractului individual de muncă înainte de împlinirea termenului stabilit contractual" este determinabil prin aplicarea algoritmului legal; este specific acestei situații că amortizarea investiției cu formarea profesională a unui salariat se realizează în timp, din plus valoarea muncii acestuia).

Dacă, dimpotrivă, din actul adițional rezultă intenția de prestabilire a prejudiciului sau a sumei care reprezintă contravaloarea *stabilită de angajator* a formării profesionale (la care eventual s-ar aplica algoritmul legal de calcul), considerăm că suntem în prezența unei

clauze penale prohibite[20] (mai ales că această ipoteză presupune intenția de exonerare de sarcina probei).

În unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM.

În cadrul dezbaterilor pe acest punct au fost evocate dificultățile apărute în practică în dovedirea cheltuielilor ocazionate în ipoteza programelor de formare la locul de muncă și a programelor de adaptare profesională. De asemenea, a fost subliniat caracterul anticipat al acelor cheltuieli de formare profesională prevăzute în cuprinsul actului adițional, cheltuieli cu privire la care angajatul trebuie să fie informat și pe care și le asumă cu ocazia semnării actului adițional, insistându-se pe obligația angajatorului de a face, în toate situațiile, dovada cheltuielilor efective ocazionate de formarea profesională.

Referitor la natura juridică a actului adițional în discuție, s-a menționat că suntem în prezența unei clauze legale, al cărei conținut este stabilit de Codul muncii, și care cuprinde obligații în sarcina ambelor părți referitoare la condițiile de asigurare a formării profesionale și, respectiv, de suportare de către angajat a cheltuielilor ocazionate de formarea profesională, stabilirea în concret a cuantumului acestor cheltuieli reprezentând un aspect de probațiune.

[20] Este de observat că Decizia ÎCCJ - CDCD nr. 19/2019 privind clauzele penale se referă la situația în care aceasta îl grevează pe salariat și îl exonerează pe angajator de sarcina probei, nu și la situația inversă [teoretic, o clauză penală care îl exonerează pe salariat de sarcina probei apare a fi permisă din moment ce art. 253 alin. (2) are ca ipoteză pentru apelul la instanță situația în care „angajatorul refuză să îl despăgubească pe salariat"].

IV. CONTRACTE COLECTIVE DE MUNCĂ

1. Efectele dispozițiilor contractului colectiv de muncă asupra contractului individual de muncă, din perspectiva art. 17 alin. (5) ca urmare a modificării prin O.U.G. nr. 53/2017

Problema de drept[21]**:** *Ca urmare a modificării dispozițiilor art. 17 alin. (5) prin O.U.G. nr. 53/2017, dispozițiile acestui text pot fi interpretate în sensul că prin prevederile unui contract colectiv de muncă se pot aduce modificări contractului individual de muncă în detrimentul salariatului?*

Materia: civil
Submaterie: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 17 alin. (5), art. 111, art. 120 - 123 C. muncii; art. 132 Legea dialogului social
Cuvinte-cheie: nulitate, contract colectiv de muncă, timp de muncă

Problema de drept a fost amânată ca urmare a discuțiilor din cadrul Întâlnirii președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale din cadrul curților de apel București, 9-10 noiembrie 2020.

Opinia redactorului este în sensul că dispozițiile art. 17 alin. (5), modificat prin O.U.G. nr. 53/2017, nu pot fi interpretate în sensul că prin prevederile unui contract colectiv de muncă se pot aduce modificări contractului individual de muncă, în detrimentul salariatului, fără încheierea unui act adițional. În sprijinul acestei opinii, s-a menționat că exceptarea contractului colectiv de muncă de la principiul relativității efectelor contractelor are în vedere tocmai prezumția că prin efectele unui atare contract angajatul nu ar putea fi decât favorizat, inclusiv față de conținutul contractului individual de muncă. Din această perspectivă, interpretarea contrară ar permite ca efectele produse ca urmare a modificării clauzelor din contractul colectiv să se răsfrângă și asupra acelor angajați care nu au fost reprezentați cu ocazia negocierilor colective.

Opinia formatorilor INM

Constatăm că, față de opiniile exprimate și reținute în *Minuta întâlnirii președinților secțiilor pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale din cadrul curților de apel, București, 9-10 noiembrie 2020*, nu au apărut aspecte relevante în doctrină sau

[21] CA Iași

practică relevantă la nivelul CCR, ÎCCJ sau curților de apel de natură să conducă la schimbarea opiniei deja exprimate de formatori sau la completarea argumentelor aferente.

Reținând și opinia redactorului, urmează ca problema să fie dezbătută din nou în cadrul întâlnirii.

Cu majoritate a fost însușită opinia formatorilor INM. În sprijinul soluției s-a arătat că, în practică, dispozițiile art. 17 alin. (5) C. muncii au fost interpretate ca norme de protecție a salariatului.

În sprijinul opiniei minoritare, unii participanți au apreciat că dispozițiile art. 17 alin. (5) sunt fără echivoc și nu disting între efectele favorabile sau defavorabile salariaților ale clauzelor unor contracte colective încheiate ulterior.

V. JURISDICȚIA MUNCII

1. Incidența prevederilor art. 36 sau ale art. 64 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, respectiv ale art. 75 alin. (1) sau ale art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 privind procedura insolvenței, în situația acțiunilor privind creanțele constând în drepturi salariale, născute după deschiderea procedurii de insolvență a societății angajatoare.

Problema de drept[22]**:** *În situația acțiunilor privind creanțele constând în drepturi salariale, născute după deschiderea procedurii de insolvență a societății angajatoare devin aplicabile prevederile art. 36 sau ale art. 64 alin. (6) din Legea nr.85/2006 privind procedura insolvenței, respectiv cele ale art. 75 alin. (1) sau ale art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 privind procedura insolvenței?*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 159, art. 166 Codul muncii; art. 3 pct. 10 și 18, art. 36, art. 64 alin. (4) din Legea nr. 85/2006; art. 5 pct. 21, art. 102 alin. (6), art. 75 alin. (1) și (3) din Legea nr. 85/2014
Cuvinte-cheie: drepturi salariale, creanță curentă, procedura insolvenței

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situației de fapt:

[22] CA Iași

Situaţia care a generat problema supusă dezbaterii este aceea a acţiunilor adresate completelor specializate în soluţionarea conflictelor de muncă, prin care angajaţii societăţilor aflate în procedura reorganizării judiciare care şi-au continuat activitatea, solicită obligarea angajatorului la plata drepturilor salariale datorate pentru munca prestată ulterior deschiderii procedurii. Natura juridică a acestor drepturi salariale este cea de creanţe curente, astfel cum rezultă din art. 3 pct. 10 şi 18 din Legea nr. 85/2006, respectiv art. 5 pct. 21 şi art. 102 alin. (6) din Legea nr. 85/2014?

a) Într-o opinie s-a reţinut că cererea formulată de angajat este de competenţa instanţei specializate în soluţionarea conflictelor de muncă şi nu a judecătorului sindic şi reţinând că angajatorul este societate aflată în procedura reorganizării sunt incidente dispoziţiile art. 36 din Legea nr. 85/2006, potrivit căruia „De la data deschiderii procedurii se suspendă de drept toate acţiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanţelor asupra debitorului sau bunurilor sale" fiind suspendată judecata cauzei în temeiul dispoziţiilor art. 36 din Legea nr. 85/2006.

Încheierea de suspendare a judecăţii în temeiul art. 36 din Legea nr. 85/2006 pronunţată în dosarul nr. 1964/89/2020 al Tribunalului Vaslui, soluţii similiare au fost pronunţate în dosarele nr.1105/89/2020, dosar nr.1852/89/2020.

b) Într-o altă opinie, s-a reţinut că excepţia suspendării, în temeiul art. 36 din Legea nr. 85/2006 (aplicabilă faţă de data deschiderii procedurii insolvenţei societăţii pârâte), este neîntemeiată dar cererea formulată este inadmisibilă în considerarea incidenţei dispoziţiilor art. 64 alin. (4) şi 21 alin. (2) din Legea nr. 85/2006.

În fundamentarea opiniei s-a reţinut că, deşi dispoziţiile art. 36 din Legea nr. 85/2006 fac referire la acţiunile judiciare indiferent dacă sunt introduse anterior sau posterior deschiderii procedurii insolvenţei, reglementarea are în vedere numai creanţele născute anterior deschiderii procedurii.

Pentru creanţele născute după data deschiderii procedurii insolvenţei sunt aplicabile prevederile speciale ale art. 64 alin. (6) din Legea insolvenţei, prin urmare, cererea de suspendare de drept a judecăţii este neîntemeiată dar este întemeiată excepţia inadmisibilităţii acţiunii, în considerarea faptului că mijlocul procedural de valorificare a creanţelor (inclusiv salariale) născute ulterior deschiderii procedurii insolvenţei (creanţe curente), prevăzut de lege pentru creditorul-reclamant, constă în adresarea unei cereri administratorului judiciar, însoţită de documente justificative iar împotriva măsurilor luate de administratorul judiciar creditorul are deschisă calea contestaţiei la judecătorul sindic reglementată de art. 21 alin.(2) din Legea nr. 85/2006. Acţiunea întemeiată pe dispoziţiile legislaţiei muncii este inadmisibilă fiind necesar a se da prevalenţă regulilor derogatorii de la dreptul comun cuprinse în legea insolvenţei.

Sentinţa civilă nr. 84/21.01.2021 a Tribunalului Vaslui pronunţată în dosarul nr. 2307/89/2020 (nedefinitivă), prin care s-a respins cererea de suspendare a judecăţii în temeiul art. 36 din Legea nr. 85/2006 şi s-a respins acţiunea ca inadmisibilă.

Se ridică problema dacă această consecinţă a inadmisibilităţii este determinată de necompetenţa generală a instanţelor judecătoreşti, în raport de prevederile art. 132 alin. (4) Cod proc.civ. (în sensul că soluţionarea cererii de acordare a drepturilor salariale în această situaţie este de competenţa administratorului/lichidatorului judiciar – organ fără activitate jurisdicţională), sau de inexistenţa acestui remediu procesual în procedura de drept comun în materia conflictelor de muncă (având în vedere dispoziţiile speciale din legile insolvenţei), deşi creditorul nu are acţiune directă nici în procedura judiciară a insolvenţei (faţă de atribuţiile prevăzute limitativ pentru judecătorul sindic).

De asemenea, se impune a se aprecia dacă - în măsura în care s-ar reţine că administratorul/lichidatorul judiciar este cel care soluţionează cererile privind drepturile salariale curente pe baza documentelor existente în evidenţa contabilă a societăţii:

- este în căderea judecătorului în materia conflictelor de muncă să stabilească existenţa acestor documente sau, constatând lipsa lor, să reţină cauza spre competentă soluţionare pentru ca, în eventualitatea admiterii acţiunii în realizarea creanţei, să furnizeze, prin chiar hotărârea judecătorească, „documentul" care atestă drepturile salariale şi în baza căruia administratorul/lichidatorul judiciar să procedeze la înscrierea din oficiu a creditorului în tabloul creditorilor (eventual pentru achitarea drepturilor salariale din fondul de garantare prevăzut de Legea nr. 200/2006) sau în tabloul suplimentar al creanţelor (specific etapei falimentului),

- sau revine judecătorului sindic a aprecia, în cadrul contestaţiei formulate de către creditor împotriva deciziei administratorului/lichidatorului judiciar, asupra existenţei acestor documente, respectiv asupra temeiniciei cererii de înscriere în tabloul creditorilor (fie el şi suplimentar) cu privire la aceste drepturi salariale.

În ipoteza în care s-ar agrea cea dintâi soluţie, apare necesară furnizarea argumentelor care permit derogarea de la dispoziţiile speciale ale legilor insolvenţei şi corelarea procedurii separate în faţa jurisdicţiei muncii cu principiul concursualismului care guvernează întreaga procedură în materia insolvenţei, şi care impune ca oricare dintre creditori să-şi exercite drepturile cu respectarea drepturilor concurente și egalitare ale celorlalți creditori, fără posibilitatea unor acțiuni individuale, decât strict în cazurile și în condițiile permise de lege.

Aceleaşi probleme se ridică şi în privinţa procedurilor deschise sub imperiul Legii nr. 75/2014.

Opinia redactorului

Potrivit materialului înaintat de Tribunalul Vaslui, ipoteza de la care se porneşte este aceea a acţiunilor prin care angajaţi ai societăţii în insolvenţă/reorganizare solicită obligarea la plata drepturilor salariale datorate pentru munca prestată ulterior momentului deschiderii procedurii insolvenţei.

În discuţie fiind creanţe curente, acestea pot fi valorificate cu condiţia existenţei înscrisului doveditor al creanţei. Necesitatea existenţei unui înscris doveditor al creanţei rezultă din dispoziţiile legale. Administratorul judiciar verifică înscrisurile ce atestă creanţă, solicită lămuriri creditorului şi debitorului şi aprobă la plată creanţa conform documentelor din care rezultă.

Sunt relevante sub acest aspect dispoziţiile art. 102 alin. (6) din Legea nr. 85/2014: „Creanţele născute după data deschiderii procedurii, în perioada de observaţie sau în procedura reorganizării judiciare vor fi plătite conform documentelor din care rezultă, nefiind necesară înscrierea la masa credală. Prevederea se aplică în mod corespunzător pentru creanţele născute după data deschiderii procedurii de faliment", respectiv dispoziţiile art. 64 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 „Creanţele născute după data deschiderii procedurii, în perioada de observaţie sau în procedura reorganizării judiciare vor fi plătite conform documentelor din care rezultă, nefiind necesară înscrierea la masa credală. Prevederea se aplică în mod corespunzător pentru creanţele născute în procedura de faliment".

Pentru o corectă apreciere a ipotezei de discuţie este necesar a se observa definiţia legală a creanţei curente, respectiv a creditorului curent: „creditor cu creanţe curente sau creditor curent este acel creditor ce deţine creanţe certe, lichide şi exigibile, născute în timpul procedurii de insolvenţă, şi care are dreptul de a i se achita cu prioritate creanţa, conform documentelor din care rezultă"; potrivit dispoziţiilor Legii nr. 85/2014, respectiv definiţia noţiunii de creditor „se înţelege persoana fizică sau juridică ce deţine un drept de creanţă asupra averii debitorului şi care a solicitat, în mod expres, instanţei să îi fie înregistrată creanţa în tabelul definitiv de creanţe sau în tabelul definitiv consolidat de creanţe şi care poate face dovada creanţei sale faţă de patrimoniul debitorului, în condiţiile prezentei legi. Au calitatea de creditor, fără a depune personal declaraţiile de creanţă, salariaţii debitorului", potrivit dispoziţiilor Legii nr. 85/2006.

Or, în lipsa unor documente prin care salariatul să poată dovedi calitatea de creditor, titular de creanţă curentă, recurgerea la procedura reglementată de legea insolvenţei este, evident, fără finalitate.

În privinţa necesităţii preexistenţei unui înscris doveditor al creanţei dar şi cu privire la aplicabilitatea dispoziţiilor art. 36 din Legea nr. 85/2006 sunt relevante considerentele Deciziei 41/2013 a Curţii Constituţionale:

„Distinct de cele statuate în jurisprudenţa sa constantă, Curtea observă că autoarea prezentei excepţii de neconstituţionalitate ridică o problemă de drept care nu a mai fost

analizată de Curte, și anume suspendarea acțiunii prin care se solicită stabilirea existenței și întinderii unui drept de creanță ce nu este circumscris unui titlu existent.

Este fără îndoială că procedura insolvenței având un caracter colectiv, unitar și concursual, toți creditorii care dețin creanțe împotriva debitorului trebuie să-și înscrie aceste creanțe la masa credală.

De aceea, legiuitorul, prin textul de lege criticat, a dispus ca toate acțiunile judiciare, extrajudiciare sau măsurile de executare silită pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale să se suspende, altfel nemaiputându-se respecta caracterul unitar, colectiv și concursual al procedurii.

Însă, la masa credală pot fi înscrise creanțele care respectă condițiile legale, respectiv să fie certe, lichide și exigibile și care sunt exprimate într-un înscris recunoscut de lege ca având caracter executoriu, nu și simplele cereri ale creditorilor.

Textul de lege criticat se referă la acțiuni judiciare, extrajudiciare sau de executare silită, pentru realizarea creanțelor asupra debitorului sau bunurilor sale; or este evident că numai acele acțiuni care tind la realizarea creanțelor, adică la îndestularea creditorilor sunt susceptibile de a fi suspendate, nu și acțiunile care tind la recunoașterea sau constatarea unui drept de creanță al reclamantului asupra debitorului.

În lipsa unei recunoașteri a creanței sale, printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, reclamantul, participant la procedura insolvenței, nu ar putea veni la masa credală și nu ar beneficia de întreaga procedură.

Prin urmare, revine instanței de judecată, învestită cu judecarea unei astfel de cereri, competența și, în același timp, obligația de a analiza în ce măsură acțiunea reclamantului tinde la realizarea creanței sale sau doar la constatarea sub aspectul existenței și întinderii acesteia."

În considerarea argumentelor reținute de Curtea Constituțională în decizia precitată, este necesar a se face o corectă calificare a cererii formulate de reclamant și a situației factuale ce a determinat formularea cererii în instanță, fiind necesară verificarea calității de creditor curent a reclamantului.

Legea insolvenței protejează creditorul salariat, scutindu-l de formalitățile impuse celorlalți creditori ai debitorului falit, în ipoteza creanțelor anterioare deschiderii procedurii iar același regim de protecție în considerarea statutului lor ar trebui să fie aplicat și în privința creanțelor salariale curente.

Soluția de inadmisibilitate a acțiunii prin care salariatul urmărește obținerea plății salariului pentru activitatea prestată după deschiderea procedurii de faliment în considerarea existenței unei alte căi procedurale, în condițiile în care aceasta nu este una efectivă, aduce atingere dreptului de acces la instanță.

În ipoteza în care salariatul nu deține un înscris din care să rezulte creanța, acesta are deschisă cale acțiunii la instanță de judecată în vederea constatării creanței.

Opinia formatorilor INM

Problema de drept supusă discuției în această situație o reprezintă aplicabilitatea prevederilor art. 36 sau ale art. 64 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, respectiv cele ale art. 75 alin.(1) sau ale art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 privind procedura insolvenței în situația acțiunilor privind creanțele constând în drepturi salariale, născute după deschiderea procedurii de insolvență a societății angajatoare.

Considerăm, în acord cu cea de-a doua opinie, că nu devin incidente prevederile art. 36 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, respectiv ale art. 75 alin. (1) din Legea nr. 85/2014, deoarece acestea vizează suspendarea acțiunilor privind creanțele anterioare deschiderii procedurii, și nu pe cele curente care au un regim special.

În ce privește creanțele născute după deschiderea procedurii de insolvență a societății angajatoare, potrivit art. 64 alin. (6) din Legea nr. 85/2006 *„creanțele născute după data deschiderii procedurii, în perioada de observație sau în procedura reorganizării judiciare vor fi plătite conform documentelor din care rezultă, nefiind necesară înscrierea la masa credală. Prevederea se aplică în mod corespunzător pentru creanțele născute în procedura de faliment"*.

Așa cum s-a arătat în doctrina juridică de specialitate, rațiunea textelor de lege anterior citate este asigurarea caracterului concursual, colectiv și egalitar al procedurii insolvenței, *„eliminând incertitudinea asupra masei pasive*[23]". Astfel, scopul urmărit este *„concentrarea tuturor litigiilor având ca obiect averea debitorului, în competența exclusivă a judecătorului-sindic desemnat în procedura insolvenței*[24]*"*

De altfel, art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 prevede expres că nu sunt supuse suspendării acțiunile judiciare pentru determinarea existenței și/sau cuantumului creanțelor născute după data deschiderii procedurii. În acest caz se vor aplica reguli specifice în favoarea creditorilor, respectiv formularea unei cereri de plată la administratorul judiciar, în temeiul art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014[25].

Astfel, în temeiul art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014 se va respinge cererea de suspendare ca neîntemeiată.

---

[23] A se vedea S. D. Cărpenaru, M.A Hotca, V. Nemeș, *Codul insolventei comentat*, Ediția a II-a, 2017, Ed. Universul Juridic, consultat la adresa: https://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=33030216 la data de 11.09.2021.

[24] Ibidem.

[25] *„Nu sunt supuse suspendării prevăzute la alin. (1) acțiunile judiciare pentru determinarea existenței și/sau cuantumului unor creanțe asupra debitorului, născute după data deschiderii procedurii. Pentru astfel de acțiuni se va putea formula, pe parcursul perioadei de observație și de reorganizare, o cerere de plată, transmisă cu confirmare de primire, ce va fi analizată de către administratorul judiciar într-un termen de 15 zile de la data primirii, cu respectarea prevederilor art. 106 alin. (1), care se aplică în mod corespunzător, fără ca aceste creanțe să fie înscrise în tabelul de creanțe. Împotriva măsurii dispuse de către administratorul judiciar se va putea formula contestație cu respectarea art. 59 alin. (5)-(7)."*

Aceeași soluție se va pronunța și în cazul în care legea aplicabilă procedurii insolvenței este Legea nr. 85/2006, dat fiind că art. 64 alin. (6) prevede tot o procedură specială de recuperare a creanțelor curente, competența aparținând administratorului judiciar. Se observă că, avand în vedere o procedură specială pentru soluționarea unor astfel de cereri, legea anterioară nici nu a avut în vedere intervenția vreunei cereri de suspendare, astfel încât o eventuală cerere de suspendare va fi respinsă ca neîntemeiată. Această interpretare are în vedere rațiunea reglementării speciale a procedurii insolvenței, respectiv scopul de a concentra toate litigiile având ca obiect averea debitorului, în competența exclusivă a judecătorului-sindic desemnat în procedura insolvenței.

Având în vedere argumentele menționate, toate acțiunile privind creanțele constând în drepturi salariale, născute după deschiderea procedurii de insolvență a societății angajatoare [inclusiv cele care urmăresc determinarea existenței și/sau cuantumului unor astfel de creanțe, așa cum prevede expres art. 75 alin. (3) din Legea nr. 85/2014] sunt de competența administratorului judiciar și, ulterior, a judecătorului sindic, conform regulilor speciale prevăzute de Legea privind procedura insolvenței.

Cu majoritate, participanții au decis că se impune discutarea problemei de drept mai întâi în cadrul întâlnirii președinților secțiilor specializate (foste comerciale) ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel și repunerea ulterior în discuție în cadrul unei întâlniri viitoare în materia litigiilor de muncă, cu consultarea în prealabil a catedrei de drept comercial din cadrul INM.

Dezbaterile pe acest punct au purtat asupra condițiilor în care se dispune suspendarea acțiunilor care au ca obiect valorificarea creanțelor salariatului, cu distincții între creanțele curente și cele anterioare deschiderii procedurii de insolvență, între acțiunile prin care se solicită constatarea dreptului de creanță, respectiv cele care vizează realizarea creanței, precum și asupra efectivității dreptului de acces la instanță în contextul regulilor aplicabile procedurii colective, în special sub aspectul probațiunii, în ipoteza în care salariatul nu deține un înscris constatator al creanței.

2. Acordarea cheltuielilor de judecată în situația în care acțiunea reclamantului a fost respinsă ca neîntemeiată, dar au fost respinse excepțiile invocate de pârât

Problema de drept[26]: *Posibilitatea acordării parțiale a cheltuielilor de judecată în diferite ipoteze.*

[26] CA Cluj

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă şi asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 453 C. proc. civ.
Cuvinte-cheie: cheltuieli de judecată

1. Prezentarea problemei

Reclamantul-salariat cheamă în judecată pârâtul-angajator solicitând plata unor drepturi salariale neacordate (sporuri) după intrarea în vigoare a Legii nr. 153/2017.

Prin întâmpinare, în apărare pârâtul invocă excepţii a căror admitere face de prisos examinarea fondului cererii (excepţiile inadmisibilităţii şi tardivităţii), iar, pe fond, solicită respingerea cererii de chemare în judecată.

Prima instanţă respinge ca neîntemeiate excepţiile invocate de pârât şi, totodată, respinge şi cererea reclamantului ca neîntemeiată.

În ceea ce priveşte cheltuielile de judecată, în temeiul art. 453 alin. (1) C.proc.civ., s-a reţinut că, având în vedere soluţia respingerii excepţiilor invocate de pârât, faţă de care reclamantul a formulat apărări şi faţă de care pârâtul este în culpă procesuală, instanţa a obligat pârâtul să plătească reclamantului suma de 100 lei cu titlu de cheltuieli de judecată parţiale, reprezentând onorariu de avocat justificat cu chitanţa, apreciindu-se că diferenţa de onorariu până la suma integrală, reprezintă onorariul aferent apărărilor pe fondul pretenţiei deduse judecăţii.

Prin apelul declarat pârâtul a criticat dispoziţia privind cheltuielile de judecată, iar instanţa de apel a admis apelul şi a înlăturat din sentinţă obligaţia de obligare a pârâtului la plata cheltuielilor de judecată, reţinându-se că din interpretarea dispoziţiilor art. 453 Cod procedură civilă care prevăd că „(1) Partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părţii care a câştigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată. (2) Când cererea a fost admisă în parte, judecătorii vor stabili măsura în care fiecare dintre părţi poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată. Dacă este cazul, judecătorii vor dispune compensarea cheltuielilor de judecată", rezultă că acordarea parţială a cheltuielilor de judecată se poate dispune în ipoteza în care acţiunea a fost admisă în parte, nu şi atunci când s-au respins excepţii procesuale care nu au influenţat admiterea sau respingerea acţiunii deduse judecăţii. Cât timp acţiunea formulată de reclamant a fost respinsă în întregime, procesul fiind pierdut de acesta, este fără relevanţă, din perspectiva acordării cheltuielilor de judecată, că pârâta a invocat două excepţii procesuale, care au fost respinse.

2. Legislaţie incidentă

Codul de procedură civilă, art. 453

„(1) Partea care pierde procesul va fi obligată, la cererea părţii care a câştigat, să îi plătească acesteia cheltuieli de judecată. (2) Când cererea a fost admisă în parte, judecătorii vor stabili măsura în care fiecare dintre părţi poate fi obligată la plata cheltuielilor de judecată. Dacă este cazul, judecătorii vor dispune compensarea cheltuielilor de judecată".

3. Doctrină relevantă

Referitor strict la problema pusă în discuţie, nu a fost identificată.

4. Decizii ale Curţii Constituţionale, ale Curţii Europene a Drepturilor Omului, ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene

Nu s-au identificat referitor la problema supusă discuţiei.

5. Practica judiciară

Au fost identificate hotărârile judecătoreşti recente pronunţate în următoarele dosare: 1595/112/2019*, 1576/112/2019*, 1609/112/2019*, 1559/112/2019* ale Tribunlaului Bistriţa-Năsăud, toate schimbate în apel de Curtea de apel Cluj, în sensul anterior arătat.

Apreciem că aceeaşi situaţie este şi în căile de atac când se invocă excepţii de către intimaţi care sunt respinse şi, pe fond, apelul este respins.

6. Soluţii posibile

1. Fie în sensul soluţiei Tribunalului Bistriţa-Năsăud

2. Fie în sensul soluţiei Curţii de apel Cluj, ambele expuse anterior

7. Opinia redactorului referatului de la Tribunalul Bistriţa-Năsăud

Este în sensul primei opinii, întrucât deşi dispoziţiile art. 453 alin. (1) Cod procedură civilă se referă la partea care pierde „procesul", nu se poate face abstracţie că în cadrul unui dosar pot exista cereri şi apărări care pot fi interpretate ce fiind „proces", astfel că dacă a fost respinsă o cerere sau excepţie formulată de o parte, această parte a căzut în pretenţii în ce priveşte cererea respectivă.

8. Opinia redactorului referatului de la Curtea de Apel Cluj şi a judecătorilor din cadrul Secţiei a IV-a pentru litigii de muncă şi asigurări sociale (unanimitate)

Este în sensul celei de-a doua opinii întrucât obligarea pârâtei la plata parţială a cheltuielilor de judecată pentru considerentul respingerii unor excepţii procesuale invocate prin întâmpinare nu are fundament în dispoziţiile art. 453 Cod procedură civilă, care pune cheltuielile de judecată în sarcina perdantului procesului.

În speţă, reclamantul a pierdut procesul şi, chiar dacă pârâta a invocat unele excepţii procesuale şi mijloace de apărare infirmate de prima instanţă, prevalează soluţia de respingere a acţiunii în stabilirea cheltuielilor de judecată, nefiind intenţia legiuitorului ca instanţa de judecată să ia în considerare în cadrul acestui mecanism legal modul de dezlegare a unor excepţii procesuale ce nu se regăsesc în soluţia pronunţată, a unor apărări de fond neîntemeiate sau a cererilor în probaţiune respinse, formulate de partea care a câştigat procesul în considerarea altor argumente.

Tot astfel, spre exemplu, dacă reclamantul invocă mai multe motive de nulitate ale unui act juridic, din care unele sunt întemeiate, iar celălalte nu sunt, este îndreptăţit să beneficieze în întregime de cheltuieli de judecată prin câştigarea în tot a procesului, situaţia fiind similară şi în cazul respingerii în întregime a acţiunii, ori în situaţia admiterii în tot unei căi de atac în considerarea a unui motiv, celălalte nefiind întemeiate câtă vreme a atras soluţia propusă.

Din interpretarea art. 453 alin. (2) Cod procedură civilă rezultă că acordarea parţială a cheltuielilor de judecată se poate dispune în ipoteza în care acţiunea a fost admisă în parte, nu şi atunci când s-au respins excepţii procesuale care nu au influenţat admiterea sau respingerea acţiunii deduse judecăţii.

Opinia formatorilor INM

1. Formatorii INM subscriu opiniei formulate de către CA Cluj în sensul că, strict față de datele concrete ale problemei expuse, nu se pot acorda doar parțial cheltuielile de judecată atunci când la fond s-au respins excepții procesuale care nu au influențat admiterea sau respingerea acțiunii deduse judecății. Raportat la dispozițiile art. 453 C.pr.civ., în principiu, instanța de judecată nu este chemată să ia în considerare excepțiile procesuale, apărările de fond sau cererile în probațiune respinse și formulate de partea care a câștigat procesul.

Fragmentarea unui proces și raportarea la „cereri și apărări care pot fi interpretate ca fiind „proces", astfel că dacă a fost respinsă o cerere sau excepție formulată de o parte, această parte a căzut în pretenții în ce privește cererea respectivă" nu corespunde *ratio legis*. Distincția între cereri în justiție și apărări este realizată prin dispozițiile art. 30 și 31 C.pr.civ. În acest raționament, instanța ar fi chemată să contabilizeze tot ce s-a întâmplat pe parcursul soluționării cauzei și să fragmenteze/aloce cheltuielile/onorariile raportat la fiecare aspect invocat, complexitatea acestuia, soluția intermediară aferentă, partea

inițiatoare responsabilă (deopotrivă reclamant și pârât, chiar independent de cui îi va fi favorabilă soluția finală).

Dacă avem în vedere specificul litigiilor de muncă, trebuie observat faptul că multe acțiuni sunt formulate, cu anvizajarea motivelor de fapt și de drept, precum și a probelor solicitate, fără ca reclamantul să dispună de documentația care a stat la baza emiterii actului unilateral contestat. Sigur, există remedii adecvate care pot fi utilizate (e.g. completarea și/sau modificarea cererii de chemare în judecată după comunicarea documentației), dar acestea au mai mult o dimensiune teoretică și nu beneficiază de o reglementare distinctă edictată în considerarea specificului jurisdicțional avut în vedere.

Totodată, într-un plan mai larg, trebuie avută în vedere și complexitatea desfășurării unei cauze. Spre exemplu, cererile de probe admise parțial privesc dreptul la apărare și admiterea în parte nu ar trebui să determine consecințe din perspectiva cheltuielilor, din perspectiva faptului că părțile nu ar trebui să fie inhibate în a-și expune toate apărările pe care le consideră necesare.

2. În doctrină (a se vedea **Gabriel BOROI et al.**, ***Codul de procedură civilă comentat*, Hamangiu,** 2016 - *Comentariu la articolul 453 din Noul Cod de Procedură Civilă*) s-a arătat că:

- dispozițiile art. 453 alin. (1) NCPC se referă la „*partea care a câștigat în mod definitiv procesul*, indiferent dacă hotărârea adoptată de instanță este pe fondul raportului juridic litigios sau pe calea unei excepții procesuale; ca atare, cheltuielile de judecată nu vor putea fi acordate în etapele intermediare ale procesului, în cazul soluționării unor incidente procedurale ori chiar în cadrul unor proceduri speciale, mai înainte de a se cunoaște partea care a câștigat și partea care a pierdut *definitiv* procesul; pe de altă parte, chiar dacă soluția primei instanțe nu este definitivă (fiind susceptibilă de apel și/sau de recurs), instanța nu va putea lăsa nesoluționată cererea de acordarea a cheltuielilor de judecată pentru considerentul că litigiul dintre părți nu este tranșat în mod definitiv, având în vedere vocația legală a oricărei soluții date în primă instanță de a rămâne definitivă prin neexercitarea căilor de atac".

- „Culpa procesuală reprezintă criteriul legal aplicabil *și în căile de atac* cu privire la soluționarea cererii accesorii de acordare a cheltuielilor de judecată; de exemplu, admiterea unui apel, urmată de soluția de schimbare a sentinței și pronunțarea instanței de apel în evocarea fondului, va genera și acordarea cheltuielilor de judecată în favoarea apelantului (dacă au fost solicitate), iar debitorul obligației de plată a cheltuielilor de judecată va fi *intimatul împotriva căruia apelul a fost formulat*, precizarea fiind

importantă, întrucât cadrul procesual, sub raport subiectiv, poate să nu coincidă întotdeauna cu cel din fața primei instanțe; calitatea procesuală de intimat în apel este determinabilă prin observarea criticilor formulate prin motivele de apel (...)".

- în cazurile în care instanța învestită cu soluționarea anumitor cereri nu dispune de elementele indispensabile pentru a putea face aplicarea criteriilor legale prevăzute de art. 453 NCPC (ex. cererea de strămutare, de asigurare a probelor, de a se dispune măsuri asigurătorii etc.) cheltuielile de judecată nu pot fi acordate și vor trebui avute în vedere de instanța care va soluționa cauza.

- modalitatea de lichidare a cheltuielilor de judecată în ipoteza în care cererea dedusă judecății a fost admisă numai în parte, reglementată de alin. (2) al art. 453 nu reprezintă decât o particularizare a regulii de la alin. (1): „Corespunzător culpei fiecăreia, *părțile vor fi obligate reciproc la plata cheltuielilor de judecată*. Stabilirea acestei proporții reprezintă însă o chestiune de apreciere în sarcina instanței de judecată, având în vedere că unele cheltuieli de judecată au un caracter indivizibil [onorariul de avocat, cel de expert sau al specialiștilor desemnați conform art. 330 alin. (3)] și repartizarea lor drept cheltuieli aferente părții din cerere (sau unora dintre capetele de cerere) admise nu se poate realiza cu o precizie matematică".

3. În același timp însă, observăm că, în situația exercitării căilor de atac, problemele sunt mai nuanțate și necesită o abordare mai complexă. La nivel general, instanța va aprecia asupra cheltuielilor în principal în funcție de soluția de admitere în tot sau în parte a motivelor de apel cu care este învestită. Spre exemplu, s-a arătat că „În ipoteza în care ambele căi de atac sunt admise, instanța de control judiciar sau cea învestită cu soluționarea unei căi de atac de retractare (în acest din urmă caz nefiind posibilă pronunțarea asupra acestei cereri decât în rejudecare) va reaprecia asupra cererilor formulate de părți cu privire la acordarea cheltuielilor de judecată și le va acorda în tot sau în parte, în funcție de partea care câștigă definitiv procesul, în raport cu criteriul culpei procesuale și cel al proporționalității, dispunând și compensarea acestora, dacă este cazul" (**Gabriel BOROI et al.**, ***Codul de procedură civilă comentat*, Hamangiu,** 2016 - *Comentariu la articolul 453 din Noul Cod de Procedură Civilă*). Însă, într-un alt exemplu, dacă instanța de control respinge un apel formulat doar împotriva unor considerente decisive, va judeca cererile privind cheltuielile de judecată raportat la soluția pronunțată în etapa apelului și nu prin raportare la soluția definitivă a instanței de fond, în sensul alin. 1 al art. 453.

Față de toate aceste aspecte, recomandăm ca aceste probleme să facă și obiectul unei întâlniri de unificare a practicii în materie procesual civilă.

În unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM.

3. Reducerea onorariului de avocat

Problema de drept[27]: *Aspecte privind reducerea onorariului avocațial prin prisma dispozițiilor legale, jurisprudenței și Ghidului de bune practice privind relația dintre sistemul judiciar și celelalte profesii juridice, în special avocați*

1. Prezentarea problemei

S-a apreciat, având în vedere și adresa nr. 18269/08.03.2021 a Consiliului Superior al Magistraturii (înregistrată la Curtea de Apel Cluj sub nr. 1576/09.03.2021) că ar fi utilă o discuție a aspectelor referitoare la onorariul de avocat, conținute în *Ghidul de bune practici privind relația dintre sistemul judiciar și celelalte profesii juridice, în special avocați*.

Examinând aspectele remarcate recent în publicațiile de specialitate, observăm că un interes mai puternic suscită chestiunea reducerii de către instanță a cuantumului onorariului de avocat pe care îl suportă partea căzută în pretenții.

Subsumat acestei chestiuni, s-au remarcat următoarele aspecte:

- reducerea onorariului de avocat în condițiile art. 451 alin.(2) – obligație sau facultate a instanței de judecată;

○s-a argumentat că terminologia folosită nu denotă o obligație a instanței; dacă legiuitorul ar fi dorit să prevadă obligația instanței de a cenzura onorariul avocațial, ar fi utilizat sintagma ***„este obligată"***, fără să lase loc de interpretări;

○*de cealaltă parte, s-a spus că terminologia folosită, „ori de câte ori", „poate, chiar și din oficiu", pledează pentru recunoașterea faptului că instanța este obligată să nu pună un onorariu exorbitant în sarcina părții care a pierdut procesul; prerogativa nu este arbitrară, pentru că legea cerere ca reducerea să fie motivată și oferă criteriile pentru aplicarea măsurii; "vădita disproporție", prin conotațiile sale, este suficientă pentru a asigura că măsura nu va fi aplicată arbitrar;*

○*s-a mai spus că pentru a fi pus în sarcina părții adverse, este necesar ca onorariul avocatului să fie unul previzibil (și în acest sens un barem al onorariilor minimal ar fi util), astfel încât aceasta să poată aprecia cuantumul cheltuielilor în caz de eșec al demersului judiciar, și să nu fie descurajată de eventualitatea suportării unui onorariu exorbitant pe care partea adversă și-ar putea permite să-l antreneze;*

- punerea în discuția părților a problemei;

○s-a argumentat că în măsura în care problema reducerii onorariului nu ar fi pusă în discuția părților de către instanță, n-ar fi respectat principiul contradictorialității

[27] CA Cluj

(dezavantajând partea care nu-și va vedea întreg onorariul avocatului acordat ca și cheltuieli de judecată). De cealaltă parte, s-a pus întrebarea dacă punerea în discuția părților a acestui aspect n-ar fi speculată de părți ca antepronunțare a judecătorului;

○nu în ultimul rând, s-a amintit uzanța depunerii documentelor doveditoare ale cuantumului onorariului la un moment foarte avansat, în cadrul dezbaterilor sau la sfârșitul lor, când partea adversă nu mai are un interval rezonabil pentru a reflecta dacă solicită reducerea;

- reducerea în sine a onorariului: efecte; previzibilitate, criterii de reducere;

○s-a observat că această reducere a onorariului are, din punctul de vedere al avocatului, o serie de efecte poate mai puțin evidente, efecte de care ar trebui să țină seama instanța de judecată atunci când dispune măsura:

▪stabilirea unui onorariu de avocat în cuantum nerezonabil raportat la cheltuielile de organizare și funcționare ale avocatului (cheltuieli fixe, impozite, taxe) și la prestațiile care fac obiectul reprezentării (în afara celor care se materializează în cadrul strict al procesului: consultațiile acordate clientului, activitatea de identificare și colecționare a documentelor, corespondența cu autoritățile). Această problemă se pune în special atunci când onorarii apreciate ca fiind mici sunt reduse și mai mult;

▪descurajarea părților de a apela la servicii de reprezentare, prejudicierea imaginii avocatului față de clientul său, mergând până la solicitarea de restituire parțială a onorariului achitat, în temeiul hotărârii judecătorești care ar institui o puternică prezumție asupra caracterului nerezonabil al prețului serviciilor;

▪caracterul repetitiv al cauzelor (litigiile repetitive cu instituții ale statului – plângeri contravenționale, anulare de acte de taxe și impozite, litigii de muncă, litigii legate de pensii) nu este un motiv pentru plafonarea onorariilor pe raza unor instanțe sau pentru uniformizarea onorariiilor unui avocat raportat la sumele minime percepute cu alte ocazii;

○s-a observat că reducerea onorariului nu este previzibilă, nici în sine, nici în ceea ce privește cuantumul ei; interpretarea sintagmei „vădită disproporție" nu ar fi previzibilă, după cum imprevizibil este și nivelul la care instanța ar considera că este îndeplinit criteriul proporționalității;

○s-a observat că, pentru instanțe, depunerea unei note de cheltuieli, asemănătoare cu cele depuse de experți poate fi utilă, această notă fiind un element care poate indica că onorariul n-a fost stabilit arbitrar.

2. Legislație incidentă:

C.proc.civ., art. 451: (2) *Instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.*

C.proc.civ. 1865, art. 274 alin. 3: *„Judecătorii au însă dreptul să mărească sau să micșoreze onorariile avocaților, potrivit cu cele prevăzute în tabloul onorariilor minimale, ori de câte ori vor constata motivat că sunt nepotrivite de mici sau de mari, față de valoarea pricinii sau munca îndeplinită de avocat"*

- Informații despre suportarea cheltuielilor constând în onorariile avocaților în statele membre UE: https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-ro.do?clang=ro (Portalul E-justice, Proceduri judiciare în fața instanței, Cheltuieli de judecată)

3. Doctrina:

- C.Negrilă în G.Boroi s.a., Noul Cod de Procedură civilă. Comentariu pe articole. Vol. I. art. 1-455, ediția a 2-a revizuită și adăugită, p. 999 și urm. , Hamangiu, București, 2016
- A.M.Puiu, A.Nicolae, A.C.Puiu, Cheltuielile de judecată, Hamagiu, 2009, p. 141 și urm.
- G.C.Frențiu, D.L.Băldean, *Noul Cod de Procedură civilă. Comentat și adnotat*, p. 668 și urm. , Hamangiu, București, 2013

Sinteze recente ale aspectelor relevante identificate în practica instanțelor cu privire la reducerea onorariilor de avocat:

- Angelica-Georgiana Alecu, Andreea Gurică, *Toate-s vechi și noi sunt toate. Reducerea onorariului de avocat, din nou în actualitate*, 12.03.2020, www.juridice.ro
- Roxana Dan – *Reducerea cheltuielilor de judecată - drept procesual potestativ al judecătorului?* înregistrare din Conferința Buna credință în dreptul procesual, din 11 decembrie 2020, organizată de Facultatea de Drept a Universității Babeș Bolyai, Curtea de Apel Cluj, Baroul Cluj și Editura Hamangiu
- Andreea Ciurea – *Reducerea onorariului avocațial - o analiză din perspectiva avocatului*, înregistrare din Conferința Buna credință în dreptul procesual, din 11 decembrie 2020, organizată de Facultatea de Drept a Universității Babeș Bolyai, Curtea de Apel Cluj, Baroul Cluj și Editura Hamangiu
- Nota de fundamentare la Hotărârea nr. 82 din 17-18 iulie 2020 – Ghidul orientativ al onorariilor minimale, Uniunea Națională a Barourilor Din România - Consiliul Uniunii;

4. Decizii ale Curții Constituționale

Decizia nr. 471/2017:

(par 19) „prerogativa instanței de a cenzura, cu prilejul stabilirii cheltuielilor de judecată, cuantumul onorariului avocațial convenit, prin prisma proporționalității sale cu amplitudinea și complexitatea activității depuse, este cu atât mai necesară cu cât respectivul onorariu, convertit în cheltuieli de judecată, urmează a fi suportat de partea potrivnică, dacă a căzut în pretenții, ceea ce presupune în mod necesar ca acesta să îi fie opozabil. Or, opozabilitatea cuantumului față de partea potrivnică, care este terț în raport

cu convenția de prestare a serviciilor avocațiale, este consecința însușirii sale de instanță prin hotărârea judecătorească prin al cărei efect creanța dobândește caracter cert, lichid și exigibil.

20. Totodată, Curtea a mai reținut că avocatul, prin exercitarea profesiei sale, îndeplinește o activitate economică, activitate care constă în oferirea de bunuri sau servicii pe o piață liberă (…), însă orice activitate economică se desfășoară „în condițiile legii"; în consecință, legiuitorul a apreciat că valoarea onorariului trebuie să fie proporțională cu serviciul prestat, instituind astfel posibilitatea limitării sale în cazul în care nu există un just echilibru între prestația avocațială și onorariul solicitat."

DECIZIE nr. 492 din 8 iunie 2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 274 alin. 3 din Codul de procedură civilă

„În sensul celor arătate este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care, învestită fiind cu soluționarea pretențiilor la rambursarea cheltuielilor de judecată, în care sunt cuprinse și onorariile avocațiale, a statuat că acestea urmează a fi recuperate numai în măsura în care constituie cheltuieli necesare care au fost în mod real făcute în limita unui cuantum rezonabil".

DECIZIA nr. 165 din 27 martie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 54 alin. (2) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap și ale art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă:

„28. În ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, se susține, în esență, că acestea nu îndeplinesc criteriile de claritate, precizie și previzibilitate a normei legale, deoarece nu sunt corelate cu dispozițiile art. 1.349 din Codul civil, care prevăd regula acoperirii integrale a prejudiciului, iar criteriile menționate de prevederea legală criticată sunt noțiuni abstracte și polivalente, lăsate la aprecierea subiectivă a judecătorului. De asemenea, se arată că prevederile legale criticate contravin dreptului constituțional la un proces echitabil din perspectiva respectării principiului contradictorialității, în cazul în care posibilitatea judecătorului de a reduce onorariul avocaților nu este pusă în discuția părților.(…)

33. În ceea ce privește susținerile referitoare la încălcarea dreptului constituțional la un proces echitabil, Curtea reține că principiul contradictorialității este un principiu fundamental al procesului civil, constituind în același timp o garanție a respectării dreptului la apărare și a egalității părților în procesul civil, elemente componente ale dreptului la un proces echitabil, reglementat și de art. 14 din Codul de procedură civilă. Principiul contradictorialității se aplică judecății propriu-zise și a executării silite, nefiind incident în faza deliberării și a pronunțării hotărârii judecătorești, astfel încât Curtea reține că nu este aplicabil prerogativei instanței de a micșora, motivat, prin hotărârea pronunțată în cauză, cuantumul cheltuielilor de judecată, constând și în onorariul avocaților".

5. Practică judiciară, Considerente ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în decizii HP sau RIL, alte documente relevante

Consiliul Superior al Magistraturii, ,,*Ghidul de bune practici privind relația sistemului judiciar cu celelalte profesii juridice, în special cu avocați' - 2019:*

Secțiunea 4. Aspecte privind onorariul avocatului

Subsectiunea 4.1. Onorariul avocatului ales

Art. 89 Avocații sunt invitați să formuleze înainte de începerea dezbaterilor în fond cererea de obligare a părții adverse la plata cheltuielilor de judecată, precizând cuantumul și natura sumelor solicitate.

Art. 90 (1) Se recomandă ca, atunci când se impun lămuriri suplimentare, președintele completului să pună în discuție capătul de cerere privind cheltuielile de judecată, să interpeleze avocatul cu privire la cuantumul onorariului și să-i dea posibilitatea să-și exprime poziția procesuală.

(2) De asemenea, în cauzele complexe, avocații pot să depună note de cheltuieli în care să indice sumele solicitate, titlul acestora, dovezile aferente, precum și filele la care se regăsesc aceste dovezi.

Art. 91 (1) Reducerea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților poate fi realizată, în condițiile legii, cu titlu de excepție, atunci când există o vădită disproporție între valoarea obiectului cauzei, complexitatea cauzei, activitatea propriu-zisă a avocatului și onorariul solicitat.

(2) Se recomandă ca sintagma „vădit disproporționat" cuprinsă în conținutul normei de procedură să fie interpretată în înțelesul său semantic, acela de a fi clar pentru oricine că există o disproporție care este evidentă.

(3) Este recomandabil ca reducerea cheltuielilor vizând onorariului avocațial să nu conducă practic la golirea de valoare a prestației profesionale a avocatului.

Art. 92 (1) În aprecierea cuantumului onorariului avocațial și a proporționalității acestuia față de activitatea avocatului într-o anumită cauză, ar putea fi avute în vedere criteriile regăsite în Statutul profesiei de avocat, pentru stabilirea onorariilor, respectiv: timpul și volumul de muncă solicitate; natura, noutatea și dificultatea cazului; importanța intereselor în cauză; notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului; conlucrarea cu experți sau alți specialiști, impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului; avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului ca urmare a muncii depuse de avocat etc.

(2) Instanța de judecată se va putea raporta la venitul net obținut de avocat la momentul la care decide asupra unei eventuale reduceri, iar nu doar la venitul brut menționat în cuprinsul înscrisurilor doveditoare, având în vedere că deseori onorariile avocațiale includ și TVA.

(3) În concret, este important a se aprecia faptul că onorariul menționat în contractul de asistență juridică și evidențiat în chitanță reprezintă o încasare brută din care avocatul achită nu doar costuri fiscale, ci și costuri administrative și profesionale lunare.

Art. 93 În aprecierea activității avocatului este recomandabil ca instanța să ia în considerare și prestațiile mai puțin vizibile ale avocatului, precum: consultațiile juridice între termene, efortul de a prelucra informațiile primite de la client pentru a fi redate într-o formă juridică și clară, îndeplinirea unor proceduri administrative aferente celor judiciare, timpul de așteptare până la strigarea cauzei etc.

Art. 94 Atunci când judecătorul procedează la reducerea cheltuielilor de judecată reprezentate de onorariul avocațial, o astfel de decizie ar trebui să fie adecvat motivată, astfel încât să se asigure transparența privind criteriile aplicate pentru această reducere.

Minuta întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel - Pitești, 14-15 noiembrie 2019, pag. 27:

Admisibilitatea motivului de apel vizând reducerea, în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ., a onorariului avocațial acordat cu titlu de cheltuieli de judecată de prima instanță, în contextul omisiunii formulării unei asemenea cereri în primul grad de jurisdicție

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 451 alin. (2) C. proc. civ., instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.

Art. 478 alin. (3) C. proc. civ. prevede că în apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.

Aspectul care a generat soluții divergente în practica judiciară vizează admisibilitatea motivului de apel vizând soluția primei instanțe de obligare la plata cheltuielilor de judecată, fără a fi procedat la cenzurarea onorariului avocațial, în temeiul dispozițiilor art. 451 alin. (2) C. proc.civ., în contextul în care o atare cerere nu a fost formulată de în fața primei instanțe de partea care ulterior a declarat apel.

Dispozițiile art. 451 alin. (2) C. proc. civ. prevăd expressis verbis că reducerea onorariului avocațial se poate realiza chiar și din oficiu, ori de câte ori se constată că acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei.

Din dispozițiile legale anterior expuse rezultă două concluzii, ce vor fi prezentate ăn continuare.

Pe de o parte, pentru reducerea onorariului avocațial în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ. nu este necesară formularea unei cereri de către partea interesată, aceasta putând opera și din oficiu.

Pe de altă parte, ori de câte ori ar fi îndeplinite premisele dispoziției legale analizate, în sensul că onorariul avocațial ar fi disproporționat raportat la elementele menționate în cuprinsul său, cenzurarea acestuia constituie o obligație, ci nu o facultate pentru instanță. Folosirea termenului "poate" nu este de natură să infirme concluzia anterior expusă, acesta având finalitatea de a determina prerogativa instanței de a cenzura onorariului avocațial chiar și din oficiu ["poate (...) chiar și din oficiu"], nicidecum de a descrie o simplă facultate a instanței. Prin urmare, instanța nu ar putea în mod discreționar să reducă sau nu onorariul avocațial, deși acesta ar fi vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat. De asemenea, folosirea termenului menționat este strâns legată de existența unei marje de apreciere de care se bucură instanța cu prilejul evaluării criteriilor relevante (valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei).

Rezultă că nu poate fi primită teza potrivit căreia, în lipsa aprecierii suverane a instanței în sensul caracterului disproporționat al onorariului avocațial, dispoziția de obligare la plata onorariului ar fi legală exclusiv pe considerentul că partea interesată nu ar fi solicitat în mod expres să fie aplicate dispozițiile art. 451 alin. (2) C. proc. civ.

În realitate, independent că mecanismul analizei incidenței art. 451 alin. (2) C. proc. civ. este declanșat la inițiativa părții interesate sau din oficiu de către instanță, procesul de evaluare are același conținut, care este circumscris criteriilor menționate de dispozițiile legale anterior invocate (valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei).

Nu s-ar putea susține că solicitarea de reducere a onorariului avocațial formulată prin calea de atac a apelului ar fi o cerere nouă, inadmisibilă potrivit art. 478 alin. (3) C. proc. civ. Cererea de reducere a onorariului avocațial nu are natura juridică a unei pretenții noi, prohibite în apel potrivit art. 478 alin. (3) C. proc. civ., ci constituie o veritabilă apărare de fond menită a combate cererea părții potrivnice de obligare la plata cheltuielilor de judecată constând în onorariul avocațial.

Pornind de la premisele anterior expuse, rezultă că dacă instanța, în mod greșit, nu ar fi procedat la reducerea onorariului avocațial, deși acesta ar fi fost vădit disproporționat, dispoziția de obligare la plata onorariului avocațial este susceptibilă a fi criticată prin calea de atac a apelului. Ca atare, nerespectarea dispozițiilor art. 451 alin. (2) C. proc. civ., poate fi invocată în apel, chiar dacă partea care nu a fi solicitat aplicarea acestor dispoziții în fața primei instanțe.

În concluzie, opinia INM este aceea că este admisibil motivul de apel vizând reducerea, în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ., a onorariului avocațial acordat cu titlu

de cheltuieli de judecată de prima instanță, în contextul omisiunii formulării unei asemenea cereri în primul grad de jurisdicție.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

Uniunea Națională a Barourilor Din România, Consiliul Uniunii - Hotărârea nr. 82 din 17-18 iulie 2020 – Ghidul orientativ al onorariilor minimale

- Nota de fundamentare:

Necesitatea adoptării tabloului onorariilor minimale, cu caracter de recomandare (…) are ca fundament acoperirea mai multor nevoi.

Prima, și cea mai importantă nevoie, este cea determinată de haosul în care avocatul român a fost aruncat după „privatizarea avocaturii în anul 1995", în condițiile în care, aproximativ 80 de ani, instituția onorariului minimal a funcționat ca un reper important în activitatea avocatului, iar astăzi, în lipsa oricăror repere, acest fapt dă naștere unor activități speculative, lipsite de deontologie, sau creează o piață interprofesională neconcurențială, care nu face cinste profesiei.

O a doua este cea legată de crearea unor baze de criterii obiective care să nu mai permită arbitrariul de care dau dovadă, de cele mai multe ori, judecătorii, în reducerea onorariilor avocațiale rezolvând în acest fel și nevoia de transparență în formarea cheltuielilor judiciare, principiu european parte componentă a normelor care vizează accesul la justiție.

Și a treia, dar nu cea din urmă, este, într-o viziune mult mai largă, creșterea nivelului de pregătire profesională și, implicit, ocrotirea interesului justițiabililor care vor beneficia de servicii juridice de calitate.

În sinteză, scopul pe care tindem să îl atingem cu fixarea onorariilor minimale este acela de a crea premisele unui ghid de bune practici care să vină în sprijinul tuturor participanților la actul de justiție, prin crearea unui cadru public de referință în stabilirea și negocierea onorariilor, înlăturarea arbitrariului în modalitatea de reducere a onorariilor avocațiale de către instanțele de judecată (promovarea după sistemul austriac a unor propuneri de lege ferenda privind posibilitatea reducerii onorariului avocațial numai în condiții de contradictorialitate și numai până la minimul stabilit în tabloul de onorarii minimale), diminuarea/înlăturarea conflictelor legate de concurență neloială interprofesională și creșterea prestigiului profesional.

Potrivit art. 129 din Statutul profesiei de avocat onorariile sunt:

a) onorarii orare;
b) onorarii fixe (forfetare);
c) onorarii de succes;

În tabloul onorariilor minimale apreciem că pot fi abordate doar primele două categorii de onorarii:

Onorariu orar

Acest tip de onorariu este folosit, în general, în activitățile avocațiale în care avocatul nu poate prezice cu exactitate cât timp va utiliza pentru atingerea obiectivului la care s-a angajat. Acesta poate fi calculat în funcție de cheltuielile de funcționare, experiența, reputația avocatului etc.

Nu există o formulă standard în determinarea modului de calcul a tarifului orar a onorariului de avocat, însă, în decursul timpului, s-a impus o regulă care aduce un echilibru în ecuația financiară ce stă la baza desfășurării în bune condiții a profesiei de avocat.

Această regulă stabilește că onorariul avocațial este determinat în cote ideale, raportat la următoarele elemente: cheltuielile necesare funcționării unui de cabinet de avocat, fondurile de rezervă (rulment) și venitul propriu al avocatului.

Menționăm că determinarea cheltuielilor de funcționare nu s-a putut realiza pe baza unui studiu sistematic, ci mai degrabă pe estimări din date publice, timpul aflat la dispoziție de la data adoptării modificării Legii nr. 51/1995, nepermițând o altfel de abordare.

Pentru un calcul mai precis, sugerăm efectuarea unui studiu care să determine cu exactitate media costului orar al activității avocațiale, acest studiu poate avea în vedere inclusiv folosirea de date statistice (în măsura în care Ministerul de Finanțe, Ministerul Justiției sau INS dețin astfel de date) privind cheltuielile înregistrate de formele de exercitare a profesiei.

De asemenea, având în vedere că scopul urmărit este acela de a determina un onorariu minim, în calculul acestuia am avut în vedere o medie a elementelor componente care au intrat în calculul cheltuielilor de funcționare. Cu titlu exemplificativ arătăm că aceste costuri au avut în vedere următoarele elemente: cheltuieli privind spațiul (chirii/amortizare, întreținere, mobilare, amenajare), cheltuieli privind organizarea activității (salarii, transport, comunicații, IT, birotică), cheltuieli profesionale (cotizații, costuri administrative privind ținerea contabilității).

Onorariu fix (forfetar)

Acesta se realizează în mod deosebit în situațiile în care avocatul cunoaște din experiență sau din practica altor avocați care este consumul de timp uzual în anumite tipuri de cauze pentru finalizarea activității juridice pentru care a fost angajat.

Asemenea tarife forfetare sunt folosite în general în cauzele având conținut patrimonial și prin folosirea unei cote procentuale din valoarea litigiului.

Se întâlnesc și situații în care, deși natura litigiului ar impune calculul unui onorariu pe bază de tarif orar, datorită complexității cauzei și impredictibilității în timp, se negociază o formă mixtă de tarif orar și procentual sub forma unui tarif fix.

În stabilirea unei valori cât mai precise a tarifului orar fix, apreciem că pe viitor se pot folosi statisticile MJ/CSM privind durata proceselor pe categorii de acțiuni așa cum sunt ele clasificate în sistemul ECRIS, așa încât estimarea duratei muncii avocatului să fie cât mai corectă.

Estimarea onorariului minim orar recomandat este de 220 lei /oră.

În fundamentare, s-a avut în vedere și privirea de ansamblu a cadrului legal în materia onorariilor avocațiale minime în UE, așa cum a fost el prezentat pe site-ul https://e-justice.europa.eu/content costs of proceedings-37-ro.do

Jurisprudență:

ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 59/2017

Admite sesizarea formulată de Tribunalul București - Secția a V-a civilă în Dosarul nr. 18.858/4/2015, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În cauzele având ca obiect obligarea pârâtului la suportarea pretenției constând în cheltuielile de judecată generate de un alt litigiu soluționat definitiv, dispozițiile art. 453 alin. (1) din Codul de procedură civilă rămân aplicabile.

În considerente, la pct. 93 se arată: *De asemenea, întocmai ca în orice alt proces, în care judecătorii acordă părții care a câștigat procesul rambursarea cheltuielilor de judecată doar în măsura în care se constată realitatea, necesitatea și caracterul lor rezonabil, și în cazul litigiilor analizate instanța de judecată este în drept să aprecieze asupra cheltuielilor provocate de actualul proces și să oblige pârâtul la suportarea lor în aceleași condiții, așa după cum partea care a căzut în pretenții poate beneficia de clemența legii dacă are conduita reglementată de dispozițiile art. 454 din Codul de procedură civilă.*

Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, Decizie nr. 3/2020 din 20.01.2020

„34. Or, stabilirea, în raport cu prevederile art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a cheltuielilor cu onorariul de avocat plătit de partea care a câștigat procesul presupune o analiză a unor aspecte de fapt referitoare la complexitatea cauzei și la munca efectivă a apărătorului părții. De asemenea, presupune o raportare la valoarea obiectului pricinii și o evaluare a ponderii pe care instanța trebuie să o dea acestui criteriu în cadrul demersului de stabilire a cheltuielilor la care este obligată partea care a pierdut litigiul. În analiza sa, judecătorul trebuie să se raporteze, în permanență, la circumstanțele cauzei, instanța de fond dispunând de o marjă de apreciere în analiza pe care o face.

35. În acest sens, art. 451 alin. (2) din Codul de procedură civilă prevede că „Instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său."

36. Este vorba, așadar, de o evaluare care se sprijină pe analiza unor aspecte de fapt, nu pe o interpretare a normei juridice.

37. În aceste condiții, proporționalitatea cheltuielilor de judecată reprezentând onorariul avocaților cu complexitatea și valoarea cauzei și cu activitatea desfășurată de

avocat reprezintă o chestiune de temeinicie, nu o chestiune de legalitate a hotărârii atacate. În consecință, ea nu va putea fi analizată pe calea recursului, neîncadrându-se nici la motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 5 și nici la motivul de casare prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 din Codul de procedură civilă".

Curtea de Apel Cluj, Secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal, decizia nr. 964 din 22 ianuarie 2015:

Curtea constată că art. 451 alin. 2 NCPC prevede câteva repere în aprecierea cuantumului cheltuielilor de judecată, prevăzând că instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei.

Prin urmare, aprecierea se face, pe de o parte, în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei, iar, pe de altă parte, cu activitatea desfășurată de avocat, în ambele cazuri ținând seama și de circumstanțele cauzei.

Cele două repere sunt cumulativ stabilite, în sensul că un onorariu trebuie să corespundă fiecăruia dintre criterii pentru a nu fi redus de instanță de judecată. Per a contrario, dacă sub aspectul unuia dintre criterii onorariul este excesiv, acesta va fi redus.

Din această perspectivă, prima instanță a făcut aplicarea criteriului legal în raport cu complexitatea cauzei când a reținut că pricina nu prezintă un grad ridicat de dificultate, fiind vorba de o dobândă legală aferentă unei creanțe deja stabilite printr-o hotărâre judecătorească.

Sub aspectul modului în care aprecierea asupra corespondenței mărimii onorariului cu reperele legale se face în concret, Curtea reține că această apreciere se face global, asupra ansamblului cauzei, fără a fi necesar ca instanța să aprecieze asupra fiecărei componente a activității în parte.

În speță, având în vedere cauza, tribunalul a apreciat global activitatea necesară a fi desfășurată la suma de 1.400 lei TVA inclus, iar marja de apreciere concretă nu este diferită sau superioară multiplelor alte cazuri în care judecătorii pot face aprecieri subiective pe chestiuni factuale; este vorba despre o manifestare a esenței atribuțiilor jurisdicționale, de a putea tranșa diferende așa încât nu se poate spune că reducerea onorariului ar fi o primă de încurajare pentru partea aflată în culpă procesuală, neexecutarea de bună voie a sumelor menționate în titlurile executorii putând fi sancționată prin alte mijloace procesuale și de drept material.

Curtea constată că aprecierea nu a fost abuzivă și și-o însușește la rândul său.

Curtea de Apel Cluj, secţia a II-a civilă, de contencios administrativ şi fiscal, decizia nr. 9755 din 15 octombrie 2013:

Instanța de fond a respins cererea reclamantei cu privire la obligarea pârâtei la plata cheltuielilor de judecată, ca neîntemeiată, raportat la soluția pe care urmează a o pronunța asupra cererii principale și a obligat reclamanta la plata în favoarea pârâtei a

sumei de 1.200 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, reprezentând onorariu avocațial redus, apreciind că această sumă respectă caracterul rezonabil al cheltuielilor de judecată, diferența până la 3.100 lei datorându-se prestigiului reprezentantului convențional, dincolo de orice culpă a reclamantei.(…)

Este real ca părțile sunt egale în fața justiției și că se impune a fi păstrat un echilibru în ce privește poziția procesuală a părților, astfel ca niciuna dintre acestea să nu fie pusă într-o situație de inferioritate față de celelalte părți litigante. Aceste considerente nu se opun însă posibilității instanței de judecată de a aprecia asupra caracterului rezonabil al cheltuielilor de judecată pretinse de partea care a câștigat procesul, aspect care în sine nu are vreo legătură cu soluția pe fondul cauzei și pentru care instanța are competența atribuită expres prin dispozițiile art. 274 alin. (3) C. pr. civ. Așa cum a reținut întemeiat și a doua instanță de fond, atât timp cât însuși legiuitorul român a prevăzut la art. 274 alin. (3) că judecătorii au dreptul să mărească ori să micșoreze onorariile avocaților, ori de câte ori vor constata că sunt nepotrivit de mici sau de mari, față de valoarea pricinii și munca îndeplinită de avocat, este evident că instanța care soluționează litigiul are această prerogativă legală acordată de însuși legiuitor, de a lua măsura reducerii onorariului avocațial, fără ca această reducere să fie considerată o măsură de privilegiere a părții căzute în pretenții. Reducerea onorariului avocațial nu are semnificația acordării unui avantaj acelei părți și a prejudicierii părții câștigătoare întrucât este o măsură legală, care nu se aplică discreționar ci numai dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de normele legale anterior menționate, fiind necesar să fie întrunită ipoteza prevăzută de lege pentru a se proceda în acest sens.

ÎCCJ, Secția I civilă, Decizia nr. 2320/2019

Astfel cum stabilește în termeni clari alin. (2) al art. 451 C. proc. civ., reducerea onorariului avocațial de către instanța de judecată este permisă numai atunci când acesta „este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei".

Prin urmare, o asemenea măsură procesuală este îngăduită exclusiv atunci când disproporția dintre întinderea onorariului, pe de o parte, și valoarea ori complexitatea cauzei sau activitatea desfășurată în concret de avocat, pe de altă parte, toate analizate în circumstanțele particulare ale fiecărui proces, este vădită. Nu orice disproporție îi permite, deci, judecătorului să dispună reducerea, ci numai aceea care, în concret, apare ca majoră și semnificativă, legea subînțelegând că doar în asemenea circumstanțe ar putea fi reținută existența unui abuz al părții câștigătoare, abuz ce ar avea ca efect, în lipsa unei intervenții corective a judecătorului, împovărarea excesivă, deci nejustificată, a părții care a pierdut procesul.

În prezenta cauză suma de 5000 RON reprezentată de onorariul avocatului care a asigurat apărarea pârâtului B. nu apărea însă ca excesivă, complexitatea peste medie a pricinii, precum și întinderea sumelor pretinse de reclamantă cu titlu de despăgubiri,

trimițând la concluzia că o intervenție a instanței întemeiată pe dispozițiile art. 451 alin. (2) C. proc. civ. nu apărea ca necesară.

ÎCCJ, Secţia I civilă, Decizia nr. 1533/2020

Articolul sus arătat este menit să împiedice abuzul de drept, prin deturnarea onorariului de avocat de la finalitatea să firească, aceea de a permite justițiabilului să beneficieze de o asistență judiciară calificată pe parcursul procesului. Această soluție este conformă, prin raportarea sa la echitate, prevederilor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului - pentru că dreptul la un proces echitabil implică și o lichidare corespunzătoare a cheltuielilor de judecată, respectiv recunoașterea doar a acelor cheltuieli care au corespuns unor necesități procesuale rezonabile, nu și a celor care sunt rezultatul unui exercițiu abuziv al dreptului la apărare.(…)

Onorariul avocațial este stabilit inter partes, ținând seama de elemente cum ar fi: timpul și volumul de muncă solicitate pentru executarea mandatului primit sau activității solicitate de client; natura, noutatea și dificultatea cazului; importanța intereselor în cauză; împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client îl împiedică pe avocat să accepte alt mandat, din partea unei alte persoane, dacă această împrejurare poate fi constatată de client fără investigații suplimentare; notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului; conlucrarea cu experți sau specialiști impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului; avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului, ca urmare a muncii depuse de avocat; situația financiară a clientului; constrângerile de timp în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze pentru a asigura servicii legale performante.

6. Opinia redactorului referatului de la Curtea de Apel Cluj și a judecătorilor din cadrul Secției a IV-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale (unanimitate)

Reținându-se că, în general, nu s-au constatat reduceri nejustificate ale onorariului avocaților în primă instanță, s-a considerat că reducerea onorariului de avocat în condițiile art. 451 alin. 2 Cod procedură civilă reprezintă o obligație a instanței, în ipoteza în care apreciază că acesta are un caracter vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei.

Pentru respectarea principiului contradictorialității este necesară punerea acesteia în discuția părților, prin informarea părților prezente în cadrul dezbaterilor cu privire la onorariul solicitat de părțile adverse.

Opinia formatorilor INM

1. Aspectele referitoare la onorariul de avocat, conţinute în *Ghidul de bune practici privind relaţia dintre sistemul judiciar şi celelalte profesii juridice, în special avocaţi,* sunt binevenite și constituie un instrument util.

2. Reiterăm concluzia INM, însușită în unanimitate de participanții la Întâlnirea reprezentanţilor Consiliului Superior al Magistraturii cu preşedinţii secţiilor civile ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi curţilor de apel - Piteşti, 14-15 noiembrie 2019, în sensul că este admisibil motivul de apel vizând reducerea, în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ., a onorariului avocațial acordat cu titlu de cheltuieli de judecată de prima instanţă, în contextul omisiunii formulării unei asemenea cereri în primul grad de jurisdicţie (pag. 27 din Minuta întâlnirii). Evident, această concluzie este valabilă și în situația în care se apreciază că s-a procedat fără temei la reducerea onorariului. Observăm că, în cadrul aceleiași întâlniri, s-a apreciat că „ori de câte ori ar fi îndeplinite premisele dispoziţiei legale analizate, în sensul că onorariul avocațial ar fi disproporţionat raportat la elementele menţionate în cuprinsul său, cenzurarea acestuia constituie o obligaţie, și nu o facultate pentru instanţă".

3. Uzanţa depunerii documentelor doveditoare ale cuantumului onorariului în cadrul dezbaterilor sau la sfârșitul lor, când partea adversă nu mai are un interval rezonabil pentru a reflecta dacă solicită reducerea, este discutabilă, inclusiv sub aspectul suportului normativ, și de natură să înfrângă principiul contradictorialităţii (aplicabil și cererilor accesorii), cu dezavantajarea tuturor părţilor. Totodată, probele, inclusiv privind cererile accesorii, trebuie administrate în faza de cercetare. În orice caz, punerea în discuţia părţilor a unei cereri, fie și accesorie, nu poate fi interpretată ca antepronunţare.

Pe acest fond, intenţia de promovare a unor propuneri *de lege ferenda* privind posibilitatea reducerii onorariului avocațial numai în condiţii de contradictorialitate și numai până la minimul stabilit în tabloul de onorarii minimale apare a fi utilă.

4. Pentru a se proceda la reducerea onorariilor este necesar ca disproporţia să fie „vădită", evidentă, semnificativă, să exprime un abuz de drept: „o asemenea măsură procesuală este îngăduită exclusiv atunci când disproporţia dintre întinderea onorariului, pe de o parte, şi valoarea ori complexitatea cauzei sau activitatea desfăşurată în concret de avocat, pe de altă parte, toate analizate în circumstanţele particulare ale fiecărui proces, este vădită. Nu orice disproporţie îi permite, deci, judecătorului să dispună reducerea, ci numai aceea care, în concret, apare ca majoră şi semnificativă, legea subînţelegând că doar în asemenea circumstanţe ar putea fi reţinută existenţa unui abuz al părţii câştigătoare, abuz ce ar avea ca efect, în lipsa unei intervenţii corective a judecătorului, împovărarea excesivă, deci nejustificată, a părţii care a pierdut procesul" (ÎCCJ, Secţia I civilă, Decizia nr. 2320/2019).

5. Consacrarea și considerarea unor criterii de evaluare a proporției/disproporției este deosebit de utilă: conduce la stabilirea unor standarde de apreciere și permite o motivare riguroasă. După cum s-a arătat, onorariul avocațial „este stabilit *inter partes*, ținând seama de elemente cum ar fi: timpul și volumul de muncă solicitate pentru executarea mandatului primit sau activității solicitate de client; natura, noutatea și dificultatea cazului; importanța intereselor în cauză; împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client îl împiedică pe avocat să accepte alt mandat, din partea unei alte persoane, dacă această împrejurare poate fi constatată de client fără investigații suplimentare; notorietatea, titlurile, vechimea în muncă, experiența, reputația și specializarea avocatului; conlucrarea cu experți sau specialiști impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului; avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului, ca urmare a muncii depuse de avocat; situația financiară a clientului; constrângerile de timp în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze pentru a asigura servicii legale performante" (ÎCCJ, Secția I civilă, Decizia nr. 1533/2020).

Trebuie avut în vedere și faptul că, prin natura unora dintre elementele relevante pentru evaluarea disproporționalității (spre exemplu, conlucrarea cu experți sau specialiști impusă de natura, obiectul, complexitatea și dificultatea cazului; constrângerile de timp în care avocatul este obligat de împrejurările cauzei să acționeze; avantajele și rezultatele obținute pentru profitul clientului ca urmare a muncii depuse de avocat; împrejurarea că acceptarea mandatului acordat de client îl împiedică pe avocat să accepte alt mandat etc.), *acestea nu pot fi lămurite decât în urma ascultării părților* (chiar și în urma repunerii cauzei pe rol pentru acest motiv, inclusiv în cazul în care evaluarea are loc din oficiu).

În unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM, fiind reiterată concluzia stabilită cu ocazia Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel - Pitești, 14-15 noiembrie 2019.

VI. ASIGURĂRI SOCIALE

1. Restituirea sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținută din indemnizația primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluției române din decembrie 1989 și sistarea reținerii în continuare a acestei contribuții. Calitatea procesuală pasivă, chemarea în garanție, prescripția dreptului material la acțiune

Problema de drept[28]**:** *obligarea pârâtei casa județeană de pensii la restituirea către reclamant a sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținută din indemnizația primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluției române din decembrie 1989 conform Legii nr. 341/2004 pe perioada 05.03.2017-16.06.2020 și sistarea reținerii în continuare a acestei contribuții conform legii.*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1, 2, 3, 4, art. 4^2 alin. (2), art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004; art. 1, art. 2 alin. (2) lit. b), art. 62 alin. (1) lit. v), art. 153 alin.(1) lit. j), art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155, art. 157 din Codul fiscal; art. 220 alin. (1) şi alin. (3), art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006; art. 2^7 din O.G. nr. 86/2003, art. 1 alin. (2). lit. i) din Ordinul MFP nr. 1644/2003; art. 117, art. 153 lit. f) din Legea nr. 263/2010; art. 72 alin. (1), art. 73 alin. (1) C. proc. civ.
Cuvinte-cheie: contribuție de asigurări sociale de sănătate, calitate procesuală pasivă, cerere de chemare în garanție, prescripție

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situaţiei de fapt:

Litigiu privind alte drepturi de asigurări sociale în care reclamantul, în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluţiei române din decembrie 1989, solicită obligarea pârâtei Casa Judeţeană de Pensii Dolj la restituirea sumelor reţinute cu titlu de contribuţie de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizaţiilor primite de acesta în baza Legii nr. 341/2004 începând cu data de 05.03.2017 până la data de 16.06.2020.

Apărări:

Cu privire la capătul de cerere privind restituirea sumelor reţinute ca şi contribuţie de asigurări sociale de sănătate, pârâta Casa Judeţeană de Pensii a invocat ***excepţia lipsei calităţii procesuale pasive*** întrucât contribuţia de asigurări de sănătate reţinută de CJP în baza legislaţiei în materie a fost virată la Fondul Unic de Sănătate prin unităţile ANAF şi a depus, în conformitate cu prevederile art. 72 alin. (1) din Cpc, ***cerere de chemare în garanţie*** pentru ca, în cazul în care va cădea în pretenţii, persoanele chemate în garanţie, respectiv Casa Naţională de Asigurări de Sănătate, Casa Judeţeană de Asigurări de Sănătate, ANAF - Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice - Administraţia Finanţelor Publice să fie obligate la asigurarea fondurilor necesare plăţii punerii în executare a dispoziţiei instanţei sau la plata despăgubirilor către CJP Dolj, în cuantumul reprezentat de cuantumul contribuţiei de asigurări sociale de sănătate ce trebuie restituită, întrucât reţinerile operate

[28] CA Craiova

de către CJP Dolj ca și contribuție CASS în baza legislației în vigoare, în calitate de plătitor de drepturi, au fost virate la Trezoreria Statului în contul destinat acestor contribuții pentru a se face venit la Fondul Unic de Sănătate, asa încât sumele reținute nu se regăsesc în conturile bugetului asigurărilor sociale.

S-a învederat că, prin decizia nr. 341294/23.05.2016, s-a reluat plata drepturilor prevăzute de Legea recunoștinței pentru victoria Revoluției Romane din decembrie 1989 și pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987, nr. 341/2004 în persoana beneficiarului.

În ceea ce privește solicitarea de restituire a sumelor reținute drept contribuție de asigurări sociale de sănătate pe perioada precizată, s-a reținut că prevederile exprese ale legiuitorului nu includ în categoria exceptată de la plată categoria din care face parte reclamantul, astfel că nu există temei legal pentru restituire.

S-a reținut, de asemenea, că modalitatea de plată a drepturilor stabilite prin decizia nr. 371294/10.05.2017 nu a fost contestată, dar și faptul că cererea de restituire a contribuției CASS este îndreptată greșit împotriva casei teritoriale de pensii, întrucât reținerile operate de către CJP Dolj ca și contribuție CASS, în calitate de plătitor de drepturi, au fost virate la Trezoreria Statului în contul destinat acestor contribuții pentru a se face venit la Fondul Unic de Sănătate, asa încât sumele reținute nu se regăsesc în conturile bugetului asigurărilor sociale.

Casa Națională de Asigurări de Sănătate prin *întâmpinarea* la cererea de chemare în garanție formulată de către pârâta Casa Județeană de Pensii, a invocat *excepția inadmisibilității* acestei cereri, motivat de faptul că în cauză nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 72 din Codul de procedură civilă.

Totodată, a invocat ***excepția lipsei calității procesuale pasive***, având în vedere că din talonul de plată a indemnizației lunare acordată reclamantului în temeiul Legii nr. 341/2004 , cu modificările și completările ulterioare, reiese faptul că instituția care reține și virează contribuția de asigurări sociale de sănătate este Casa Județeană de Pensii.

În ceea ce privește fondul cauzei, CNAS a susținut că reclamantul, care deține calitatea de asigurat în sistemul public de asigurări sociale de sănătate și beneficiază de drepturile ce derivă din această calitate, are și obligația plății contribuției de asigurări sociale de sănătate, iar solicitarea de restituire a sumelor reținute de către Casa Județeană de Pensii începând cu luna ianuarie 2015 nu are susținere legală.

DGRFP a depus la dosar întâmpinare la cererea de chemare în garanție prin care a invocat excepția inadmisibilității raportat la prevederile OMFP nr. 1899/22.12.2004 pentru aprobarea procedurii de restituire și rambursare a sumelor de la buget, care instituie o procedură specială în materia restituirii sumelor pretinse, apreciind că, în speță, nu sunt aplicabile normele dreptului comun.

A invocat și excepția lipsei calității procesuale pasive a chematului în garanție ANAF-DGRFP Craiova întrucât deciziile prin care reclamantului i-a fost acordată indemnizația de

gratitudine au fost emise de pârâta Casa Judeţeană de Pensii Dolj, care a emis şi talonul de plată a indemnizaţiei lunare şi care, de asemenea, reţine şi virează contribuţia de asigurări sociale de sănătate.

Legislaţie incidentă:

- *art. 220 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 95/2006*

„Fondul naţional unic de asigurări sociale de sănătate, denumit în continuare fondul, este un fond special care se constituie şi se utilizează potrivit prezentei legi".

„Gestionarea fondului se face, în condiţiile legii, prin CNAS şi prin casele de asigurări de sănătate".

- *art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006*

„Următoarele categorii de persoane beneficiază de asigurare, fără plata contribuţiei: (...) persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, prin Ordonanța Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoașterea și acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcției Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările și completările ulterioare, precum și persoanele prevăzute în Legea recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi;"

-art.219 alin. (3) din Legea nr. 95/2006

„Asigurările sociale de sănătate sunt obligatorii şi funcţionează ca un sistem unitar, iar obiectivele menţionate la alin. (2) se realizează pe baza următoarelor principii: a) alegerea liberă de către asiguraţi a casei de asigurări; b) solidaritate şi subsidiaritate în constituirea şi utilizarea fondurilor; c) alegerea liberă de către asiguraţi a furnizorilor de servicii medicale, de medicamente şi de dispozitive medicale, în condiţiile prezentei legi şi ale contractului-cadru; d) descentralizarea şi autonomia în conducere şi administrare; e) participarea obligatorie la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate pentru formarea Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate: f) participarea persoanelor asigurate, a statului şi a angajatorilor la managementul Fondului naţional unic de asigurări

sociale de sănătate; g) acordarea unui pachet de servicii medicale de bază, în mod echitabil şi nediscriminatoriu, oricărui asigurat; h) transparenţa activităţii sistemului de asigurări sociale de sănătate; i) libera concurenţă între furnizorii care încheie contracte cu casele de asigurări de sănătate".

- *art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1, 2, 3, 4 din Legea nr. 341/2004 actualizată*

(1) Pentru cinstirea memoriei celor care şi-au jertfit viaţa şi în semn de gratitudine laţă de cei care au luptat pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, se instituie următoarele titluri: decedat în legătură cu aceasta:

b) Luptător pentru Victoria Revoluţiei din Decembrie 1989:

1. Luptător Rănit - atribuit celor care au fost răniţi în luptele pentru victoria Revoluţiei din decembrie 1989 sau în legătură cu aceasta;

2. Luptător Reţinut - atribuit celor care au fost reţinuţi de forţele de represiune ca urmare a participării la acţiunile pentru victoria Revoluţiei;

3. Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite - atribuit celor care, în perioada 14-25 decembrie 1989, au mobilizat şi au condus grupuri sau mulţimi de oameni, au construit şi au menţinut baricade împotriva forţelor de represiune ale regimului totalitar comunist, au ocupat obiective de importanţă vitală pentru rezistenţa regimului totalitar şi le-au apărat până la data judecării dictatorului, în localităţile unde au luptat pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, precum şi celor care au avut acţiuni dovedite împotriva regimului şi însemnelor comunismului între 14-22 decembrie 1989;

c) Participant la Victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 - calitate onorifică.

(2)Titlurile instituite la alin. (1) se vor acorda în condiţiile prezentei legi, avându-se în vedere calităţile şi titlurile atestate, potrivit Legii nr. 42/1990 pentru cinstirea eroilor-martiri şi acordarea unor drepturi urmaşilor acestora, răniţilor, precum şi luptătorilor pentru victoria Revoluţiei din decembrie 1989, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

(3) În semn de recunoştinţă faţă de persoanele care au dobândit titlurile prevăzute la alin. (1), Preşedintele României poate conferi acestora Ordinul Victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1/1996 privind instituirea Ordinului Victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989, precum şi alte ordine şi medalii, potrivit Legii nr. 29/2000 privind sistemul naţional de decoraţii al României, cu modificările şi completările ulterioare.

(4) Pentru eternizarea memoriei eroilor căzuţi în lupta pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, consiliile locale, la propunerea organizaţiilor şi a Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluţionarilor din Decembrie 1989, cu avizul Ministerului Culturii şi cultelor, vor construi în oraşele ţării monumente dedicate acestora.

- *art. 4^2 alin. (2) din Legea nr. 341/2001 actualizată*

„Pentru acordarea indemnizaţiilor reparatorii prevăzute la art. 4 alin. (4), inclusiv cele restante, dovada îndeplinirii condiţiei referitoare la venitul realizat de către beneficiar se

face cu declarație pe propria răspundere, sub sancțiunea prevederilor art. 292 din Codul penal, cu modificările și completările ulterioare. Declarația se depune la plătitor odată cu cererea pentru acordarea acestui drept și se referă la întreaga perioadă anterioară pentru care se cuvine indemnizația reparatorie, mai puțin la luna în care se depune cererea.

Declarația pe propria răspundere se reînnoiește la fiecare 6 luni, calculate din luna în care s-a depus declarația. Nedepunerea acesteia conduce la suspendarea plății indemnizației reparatorii.

- *art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004 actualizată*

„Drepturile acordate conform prezentei legi nu sunt considerate venituri, nu se impozitează și nu afectează acordarea altor drepturi"

- *art. 2 [7] din O.G. nr. 86/2003*

„Începând cu data de 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea, constatarea, controlul, colectarea și soluționarea contestațiilor pentru contribuția de asigurări sociale, contribuția de asigurări pentru șomaj, contribuția pentru asigurări sociale de sănătate și contribuția de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale, precum și alte contribuții datorate de persoanele juridice și persoanele fizice care au calitatea de angajator sau entitățile asimilate angajatorului, denumite în continuare *contribuții sociale*, se va realiza de către Ministerul Finanțelor Publice și unitățile sale subordonate, care au și calitatea de creditor bugetar".

- *art. 1 din Codul fiscal*

alin. (1) „Prezentul cod stabilește: cadrul legal privind impozitele, taxele și contribuțiile sociale obligatorii prevăzute la art. 2 alin. (2), care sunt venituri ale bugetului de stat, bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat, bugetului Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, bugetului asigurărilor pentru șomaj și fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale; contribuabilii care au obligația să plătească aceste impozite, taxe și contribuții sociale; modul de calcul și de plată a acestora; procedura de modificare a acestor impozite, taxe și contribuții sociale. De asemenea, autorizează Ministerul Finanțelor Publice să elaboreze norme metodologice, instrucțiuni și ordine în aplicarea prezentului cod și a legilor de ratificare a convențiilor de evitare a dublei impuneri in aplicare.

alin. (2) „Cadrul legal de administrare a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale obligatorii reglementate de prezentul cod este stabilit prin Codul de procedură fiscală.

Dacă orice prevedere a prezentului cod contravine unei prevederi a unui tratat la care România este parte, se aplică prevederea acelui tratat".

alin. (3) „Orice măsură de natură fiscală care constituie ajutor de stat se acordă potrivit dispozițiilor legale în vigoare privind ajutorul de stat".

- *art. 2 alin. (2) lit. b) Cod fiscal* - impozitele, taxele și contribuțiile sociale obligatorii refglem.entate de Codul fiscal

„ (2) Contribuțiile sociale obligatorii reglementate priin prezentul cod sunt

următoarele: (...) b) contribuţiile de asigurări sociale de sănătate datorate bugetului Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate"

- *art. 62 alin. (1) lit. v) din Cod fiscal* - Venituri neimpozabile

„În înţelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile: veniturile reprezentând avantaje în bani şi/sau în natură, stabilite potrivit legii, primite de persoanele cu handicap, veteranii de război, invalizii, orfanii şi văduvele de război, accidentaţii de război în afara serviciului ordonat, persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, persoanele care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 şi soţiile celor decedaţi, urmaşii eroilor-martiri, răniţii şi luptătorii pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987, precum şi persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice;

- *art. 153 alin. (1) lit. j) Cod fiscal- Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate*

„Următoarele persoane au calitatea de contribuabili/plătitori de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, cu respectarea prevederilor legislaţiei europene aplicabile în domeniul securităţii sociale, precum şi ale acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, după caz: (...) j) Casa Naţională de Pensii Publice, prin casele teritoriale de pensii şi casele sectoriale de pensii, pentru persoanele care realizează venituri din pensii, precum şi pentru persoanele preluate în plata indemnizaţiilor pentru incapacitate temporară de muncă ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale".

- *art. 154 alin. (1) lit. d) Cod fiscal - Categorii de persoane fizice exceptate de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate*

„Persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările şi

completările ulterioare, precum şi persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi"

- *art. 155 Cod fiscal - Categorii de venituri supuse contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate*

(1) Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, prevăzuţi la art. 153, datorează, după caz, contribuţii de asigurări sociale de sănătate pentru următoarele categorii de venituri:

a) venituri din salarii sau asimilate salariilor, definite conform art. 76;

b) venituri din pensii, definite conform art. 99;

c) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67;

d) venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit titlului II sau III, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125 alin. (7)-(9);

e) venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83;

f) venituri din investiţii, definite conform art. 91;

g) venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103;

h) venituri din alte surse, definite conform art. 114 şi 117;

i) indemnizaţii de şomaj;

j) indemnizaţii pentru creşterea copilului;

k) ajutorul social acordat potrivit Legii nr. 416/2001, cu modificările şi completările ulterioare;

l) indemnizaţii pentru incapacitate temporară de muncă drept urmare a unui accident de muncă sau unei boli profesionale.

(2) Pentru veniturile prevăzute la alin. (1) se datorează contribuţii de asigurări sociale de sănătate şi în cazul în care acestea sunt realizate de persoanele fizice aflate în situaţiile prevăzute la art. 60.

- *art. 157 Cod fiscal - Baza de calcul al contribuţiei individuale de asigurări sociale de sănătate în cazul persoanelor fizice care realizează venituri din salarii sau asimilate salariilor*

„(1) Baza lunară de calcul al contribuţiei individuale de asigurări sociale de sănătate, în cazul persoanelor fizice care realizează venituri din salarii sau asimilate salariilor, în ţară şi în străinătate, cu respectarea prevederilor legislaţiei europene aplicabile în domeniul securităţii sociale, precum şi a acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, o reprezintă câştigul brut care include:

a) veniturile din salarii, în bani şi/sau în natură, obţinute în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui statut special prevăzut de lege. În situaţia personalului român trimis în misiune permanentă în străinătate, veniturile din salarii cuprind salariile de bază sau, după caz, soldele funcţiilor de bază corespunzătoare funcţiilor

în care persoanele respective sunt încadrate în țară, la care se adaugă, după caz, sporurile și adaosurile care se acordă potrivit legii;

b) indemnizațiile din activități desfășurate ca urmare a unei funcții de demnitate publică, stabilite potrivit legii;

c) indemnizațiile din activități desfășurate ca urmare a unei funcții alese în cadrul persoanelor juridice fără scop patrimonial;

d) solda lunară acordată potrivit legii;

e) remunerația administratorilor societăților, companiilor/societăților naționale și regiilor autonome, desemnați/numiți în condițiile legii, precum și sumele primite de reprezentanții în adunarea generală a acționarilor și în consiliul de administrație;

f) remunerația obținută de directorii cu contract de mandat și de membrii directoratului de la societățile administrate în sistem dualist și ai consiliului de supraveghere, potrivit legii, precum și drepturile cuvenite managerilor, în baza contractului de management prevăzut de lege;

g) sumele primite de membrii comisiei de cenzori sau comitetului de audit, după caz, precum și sumele primite pentru participarea în consilii, comisii, comitete și altele asemenea;

h) sumele primite de reprezentanții în organisme tripartite, potrivit legii;

i) sumele din profitul net cuvenite administratorilor societăților, potrivit legii sau actului constitutiv, după caz, precum și participarea la profitul unității pentru managerii cu contract de management, potrivit legii;

j) sumele reprezentând participarea salariaților la profit, potrivit legii;

k) sume reprezentând salarii/solde, diferențe de salarii/solde, stabilite în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive și irevocabile/hotărâri judecătorești definitive și executorii;

l) indemnizațiile lunare plătite conform legii de angajatori pe perioada de neconcurență, stabilite conform contractului individual de muncă;

m) indemnizațiile și orice alte sume de aceeași natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport și cazare, primite de salariați, potrivit legii, pe perioada delegării/detașării, după caz, în altă localitate, în țară și în străinătate, în interesul serviciului, pentru partea care depășește plafonul neimpozabil stabilit astfel:

(I) în țară, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru indemnizație, prin hotărâre a Guvernului pentru personalul autorităților și instituțiilor publice;

(II) în străinătate, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru diurnă prin hotărâre a Guvernului pentru personalul român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar;

n) indemnizațiile și orice alte sume de aceeași natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport și cazare, primite de salariații care au stabilite raporturi de muncă cu angajatori din străinătate, pe perioada delegării/detașării, după caz,

în România, în interesul serviciului, pentru partea care depășește plafonul neimpozabil stabilit la nivelul legal pentru diurna acordată personalului român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar, prin hotărâre a Guvernului, corespunzător țării de rezidență a angajatorului, de care ar beneficia personalul din instituțiile publice din România dacă s-ar deplasa în țara respectivă, cu respectarea prevederilor legislației europene aplicabile în domeniul securității sociale, precum și a acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte;

o) indemnizațiile și orice alte sume de aceeași natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport și cazare primite pe perioada deplasării, în altă localitate, în țară și în străinătate, în interesul desfășurării activității, astfel cum este prevăzut în raportul juridic, de către administratorii stabiliți potrivit actului constitutiv, contractului de administrare/mandat, de către directorii care își desfășoară activitatea în baza contractului de mandat potrivit legii, de către membrii directoratului de la societățile administrate în sistem dualist și ai consiliului de supraveghere, potrivit legii, precum și de către manageri, în baza contractului de management prevăzut de lege, pentru partea care depășește plafonul neimpozabil stabilit astfel:

(i) în țară, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru indemnizație, prin hotărâre a Guvernului pentru personalul autorităților și instituțiilor publice;

(ii) în străinătate, 2,5 ori nivelul legal stabilit pentru diurnă prin hotărâre a Guvernului pentru personalul român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar;

p) indemnizațiile și orice alte sume de aceeași natură, altele decât cele acordate pentru acoperirea cheltuielilor de transport și cazare, primite pe perioada deplasării în România, în interesul deslașurării activității, de către administratori sau directori, care au raporturi juridice stabilite cu entități din străinătate, astfel cum este prevăzut în raporturile juridice respective, pentru partea care depășește plafonul neimpozabil stabilit la nivelul legal pentru diurna acordată personalului român trimis în străinătate pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter temporar, prin hotărâre a Guvernului, corespunzător țării de rezidență a entității, de care ar beneficia personalul din instituțiile publice din România dacă s-ar deplasa în țara respectivă;

q) remunerația primită de președintele asociației de proprietari sau de alte persoane, în baza contractului de mandat, potrivit legii, privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari;

r) ajutoarele și plățile compensatorii care se acordă, conform legii, personalului militar, polițiștilor și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, ia trecerea în rezervă sau direct în retragere, respectiv la încetarea raporturilor de serviciu, care îndeplinesc condițiile pentru pensionare, din domeniul apărării naționale, ordinii publice și securității naționale;

s) ajutoarele și plățile compensatorii care se acordă, conform legii, personalului

militar, poliţiştilor şi funcţionarilor publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, la trecerea în rezervă sau direct în retragere, respectiv la încetarea raporturilor de serviciu, care nu îndeplinesc condiţiile pentru pensionare, din domeniul apărării naţionale, ordinii publice şi securităţii naţionale;

ş) veniturile reprezentând plăţi compensatorii suportate de angajator potrivit contractului colectiv sau individual de muncă.

(2) Nu se cuprind în baza lunară de calcul al contribuţiei de asigurări sociale de sănătate sumele prevăzute la art. 142.

(3) Pentru veniturile realizate începând cu data de 1 ianuarie 2017, în situaţia în care totalul veniturilor prevăzute la alin. (1) este mai mare decât valoarea a de 5 ori câştigul salarial mediu brut prevăzut la art. 139 alin. (3), contribuţia individuală de asigurări sociale de sănătate se calculează în limita acestui plafon

- art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006

„Persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi".

- *Ordinul MFP nr. 1644/2003 - art. 1 alin. (2). lit. i)*

„(1) Începând cu 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea şi colectarea creanţelor bugetare reprezentând contribuţii sociale de la persoane juridice şi persoane fizice care au calitatea de angajator sau asimilat al acestora, denumite în continuare plătitori de contribuţii sociale, se realizează de Ministerul Finanţelor Publice prin unităţile fiscale teritoriale.

lit. i) „alte entităţi care datorează contribuţii sociale şi reţin contribuţii sociale de la

persoanele asigurate obligatoriu prin efectul legii".

- *Ordinul MFP nr. 1899/22.12.2004* pentru aprobarea procedurii de restituire şi rambursare a sumelor de la buget
- *art. 117 din Legea nr. 263/2010*

„Prevederile prezentei legi, referitoare la stabilirea și modificarea drepturilor, la încetarea, suspendarea și reluarea plăţii acestora, se aplica și indemnizaţiilor acordate prin legi speciale, ale căror stabilire și plată se află, potrivit legii, în competenţa materială a caselor teritoriale de pensii, respectiv a caselor de pensii sectoriale, cu excepţia situaţiilor în care legea specială de reglementare dispune altfel".

- *art. 153 lit. f) din Legea nr. 263/2010*

„Tribunalele soluţionează în primă instanţă litigiile privind: f) refuzul nejustificat de rezolvare a unei cereri privind drepturile de asigurări sociale"

- *art. 72 alin. (1) C. proc. civ.*

„Partea interesată poate să cheme în garanţie o terţă persoană, împotriva căreia ar putea să se îndrepte cu o cerere separată în garanţie sau în despăgubiri ".

- *art. 73 alin. (1) C. proc. civ.*

„Cererea va fi făcută în forma prevăzută pentru cererea de chemare în judecată".

Jurisprudenţa Înaltei Curţi de Casaţie și Justiţie

Înalta Curte de Casaţie și Justiţie, prin Decizia nr. 14/17.02.2020 2011 a completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 2931/1/2019 s-a pronunţat în sensul că, în interpretarea art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b), pct. 3 din Legea nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 şi art. 114 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare şi art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, deţinătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuţie la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizaţiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004.

Soluţii pronunţate

(1) <u>într-o opinie:</u>

- ***<u>s-a respins excepţia lipsei calităţii procesuale pasive</u>*** invocată de pârâta Casa Judeţeană de Pensii, a admis cererea de chemare în judecată, astfel cum a fost precizată, formulată de reclamant OVS în contradictoriu cu pârâta Casa Judeţeană de Pensii, a obligat

pârâta Casa Judeţeană de Pensii la restituirea către reclamant a sumelor reprezentând contribuţia de asigurări sociale de sănătate reţinută din indemnizaţia primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluţiei române din decembrie 1989 conform Legii nr. 341/2004 pe perioada 05.03.2017-15.06.2020, plus dobânda legală şi a respins cererile de chemare în garanţie formulate de pârâta Casa Judeţeană de Pensii, ca fiind formulate împotriva unor persoane lipsite de calitate procesuală pasivă.

A reţinut că prin decizia nr. 341294/23.05.2016 s-a reluat plata drepturilor prevăzute de Legea recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Romane din decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987, nr. 341/2004 în persoana beneficiarului.

În ceea ce priveşte acţiunea dedusă judecăţii prin care reclamantul solicită obligarea CJP Dolj la restituirea sumelor reţinute cu titlu de contribuţie de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizaţiilor primite de acesta în baza Legii nr. 341/2004 începând cu data de 05.03.2017 până la data de 16.06.2020, s-a reţinut că din „imaginea de plată" depusă la dosar de către pârâta Casa Judeţeană de Pensii reiese că reclamantului nu i s-a mai reţinut contribuţia de asigurări de sănătate în luna septembrie, iar pentru lunile iulie şi august, aceasta a fost restituită.

S-a avut în vedere că la data de 05.03.2017, dată de la care reclamantul solicită restituirea acestei contribuţii, Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii - forma modificată şi completată prin O.U.G. nr. 107/2010 - stipula, în art. 213 alin. (1) lit. c) - actual art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006, că persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, beneficiază de asigurare, fără plata contribuţiei, dacă nu realizează alte venituri decât cele provenite din drepturile băneşti acordate de această lege.

De asemenea, art. 155 din Codul fiscal, respectiv Legea nr. 227/2015 reglementează categoriile de venituri pentru care se datorează contribuţia de asigurări sociale de sănătate.

Astfel, Codul fiscal prevede la art. 155 - Categorii de venituri supuse contribuţiilor de asigurări sociale: (1) Contribuabilii la sistemul de asigurări sociale de sănătate, prevăzuţi la art. 153 alin. (1) lit. a)-d); datorează, după caz, contribuţia de asigurări sociale de sănătate pentru veniturile din România şi din afara României, cu respectarea legislaţiei europene aplicabile în domeniul securităţii sociale, precum şi a acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, pentru care există obligaţia declarării în România, realizate din următoarele categorii de venituri: a) venituri din salarii şi asimilate salariilor, definite conform art. 76; venituri din activităţi independente, definite conform art. 67; venituri din drepturi de proprietate intelectuală, definite conform art. 70; venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit prevederilor titlului II, titlului III sau Legii nr. 170/2016, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125; venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83; venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103; venituri din investiţii, definite conform art. 9;

venituri din alte surse, definite conform art. 114.

Legea stabilește obligația de a plăti contribuția de asigurări sociale de sănătate doar cu privire la anumite categorii de venituri; or, raportat la categoriile de venituri enumerate de textul de lege, singura în care s-ar putea încadra cele încasate de deținătorii titlurilor prevăzute de Legea nr. 341/2004 este cea de la lit. h) referitoare la „venituri din alte surse, definite conform art. 114".

De asemenea, potrivit art. 62 alin. (1) lit. v) din Codul fiscal, sunt venituri neimpozabile cele primite de "(...) răniții și luptătorii pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989 și pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987, precum și persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice".

Cum drepturile acordate potrivit Legii nr. 341/2004 „nu sunt considerate venituri, nu se impozitează și nu afectează acordarea altor drepturi" [art. 5 alin. (2)J, sumele primite de beneficiarii Legii nr. 341/2004 nu se încadrează în categoria de venituri, deci sunt scutite de plata oricăror contribuții sau impozite, potrivit normei speciale și derogatorii stabilite de această lege.

În același sens, Codul fiscal anterior, respectiv Legea nr. 571/2003 stabilea care sunt categoriile de venituri, indemnizații sau ajutoare pentru care există obligația de a plăti contribuția de asigurări sociale de sănătate, iar indemnizațiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004 nu se regăsesc printre acestea.

De asemenea, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a pronunțat prin Decizia nr. 14/17.02.2020 în dosarul nr. 2931/1/2019 în sensul că în interpretarea art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 și art. 114 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare și art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare, deținătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuție la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizațiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004.

Cum, reclamantului i s-au reținut în mod nelegal diverse sume lunare cu titlul de contribuții de asigurări de sănătate, instanța va admite cererea de chemare în judecată, astfel cum a fost precizată și va obliga pârâta Casa Județeană de Pensii la restituirea către reclamant a sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținută din indemnizația primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluției române din decembrie 1989 conform Legii nr. 341 2004 începând cu 05.03.2017 până la data de 15.06.2020, la care se adaugă dobânda legală de la data fiecărei rețineri, la data plății.

În ceea ce privește excepția inadmisibilității cererii de chemare în garanție, instanța a respins-o constatând că respectă forma unei cereri de chemare în judecată, fiind motivată atât în fapt, cât și în drept, respectând condițiile generale reglementate de dispozițiile art.

148 C.p.c.

În ce privește excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de chematele în garanție, instanța a admis-o, constatând că CNAS, CAS și ANAF- DGAFPS nu au atribuții de colectare și, implicit restituire a contribuțiilor de asigurări de sănătate, aceste atribuții revenind pârâtei Casa Județeană de Pensii.

(2) într-o altă opinie:

- s-a respins excepția inadmisibilității și excepția lipsei calității procesuale pasive invocate de pârâta Casa Județeană de Pensii, ***a admis excepția prescripției dreptului material la acțiune*** aferent perioadei ianuarie 2015-25.06.2017, ***a respins cererea de chemare în garanție*** formulată de de pârâta Casa Județeană de Pensii împotriva Casei Naționale de Asigurări de Sănătate, Casei Județene De Asigurări de Sănătate și ANAF-Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice și a **respins cererea** reclamantului R.M. formulată în contradictoriu cu pârâta Casa Județeană de Pensii, apreciind că în cauză sunt incidente dispozițiile :

-art. 27 din O.G. nr. 86/2003 „începând cu data de 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea, constatarea, controlul, colectarea și soluționarea contestațiilor pentru contribuția de asigurări sociale, contribuția de asigurări pentru șomaj, contribuția pentru asigurări sociale de sănătate și contribuția de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale, precum și alte contribuții datorate de persoanele juridice și persoanele fizice care au calitatea de angajator sau entitățile asimilate angajatorului, denumite în continuare contribuții sociale, se va realiza de către Ministerul Finanțelor Publice și unitățile sale subordonate, care au și calitatea de creditor bugetar".

- *art. 248 alin. (1) C. proc. civ.*
- „Instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care fac inutilă, în tot sau în parte, administrarea de probe ori, după caz, cercetarea în fond a cauzei".
- *art. 36 C. proc. civ.*

„Calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Existența sau inexistența drepturilor și a obligațiilor afirmate constituie o chestiune de fond".

- *art. 2517 C. civ.* „termenul prescripției este de 3 ani, dacă legea nu prevede un alt termen"
- *art. 219 alin. (1) Cod procedură fiscală*

„Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prrscrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire".

- *art. 1341 alin. (1) C. civ.*

„Cel care plătește fără a datora are dreptul la restituire".

- art. 1 alin. (2) lit. i) din Ordinul MFP nr. 1644/2003

„Începând cu 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea și colectarea creanțelor bugetare reprezentând contribuții sociale de la persoane juridice și persoane fizice care au calitatea de angajator sau asimilat al acestora, denumite în continuare plătitori de contribuții sociale, se realizează de Ministerul Finanțelor Publice prin unitățile fiscale teritoriale".

i) alte entități care datorează contribuții sociale și rețin contribuții sociale de la persoanele asigurate obligatoriu prin efectul legii.

- *art. 153 alin. (1) lit. j) Cod fiscal- Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate*

„Următoarele persoane au calitatea de contribuabili/plătitori de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, cu respectarea prevederilor legislației europene aplicabile în domeniul securității sociale, precum și ale acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, după caz: (...) Casa Națională de Pensii Publice, prin casele teritoriale de pensii și casele sectoriale de pensii, pentru persoanele care realizează venituri din pensii, precum și pentru persoanele preluate în plata indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale".

- *art. 154 alin. (1) lit. d) din Codul fiscal - Categorii de persoane fizice exceptate de la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate*

„Următoarele categorii de persoane fizice sunt exceptate de la plata contribuției de asigurări sociale de sănătate: (...) persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraților care au fost înlăturați din justiție pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanța Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoașterea și acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcției Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările și completările ulterioare, precum și persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. I din Legea recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989 și pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, pentru drepturile bănești acordate de aceste legi".

- art. 155 Cod fiscal- Categorii de venituri supuse contribuțiilor de asigurări sociale de

sănătate

(1) Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, prevăzuţi la art. 153, datorează, după caz, contribuţii de asigurări sociale de sănătate pentru următoarele categorii de venituri:

a) venituri din salarii sau asimilate salariilor, definite conform art. 76;

b) venituri din pensii, definite conform art. 99:

c) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67;

d) venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit titlului II sau III, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125 alin. (7)-(9);

e) venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83:

f) venituri din investiţii, definite conform art. 91 ;

g) venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103;

h) venituri din alte surse, definite conform art. 114 şi 117;

i) indemnizaţii de şomaj;

j) indemnizaţii pentru creşterea copilului;

k) ajutorul social acordat potrivit Legii nr. 416/2001, cu modificările şi completările ulterioare;

l) indemnizaţii pentru incapacitate temporară de muncă drept urmare a unui accident de muncă sau unei boli profesionale.

(2) Pentru veniturile prevăzute la alin. (1) se datorează contribuţii de asigurări sociale de sănătate şi în cazul în care acestea sunt realizate de persoanele fizice aflate în situaţiile prevăzute la art. 60.

- *art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 2-4 din Legea nr. 341/2004*

Alin. 1 „Pentru cinstirea memoriei celor care şi-au jertfit viaţa şi în semn de gratitudine faţă de cei care au luptat pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, se instituie următoarele titluri:

b) Luptător pentru Victoria Revoluţiei din Decembrie 1989:

pct. 2. "Luptător Reţinut - atribuit celor care au fost reţinuţi de forţele de represiune ca urmare a participării la acţiunile pentru victoria Revoluţiei" pct. 4 "Pentru eternizarea memoriei eroilor căzuţi în lupta pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, consiliile locale, la propunerea organizaţiilor şi a Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluţionarilor din Decembrie 1989, cu avizul Ministerului Culturii şi cultelor, vor construi în oraşele ţării monumente dedicate acestora".

- art. 52 alin. (3) C. proc. civ. „După înregistrarea cauzei la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie , încheierea de sesizare se publică pe pagina de internet a acestei instanţe".

A reţinut următoarele:

S-a respins excepţia inadmisibilităţii cererii de chemare în garanţie invocată de chematele în garanţie Casa de Asigurări de Sănătate şi Casa Naţională de Asigurări de

Sănătate, constatând că aceasta respectă forma unei cereri de chemare în judecată, fiind motivată atât în fapt, cât şi în drept, respectând condiţiile generale reglementate de dispoziţiile art. 148 C.p.c.

În ce priveşte excepţia lipsei calităţii procesuale pasive, instanţa reţine că, potrivit art. 36 C.p.c., calitatea procesuală presupune existenţa unei identităţi între persoana reclamantului şi cel care este titularul dreptului afirmat, precum şi între persoana pârâtului şi cel care este subiect pasiv în raportul juridic dedus judecăţii, în sarcina reclamantului existând obligaţia de a justifica atât calitatea procesuală activă, cât şi calitatea procesuală pasivă, prin indicarea motivelor de fapt şi de drept în cuprinsul cererii formulate.

În litigiul de faţă, dintre reclamant, în calitate de beneficiar al unei legi speciale- Legea nr. 341/2004 şi pârâta Casa Judeţeană de Pensii, având ca obiect restituirea sumelor reprezentând contribuţii de asigurări sociale de sănătate, pârâta are calitate procesuală pasivă, întrucât decizia prin care reclamantului i-a fost acordată indemnizaţia de gratitudine a fost emisă de aceasta, ce a emis şi talonul de plată a indemnizaţiei lunare şi care, de asemenea, reţine şi virează contribuţia de asigurări sociale de sănătate.

Potrivit art. 27 din O.G. nr. 86/2003, „Începând cu data de 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea, constatarea, controlul, colectarea şi soluţionarea contestaţiilor pentru (...) contribuţiile pentru asigurări sociale de sănătate (...) datorate de persoanele juridice şi persoanele fizice care au calitatea de angajator sau entităţile asimilate angajatorului se realizează de către Ministerul Finanţelor Publice şi unităţile sale subordonate, care au şi calitatea de creditor bugetar".

Art. 1 alin. (2) lit. i) din Ordinul MFP nr. 1644/2003 precizează că sunt asimilaţi angajatorilor, entităţile care datorează contribuţii sociale şi reţin contribuţii sociale de la persoanele asigurate obligatoriu prin efectul legii.

Potrivit art. 153 alin. (1) lit. j) din Legea nr. 227/2015, privind Codul fiscal, în vigoare în perioada dedusă judecăţii, printre contribuabilii/plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate se numără şi Casa Naţională de Pensii Publice, prin casele teritoriale de pensii.

În consecinţă, pentru considerentele expuse şi în baza textelor legale indicate, s-a respins excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâtei Casa Judeţeană de Pensii.

Sub aspectul excepţiei prescripţiei dreptului la acţiune al reclamantului pentru sumele solicitate şi reţinute începând cu data de ianuarie 2015 - 25.06.2017, instanţa constată că este întemeiată, din următoarele considerente:

Potrivit art. 2517 C. civ., „Termenul prescripţiei este de 3 ani, dacă legea nu prevede un alt termen."

Potrivit art. 219 Cod procedură fiscală, referitoare la prescripţia dreptului de a cere restituirea, „(1) Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanţelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naştere dreptul la restituire."

Nu se poate reține termenul de prescripție de 5 ani prevăzut de art 219 Cod procedură fiscală, dat fiind că acest termen este un termen special reglementat pentru dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale de la organul fiscal competent.

În speță, sumele solicitate de reclamant nu reprezintă o creanță fiscală în sensul art. I pct 10-12 Cod procedură fiscală, ci reprezintă sume de bani reținute de către intimata Casa Județeană de Pensii Dolj din indemnizația cuvenită potrivit Legii nr. 341/2004, indemnizație plătită de aceasta, aplicându-se astfel dispozițiile legale care reglementează termenul general de prescripție, dat fiind că în Legea nr. 263/2010, la care face trimitere Legea nr. 341/2004, nu sunt dispoziții legale care să prevadă un alt termen de prescripție în acest caz.

Pe fond:

Prin cererea dedusă judecății, reclamantul a solicitat instanței să dispună obligarea pârâtei la restituirea sumelor de bani reținute în perioada ianuarie 2015- iunie 2020 cu titlul de contribuție CASS, încasată conform Legii nr. 341/2004.

Prin certificatul seria LRD-R nr. 00075 din 18.04.2016, eliberat de Secretariatul de Stat pentru recunoașterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist în România în perioada 1945-1990, reclamantului i s-a recunoscut calitatea de luptător cu rol determinant pentru victoria Revoluției din Decembrie 1989, conform art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea nr. 341/2004.

Temeiul juridic al cererii introductive îl constituie dispozițiile art. 1341 Cod Civil, referitoare la plata nedatorată. Așa cum reiese din dispozițiile acestui articol, acțiunea în restituirea plății nedatorate reprezintă mijlocul procedural prin care cel care a efectuat o plată nedatorată (*solvens*) poate reclama în justiție restituirea acelei plăți de la cel care a primit-o fără drept (*accipiens*).

Or, în speță, este evident că, dată fiind reținerea cotei de CASS, reclamantul a beneficiat de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006.

Cum reclamantul nu face parte din categoria celor cărora legiuitorul le recunoaște aceste beneficii chiar în absența plății contribuțiilor, nu se poate considera că plata a fost una nedatorată, reclamantul putând dobândi calitatea de asigurat doar în urma plății contribuției aferente, aspect reținut și în decizia nr. 14/2020 a ÎCCJ, invocată de acesta.

Pe de altă parte, reclamantul nu a făcut dovada faptului că, în perioada ianuarie 2015 — 16.06.2020, nu a încasat alte venituri supuse plății contribuțiilor de asigurări de sănătate sau că nu a beneficiat de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006 în baza reținerii CASS de către intimată, astfel că, și din această perspectivă, plata făcută nu apare ca fiind nedatorată.

Prin decizia nr. 14/2020 a ÎCCJ s-a statuat că „În interpretarea art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni -

august 1977 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 şi 114 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătăţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, deţinătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuţie la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizaţiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004".

S-a reţinut, în considerentele acestei decizii, că „Consecinţa regimului juridic specific al sumelor respective, care au caracter neimpozabil (cu accesoriul neplăţii contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate), este aceea că beneficiarul lor nu poate fi considerat asigurat în sistemul public al asigurărilor sociale de sănătate (spre deosebire de situaţia unei anumite categorii de persoane - luptătorii răniţi în Revoluţie - cărora legiuitorul le recunoaşte această calitate chiar în absenţa plăţii contribuţiilor).

Aşadar, persoanele din categoria celor prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 2-4 din Legea nr. 341/2004 nu datorează contribuţii la asigurări sociale de sănătate pentru drepturile băneşti încasate în temeiul acestei legi, dar, în acelaşi timp, nici nu vor beneficia de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006, câtă vreme nu intră în categoria celor care beneficiază de o asemenea asigurare fără plata contribuţiei [ca în ipoteza prevăzută de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 coroborat cu art. 224 alin. (l) lit. d) din Legea nr. 95/2006 şi art. 154 alin. (1) lit. d) din Codul fiscal].

Pentru aceste persoane există însă posibilitatea de a opta pentru plata contribuţiei (ca asigurare facultativă), dobândind astfel calitatea de asigurat.

De asemenea există posibilitatea să datoreze contribuţie la asigurările sociale de sănătate în ipoteza în care realizează şi alte venituri, în afara indemnizaţiei primite conform Legii nr. 341/2004, venituri încadrabile în categoriile reglementate de art. 155 din Codul fiscal şi care sunt supuse plăţii contribuţiilor asigurărilor sociale de sănătate."

Instanţa apreciază că este nefondată susţinerea reclamantului că restituirea CASS trebuia acordată începând cu ianuarie 2015 în baza acestei decizii, întrucât, potrivit dispoziţiilor art. 520 alin. (3) CPC, dezlegarea dată problemelor de drept este obligatorie pentru instanţe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, partea I, iar pentru instanţa care a solicitat dezlegarea, de la data pronunţării deciziei", decizia nr. 14/2020 fiind publicată în Monitorul Oficial la 16.06.2020.

(3) într-o altă opinie:

- s-a respins excepţia lipsei calităţii procesuale pasive şi excepţia prescripţiei dreptului la acţiune, invocate de pârâtă, s-a admis acţiunea precizată, formulată de reclamant B.A, în contradictoriu cu pârâta Casa Judeţeană De Pensii, a obligat pârâta să restituie reclamantului suma reţinută cu titlu de cota CAS pentru drepturile prevăzute de art. 5 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 341/2004, a respins cererea de chemare în garanţie, formulată de pârâta Casa Judeţeană de Pensii împotriva Casei Naţionale de Asigurări de

Sănătate, Casei Judeţene de Asigurări de Sănătate și ANAF - Direcţia Generală Regională a Finanţelor Publice - Administraţia Finanţelor Publice, apreciind că în cauză *sunt incidente* dispoziţiile:

- *art. 36 C. proc. civ.*

„Calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părţi şi subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecăţii. Existenţa sau inexistenţa drepturilor şi a obligaţiilor afirmate constituie o chestiune de fond".

- *art. 157 alin. (1) Cod fiscal - Baza de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate datorate de persoanele fizice care realizează veniturile prevăzute la art. 155 alin. (1) lit. b) - h)*

(Persoanele fizice care realizează venituri prevăzute la art. 155 alin. (1) lit. b) - h), din una sau mai multe surse și/sau categorii de venituri, datorează contribuția de asigurări sociale de sănătate, dacă estimează pentru anul curent venituri a căror valoare cumulată este cel puțin egală cu 12 salarii minime brute pe țară, în vigoare la termenul de depunere al declarației prevăzută la art. 120. Norme metodologice)

-art. 219 alin. (1) și (2) Cod procedură fiscală -Stabilirea și plata contribuțiilor sociale obligatorii

(1) Pentru persoanele fizice prevăzute la art. 216 alin. (2) contribuţiile sociale obligatorii datorate pentru veniturile din afara României se calculează, se reţin şi se plătesc de către angajatorii acestora.

(2) Prin derogare de la alin. (1), persoanele fizice prevăzute la art. 216 alin. (2) au obligaţia de a calcula, de a reţine şi plăti contribuţiile sociale obligatorii individuale şi pe cele ale angajatorului, numai dacă există un acord încheiat în acest sens cu angajatorul.

-art. 27 din O.G. nr. 86/2003

„Începând cu data de 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea, constatarea, controlul, colectarea şi soluţionarea contestaţiilor pentru contribuţia de asigurări sociale, contribuţia de asigurări pentru şomaj, contribuţia pentru asigurări sociale de sănătate şi contribuţia de asigurare pentru accidente de muncă şi boli profesionale, precum şi alte contribuţii datorate de persoanele juridice şi persoanele fizice care au calitatea de angajator sau entităţile asimilate angajatorului, denumite în continuare *contribuţii sociale*, se va realiza de către Ministerul Finanţelor Publice şi unităţile sale subordonate, care au şi calitatea de creditor bugetar".

- *art. 1 alin. (2) lit. i) din Ordinul MFP nr. 1644/2003*

„Începând cu 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea și colectarea creanţelor bugetare reprezentând contribuţii sociale de la persoane juridice şi persoane fizice care au calitatea de angajator sau asimilat al acestora, denumite în continuare plătitori de contribuţii sociale, se realizează de Ministerul Finanţelor Publice prin unităţile fiscale teritoriale".

i) alte entităţi care datorează contribuţii sociale și reţin contribuţii sociale de la

persoanele asigurate obligatoriu prin efectul legii.

- *art.153 alin. (1) lit. f) și j) Cod fiscal- Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate*.

„Următoarele persoane au calitatea de contribuabili/plătitori de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, cu respectarea prevederilor legislației europene aplicabile în domeniul securității sociale, precum și ale acordurilor privind sistemele de securitate socială la care România este parte, după caz: (...) Casa Națională de Pensii Publice, prin casele teritoriale de pensii și casele sectoriale de pensii, pentru persoanele care realizează venituri din pensii, precum și pentru persoanele preluate în plata indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale".

1) persoanele fizice și juridice care au calitatea de angajatori sau sunt asimilate acestora;

- *art. 168 alin. (1)-(3) Cod procedură fiscală - Stabilirea și plata contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate*

„(1) Persoanele fizice și juridice care au calitatea de angajatori sau sunt asimilate acestora, precum și instituțiile prevăzute la art. 153 alin. (1) lit. g)-o) au obligația de a calcula și de a reține la sursă contribuțiile individuale de asigurări sociale de sănătate, precum și obligația de a calcula contribuțiile de asigurări sociale de sănătate datorate de aceștia, după caz.

(3) Contribuțiile de asigurări sociale de sănătate individuale calculate și reținute potrivit alin. (1) se plătesc, până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei pentru care se plătesc veniturile sau până la data de 25 inclusiv a lunii următoare trimestrului pentru care se datorează, după caz, împreună cu contribuția angajatorului ori a persoanelor asimilate angajatorului datorată potrivit legii".

- *art. 226 alin. (10) Cod procedură fiscală -Titlul executoriu și condițiile pentru începerea executării silite*

„(10) Instituțiile publice finanțate total sau parțial de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate și bugetul asigurărilor pentru șomaj, după caz, care nu au organe de executare silită proprii, transmit titlurile executorii privind venituri ale bugetului general consolidat, spre executare silită, organelor fiscale din subordinea A.N.A.F. Sumele astfel realizate se fac venit la bugetul de stat".

-art. 3 alin. (1) lit. a) și b) pct.2-4 din Legea nr. 341/2004

Alin. (1) „Pentru cinstirea memoriei celor care și-au jertfit viața și în semn de gratitudine față de cei care au luptat pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989, se instituie următoarele titluri:

a) Erou-Martir al Revoluției Române din Decembrie 1989 - atribuit celor care s-au jertfit în lupta pentru victoria Revoluției române din decembrie 1989 sau au decedat în legătură cu aceasta;

b) Luptător pentru Victoria Revoluţiei din Decembrie 1989:

1. Luptător Rănit - atribuit celor care au fost răniţi în luptele pentru victoria Revoluţiei din decembrie 1989 sau în legătură cu aceasta;

2. Luptător Reţinut - atribuit celor care au fost reţinuţi de forţele de represiune ca urmare a participării la acţiunile pentru victoria Revoluţiei"

3. Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite - atribuit celor care, în perioada 14-25 decembrie 1989, au mobilizat şi au condus grupuri sau mulţimi de oameni, au construit şi au menţinut baricade împotriva forţelor de represiune ale regimului totalitar comunist, au ocupat obiective de importanţă vitală pentru rezistenţa regimului totalitar şi le-au apărat până la data judecării dictatorului, în localităţile unde au luptat pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, precum şi celor care au avut acţiuni dovedite împotriva regimului şi însemnelor comunismului între 14-22 decembrie 1989;

(...) (4) Pentru eternizarea memoriei eroilor căzuţi în lupta pentru victoria Revoluţiei române din decembrie 1989, consiliile locale, la propunerea organizaţiilor şi a Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluţionarilor din Decembrie 1989, cu avizul Ministerului Culturii şi cultelor, vor construi în oraşele ţării monumente dedicate acestora".

-art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006

„Persoanele ale căror drepturi sunt stabilite prin Decretul-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum şi celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 51/1993 privind acordarea unor drepturi magistraţilor care au fost înlăturaţi din justiţie pentru considerente politice în perioada anilor 1945-1989, cu modificările ulterioare, prin Ordonanţa Guvernului nr. 105/1999 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 189/2000, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum şi unele drepturi ale invalizilor şi văduvelor de război, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, prin Legea nr. 309/2002 privind recunoaşterea şi acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi persoanele prevăzute la art. 3 alin. (I) lit. b) pct. 1 din Legea recunoştinţei pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările şi completările ulterioare, pentru drepturile băneşti acordate de aceste legi".

- art. 155 Cod fiscal- Categorii de venituri supuse contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate

„(1) Contribuabilii/Plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate, prevăzuţi la art. 153, datorează, după caz, contribuţii de asigurări sociale de sănătate

pentru următoarele categorii de venituri:

a) venituri din salarii sau asimilate salariilor, definite conform art. 76;

b) venituri din pensii, definite conform art. 99;

c) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67;

d) venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit titlului II sau III, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125 alin. (7)-(9);

e) venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83;

f) venituri din investiţii, definite conform art. 91;

g) venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103;

h) venituri din alte surse, definite conform art. 114 şi 117;

i) indemnizaţii de şomaj;

j) indemnizaţii pentru creşterea copilului;

k) ajutorul social acordat potrivit Legii nr. 416/2001, cu modificările şi completările ulterioare;

l) indemnizaţii pentru incapacitate temporară de muncă drept urmare a unui accident de muncă sau unei boli profesionale.

-art. 114 alin. (1) Cod fiscal -Definirea veniturilor din alte surse

„(1) Venituri din alte surse sunt orice venituri identificate ca fiind impozabile, care nu se încadrează în categoriile prevăzute la art. 61 lit. a)-h), altele decât veniturile neimpozabile în conformitate cu prezentul titlu.

- art. 62 alin. (1) lit. v) Codul fiscal -Venituri neimpozabile

„În înţelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile: veniturile reprezentând avantaje în bani şi/sau în natură, stabilite potrivit legii, primite de persoanele cu handicap, veteranii de război, invalizii, orfanii şi văduvele de război, accidentaţii de război în afara serviciului ordonat, persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, persoanele care au efectuat stagiul militar în detaşamentele de muncă din cadrul Direcţiei Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961 şi soţiile celor decedaţi, urmaşii eroilor-martiri, răniţii şi luptătorii pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987, precum şi persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice;"

-art. 5 alin. (1) lit. o) din Legea nr.341/2004

„(1) Persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b), precum şi la art. 4 alin. (1) beneficiază,
pe lângă indemnizaţia calculată conform prevederilor art. 4, şi de următoarele drepturi: (...) o) scutirea de la plata taxelor pentru serviciile publice de radiodifuziune şi de televiziune, pentru cei cu venituri lunare mai mici decât salariul mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat şi aprobat prin legea bugetului

asigurărilor sociale de stat".

-art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004

„Drepturile acordate conform prezentei legi nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi".

„(1) Persoanele fizice şi juridice care au calitatea de angajatori sau sunt asimilate acestora, precum şi instituţiile prevăzute la art. 136 lit. d) - f) au obligaţia de a calcula şi de a reţine la sursă contribuţiile individuale de asigurări sociale, precum şi obligaţia de a calcula contribuţiile de asigurări sociale datorate de aceştia, după caz".

- *art. 220 alin. (3) din Legea nr. 95/2006*

„(3) Gestionarea fondului se face, în condiţiile legii, prin CNAS și prin casele de asigurări de sănătate.

- *art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006*

„(1) Următoarele categorii de persoane beneficiază de asigurare, fără plata contribuţiei: (...) d) persoanele cu handicap care nu realizează venituri din muncă, pensie sau alte surse, cu excepţia celor obţinute în baza Legii nr. 448/2006 privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările şi completările ulterioare".

A reţinut următoarele:

În ce priveşte *excepţia lipsei calităţii procesuale pasive*, instanţa reţine că, potrivit art. 36 c.p.c., calitatea procesuală presupune existenţa unei identităţi între persoana reclamantului şi cel care este titularul dreptului afirmat, precum şi între persoana pârâtului şi cel care este subiect pasiv în raportul juridic dedus judecăţii, în sarcina reclamantului existând obligaţia de a justifica atât calitatea procesuală activă, cât şi calitatea procesuală pasivă, prin indicarea motivelor de fapt şi de drept în cuprinsul cererii formulate.

În litigiul de faţă, dintre reclamant, în calitate de beneficiar al unei legi speciale- Legea nr. 341/2004 şi pârâta Casa Judeţeană de Pensii, având ca obiect restituirea sumelor reprezentând contribuţii de asigurări sociale de sănătate, pârâta are calitate procesuală pasivă, întrucât decizia prin care reclamantului i-a fost acordată indemnizaţia de gratitudine a fost emisă de aceasta, ce a emis şi talonul de plată a indemnizaţiei lunare şi care, de asemenea, reţine şi virează contribuţia de asigurări sociale de sănătate.

Potrivit art. 27 din O.G. nr. 86/2003, începând cu data de 1 ianuarie 2004, activitatea privind declararea, constatarea, controlul, colectarea şi soluţionarea contestaţiilor pentru (...) *contribuţiile pentru asigurări sociale de sănătate* (...) datorate de persoanele juridice şi persoanele fizice care au calitatea de angajator *sau entităţile asimilate angajatorului* se realizează de către Ministerul Finanţelor Publice şi unităţile sale subordonate, care au şi calitatea de creditor bugetar.

Art. 1 alin. (2) lit. i) din Ordinul MFP nr. 1644/2003 precizează că <u>sunt asimilaţi *angajatorilor*, entităţile care datorează contribuţii sociale și reţin contribuţii sociale de la persoanele asimilate obligatoriu prin efectul legii.</u>

Potrivit art. 153 alin. (1) lit. j) din Legea nr. 227/2015, privind Codul fiscal, în vigoare în perioada dedusă judecăţii, printre contribuabilii/plătitorii de venit la sistemul de asigurări sociale de sănătate se numără şi Casa Naţională de Pensii Publice, prin casele teritoriale de pensii.

În consecinţă, pentru considerentele expuse şi în baza textelor legale indicate, s-a respins excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâtei Casa Judeţeană de Pensii.

Sub aspectul *excepţiei prescripţiei dreptului la acţiune* al reclamantului pentru sumele solicitate şi reţinute începând cu luna ianuarie 2015, instanţa constată că este neîntemeiată, fiind aplicabile dispoziţiile art. 168 alin. (1)-(3) din Codul de procedură fiscală, în conformitate cu care, se restituie la cererea contribuabilului/plătitorului orice sumă plătită sau încasată fără a fi datorată, aceleaşi prevederi fiind incidente şi pentru sumele de restituit ca urmare a aplicării, potrivit legii, a scutirii indirecte sau a altor asemenea scutiri.

Prin urmare, orice plată efectuată fără cauză, în lipsa unei creanţe fiscale, trebuie să fie restituită, conform codului de procedură fiscală, la cererea contribuabilului/plătitorului, în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naştere dreptul la restituire, conform art. 219 alin. (1) din Codul de procedură fiscală.

Aplicabilitatea în cauză a acestui termen de prescripţie rezultă din coroborarea acestor dispoziţii cu cele ale art. 181 alin. (1)-(3) din Legea nr. 263/2020, în conformitate cu care, prin derogare de la prevederile art. 226 alin. (10) din Codul de procedură fiscală, debitele provenite din prestaţii de asigurări sociale/alte drepturi prevăzute de legi speciale se recuperează prin reţinere/compensare din/cu drepturile lunare plătite debitorului prin casele teritoriale de pensii.

Acelaşi text prevede că reţinerile/compensările prevăzute la alin. (1) se efectuează de casele teritoriale de pensii, cu respectarea termenului general de prescripţie de 3 ani, *iar în cazul în care se constata că recuperarea debitului conform prevederilor alin. (1) şi (2) nu se poate face în termenul general de prescripţie de 3 ani, casa teritorială de pensii transmite titlul executoriu organului fiscal central, în vederea punerii în executare silită, potrivit dispoziţiilor Codului de procedură fiscală.*

Ca atare, instanţa reţine că, în final, la recuperarea debitelor provenite din prestaţii de asigurări sociale sau din alte drepturi prevăzute de legi speciale, sunt aplicabile dispoziţiile din procedura fiscală, debitele fiind recuperate de la beneficiar în termenul de 5 ani prevăzut de art. 219 din Codul de procedură fiscală, dispoziţii care trebuie aplicate şi în cazul în care beneficiarul solicită de la organul fiscal sau de la instituţia care a efectuat greşit reţinerea contribuţiei, restituirea acesteia, în baza principiului simetriei juridice.

A aprecia în cauză că termenul de prescripţie este cel de 3 ani, întrucât reclamantul este beneficiarul drepturilor ce au fost reţinute de o entitate asimilată angajatorului, conform legislaţiei fiscale, ar duce la situaţia în care ar fi aplicabile două termene de prescripţie, în funcţie de titularul cererii de restituire, ceea ce nu este posibil, aşa încât,

apreciind că termenul de prescripţie nu a fost depăşit, excepţia invocată de pârâtă va fi respinsă.

Pe fondul cauzei, instanţa reţine că reclamantul are calitatea de *Luptător pentru victoria revoluţiei române din decembrie 1989-Luptător cu rol determinant,* conform certificatului nr. 00330, seria LRD-B, emis la data de 01.09.2016 de către Secretariatul de Stat pentru recunoaşterea meritelor luptătorilor împotriva regimului comunist instaurat în România în perioada 1945-1989, a beneficiat în perioada dedusă judecăţii de indemnizaţie lunară prevăzută de art. 5 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 341/2004, solicitând obligarea acesteia la restituirea sumelor reţinute cu titlu de contribuţie de asigurări sociale de sănătate, calculate asupra indemnizaţiei primite, începând cu data de 01.01.2015.

Potrivit art. 3 alin. (1) lit. a) şi lit. b) pct. 1 -4 din Legea nr. 341/2004, s-au instituit, pentru cinstirea memoriei celor care şi-au jertfit viaţa şi în semn de gratitudine faţă de cei care au luptat pentru victoria Revoluţiei din 1989, o serie de titluri (Erou-Martir, Luptător-Rănit, Luptător Reţinut, Luptător cu Rol Determinant, Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite), conform art. 5 alin. (1) din aceeaşi lege, persoanele enumerate la art. 3 alin. (1) lit. b) beneficiind de o serie de drepturi care, potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol, „nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi".

Legea nr. 341/2004 nu conţine nicio dispoziţie referitoare la plata contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate pe care le-ar datora beneficiarii acestui act normativ, însă, potrivit art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr.95/2006, beneficiază de asigurare fără plata contribuţiei persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea nr. 341/2004, iar dispoziţiile art. 154 Codul fiscal stabilesc categoriile de persoane fizice exceptate de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, printre care şi cele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea nr. 341/2004 [conform art.154 alin. (1) lit. d)].

Textele de lege menţionate reglementează, aşadar, o scutire de la plata contribuţiilor asigurărilor sociale de sănătate în considerarea unei anumite categorii de persoane, care beneficiază, şi fără plata unor astfel de contribuţii, de calitatea de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate.

Astfel, potrivit art. 155 alin. (1) lit. a)-l) din Codul fiscal, sunt reglementate categoriile de *venituri supuse contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate*, respectiv: a) venituri din salarii sau asimilate salariilor, definite conform art. 76; b) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67; c) venituri din drepturi de proprietate intelectuală, definite conform art. 70; d) venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit prevederilor titlului II, titlului III sau Legii nr. 170/2016, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125; e) venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83; f) venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103; g) venituri din investiţii, definite conform art. 91; h) venituri din alte surse, definite conform art. 114; i) indemnizaţii de şomaj; j) indemnizaţii pentru creşterea copilului; k) ajutorul social acordat potrivit Legii nr. 416/2001, cu modificările şi completările ulterioare; 1)

indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă drept urmare a unui accident de muncă sau unei boli profesionale.

Raportat la categoriile de venituri enumerate de textul de lege, singura în care s-ar putea încadra cele încasate de deținătorii titlurilor prevăzute de Legea nr. 341/2004 este cea de la lit. h) referitoare la „venituri din alte surse, definite conform art. 114", însă, potrivit reglementării speciale în materie, pentru ca veniturile din alte surse să fie bază pentru calcularea contribuției la asigurările sociale de sănătate este necesar ca acestea să fie impozabile, așa cum rezultă în mod expres din definiția acestora dată de dispozițiile art. 114 alin. (1) din Codul fiscal - *„venituri din alte surse sunt orice venituri identificate ca fiind impozabile, care nu se încadrează în categoriile prevăzute la art. 61 lit. a)-h), altele decât veniturile neimpozabile potrivit prezentului titlu"*.

De asemenea, potrivit art. 62 alin. (1) lit. v) din Codul fiscal, sunt venituri neimpozabile cele primite de *„(...) răniții și luptătorii pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989 și pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987, precum și persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice"*.

Din coroborarea dispozițiilor menționate rezultă, pe de o parte, că veniturile de care a beneficiat reclamantul, în calitate de deținător al titlului reglementat de Legea nr. 341/2004, nu sunt impozabile și, pe de altă parte, că, deși acest act normativ nu prevede nimic în legătură cu plata contribuțiilor la asigurările sociale de sănătate, aceasta nu înseamnă că ele s-ar datora, ci că trebuie făcută corelația necesară cu dispozițiile care reglementează această materie din Codul fiscal, dispoziții care stabilesc, în legătură cu astfel de venituri (provenite din alte surse), condiția ca ele să fie impozabile pentru a constitui bază de calcul la stabilirea contribuției pentru asigurările sociale de sănătate.

De aceea, împrejurarea că art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004 prevede în mod expres doar că indemnizația acordată în temeiul acestui act normativ nu se impozitează, fără a arăta și că nu intră în baza de calcul al contribuției de asigurări sociale de sănătate, nu poate duce la o altă concluzie, de vreme ce, față de calificarea legală de a nu constitui venit, ea oricum nu poate fi luată în considerare pentru determinarea acestor contribuții.

Ca atare, încasarea unor astfel de indemnizații nu dă naștere, în sarcina reclamantului, în calitate de beneficiar, la obligația de plată a contribuției la asigurările sociale de sănătate.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a pronunțat prin *Decizia nr. 14/17.02.2020* în dosarul nr. 2931/1/2019, în sensul că în interpretarea art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b), pct. 3 din Legea nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 și art. 114 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare și art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările

ulterioare, *deținătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuție la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizațiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004.*

În consecință, având în vedere că, așa cum recunoaște și pârâta și cum rezultă și din taloanele de pensie, precum și din imaginile de plată aferente perioadei dedusă judecății, depuse în copie la dosar, reclamantului i s-au reținut sume lunare cu titlul de contribuții de asigurări de sănătate, instanța va admite cererea de chemare în judecată, astfel cum a fost precizată și va obliga pârâta Casa Județeană de Pensii la restituirea către reclamant a sumei de 8152 lei, reținută cu titlu de cotă CAS pentru drepturile prevăzute de art. 5 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 341/2004.

Acordarea sumei în acest cuantum se impune în baza principiului rolului judecătorului în aflarea adevărului, prevăzut de art. 22 c.p.c., în baza căruia judecătorul este ținut de cadrul procesual trasat de către părți sub aspectul obiectului, cauzei și părților, trebuind să se pronunțe asupra a tot ce s-a cerut, fără a depăși limitele învestirii, neputând astfel acorda mai mult sau altceva decât s-a cerut, obligarea pârâtei la plata sumei în cuantum de 8152 lei, impunându-se ca urmare a solicitării exprese de către reclamant, prin reprezentant, de la termenul de astăzi.

Instanța va respinge *excepția inadmisibilității* cererii de chemare în garanție, invocată de chematele în garanție Casa de Asigurări de Sănătate și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, constatând că aceasta respectă forma unei cereri de chemare în judecată, fiind motivată atât în fapt, cât și în drept, respectând condițiile generale reglementate de dispozițiile art. 148 C.p.c.

În ce privește excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de chematele în garanție, instanța urmează să o unească cu fondul cererii, reținând că, în ce privește contribuția de asigurări de sănătate ce face obiectul cauzei, CNAS, CAS și ANAF-DGAFPS nu au atribuții de colectare și implicit restituire, aceste atribuții revenind pârâtei Casa Județeană de Pensii, în temeiul dispozițiilor 146 alin. (1) și art. 153 alin. (1) lit. f) și j) din Legea nr. 227/2015 - Codul fiscal.

Astfel, în cazul în care plătitorul a reținut la sursă un impozit pe venit în cuantum mai mare decât cel legal datorat, art. 170 alin. (1) din Codul de procedură fiscală prevede că restituirea acestuia se efectuează de către plătitor, la cererea contribuabilului depusă în termenul de prescripție a dreptului de a cere restituirea, prevăzut la art. 219, iar pentru sumele restituite de către plătitor, acesta va proceda conform alin. (2) al aceluiași articol.

Instituția cererii de chemare în garanție se întemeiază pe existența unei obligații de garanție sau de despăgubire și poate fi formulată nu numai în cazul drepturilor garantate legal ori convențional, care reies din lege sau din contractul încheiat de părți, ci și ori de câte ori partea care ar cădea în pretenții s-ar putea întoarce împotriva altei persoane cu o cerere în despăgubire.

Pretențiile menționate pe calea chemării în garanție de către instituția pârâtă nu pot forma obiectul unei cereri de chemare în judecată formulate pe cale incidentală sau al unei

acţiuni ulterioare în instanţă, în condiţiile în care între instituţia publică pârâtă chemată în judecată şi chematele în garanţie există raporturi juridice de drept administrativ, care iau naştere în virtutea obligaţiilor legale reciproce şi specifice ce le revin în procesul bugetar, între aceasta şi instituţiile respective neexistând nicio obligaţie de garanţie sau de despăgubire, în cazul neexecutării de către o instituţie publică a obligaţiei ce îi incumbă.

Este adevărat că în cadrul procesului bugetar, Ministerul Finanţelor Publice repartizează ordonatorilor principali de credite sumele alocate acestora prin bugetul de stat, îndeplinind un rol de administrator al acestui buget, dar nu are atribuţia de a vira acestora alte sume decât cele prevăzute în legea bugetului de stat şi cu respectarea acesteia, aşa cum a stabilit Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie- completul competent să judece recursul în interesul legii, prin Decizia nr. 10/2011.

Mai mult, potrivit art. 220 alin. (3) din Legea nr. 95/2006, invocată de pârâtă, CNAS şi casele de asigurări de sănătate doar gestionează fondul naţional unic de asigurări sociale de sănătate, iar A.N.A.F, prin structurile de specialitate cu atribuţii de administrare a creanţelor fiscale, inclusiv unităţile subordonate, doar realizează activitate privind declararea, stabilirea, controlul, colectarea şi soluţionarea contestaţiilor pentru contribuţia de asigurări sociale de sănătate, aşa încât cererea de chemare în garanţie va fi respinsă, fiind neîntemeiată.

Opinia formatorilor INM

Problemele de drept supuse analizei sunt: (i) calitatea procesuală pasivă a Casei Județene de Pensii, (ii) admisibilitatea cererii de chemare în garanție a CNAS, Caselor de Asigurări de Sănătate și a ANAF prin structurile de specialitate cu atribuții de administrare a creanțelor fiscale și (iii) termenul de prescripție aplicabil în cazul unei acțiuni privind restituirea sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținută din indemnizația primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluției române din decembrie 1989 conform Legii nr. 341/2004 și sistarea reținerii în continuare a acestei contribuții conform legii.

Cu privire la <u>calitatea procesuală pasivă</u>, considerăm că aceasta aparține Casei Județene de Pensii, raportat la prevederile art. 36 Cod procedură civilă, dat fiind că aceasta a reținut și virat contribuția de asigurări sociale de sănătate, fiind fără relevanță ce s-a întâmplat ulterior cu contribuția reținută, respectiv că acesta a fost virată la Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate.

Așa cum s-a arătat în doctrină, calitatea procesuală este *„determinată de transpunerea în plan procesual a subiectelor raportului juridic civil concret dedus*

judecății.[29]" Or, cât timp obiectul prezentului litigiu îl reprezintă restituirea sumelor reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate reținute fără a fi datorate, calitate procesuală pasivă nu poate avea decât persoana care a reținut aceste contribuții, respectiv Casa Județeană de Pensii[30].

Cu privire la admisibilitatea unei cereri de chemare în garanție, considerăm că aceasta îndeplinește condițiile prevăzute de art. 72 Cod procedură civilă, însă doar cu privire la CNAS și la Casele de Asigurări de Sănătate.

Potrivit art. 220 alin. (3) din Legea nr. 95/2006: „***Gestionarea fondului*** *se face, în condițiile legii, prin CNAS și prin casele de asigurări de sănătate*", iar potrivit art. 265 alin. (2) din Legea nr. 95/2006: „*Colectarea contribuțiilor datorate de persoanele obligate să se asigure, precum și a contribuției asiguratorii pentru muncă datorată de angajator se face de către Ministerul Finanțelor Publice, prin ANAF și organele fiscale subordonate acesteia, potrivit prevederilor Codului de procedură fiscală, cu modificările și completările ulterioare.*"

Astfel, cât timp pârâta Casa Județeană de Pensii a virat contribuțiile către Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate și cade în pretenții în prezenta speță, aceasta are dreptul de a cere CNAS și Caselor de Asigurări de Sănătate restituirea sumelor virate cu titlu de contribuții de sănătate, în mod nedatorat. În caz contrar, Casei Județene de Pensii i s-ar crea un prejudiciu, iar la Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate ar continua să subziste plata nedatorată.

În speță, Casa Județeană de Pensii nu a reținut o sumă de bani pe care să o constituie la bugetul propriu, ci a reținut o sumă de bani pe care apoi a virat-o la Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate, unde la acest moment există o sumă de bani nedatorată. În temeiul art. 72 C.pr.civ, în cazul admiterii acțiunii pe fond, considerăm că trebuie admisă și cererea de chemare în garanție formulată împotriva CNAS și Caselor de Asigurări de Sănătate, întrucât acestea gestionează fondul unde s-au virat sumele de nedatorate, având astfel obligația de despăgubire.

Potrivit articolului anterior menționat, „*chemarea în garanție este o formă de intervenție forțată prin care una dintre părțile aflate în judecată exercită contra unui terț acțiunea în garanție de care ea dispune și pe care ar putea-o exercita printr-o cerere separată, în considerarea existenței unei obligații, legale sau convenționale, de garanție sau de despăgubire.*[31]"

Așadar, pentru a determina dacă cererea de garanție este admisibilă, este necesar a se verifica dacă în sarcina terțului chemat în garanție există o obligație de despăgubire, pe

[29] G. Boroi, colectiv de autori, *Codul de procedură civilă comentat,* Ed. Hamangiu, 2016, consultat la adresa https://idrept.ro/DocumentView.aspx?DocumentId=33022911, la data de 28 august 2021.
[30] În legătură cu acest aspect menționăm că prevederile art. 153 alin. (1) lit. j) Cod Fiscal invocate de instanțe au fost modificate începând cu data de 1 ianuarie 2018, în sensul în care acestea au fost abrogate, astfel că nu mai pot constitui fundamentul calității procesuale pasive a pârâtei.
[31] G. Boroi, colectiv de autori, *op.cit.*

care pârâtul ar putea să o exercite pe cale separată.

În prezenta speță, în temeiul art. 1635 și urm. C.civ., CNAS și Casele de Asigurări de Sănătate au obligația de restituire a plății nedatorate virată de către Casa Județeană de Pensii, obligație a cărei executare ar putea fi solicitată pe cale separată de către Casa Județeană de Pensii.

Astfel, în sarcina CNAS și a Caselor de Asigurări de Sănătate există o obligație de despăgubire ce are ca izvor un fapt juridic licit, fapt de natură a atrage admisibilitatea cererii de chemare în garanție.

Așa cum s-a reținut în literatura de specialitate, *„chemarea în garanție, ca mijloc procesual de atragere a unui terț la judecată, este admisibilă nu numai în cazul drepturilor reale sau de creanță garantate legal sau convențional, ci și ori de câte ori partea care ar cădea în pretenții ar avea posibilitatea să solicite de la o altă persoană despăgubiri pentru dreptul pe care l-a pierdut, respectiv pentru obligația ce a fost stabilită în sarcina sa prin hotărâre judecătorească"*[32].

Cu privire la termenul de prescripție aplicabil, termenul aplicabil este cel de 5 ani, având în vedere că obiectul restituirii îl constituie o creanță fiscală principală, astfel cum este definită de art. art.1 pct.11 din Cod procedură fiscală care definește creanța fiscală principală ca fiind „dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege".

În speță, reclamanții sunt îndreptățiți la restituirea sumelor reținute de pârâtă cu titlu de contribuţii de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizaţiei prevăzute de legea nr. 341/2004.

În aceste condiții, câtă vreme pârâta Casa Județeană de Pensii a reținut contribuția de asigurări sociale de sănătate din indemnizația primită de reclamant, fără ca aceasta să fie datorată, cauza cererii de chemare în judecată reprezentând-o plata nedatorată, iar debitorul obligației de reparare a prejudiciului fiind un organ fiscal, respectiv Casa de Județeană de Pensii[33].

Astfel, devin aplicabile prevederile art. 168 Cod Procedură Fiscală, potrivit cărora *„(1) Se restituie, la cerere, contribuabilului/plătitorului orice sumă plătită sau încasată fără a fi datorată. (2) În situația în care s-a făcut o plată fără a fi datorată, cel pentru care s-a făcut astfel plata are dreptul la restituirea sumei respective."*.

Or, în acest caz, așa cum rezultă din prevederile art. 219 Cod procedură fiscală, *„Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prescrie în*

[32] V.M.Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Vol I. Teoria generală*, Ed. Național, 1997, p. 84.
[33] Potrivit art. 1 pct. 330 Cod Procedură Fiscală *„organ fiscal - organul fiscal central, organul fiscal local, precum și alte instituții publice care administrează creanțe fiscale"*, iar conform pct. 32 *„organ fiscal local - structurile de specialitate din cadrul autorităților administrației publice locale cu atribuții de administrare a creanțelor fiscale"*.

termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire."

Nu se poate aplica termenul general de prescripție de trei ani, întrucât nu natura indemnizației este cea care determină termenul de prescripție, ci natura sumelor solicitate.

Or, în speță, reclamanții nu solicită restituirea indemnizației, ci a sumelor reținute cu titlu de contribuții de asigurări sociale de stat, fără a fi datorate. În acest caz, așa cum am arătat anterior, natura sumelor solicitate este cea a unei creanțe fiscale, caz în care devin aplicabile prevederile în materie fiscală, inclusiv termenul special de prescripție de 5 ani.

(i) Referitor la calitatea procesuală pasivă a casei județene de pensii, raportat la problema de drept pusă în discuție, a fost agreată, cu majoritate, opinia formatorilor INM, în sensul existenței calității procesuale pasive. În sprijinul soluției, în cadrul dezbaterilor s-a menționat că obligația calculului și virării indemnizației în cuantumul prevăzut de lege aparține caselor județene de pensii. De asemenea, s-a apreciat că, întrucât sumele reținute cu titlu de contribuție de asigurări sociale nu rămân în patrimoniul plătitorului contribuției, ar fi excesiv să se solicite reclamanților efectuarea de demersuri specifice procedurilor fiscale (verificarea conturilor în care au fost virate contribuțiile).

Într-o opinie, care nuanțează soluția adoptată cu majoritate, chestiunea calității procesuale pasive a caselor județene de pensii urmează a fi apreciată în funcție de calea procesuală aleasă de beneficiarul indemnizației, respectiv dacă acesta înțelege să urmeze calea procedurii fiscale, caz în care se ridică problema competenței materiale a instanțelor de contencios administrativ sau calea acțiunii în restituire îndreptată împotriva casei județene de pensii.

În cadrul discuțiilor pe acest punct a fost ridicată și problema naturii litigiului, menționându-se că simpla calitate a casei de pensii de parte în proces nu atrage în mod automat calificarea ca litigiu de asigurări sociale, casele de pensii având și atribuții care depășesc sfera asigurărilor sociale.

(ii) Cu majoritate, raportat la problema de drept pusă în discuție, participanții au decis în sensul inadmisibilității cererii de chemare în garanție fundamentată pe dispozițiile Codului de procedură civilă, a CNAS, caselor de asigurări de Sănătate și/sau ANAF prin structurile de specialitate cu atribuții de administrare a creanțelor fiscale, *în susținerea soluției reținându-se că, în ipoteza căderii în pretenții a caselor județene de pensii, legislația fiscală cuprinde mecanisme specifice de regres, decontare și compensare între diferite tipuri de bugete și instituții obligate la a reține și vira contribuțiile către aceste bugete.*

(iii) Cu majoritate, participanții au agreat că termenul de prescripție aplicabil în cazul unei acțiuni privind restituirea sumelor reprezentând contribuţia de asigurări sociale de sănătate reţinută din indemnizaţia primită în calitate de luptător cu rol determinant al Revoluţiei române din decembrie 1989 conform Legii nr. 341/2004 şi sistarea reţinerii în continuare a acestei contribuţii conform legii este de 5 ani.

În cadrul dezbaterilor a fost evocată și practică judiciară în sensul aplicării termenului de prescripție general de 3 ani, cu motivarea că între beneficiarii dispozițiilor Legii nr. 341/2004 și casele județele de pensii nu există un raport obligațional de natură fiscală (sumele reținute cu titlu de contribuție de asigurări sociale de sănătate neregăsindu-se, de altfel, în patrimoniul plătitorului contribuției), ci un raport juridic guvernat de dispozițiile Legii nr. 341/2004, în al cărui conținut intră obligația caselor județene de pensii de a calcula și vira indemnizația în cuantumul prevăzut de lege. În acest context, obiectul acțiunilor promovate de beneficiarii indemnizațiilor acordate în temeiul Legii nr. 341/2004 vizează plata părții de indemnizație de care nu au beneficiat, motivul pentru care au primit doar o parte din această indemnizație (de ex. calcul greșit, reținerea contribuțiilor de asigurări sociale) fiind lipsit de relevanță în calificarea naturii juridice a obligației. Raportul obligațional fiscal se naște, în acest caz, între casele județene de pensii și ANAF, prin structurile sale de specialitate.

În alte soluții de practică s-a apreciat că, deși sumele reținute cu titlu de contribuție de asigurări sociale de sănătate au, în mod indubitabil, natura juridică a unor creanțe fiscale în raport cu organul fiscal, titularul indemnizației are un drept de opțiune în vederea recuperării părții de indemnizație greșit reținută, între calea procedurii fiscale îndreptată împotriva organului fiscal, caz în care este aplicabil termenul de prescripție de 5 ani și calea unei acțiuni în restituire îndreptată împotriva casei județene de pensii, în acest caz fiind aplicabil termenul de prescripție general, de 3 ani.

2. Efectele deciziilor Curții Constituționale

Problema de drept[34]: *Care sunt efectele Deciziei Curții Constituționale nr. 702/2019, cu privire la persoanele care au obținut o pensie de invaliditate sub imperiul Legii nr. 19/2000, iar sub imperiul Legii nr. 263/2010, au beneficiat de pensia pentru limită de vârstă?*

Materia: civil

[34] CA Oradea

Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 107, art. 170 alin. (1) din Legea nr. 263/2010
Cuvânt cheie: pensie pentru limită de vârstă, pensie de invaliditate, indice de corecție

Opinii formulate

Potrivit primei opinii, persoanele care se află în situația autorilor excepției de neconstituționalitate, admisă prin Decizia Curții Constituționale nr. 702/2019, beneficiază de indicele **de corecție doar începând cu data de 10.02.2020 (data publicării în Monitorul Oficial a deciziei respective).**

În esență, se consideră că această soluție este cea corectă, întrucât deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor, conform art. 147 alin. (4) teza a doua din Constituție.

Potrivit unei a doua opinii, chiar și în această situație **sunt aplicabile dispozițiile art. 170 alin. (1) din Legea nr. 263/2010.**

În acest sens, s-a reținut că instanța de contencios constituțional nu a declarat neconstituțională sintagma „înscrierea inițială la pensie" [art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010], ci doar a constatat că această precizare a legiuitorului „este constituțională, în ceea ce privește beneficiarii pensiilor de invaliditate, în măsura în care se interpretează că se referă la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiu complet de cotizare prevăzute de Legea nr. 263/2010". Această decizie a Curții Constituționale este, așadar, una interpretativă.

Or, în situația în care, ulterior stabilirii și/sau plății drepturilor de pensie, se constată diferențe între sumele stabilite și/sau plătite și cele legal cuvenite, casa teritorială de pensii operează, din oficiu sau la solicitarea pensionarului, modificările ce se impun, prin decizie de revizuire, potrivit art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010.

În realitate, decizia prin care se aplică indicele de corecție este o asemenea decizie de revizuire din oficiu a drepturilor de pensie, Casa Județeană de Pensii constatând, ea însăși, că există diferențe între sumele stabilite și plătite apelantului-contestator, pe de o parte, și cele legal cuvenite, pe de altă parte, ca urmare a Deciziei nr. 702/2019, amintite.

Desigur, sintagma „legal cuvenite", se referă nu numai la conformitatea deciziei de pensie cu prevederile Legii nr. 263/2010, ci și la conformitatea aceleiași dispoziții cu Legea fundamentală. Acest lucru este valabil și în privința modului de interpretare și aplicare de către Casa de Pensii a dispoziției legale - cu ocazia emiterii deciziilor de pensie.

Împrejurarea că Decizia nr. 702/2019 a Curții Constituționale a fost publicată în Monitorul Oficial din data de 10.02.2020 nu împiedică instanța de judecată să aplice în mod direct prevederile constituționale, care stabilesc, cu valoare de principiu fundamental, egalitatea în drepturi a cetățenilor în fața legii [art. 16 alin. (1) din Constituție].

De altfel, aplicarea directă a Constituţiei, în contextul admiterii unei excepţii de neconstituţionalitate, a fost confirmată tot de către instanţa de contencios constituţional – a se vedea, cu titlu de exemplu, Deciziile nr. 774/2015 (pct. 32), nr. 895/2015 (pct. 28).

Având în vedere principiul constituţional al egalităţii în drepturi, acest principiu stând la baza întregului sistem public de pensii, conform art. 2 lit. d) din Legea nr. 263/2010, se constată că drepturile legal cuvenite trebuie să includă indicele de corecţie.

De altfel, exprimarea legiuitorului – „legal cuvenite", conform art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, evidenţiază principiul legalităţii deciziei de pensie, care trebuie să fie conformă nu numai cu acest act normativ, ci şi cu Constituţia României.

Dincolo de aceste considerente, care nu contravin prevederii art. 147 alin. (4) teza a doua din Constituţie (deciziile Curţii Constituţionale au putere numai pentru viitor), odată constatate diferenţele respective [între sumele stabilite şi/sau plătite şi cele legal cuvenite, potrivit art. 107 alin. (1) din Legea nr. 263/2010], ele trebuiau acordate „în cadrul termenului de prescripţie", conform art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, întrucât efectele *ex nunc* (pentru viitor) ale deciziei instanţei de contencios constituţional nu se opuneau unei astfel de soluţii prevăzute, în mod expres, de către legiuitor, fără ca acesta să fi făcut orice distincţie, după cum diferenţele sunt constatate în baza unor simple acte/adeverinţe etc. sau în baza unor decizii obligatorii ale Curţii Constituţionale.

În caz contrar, adică în situaţia în care s-ar considera că pensionarul este îndreptăţit să beneficieze de indicele de corecţie doar de la data aplicării Deciziei nr. 702/2019, ar însemna să se înfrângă, pe cale de interpretare, exact soluţia pe care legiuitorul însuşi a prevăzut-o (în mod expres) pentru o situaţie similară precum cea din litigiul pendinte, ceea ce, însă, nu poate fi admis.

Constatând că propria decizie nu are caracter legal, conform deciziei menţionate a Curţii Constituţionale (nr. 702/2019), întrucât drepturile stabilite anterior erau inferioare drepturilor legal cuvenite, intimata ar fi trebuit să facă aplicarea prevederilor art. 107 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, potrivit cărora sumele rezultate, în urma recalculării, se acordă în cadrul termenului general de prescripţie, calculat de la data constatării diferenţelor, deoarece nici acest text de lege, nicio altă prevedere nu exclud împrejurarea ca tocmai o decizie a instanţei de contencios constituţional să stea la baza diferenţelor constatate.

Cazuri concrete de practică neunitară: Decizia civilă nr. 254/A/2021, pronunţată de Curtea de Apel Oradea în dosarul nr. 1501/111/2020 şi Decizia civilă nr. 357/A din data de 17 martie 2021, pronunţată de Curtea de Apel Oradea în dosarul nr. 1224/111/2020, anonimizate, pe care le ataşăm prezentei.

Opinia formatorilor INM

Problema de drept supusă analizei o reprezintă stabilirea întinderii efectelor Deciziei CCR nr. 702/2019 (**„Decizia CCR"**) asupra situaţiilor juridice născute înaintea publicării sale

în Monitorul Oficial, respectiv stabilirea perioadei pentru care se calculează indicele de corecție prevăzut la art. 170 din Legea nr. 263/2010.

Prin Decizia CCR, Curtea a constatat că *„sintagma "înscrierea inițială la pensie" din cuprinsul art. 170 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice este constituțională, în ceea ce privește beneficiarii pensiilor de invaliditate, în măsura în care se interpretează că se referă la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă prin aplicarea, pentru prima oară, a condițiilor de vârstă legală de pensionare și stagiu complet de cotizare prevăzute de Legea nr. 263/2010."*

Așadar, așa cum s-a reținut în cea de-a doua opinie, Decizia CCR este una interpretativă, care, într-adevăr, potrivit art. 147 din Constituție[35] și art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992[36], are efecte pentru viitor[37].

Însă efectul publicării Deciziei CCR în Monitorul Oficial constă în obligația autorităților, deci implicit a caselor de pensii, de a interpreta textul de lege în maniera indicată de CCR. Așadar, de la data de 10.02.2020, se naște dreptul pensionarilor de a solicita aplicarea interpretării date de CCR, și nu dreptul lor efectiv la indicele de corecție prevăzut de art. 170.

Orice interpretare contrară aplicată de autorități după publicarea Deciziei CCR ar fi neconstituțională. Așadar, dacă în speță casele de pensii ar aplica pe viitor o interpretare diferită a textelor de lege analizate de CCR, chiar dacă pentru perioada anterioară publicării Deciziei CCR, ar contraveni prevederilor art. 147 din Constituție, întrucât nu ar ține cont de soluția pronunțată de CCR, „menținând în viață" o interpretare neconstituțională.

Or, așa cum a reținut și CCR prin Decizia nr. 536/2011, *„Indiferent de interpretările ce se pot aduce unui text, atunci când Curtea Constituțională a hotărât că numai o anumită interpretare este conformă cu Constituția,* ***menținându-se astfel prezumția de constituționalitate a textului în această interpretare, atât instanțele judecătorești, cât și organele administrative trebuie să se conformeze deciziei Curții și să o aplice ca atare."***

În plus, potrivit Deciziei CCR nr. 874/2018, *„49. În interpretarea dispozițiilor menționate, Curtea a reținut, în ceea ce privește efectele unei decizii de admitere a excepției de neconstituționalitate, că "decizia de constatare a neconstituționalității face*

[35] *„(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept. (4) Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor."*

[36] *„(3) Deciziile, hotărârile și avizele Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor."*

[37] A se vedea George Zlati, *Curtea Constituțională. Despre efectele în timp ale deciziilor obligatorii erga omnes în general și despre deciziile interpretative în particular (I),* publicat în revista Penalmente relevant, consultată la adresa: https://www.penalmente.eu/2017/04/01/curtea-constitutionala-despre-efectele-in-timp-ale-deciziilor-obligatorii-erga-omnes-in-general-si-despre-deciziile-interpretative-in-particular/, la data de 8 septembrie 2021.

parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor" (Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008). În aceste condiții, decizia de constatare a neconstituționalității se va aplica în privința raporturilor juridice ce urmează a se naște după publicarea sa în Monitorul Oficial al României, Partea I - facta futura*, însă, având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate este, de principiu, o chestiune prejudicială, o problemă juridică a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului cu care este conexă (a se vedea Decizia nr. 660 din 4 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 2 august 2007) și un mijloc de apărare care nu pune în discuție fondul pretenției deduse judecății (în acest sens, a se vedea Decizia nr. 5 din 9 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 74 din 31 ianuarie 2007),* ***aceasta nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, prin aplicarea deciziilor de constatare a neconstituționalității numai raporturilor juridice care urmează a se naște, deci unor situații viitoare ipotetice, întrucât și-ar pierde esențialmente caracterul concret****. Așadar, Curtea a reținut că aplicarea pentru viitor a deciziilor sale vizează atât situațiile juridice ce urmează a se naște -* facta futura*, cât și situațiile juridice pendinte (cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a excepției de neconstituționalitate, în care respectivele dispoziții sunt aplicabile - indiferent de invocarea excepției până la publicarea deciziei de admitere) și, în mod excepțional, acele situații care au devenit* facta praeterita*, respectiv cauzele în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, indiferent dacă până la momentul publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea, acestea au fost soluționate definitiv și irevocabil, cauze în care, prin exercitarea căii extraordinare de atac a revizuirii, decizia Curții Constituționale se va aplica și acestora (a se vedea Decizia nr. 404 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 28 din 10 ianuarie 2017, paragrafele 27-29).*

(...)

51. Așadar, potrivit jurisprudenței *Curții Constituționale,* ***singura situație în care nu sunt aplicabile efectele unei decizii de admitere a Curții Constituționale****, fiind vorba de un raport juridic epuizat -* facta praeterita*, este aceea a cauzelor care nu se află pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a Curții, cauzele fiind soluționate până la acest moment, și în care nu a fost dispusă sesizarea Curții Constituționale cu o excepție având ca obiect o dispoziție dintr-o lege sau ordonanță constatată neconstituțională."*

Așadar, din punctul nostru de vedere cea de-a doua opinie este cea corectă.

Având în vedere existența pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție a unei sesizări în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile (sesizarea nr. 1956/1/2021),

participanții au apreciat, cu majoritate, că nu se impune adoptarea unei concluzii pe acest punct.

3. Termenul de prescripție aplicabil acţiunilor în restituirea sumelor, reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate, reţinute din indemnizația de gratitudine lunară reglementată de dispozițiile art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004

Problema de drept[38]: *Termenul de prescripție aplicabil acțiunilor în restituirea sumelor, reprezentând contribuția de asigurări sociale de sănătate, reținute din indemnizația de gratitudine lunară reglementată de dispozițiile art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004.*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004; art. 219 din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală; art.1 pct.11 Cod procedură fiscală
Cuvinte-cheie: contribuția de asigurări sociale de sănătate, prescripție

Prezentarea problemei juridice, cu arătarea situaţiei de fapt:

Prin cererile de chemare în judecată introduse pe rolul instanţei de fond, s-a solicitat, în contradictoriu cu pârâta Casa de pensii a Municipiului Bucureşti, obligarea pârâtei la restituirea CASS-ului încasat nelegal din indemnizaţiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004, până la limita prescripţiei de 5 ani, actualizarea acestor sume cu rata inflaţiei şi acordarea de daune interese reprezentate de dobânda legală, precum şi cheltuieli de judecată, obligarea pârâtei de a nu mai reţine pe viitor această contribuţie.

În motivarea acţiunii, s-a arătat, în esenţă, că pârâta a reţinut contribuţii de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizaţiei prevăzute de Legea nr. 341/2004, deşi art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004 menţionează că drepturile acordate conform acestei legi nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi, iar Codul fiscal prevede că numai pentru venituri se datorează contribuţia de asigurări de sănătate.

[38] CA București

Au mai arătat reclamanţii că sunt îndreptăţiţi la restituirea sumelor, având în **vedere Decizia nr. 14/2020 pronunţată de ÎCCJ-Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.**

Legislaţie incidentă – enunţarea textelor relevante (numai acele articole, alineate sau teza care vizează direct problema):

- art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004

„(2) Drepturile acordate conform prezentei legi nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi."

- art. 219 din Legea nr. 207/2015, privind Codul de procedură fiscală

„Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire".

- art. 1 pct. 11 din Cod procedură fiscală

„1) actul administrativ fiscal - actul emis de organul fiscal în exercitarea atribuțiilor de administrare a impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, pentru stabilirea unei situații individuale și în scopul de a produce efecte juridice față de cel căruia îi este adresat;

11. creanță fiscală principală - dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege;"

- Decizia nr. 14/2020 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Doctrina privind problemele juridice (prezentarea fragmentelor relevante cu indicarea sursei în mod similar modului de redactare a articolelor din revistele de drept)

Nu a fost identificată această problemă de drept specifică în literatură de specialitate.

Decizii ale Curţii Constituţionale, ale Curţii Europene a Drepturilor Omului şi ale Curţii de Justiţie a Uniunii Europene, care vizează strict problematica analizată: indicare emitent: decizie, hotărâre etc./număr/an, abstract şi extras relevant din sursa principală, în cazul în care fragmentul este preluat dintr-o altă sursă decât hotărârea, se va indica sursa şi autorul.

Nu au fost identificate.

Practica judiciară – hotărâri ale Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie şi ale instanţelor de control judiciar superioare instanţei la care s-a ridicat problema (pentru problemele ridicate de către judecătorii şi tribunale) şi pe orizontală – ale altor instanţe de acelaşi grad, cu indicarea soluţiilor instanţelor de control judiciar şi evidenţierea unei eventuale practici neunitare la nivel naţional: indicare instanţă/denumire hotărâre (sentinţă/decizie, încheiere) număr/an, număr dosar, abstract şi extras relevant.

S-au identificat cu titlul de practică judiciară la nivelul Curţii de Apel Bucureşti - Secţia a VII-a litigii de muncă şi asigurări sociale următoarele decizii: decizia civilă nr.56/13.01.2021, pronunţată în dosarul nr. 6509/3/2020, decizia civilă nr. 3148/1.10.2020, pronunţată în dosarul nr. 25007/3/2019, decizia civilă nr. 732 din 12.02.2021, pronunţată în dosarul nr. 16286/3/2020, decizia civilă nr. 1462/16.03.2021, pronunţată în dosarul nr. 16980/3/2020, decizia civilă nr. 4239/16.11.2020, pronunţată în dosarul nr. 8622/3/2019, decizia civilă nr. 3196 din 5.10.2020, pronunţată în dosarul nr. 2341/3/2019.

Soluţii juridice posibile cu argumente în susţinerea fiecăreia (fiecare soluţie va fi numerotată şi va fi urmată de argumentele care o susţin şi cu exprimarea eventualelor rezerve cu privire la acea interpretare):

Într-o primă opinie (decizia civilă nr. 56/13.01.2021, pronunţată în dosarul nr. 6509/3/2020, decizia civilă nr. 3148/1.10.2020, pronunţată în dosarul nr. 25007/3/2019, decizia civilă nr. 732/12.02.2021, pronunţată în dosarul nr. 16286/3/2020) s-a apreciat că, potrivit dispoziţiilor art. 2 alin. (2) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările şi completările ulterioare, „(2) Contribuţiile sociale obligatorii reglementate prin prezentul cod sunt următoarele: a) contribuţiile de asigurări sociale, datorate bugetului asigurărilor sociale de stat; b) contribuţia de asigurări sociale de sănătate, datorată bugetului Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate; c) contribuţia asiguratorie pentru muncă, datorată bugetului general consolidat."

De asemenea, conform prevederilor art. 219 din Legea nr. 207/2015, privind Codul de procedură fiscală, „(1) Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanţelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naştere dreptul la restituire."

Tot astfel, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (2) din Legea nr. 571/2003 – Codul fiscal anterior, cu modificările şi completările ulterioare, „(2) Contribuţiile sociale reglementate prin prezentul cod sunt următoarele: […] b) contribuţiile de asigurări sociale de sănătate datorate bugetului Fondului naţional unic de asigurări sociale de sănătate".

Potrivit dispoziţiilor art. 135 din O.U.G. nr. 92/2003 – Codul de procedură fiscală anterior, cu modificările şi completările ulterioare, „Dreptul contribuabililor de a cere compensarea sau restituirea creanţelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naştere dreptul la compensare sau restituire."

Şi prin referire la dispoziţiile legislaţiei fiscale anterioare, sunt întemeiate criticile apelantului potrivit cărora, în perioada 01.01.2015-31.12.2015, intimata a reţinut contribuţiile de asigurări sociale de sănătate în temeiul dispoziţiilor Codului fiscal în vigoare (legea activă în acel interval de timp), potrivit cărora datorează contribuţii sociale obligatorii – asigurări sociale de sănătate numai persoanele care înregistrează venituri impozabile. Or, indemnizaţiile plătite în baza Legii nr. 341/2004 nu erau considerate venituri impozabile.

Sub acest aspect, dezlegările Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept din Decizia nr. 14/2020 sunt pe deplin aplicabile.

Astfel, Înalta Curte a reţinut că: „111. […] veniturile de care beneficiază deţinătorii titlurilor reglementate de Legea nr. 341/2004 nu sunt impozabile şi, pe de altă parte, că deşi acest act normativ nu prevede nimic în legătură cu plata contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate, aceasta nu înseamnă că ele s-ar datora (prin opoziţie cu situaţia impozitelor pentru care se prevede scutirea), ci că trebuie făcută corelaţia necesară cu dispoziţiile care reglementează această materie din Codul fiscal, dispoziţii care stabilesc în legătură cu astfel de venituri (provenite din alte surse) condiţia ca ele să fie impozabile pentru a constitui bază de calcul la stabilirea contribuţiei pentru asigurările sociale de sănătate. […]

116. Aşadar, persoanele din categoria celor prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 2-4 din Legea nr. 341/2004 nu datorează contribuţii la asigurări sociale de sănătate pentru drepturile băneşti încasate în temeiul acestei legi, dar, în acelaşi timp, nici nu vor beneficia de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006, câtă vreme nu intră în categoria celor care beneficiază de o asemenea asigurare fără plata contribuţiei [ca în ipoteza prevăzută de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 coroborat cu art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 şi art. 154 alin. (1) lit. d) din Codul fiscal].

117. Pentru aceste persoane există însă posibilitatea de a opta pentru plata contribuţiei (ca asigurare facultativă), dobândind astfel calitatea de asigurat.

118. De asemenea există posibilitatea să datoreze contribuţie la asigurările sociale de sănătate în ipoteza în care realizează şi alte venituri, în afara indemnizaţiei primite conform Legii nr. 341/2004, venituri încadrabile în categoriile reglementate de art. 155 din Codul fiscal şi care sunt supuse plăţii contribuţiilor asigurărilor sociale de sănătate.

119. Aşadar, diferenţa de reglementare între cele două ipoteze menţionate anterior constă în aceea că, în timp ce pentru o categorie de beneficiari ai titlurilor (respectiv de Luptător Rănit în Revoluţie), exceptarea de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate nu înlătură şi calitatea de asigurat, în situaţia celorlalţi, fără a deveni obligatorie o astfel de contribuţie, neplata ei înseamnă, în acelaşi timp, lipsa statutului de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate (cu rezerva situaţiei arătate în care, realizând şi alte venituri, persoanele respective plătesc contribuţii raportat la acestea)."

De asemenea, s-a reţinut că, potrivit dispoziţiilor art. 219 (1) Cod procedură fiscală,

dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire.

Art. 1 pct. 11 din același act normativ definește drept „creanță fiscală principală"- dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege.

Contribuția de asigurări sociale de sănătate calculată la indemnizația reclamantului și percepută fără a fi datorată de la momentul încasării ei, fiind o astfel de creanță fiscală, iar soluția legislativă cu privire la termenul de prescripție de 5 ani aplicabil, aceeași și în reglementarea anterioară, rezultă că data de 01 ianuarie 2015 de la care s-a solicitat restituirea se situează în interiorul termenului aplicabil potrivit art. 219 (1) anterior citat, față de introducerea prezentei acțiuni la data de 07.07.2020.

În consecință, față de natura contribuției reținute fără a fi datorată, căreia îi corespunde un termen de prescripție special reglementat de Codul de procedură fiscală, aplicarea termenului general de prescripție prevăzut pentru obligațiile civile este nelegală.

Într-o a doua opinie (decizia civilă nr. 4239/16.11.2020, pronunțată în dosarul nr. 8622/3/2019, decizia civilă nr. 3196 din 5.10.2020, pronunțată în dosarul nr. 2341/3/201) s-a reținut că, prin decizia nr. 14 din data de 17 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 513 din 16 iunie 2020, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a admis sesizarea pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile formulată de Curtea de Apel Galați - Secția conflicte de muncă și asigurări sociale, stabilind că: „În interpretarea art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea recunoștinței pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977 nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 și 114 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, și art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare, deținătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuție la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizațiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004".

În motivarea acestei soluții, instanța supremă a reținut următoarele:

„95. Rezolvarea chestiunii de drept referitoare la existența sau inexistența unei obligații de plată a contribuției de asigurări sociale de sănătate aferente indemnizației primite de către deținătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant, în reglementarea dată de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea nr. 341/2004, presupune analiza coroborată a mai multor texte ce reprezintă deopotrivă sediul materiei privind drepturile și obligațiile

beneficiarilor unor astfel de distincţii şi al celei vizând contribuţii datorate bugetului asigurărilor sociale de sănătate.

96. De asemenea trebuie făcută distincţia între acele situaţii în care legiuitorul recunoaşte dreptul de a beneficia de asigurare în sistemul asigurărilor sociale de sănătate fără plata contribuţiei şi ipoteza în care nu se datorează o astfel de contribuţie, dată fiind natura veniturilor încasate, consecinţa fiind însă aceea că persoana care nu plăteşte nici nu are calitatea de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate (având posibilitatea unei asigurări facultative).

97. Astfel, potrivit art. 3 alin. (1) lit. a) şi lit. b) pct. 1-4 din Legea nr. 341/2004 s-au instituit, pentru cinstirea memoriei celor care şi-au jertfit viaţa şi în semn de gratitudine faţă de cei care au luptat pentru victoria Revoluţiei din 1989, o serie de titluri (Erou-Martir, Luptător-Rănit, Luptător Reţinut, Luptător cu Rol Determinant, Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite).

98. De asemenea, conform art. 5 alin. (1) din aceeaşi lege, persoanele enumerate la art. 3 alin. (1) lit. b) beneficiază de o serie de drepturi care, potrivit alin. (2) al aceluiaşi articol, „nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi".

99. Legea nr. 341/2004 nu conţine nicio dispoziţie referitoare la plata contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate pe care le-ar datora beneficiarii acestui act normativ.

100. Ca atare, trebuie avute în vedere, pentru rezolvarea acestei chestiuni, dispoziţiile din legile care au caracter special în această materie, respectiv Legea nr. 95/2006 şi Codul fiscal.

101. Potrivit art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006, beneficiază de asigurare fără plata contribuţiei persoanele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea nr. 341/2004 (adică deţinătorii titlului de Luptător Rănit).

102. De asemenea, dispoziţiile art. 154 din Codul fiscal stabilesc categoriile de persoane fizice exceptate de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, printre care şi cele prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 din Legea nr. 341/2004 [conform art. 154 alin. (1) lit. d)].

103. Textele de lege menţionate reglementează, aşadar, o scutire de la plata contribuţiilor asigurărilor sociale de sănătate în considerarea unei anumite categorii de persoane, care beneficiază, şi fără plata unor astfel de contribuţii, de calitatea de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate.

104. Distinct de această reglementare de excepţie, care este neechivocă şi nu poate genera interpretări diferite, se pune problema dacă ceilalţi beneficiari ai Legii nr. 341/2004 datorează sau nu astfel de contribuţii.

105. Interpretarea care s-a limitat la a face trimitere la norma de excepţie pentru a trage concluzia, a contrario, că deţinătorii celorlalte titluri (decât cel de Luptător Rănit), reglementate de art. 3 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 341/2004 datorează în mod obligatoriu

contribuţii la asigurările sociale de sănătate este deficitară prin aceea că nu face distincţia pe care textele de lege o impun, între calitatea de asigurat fără plata contribuţiei (ca un beneficiu al legii în considerarea categoriei persoanelor) şi natura veniturilor încasate în funcţie de care trebuie să se aprecieze dacă se datorează sau nu o asemenea contribuţie.

106. Astfel, potrivit art. 155 alin. (1) lit. a)-l) din Codul fiscal, sunt reglementate categoriile de venituri supuse contribuţiilor de asigurări sociale de sănătate, respectiv: a) venituri din salarii sau asimilate salariilor, definite conform art. 76; b) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67; c) venituri din drepturi de proprietate intelectuale, definite conform art. 70; d) venituri din asocierea cu o persoană juridică, contribuabil potrivit prevederilor titlului II, titlului III sau Legii nr. 170/2016, pentru care sunt aplicabile prevederile art. 125; e) venituri din cedarea folosinţei bunurilor, definite conform art. 83; f) venituri din activităţi agricole, silvicultură şi piscicultură, definite conform art. 103; g) venituri din investiţii, definite conform art. 91; h) venituri din alte surse, definite conform art. 114; i) indemnizaţii de şomaj; j) indemnizaţii pentru creşterea copilului; k) ajutorul social acordat potrivit Legii nr. 416/2001, cu modificările şi completările ulterioare; l) indemnizaţii pentru incapacitate temporară de muncă drept urmare a unui accident de muncă sau unei boli profesionale.

107. Raportat la categoriile de venituri enumerate de textul de lege, singura în care s-ar putea încadra cele încasate de deţinătorii titlurilor prevăzute de Legea nr. 341/2004 este cea de la lit. h) referitoare la „venituri din alte surse, definite conform art. 114".

108. Or, potrivit reglementării speciale în materie, pentru ca veniturile din alte surse să fie bază pentru calcularea contribuţiei la asigurările sociale de sănătate este necesar ca acestea să fie impozabile, aşa cum rezultă în mod expres din definiţia acestora dată de dispoziţiile art. 114 alin. (1) din Codul fiscal ["venituri din alte surse sunt orice venituri identificate ca fiind impozabile, care nu se încadrează în categoriile prevăzute la art. 61 lit. a) - h), altele decât veniturile neimpozabile potrivit prezentului titlu"]*1).

Potrivit art. 61 din Codul fiscal, categoriile de venituri supuse impozitului pe venit, potrivit prevederilor prezentului titlu, sunt următoarele:

a) venituri din activităţi independente, definite conform art. 67;
a[1]) venituri din drepturi de proprietate intelectuală, definite potrivit art. 70;
b) venituri din salarii și asimilate salariilor, definite conform art. 76;
c) venituri din cedarea folosinței bunurilor, definite conform art. 83;
d) venituri din investiții, definite conform art. 91;
e) venituri din pensii, definite conform art. 99;
f) venituri din activități agricole, silvicultură și piscicultură, definite conform art. 103;
g) venituri din premii și din jocuri de noroc, definite conform art. 108;
h) venituri din transferul proprietăților imobiliare, definite conform art. 111;
i) venituri din alte surse, definite conform art. 114 și 117.

În privinţa art. 117, acesta nu are relevanţă juridică în economia analizei, întrucât se referă la "definirea şi impozitarea veniturilor a căror sursă nu a fost identificată".

109. De asemenea, potrivit art. 62 alin. (1) lit. v) din Codul fiscal, sunt venituri neimpozabile cele primite de "(...) răniţii şi luptătorii pentru victoria Revoluţiei Române din Decembrie 1989 şi pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Braşov din noiembrie 1987, precum şi persoanele persecutate de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 din motive etnice".

110. Totodată, aşa cum s-a arătat anterior, drepturile acordate potrivit Legii nr. 341/2004 "nu sunt considerate venituri, nu se impozitează şi nu afectează acordarea altor drepturi" [art. 5 alin. (2)].

111. Din coroborarea dispoziţiilor menţionate rezultă, pe de o parte, că veniturile de care beneficiază deţinătorii titlurilor reglementate de Legea nr. 341/2004 nu sunt impozabile şi, pe de altă parte, că deşi acest act normativ nu prevede nimic în legătură cu plata contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate, aceasta nu înseamnă că ele s-ar datora (prin opoziţie cu situaţia impozitelor pentru care se prevede scutirea), ci că trebuie făcută corelaţia necesară cu dispoziţiile care reglementează această materie din Codul fiscal, dispoziţii care stabilesc, în legătură cu astfel de venituri (provenite din alte surse), condiţia ca ele să fie impozabile pentru a constitui bază de calcul la stabilirea contribuţiei pentru asigurările sociale de sănătate.

112. De aceea, împrejurarea că art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004 prevede în mod expres doar că indemnizaţia acordată în temeiul acestui act normativ nu se impozitează, fără a arăta şi că nu intră în baza de calcul al contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, nu poate duce la o altă concluzie, de vreme ce, faţă de calificarea legală de a nu constitui venit, ea oricum nu poate fi luată în considerare pentru determinarea acestor contribuţii.

113. Ca atare, încasarea unor astfel de indemnizaţii nu dă naştere, în sarcina beneficiarului lor, unei obligaţii de plată a contribuţiei la asigurările sociale de sănătate.

114. O asemenea concluzie este impusă de interpretarea sistematică a dispoziţiilor legale incidente în mod corespunzător sediului materiei în care se regăsesc ele, şi anume cele referitoare la drepturile recunoscute luptătorilor în Revoluţie, la sistemul asigurărilor sociale de sănătate, la modalitatea în care se realizează impozitarea şi, respectiv, determinarea contribuţiei la asigurările sociale de sănătate.

115. Consecinţa regimului juridic specific al sumelor respective, care au caracter neimpozabil (cu accesoriul neplăţii contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate), este aceea că beneficiarul lor nu poate fi considerat asigurat în sistemul public al asigurărilor sociale de sănătate (spre deosebire de situaţia unei anumite categorii de persoane - luptătorii răniţi în Revoluţie - cărora legiuitorul le recunoaşte această calitate chiar în absenţa plăţii contribuţiilor).

116. Aşadar, persoanele din categoria celor prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 2 - 4 din Legea nr. 341/2004 nu datorează contribuţii la asigurări sociale de sănătate pentru

drepturile băneşti încasate în temeiul acestei legi, dar, în acelaşi timp, nici nu vor beneficia de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006, câtă vreme nu intră în categoria celor care beneficiază de o asemenea asigurare fără plata contribuţiei [ca în ipoteza prevăzută de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 1 coroborat cu art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006 şi art. 154 alin. (1) lit. d) din Codul fiscal].

117. Pentru aceste persoane există însă posibilitatea de a opta pentru plata contribuţiei (ca asigurare facultativă), dobândind astfel calitatea de asigurat.

118. De asemenea există posibilitatea să datoreze contribuţie la asigurările sociale de sănătate în ipoteza în care realizează şi alte venituri, în afara indemnizaţiei primite conform Legii nr. 341/2004, venituri încadrabile în categoriile reglementate de art. 155 din Codul fiscal şi care sunt supuse plăţii contribuţiilor asigurărilor sociale de sănătate.

119. Aşadar, diferenţa de reglementare între cele două ipoteze menţionate anterior constă în aceea că, în timp ce pentru o categorie de beneficiari ai titlurilor (respectiv de Luptător Rănit în Revoluţie), exceptarea de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate nu înlătură şi calitatea de asigurat, în situaţia celorlalţi, fără a deveni obligatorie o astfel de contribuţie, neplata ei înseamnă, în acelaşi timp, lipsa statutului de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate (cu rezerva situaţiei arătate în care, realizând şi alte venituri, persoanele respective plătesc contribuţii raportat la acestea).

120. Cum chestiunea de drept ce face obiectul sesizării de faţă s-a ivit în cadrul unui litigiu în care s-a solicitat restituirea contribuţiei plătite de deţinătorul titlului reglementat de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea nr. 341/2004 (Luptător cu Rol Determinant), ceea ce interesează în dezlegarea de principiu pe care este chemată să o dea instanţa supremă şi care să aibă legătură cu soluţionarea pe fond a cauzei (asigurându-se astfel, sub acest aspect, îndeplinirea condiţiei prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă) este dacă are caracter obligatoriu plata contribuţiei la asigurările sociale de sănătate, iar nu calitatea de asigurat a persoanei aflate într-o astfel de situaţie.

121. Pentru toate considerentele expuse anterior, soluţia propusă, în interpretarea textelor art. 5 alin. (2) cu referire la art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 3 din Legea nr. 341/2004, prin raportare la prevederile art. 154 alin. (1) lit. d), art. 155 şi 114 din Codul fiscal şi art. 224 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 95/2006, este aceea că deţinătorii titlului de Luptător cu Rol Determinant nu datorează contribuţie la asigurările sociale de sănătate pentru indemnizaţiile primite în temeiul Legii nr. 341/2004."

Din considerentele clare ale deciziei instanței supreme rezultă cu evidență că și reclamanții, ca urmași de Erou Martir al Revoluției Române din Decembrie 1989, sunt scutiți de plata contribuției de asigurări sociale de sănătate pentru indemnizația de care beneficiază în temeiul Legii nr. 341/2004, aceștia fiind într-o situație juridică identică cu cea a deținătorilor titlului de Luptător cu Rol Determinant.

Astfel, așa cum reține și instanța supremă, drepturile acordate potrivit Legii nr. 341/2004 nu sunt considerate venituri, nu se impozitează și nu afectează acordarea altor drepturi conform art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004.

Deşi acest act normativ nu prevede nimic în legătură cu plata contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate, aceasta nu înseamnă că ele s-ar datora (prin opoziție cu situația impozitelor pentru care se prevede scutirea), ci că trebuie făcută corelația necesară cu dispozițiile care reglementează această materie din Codul fiscal, dispoziţii care stabilesc, în legătură cu astfel de venituri (provenite din alte surse), condiția ca ele să fie impozabile pentru a constitui bază de calcul la stabilirea contribuţiei pentru asigurările sociale de sănătate.

Împrejurarea că art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004 prevede în mod expres doar că indemnizația acordată în temeiul acestui act normativ nu se impozitează, fără a arăta şi că nu intră în baza de calcul al contribuţiei de asigurări sociale de sănătate, nu poate duce la o altă concluzie, de vreme ce, faţă de calificarea legală de a nu constitui venit, ea oricum nu poate fi luată în considerare pentru determinarea acestor contribuţii.

Ca atare, încasarea unor astfel de indemnizații nu dă naştere, în sarcina beneficiarului lor, unei obligaţii de plată a contribuţiei la asigurările sociale de sănătate.

O asemenea concluzie este impusă de interpretarea sistematică a dispozițiilor legale incidente în mod corespunzător sediului materiei în care se regăsesc ele, și anume cele referitoare la drepturile recunoscute luptătorilor în Revoluție și urmașilor acestora, la sistemul asigurărilor sociale de sănătate, la modalitatea în care se realizează impozitarea și, respectiv, determinarea contribuţiei la asigurările sociale de sănătate.

Consecința regimului juridic specific al sumelor respective, care au caracter neimpozabil (cu accesoriul neplăţii contribuţiilor la asigurările sociale de sănătate), este aceea că beneficiarul lor nu poate fi considerat asigurat în sistemul public al asigurărilor sociale de sănătate (spre deosebire de situația unei anumite categorii de persoane - luptătorii răniți în Revoluție - cărora legiuitorul le recunoaşte această calitate chiar în absența plăţii contribuţiilor).

Diferența de reglementare între cele două ipoteze menționate anterior constă în aceea că, în timp ce pentru o categorie de beneficiari ai titlurilor (respectiv de Luptător Rănit în Revoluție), exceptarea de la plata contribuţiei de asigurări sociale de sănătate nu înlătură şi calitatea de asigurat, în situația celorlalți, fără a deveni obligatorie o astfel de contribuție, neplata ei înseamnă, în acelaşi timp, lipsa statutului de asigurat în sistemul asigurărilor sociale de sănătate (cu rezerva situației arătate în care, realizând şi alte venituri, persoanele respective plătesc contribuţii raportat la acestea).

Pentru aceste motive, Curtea a admis apelul declarat de reclamanți, schimbând în parte, sentința apelată, în sensul că, a admis acțiunea formulată și a obligat pârâta CPMB la plata diferenței de indemnizație egală cu valoarea cotei de 5,5% de CASS reținută de la data de 29.01.2016 (în termenul general de prescripției de 3 ani calculat de la data sesizării

instanței) la data de 05.10.2020 (data pronunțării prezentei decizii), cu titlu de despăgubiri civile.

Curtea a reținut că indemnizația plătită în temeiul Legii nr. 341/2004 nu are natură fiscală, astfel încât nu sunt aplicabile dispozițiile privind prescripția extinctivă reglementată de dispozițiile fiscale, ci dispozițiile comune ale dreptului civil.

În ceea ce privește pretențiile ulterioare datei de 05.10.2020 și conduita viitoare a pârâtei, Curtea a reținut că nu poate fi anticipată la acest moment, astfel că nu se poate vorbi de un prejudiciu cert care să dea drept la dezdăunare.

Prin urmare, reclamanții au posibilitatea sesizării instanței de judecată, în cazul în care pârâta va persista în interpretarea și aplicarea eronată a dispozițiilor legale mai sus menționate, cu consecința obligării și la plata cheltuielilor de judecată avansate în respectivul proces.

Opinia judecătorului redactor

Opinia redactorului este în sensul deciziilor indicate la pct. a) al referatului, deoarece contribuția de asigurări sociale de sănătate este o creanță fiscală, având în vedere dispozițiile art. 1 pct. 11 din Cod procedură fiscală, iar potrivit dispozițiilor art. 219 (1) Cod procedură fiscală, dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire.

Opinia formatorilor INM

Problema de drept supusă analizei o reprezintă termenul de prescripție al acțiunii pentru restituirea contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizației prevăzute de Legea nr. 341/2004, practica fiind împărțită între aplicarea termenului de 5 ani prevăzut în materie fiscală sau a termenului general de 3 ani.

În opinia noastră, termenul aplicabil este de 5 ani, având în vedere că obiectul restituirii îl constituie o creanță fiscală principală, astfel cum este definită de art. art. 1 pct. 11 din Codul procedură fiscală care definește creanța fiscală principală ca fiind „dreptul la perceperea impozitelor, taxelor și contribuțiilor sociale, precum și dreptul contribuabilului la restituirea sumelor plătite fără a fi datorate și la rambursarea sumelor cuvenite, în situațiile și condițiile prevăzute de lege".

În speță, reclamanții sunt îndreptățiți la restituirea sumelor reținute de pârâtă cu titlu de contribuții de asigurări sociale de sănătate calculate asupra indemnizației prevăzute de legea nr. 341/2004, deoarece această indemnizație nu se încadrează în categoria veniturilor pentru care se datorează contribuția de asigurări de sănătate.

Art. 155 alin. (1) coroborat cu art. 114 din Codul fiscal reglementează categoriile de venituri supuse contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate, printre acestea nefiind inclusă și indemnizația de gratitudine lunară prevăzută de art. 4 alin. (4) din Legea nr. 341/2004,

care este oricum un venit neimpozabil, așa cum este expres prevăzut în art. 5 alin. (2) din Legea nr. 341/2004.

De altfel, chiar ÎCCJ, prin Decizia nr. 14/2020 a reținut că *„persoanele din categoria celor prevăzute de art. 3 alin. (1) lit. b) pct. 2-4 din Legea nr. 341/2004 (n.n. inclusiv indemnizația de gratitudine lunară menționată mai sus) nu datorează contribuții la asigurări sociale de sănătate pentru drepturile bănești încasate în temeiul acestei legi, dar, în același timp, nici nu vor beneficia de drepturile de asigurare prevăzute de Legea nr. 95/2006, câtă vreme nu intră în categoria celor care beneficiază de o asemenea asigurare fără plata contribuției"*.

În aceste condiții, câtă vreme pârâta Casa de pensii a Municipiului București a reținut contribuția de asigurări sociale de sănătate din indemnizațiile primite de reclamanți, fără ca aceasta să fie datorată de reclamanți, cauza cererii de chemare în judecată o reprezintă plata nedatorată, debitorul obligației de reparare a prejudiciului fiind un organ fiscal, respectiv Casa de Pensii a Municipiului București[39].

Astfel, devin aplicabile prevederile art. 168 Cod Procedură Fiscală, potrivit cărora *„(1) Se restituie, la cerere, contribuabilului/plătitorului orice sumă plătită sau încasată fără a fi datorată. (2) În situația în care s-a făcut o plată fără a fi datorată, cel pentru care s-a făcut astfel plata are dreptul la restituirea sumei respective."*.

Or, în acest caz, așa cum rezultă din prevederile art. 219 Cod procedură fiscală, *„Dreptul contribuabilului/plătitorului de a cere restituirea creanțelor fiscale se prescrie în termen de 5 ani de la data de 1 ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere dreptul la restituire."*

Nu se poate aplica termenul general de prescripție de trei ani, așa cum s-a prevăzut în cea de-a doua opinie, întrucât nu natura indemnizației de gratitudine este cea care determină termenul de prescripție, ci natura sumelor solicitate.

Or, în speță, reclamanții nu solicită restituirea indemnizației, ci a sumelor reținute cu titlu de contribuții de asigurări sociale de stat, fără a fi datorate. În acest caz, așa cum am arătat anterior, natura sumelor solicitate este cea a unei creanțe fiscale, caz în care devin aplicabile prevederile în materie fiscală, inclusiv termenul special de prescripție de 5 ani.

Referitor la acest punct, a se vedea concluzia de la par. (iii) pct. VI.1.

[39] Potrivit art. 1 pct. 330 Cod Procedură Fiscală *„organ fiscal - organul fiscal central, organul fiscal local, precum și alte instituții publice care administrează creanțe fiscale"*, iar conform pct. 32 *„organ fiscal local - structurile de specialitate din cadrul autorităților administrației publice locale cu atribuții de administrare a creanțelor fiscale."*

4. Dreptul la pensie în cazul personalului silvic. Condiții de valorificare a stagiului în condiții speciale (Legea nr. 234/2019)

Problema de drept[40]**:** *„Valorificarea în vederea deschiderii drepturilor de pensie a perioadelor în care a desfășurat activități specifice domeniului silviculturii, cuprinse în intervalul 1984 - 2020, ca fiind stagiu realizat în condiții speciale, în conformitate cu Legea specială nr. 234/2019 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 59/2000 privind Statutul personalului silvic".*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 20 din Legea nr. 234/2019
Cuvinte-cheie: pensie personal silvic

Problemele de drept:

- de a stabili dacă aceste prevederi legale, potrivit cărora locurile de muncă din domeniul silvicultură, care presupun desfășurarea a cel puțin uneia dintre următoarele activități anume indicate reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, trebuie aplicate și pentru perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019;
- interpretarea art. 20 alin. (2) - sintagma „conform prevederilor în vigoare", în condițiile în care nici Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și nici Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, acte normative prin care se reglementează locurile de muncă în condiții speciale, nu au prevederi referitoare la locurile de muncă în care își desfășoară activitatea personalul silvic, inclusiv pădurarii, în sensul că ar reprezenta locuri de muncă în condiții speciale.
- obținerea de beneficii la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale, iar dovada achitării acestora trebuie să rezulte din declarația nominală sau din adeverințele eliberate de angajatori?

Practica judiciară a Curții de Apel Timișoara:

Decizia civilă nr. 379/20 aprilie 2021 pronunțată în dosarul nr. 2114/108/2020 al Tribunalului Arad prin care s-a stabilit că „Faptul că legiuitorul indică în concret că locurile de muncă în care se desfășoară una dintre activitățile enumerate reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, trimițând însă la prevederile legale adiacente domeniului de interes în discuție, denotă, fără putință de tăgadă, intenția acestuia de a condiționa încadrarea

[40] CA Timișoara

respectivelor locuri de muncă în condiții speciale și, evident, compensarea corelativă a eforturilor și a riscurilor profesionale la care se expune personalul silvic, inclusiv obținerea de beneficii la data deschiderii drepturilor de pensie, de îndeplinirea cerințelor legale prevăzute în conținutul reglementărilor legale incidente în materie, cu precădere a celor cuprinse în legea specială a pensiilor".

Practica judiciară la nivel național:

Decizia civilă nr. 1350/A/25.11.2020 a Curții de Apel Cluj prin care s-a stabilit că „sunt inadmisibile pretențiile deduse judecății (...) pentru perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, respectiv anterior datei de 16 decembrie 2019. Chiar dacă din modul de redactare a Legii nr. 234/2019 s-ar putea deduce că legiuitorul ar fi intenționat ca să fie aplicate aceste prevederi și pentru perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019, acest lucru nu poate atrage admiterea acțiunii, fiindcă nu există prevederi legale exprese în acest sens, pe de o parte, iar pe de altă parte, o atare interpretare ar contraveni principiului constituțional al neretroactivității legii anume indicat de art. 15 alin. (2) din Constituție.

Decizia civilă nr. 346/05.04,2021 a Curții de Apel Brașov prin care, deși prima instanță a arătat că nu se poate da efect retroactiv dispozițiilor legale și nici valorifica adeverințele în lipsa declarației nominale de asigurare, instanța de apel a considerat că „în interpretarea acestor dispoziții legale, rezultă intenția legiuitorului de a încadra, *ope legis*, locurile de muncă enumerate expres și limitativ la art. 20 alin. (2) în locuri de muncă în condiții speciale. Această concluzie rezultă din interpretarea gramaticală a dispozițiilor legale citate anterior, precum și din aplicarea principiului „actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat". Această regulă fundamentală de interpretare juridică arată că orice normă de drept se interpretează în sensul în care textul de lege poate produce efecte juridice, iar nu în cel în care nu poate produce astfel de efecte".

Texte normative incidente
Legea nr. 234/2019 - Art. 20

„(1) Personalul silvic are drepturile și obligațiile prevăzute de legislația în vigoare, precum și pe cele stabilite prin contractele individuale și/sau colective de muncă și contractele de mandat încheiate în condițiile legii.

(2) Locurile de muncă din domeniul silvicultură, care presupun desfășurarea a cel puțin uneia dintre următoarele activități: paza fondului forestier, a fondurilor cinegetice și piscicole și a ariilor naturale protejate; control silvic și cinegetic; exploatări forestiere; construcții forestiere; lucrări specifice de teren în activitatea de fond forestier și împăduriri, reprezintă locuri de muncă în condiții speciale, conform reglementărilor legale.

(3) Perioadele în care personalul silvic a desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în condiţii speciale conform prezentei ordonanţe de urgenţă reprezintă stagiu de cotizare realizat în condiţii speciale de muncă, determină reducerea vârstei standard de pensionare cu 1 an pentru fiecare 5 ani în care şi-a exercitat profesia în locurile de muncă prevăzute la alin. (2), precum şi majorarea punctajelor lunare de pensie.

(4) Perioada de vechime în muncă realizată în condiţii speciale de muncă se înregistrează de către angajator, iar dovada se face cu adeverinţe eliberate de către angajatori sau de către deţinătorii legali de arhive."

Legea nr. 263/2010 - Art. 29 - (1) Sunt încadrate în condiţii deosebite locurile de muncă stabilite în baza criteriilor și metodologiei prevăzute de legislația în vigoare la data încadrării acestora.

Opinia formatorilor INM

Opinia formatorilor INM este în sensul celor reținute de Curtea de Apel Timișoara prin Decizia nr. 379/2021, comunicată participanților.

1. În expresia „a desfăşurat activităţi", utilizarea timpului trecut al verbului este specifică și firească în condițiile în care se pune problema stagiului de cotizare, evaluarea acestuia făcându-se pe baza activității anterioare (de altfel, acest tip de exprimare este regăsit ca atare și în Legea nr. 263/2010, spre exemplu). Prin urmare, nu considerăm a fi un argument viabil sau suficient pentru a deduce intenția legiuitorului de a avea în vedere și perioadele anterioare intrării în vigoare a actului normativ.

Din expresia „perioadele în care personalul silvic a desfăşurat activităţi în locuri de muncă încadrate în condiţii speciale *conform prezentei ordonanțe de urgență* reprezintă stagiu de cotizare realizat în condiţii speciale de muncă" apreciem că se deduce că este vorba, într-o interpretare gramaticală și logică, de perioadele ulterioare intrării în vigoare a ordonanței în baza căreia locurile de muncă sunt calificate ca deosebite. Efectele acestui act normativ se produc, fără îndoială, pentru viitor, și nu se pune problema unei interpretări în sensul în care actul normativ poate produce efecte, alternativ cu sensul în care nu ar produce efecte.

De altfel, după cum s-a arătat, în nota de fundamentare se face referire la o serie de aspecte, sigur, absolut convingătoare, care au intervenit în timp și au impus modificarea statutului personalului silvic: „evoluția domeniilor de activitate (...)", "creșterea numărului și gravității agresiunilor (...)",„creșterea fenomenului contravențional și infracțional (...)". Această observație susține interpretarea în sensul posibilității de a califica activitățile ca desfășurate în condiții speciale *numai pentru perioada ulterioară intrării în vigoare a Legii nr. 234/2019 și în baza acestui act normativ.*

Totodată, date fiind și condiționalitățile specifice privind plata diferențiată a

contribuțiilor, gradul de expunere la factori de risc, declarațiile nominale etc., observăm că, ori de câte ori legiuitorul a considerat necesar, a prevăzut expres excepțiile și a reglementat riguros perioadele asimilate sau faptul că sunt beneficiare și persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei intrării în vigoare a actului normativ (e.g. art. II din Legea nr. 289/2020[41]) sau a completat anexele 1 și 2 la Legea nr. 263/2010.

Mai apreciem că din dispozițiile analizate nu se poate deduce o „asimilare", prin efectul Legii nr. 234/2019 a perioadelor anterioare intrării în vigoare a acesteia pentru care s-a datorat/plătit contribuția pentru condiții normale cu perioade de activitate desfășurată în condiții speciale.

2. Este evident că exprimarea legiuitorului nu denotă claritate. Apreciem că prin expresia „conform reglementărilor legale" s-a intenționat trimiterea la Legea nr. 263/2010 în privința regulilor generale privind condițiile speciale (încadrării, procedurilor aplicabile, valorificării, perioadelor asimilate etc., pentru care nu există derogări consacrate prin O.U.G. nr. 59/2000, completată și modificată). Expresia nu poate fi interpretată în sensul unei completări implicite a dispozițiilor Legii nr. 263/2010, aspect care ar fi de natură să conducă, indirect, la obținerea unui efect retroactiv al Legii nr. 234/2019.

3. S-a arătat că „Soluția acreditată de Legea nr. 19/2000, în redactarea sa originară, era aliniată tezei privind responsabilitatea organizatorului locului de muncă (*chef d'entreprise*, conform terminologiei legislației franceze), răspunzător de efectul asupra organismului lucrătorului al condițiilor de muncă și, totodată, debitor al obligației de a le ameliora pe cele care învederează un risc profesional. (...) Legea nr. 19/2000 și succesoarea sa, Legea nr. 263/2010, cu toate mutațiile genetice absolut nefericite, s-au clădit pe suportul ideii contributivității, și nu neapărat pe cel al muncii dependente (de regulă, munca salariată)"[42]. Așadar, plata unor contribuții mai mari exprimă un principiu catalizator (nu simplist compensatoriu) prin care angajatorul este invitat să se preocupe și, unde este posibil, să procedeze, inclusiv prin investiții, la ameliorarea condițiilor de muncă.

Cu toate acestea, nu putem generaliza apreciind că „obținerea de beneficii la data deschiderii drepturilor de pensie este condiționată de plata contribuțiilor de asigurări sociale". În sistemul Legii nr. 263/2010 se rețin dispozițiile art. 3 alin. (1) privind stagiul de cotizare [lit. p) – „perioada de timp pentru care *s-au datorat* contribuții de asigurări sociale la sistemul public de pensii, precum și cea pentru care asigurații cu contract de asigurare socială *au datorat și plătit* contribuții..." (s.n.)], regăsite ulterior la art. 45 alin. (1) și (2) sau perioadele asimilate [lit. j) – „perioadele pentru care nu s-au datorat *sau* plătit

[41] Potrivit art. II din Legea nr. 289/2020 privind aprobarea OUG nr. 108/2020 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice: „(1) De prevederile art. 30 alin. (4^3) și art. 56 alin. (1) lit. d), alin. (2) lit. d) și alin. (3) lit. d) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, beneficiază, la cerere, și persoanele ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei intrării în vigoare a prezentei legi. (2) Drepturile de pensie recalculate conform alin. (1) se acordă începând cu luna următoare celei în care a fost depusă solicitarea".

[42] Alexandru Athanasiu, Ana-Maria Vlăsceanu, *Cumulul beneficiilor acordate persoanelor cu handicap cu cele acordate pentru prestarea muncii în condiții deosebite la stabilirea condițiilor de pensionare pentru limită de vârstă*, Revista Română de Drept Privat, 1/2019, pp. 385, 389.

contribuții..." (s.n.)]. Totodată, după cum s-a arătat, documentul pe baza căruia se stabilește stagiul de cotizare și punctajul lunar, anual și mediu anual este declarația nominală de asigurare [art. 3 alin. (1) lit. f), art. 10 alin. (1)].

Această abordare încă se justifică, pune în prim plan asiguratul și trebuie însoțită de garanții corespunzătoare privind îndeplinirea obligațiilor de plată a contribuțiilor de către angajator (mai ales după transferul integral al acestor contribuții în sarcina financiară a salariatului).

Mențiunile din declarația nominală sau din adeverințele eliberate de angajatori nu pot constitui decât declarații în sensul achitării, și nu dovada achitării în sine a contribuțiilor.

Cu unanimitate a fost însușită opinia formatorilor INM.

5. Condiții pentru deschiderea dreptului la pensie în cazul persoanelor cu handicap. Problema cumulului de beneficii

Problema de drept[43]: *Posibilitatea de cumulare, în cazul persoanelor care beneficiază de încadrare într-un grad de handicap și au desfășurat și activitate încadrată într-o grupă superioară de muncă, a reducerii vârstei standard de pensionare reglementată de art. 58 din Legea nr. 263/2010 cu cea stabilită de art. 55 din aceleași act normativ.*

Materia: civil
Submateria: litigii de muncă și asigurări sociale
Acte normative incidente: art. 55 alin. (1), art. 58, art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010
Cuvinte-cheie: pensie pentru limită de vârstă, persoane încadrate în grad de handicap

Expunerea problemei de drept:

Contestatorul a solicitat instanței ca, prin hotărârea ce se va pronunța, să se dispună anularea deciziei privind acordarea pensiei de invaliditate și obligarea Casei Județene de Pensii să îi emită o nouă decizie prin care să îi recunoască dreptul de a beneficia de pensie pentru limită de vârstă.

Potrivit deciziei medicale asupra capacității de muncă, contestatorul se încadrează în gradul III de invaliditate cu un diagnostic funcțional mediu.

[43] CA Brașov

De asemenea, potrivit certificatului de încadrare în grad de handicap, acesta a fost încadrat în grad de handicap mediu, certificat care nu este supus unui termen de revizuire, handicapul fiind permanent și dobândit de către contestator la vârsta de 8 ani.

Astfel, întreaga activitate desfășurată de către contestator în muncă a fost desfășurată în condiții de handicap preexistent.

Casa de Pensii a stabilit că la momentul cererii de pensionare din 08.10.2019, contestatorul avea vârsta de 52 de ani, un stagiu de cotizare realizat de 28 ani, 11 luni și 24 zile din care 14 ani, 7 luni si 13 zile realizaţi in grupa a II-a de muncă și un stagiu de cotizare necesar de 17 ani, stabilit în temeiul art. 73 și 76 din Legea nr. 263/2010 raportat la tabelul 3 de la art. 76 din lege.

Totodată, Casa de Pensii a reţinut că acestuia îi sunt aplicabile doar beneficiile izvorând din încadrarea sa în grad de handicap, nu şi cele datorate perioadei lucrate în grupa superioară de muncă și a aplicat o singură reducere a vârstei standard de pensionare, anume reducerea de 10 ani în temeiul art. 58 litera c) din Legea nr. 263/2010, drept pentru care a respins cererea de stabilirea a pensiei pentru limita de vârstă.

Cu privire la problema de drept supusă discuției, s-au conturat două opinii:

1. **Într-o primă opinie**, s-a apreciat că nu se poate cumula reducerea vârstei standard de pensionare prevăzută de art. 58 din Legea nr. 263/2010 pentru condiţii de handicap, cu reducerea vârstei standard de pensionare prevăzută de art. 55 din aceeaşi lege pentru activitatea lucrată în grupa a II-a şi a I-a de muncă, deoarece sintagma „alte acte normative" din conţinutul art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 nu presupune un cumul de beneficii din aceeaşi lege.

În sprijinul acestei opinii, s-a susţinut că reducerea vârstei standard de pensionare la care se referă art. 58 pentru persoanele ce au realizat stagii de cotizare în condiţii de handicap este prevăzută chiar de Legea nr. 263/2010, iar nu de alte acte normative, astfel cum stipulează art. 60 din Legea nr. 263/2010, pentru a putea fi cumulată cu aceea prevăzută de art. 55.

Se mai invocă argumente care ţin chiar de topografia art. 60, care este situat după toate celelalte articole despre care s-a făcut vorbire în precedent ce instituie derogări sub aspectul vârstei standard de pensionare iar în măsura în care intenţia legiuitorului a fost aceea de a acorda posibilitatea cumulului reducerilor de vârstă prevăzute de articolele 56-59 cu cele de la art. 55, ar fi prevăzut-o în mod expres la art. 60, lucru care nu s-a întâmplat.

2. **Într-o altă opinie**, s-a apreciat că se pot cumula beneficiile reducerii vârstei standard de pensionare, fără a se depăşi o reducere totală de 13 ani, cumul ce s-ar aplica doar asiguraţilor cu handicap mediu sau accentuat, asiguraţii cu handicap grav beneficiind

deja în temeiul art. 58 din Legea nr. 263/2010 de o reducere cu 15 ani a vârstei de pensionare, mai mare decât limita impusă de art. 60 alin. (2).

În motivarea acestei opinii s-a susţinut că raţiunea cumulării celor două reduceri, fără însă a se depăşi o reducere totală de 13 ani, rezultă din interpretarea sintagmei „alte acte normative" din conţinutul art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 în sensul că, pentru stabilirea caracterului special al normei nu este neapărat necesar ca aceasta să fie cuprinsă într-un act normativ separat, ci poate fi vorba şi de un text de lege care instituie o excepţie de la regula generală, chiar dacă acel text de lege este inclus într-un act normativ ce constituia dreptul comun în materie la data deschiderii dreptului la pensie al părţii reclamante.

Un argument similar a fost reţinut în opinia procurorului general din considerentele deciziei de RIL nr. 6/2014, conform căruia „caracterul special al unei reglementări de drept poate îmbrăca fie forma unui act normativ distinct, fie a unor articole inserate într-o lege care are valoarea unei reglementări generale, esenţial fiind ca norma să reglementeze o situaţie de excepţie de la regula generală", în speţă, regula generală fiind cea prevăzută de art. 55 din Legea nr. 263/2010.

Problema de drept expusă a făcut obiectul dosarului nr. 2672/1/2019 aflat pe rolul ÎCCJ – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, iar prin decizia nr. 12/17.02.2020, instanţa supremă a respins ca inadmisibilă sesizarea Curţii de Apel Bucureşti, considerând că nu sunt îndeplinite condiţiile de ordin procedural pentru admisibilitatea unificării practicii prin intermediul procedurii privind dezlegarea unor chestiuni de drept. Cu toate acestea, ÎCCJ, în considerentele deciziei, a reţinut că operaţiunea de interpretare şi aplicare a textului de lege vizat, la diferite circumstanţe ce caracterizează un litigiu, nu poate fi atribuită completului constituit pentru pronunţarea unei hotărâri prealabile, ci revine instanţei de judecată învestite cu soluţionarea cauzei.

Acte normative incidente: art. 55 alin. 1, art. 58, art. 60 alin. 2 din Legea nr.263/2010.

Art. 55 (1) Persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, cu reducerea vârstelor standard de pensionare, după cum urmează:

a) conform tabelului nr. 1, în situaţia persoanelor care au realizat stagii de cotizare în condiţii deosebite de muncă;

Tabelul nr. 1

Stagiul de cotizare realizat în condiţii deosebite (ani împliniţi)	Reducerea vârstei standard de pensionare cu:	
	Ani	Luni
1	-	4

2	-	8
3	1	-
4	1	4
5	1	8
6	2	-
7	2	4
8	2	8
9	3	-
10	3	4
11	3	8
12	4	-
13	4	4
14	4	8
15	5	-
16	5	4
17	5	8
18	6	-
19	6	4
20	6	8
21	7	-
22	7	4
23	7	8
24	8	-
25	8	4
26	8	8
27	9	-
28	9	4
29	9	8

30	10	-

b) conform tabelului nr. 2, în situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, precum și în situația celor care au realizat stagii de cotizare în locurile de muncă încadrate în condiții speciale prevăzute la art. 30 alin. (1);

Tabelul nr. 2

Stagiul de cotizare realizat în grupa I de muncă și condiții speciale (ani împliniți)	Reducerea vârstei standard de pensionare cu:	
	Ani	Luni
2	1	-
3	1	6
4	2	-
5	2	6
6	3	-
7	3	6
8	4	-
9	4	6
10	5	-
11	5	6
12	6	-
13	6	6
14	7	-
15	7	6
16	8	-
17	8	6
18	9	-
19	9	6
20	10	-

21	10	6
22	11	-
23	11	6
24 de ani şi peste	12	-

Art. 58 Persoanele care au realizat un stagiu de cotizare în condiţii de handicap beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare şi a stagiilor complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5, în funcţie de gradul de handicap, după cum urmează:

a) cu 15 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap grav, dacă au realizat, în condiţii de handicap grav, cel puţin o treime din stagiul complet de cotizare;

b) cu 10 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap accentuat, dacă au realizat, în condiţii de handicap accentuat, cel puţin două treimi din stagiul complet de cotizare;

c) cu 10 ani, în situaţia asiguraţilor cu handicap mediu, dacă au realizat, în condiţii de handicap mediu, stagiul complet de cotizare.

Art. 60 (1) Fracţiunea de an de stagiu de cotizare realizată în grupa I şi/sau condiţii speciale de muncă, pentru care nu se acordă reducerea vârstei standard de pensionare conform prevederilor art. 55 alin. (1) lit. b), poate fi cumulată cu perioadele de stagiu de cotizare realizate în condiţii deosebite de muncă în vederea reducerii vârstei standard de pensionare conform prevederilor art. 55 alin. (1) lit. a).

(2) Reducerile vârstelor standard de pensionare prevăzute la art. 55, precum şi **cele prevăzute de alte acte normative** pot fi cumulate fără ca reducerea totală să fie mai mare de 13 ani.

(3) Vârstele de pensionare reduse în condiţiile alin. (2) nu pot fi mai mici de 50 de ani pentru femei şi de 52 de ani pentru bărbaţi.

Opinia formatorilor INM

1. Cele două opinii exprimă, în esență, direcții de interpretare diferite, literală (și sistematică), respectiv teleologică.

O situație asemănătoare, privind chiar cumulul de beneficii la pensionarea persoanelor cu handicap, este relevată de Decizia ÎCCJ nr. 42/2018 prin care s-a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj privind pronunţarea unei hotărâri prealabile, stabilindu-se

că: *În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare [art. 782 alin. (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare], punctajul suplimentar reglementat de art. 169 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 [art. 782 alin. (1) din Legea nr. 19/2000] nu poate fi acordat în situația în care pensionarul care a realizat un stagiu de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat beneficiază de un stagiu complet de cotizare redus conform art. 58 din Legea nr. 263/2010 (art. 47 din Legea nr. 19/2000)*[44].

[44] Pentru a se pronunța această soluție, s-a reținut:
"51. Opinia științifică exprimată de domnul prof. univ. dr. Alexandru Athanasiu și doamna asist. univ. dr. Ana-Maria Vlăsceanu de la Facultatea de Drept din cadrul Universității din București - Departamentul de drept privat este în sensul recunoașterii fără restricții ori condiționări a faptului că asiguratul, persoană cu dizabilități, are îndreptățire legală atât în ceea ce legea îi recunoaște și acordă, ținând cont de existența handicapului (vârstă standard mai scăzută, stagiu de cotizare mai scurt), dar și beneficiul majorării punctajului pentru perioadele lucrate în condiții deosebite de muncă.
52. În sprijinul acestei soluții s-au invocat următoarele argumente:
- prin dispozițiile mai favorabile de acordare a pensiei pentru limită de vârstă persoanelor cu handicap, legea a consacrat o altă vârstă standard de pensionare a persoanelor cu handicap și un alt stagiu complet de cotizare decât cele uzitate pentru ceilalți asigurați. În cazul acestor persoane, vârsta mai scăzută de pensionare devine o vârstă standard de pensionare a persoanelor cu handicap, și nu o reducere de vârstă după modelul pensiei anticipate, iar stagiul de cotizare nu se asimilează, prin procedeul ficțiunii legale, cu un stagiu complet, ci devine, la rândul său, stagiu complet de cotizare specific pentru această ipoteză legală;
- majorarea punctajului este un beneficiu legal acordat în considerarea locurilor de muncă clasificate de lege (condiții speciale, deosebite, grupe de muncă), și nu ținând seama de regimul juridic al pensionarilor cu handicap;
- dacă persoanele cu handicap ar fi înlăturate de la aplicarea beneficiului majorării de punctaj pentru desfășurarea activității în asemenea locuri de muncă, ar însemna că, pe cale de interpretare, în absența unei prevederi legale exprese, s-ar adăuga nepermis la lege, ceea ce este un procedeu vădit ilegal (*ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*). Este, de altfel, de observat că, atunci când legiuitorul a dorit să limiteze accesul concomitent și complet la mai multe beneficii generate de o situație juridică identică, a exprimat clar, formulând opțiunea sa prin normă imperativă, onerativă sau prohibitivă, după caz. În schimb, în cazul analizat, legiuitorul nu și-a exprimat voința, nici explicit și direct, și nici indirect, în scopul interzicerii accesării cumulate a beneficiilor legale;
- în fine, a interzice persoanelor cu handicap dreptul de a solicita majorarea punctajelor pentru munca depusă în condiții deosebite ar evidenția o atitudine discriminatorie, în formula discriminării directe interzise de art. 16 din Constituția României, republicată, și de lege.
53. S-a mai arătat că motivul legal care îndreptățește persoana cu handicap să pretindă cumulul de beneficii se fundamentează pe rațiuni diferite - starea persoanei și caracteristicile locului de muncă și, deci, ele nu provin din valorificarea aceleiași situații de fapt și de drept. În plus, beneficiile sunt, în conținutul lor, complet diferite, respectiv, pe de o parte, un beneficiu privește condițiile de eligibilitate, iar, pe de altă parte, celălalt vizează un element de stabilire a cuantumului pensiei. (...)
78. Altfel spus, sensul acestor dispoziții este de a nu se acorda aceste creșteri persoanelor cărora li s-au aplicat stagii complete de cotizare diminuate, cum este și cazul persoanelor care au realizat un stagiu de cotizare în condiții de handicap preexistent calității de asigurat și care beneficiază atât de reducerea vârstelor standard de pensionare, cât și de reducerea stagiului complet de cotizare, potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010).
79. Stagiul complet de cotizare redus potrivit art. 47 din Legea nr. 19/2000 (art. 58 din Legea nr. 263/2010) a avut în vedere, într-adevăr, situația specială în care se află persoana încadrată în grad de handicap, însă acesta nu poate fi asimilat stagiului complet de cotizare prevăzut de anexa nr. 3 la Legea nr. 19/2010, respectiv stagiilor complete de cotizare prevăzute de legislația în vigoare la data deschiderii drepturilor de pensie, la care art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000, respectiv art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 fac în mod expres trimitere, în absența unei dispoziții legale în acest sens.
80. O atare asimilare apare ca fiind nu numai lipsită de suport legal, dar și de natură a înlătura efectele distincției prevăzute de art. 169 alin. (3) din Legea nr. 263/2010 [art. 78^2 alin. (2) din Legea nr. 19/2000], aceasta devenind, practic, inaplicabilă.
81. Această soluție valorifică, pe de o parte, interpretarea gramaticală și sistematică a normelor juridice analizate, iar, pe de altă parte, o interpretare istorico-teleologică, avându-se în vedere evoluția reglementărilor în materie. (...)

2. Prin Decizia ÎCCJ nr. 12/2020 în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru interpretarea dispozițiilor art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare s-a reținut:

„73. Dezlegarea solicitată prin prezenta sesizare ***presupune o interpretare literală și sistematică*** *a normei cuprinse în art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, atribut ce intră și trebuie să rămână în sfera de competență a instanței de judecată, căreia îi revine sarcina de a interpreta și aplica legea în scopul soluționării cauzei cu care a fost învestită. (s.n.) (...)*

78. Titularul sesizării, atunci când expune argumentele ce pot fi aduse în sprijinul interpretării dispozițiilor art. 60 alin. (2) din Legea nr. 263/2010, ***în sensul că norma analizată nu interzice cumulul reducerilor vârstei standard de pensionare prevăzute de art. 55 cu celelalte reduceri de vârstă reglementate de Legea nr. 263/2010, semnalează, de fapt, aspecte de neconstituționalitate*** *ale dispozițiilor legale analizate. Astfel, în cuprinsul încheierii, în prezentarea acestei posibile interpretări, se arată că, dacă nu s-ar permite un astfel de cumul, „s-ar ajunge la situația în care* ***nu ar exista nicio diferență de tratament între situația unei persoane care a realizat stagii de cotizare atât în condiții de handicap, cât și în grupe superioare de muncă și aceea a unei persoane care a realizat astfel de stagii numai în condiții de handicap, deși este evident că situația persoanelor respective este fundamental diferită****" (s.n.)."*

Astfel, dacă se consideră că textul este clar (și nu se impune o interpretare elaborată, teleologică), se pune o problemă de analiză a constituționalității art. 60 alin. (2) care nu ar permite cumulul de beneficii din perimetrul aceluiași act normativ, raportat la art. 55 alin. (1), art. 58[45].

---

86. Pentru punerea în aplicare a prevederilor art. 169[1] din Legea nr. 263/2010, prin Hotărârea Guvernului nr. 291/2017 pentru completarea art. 134 din Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, a fost completat art. 134, fiind introduse și alineatele cu următorul conținut: "(8) Prin excepție de la prevederile alin. (3), la recalcularea pensiilor, conform prevederilor art. 169[1] din lege, se utilizează stagiile complete de cotizare prevăzute de lege, în vigoare la data de la care se cuvin drepturile recalculate, corespunzătoare fiecărei situații, respectiv: a) stagiile complete de cotizare prevăzute în anexa nr. 5 la lege; b) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 56 și 57 din lege; c) stagiile complete de cotizare prevăzute la art. 58 și 59 din lege." și
"(15) Drepturile de pensie recalculate se plătesc astfel: a) începând cu luna iulie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1990-31 martie 2001 inclusiv; b) începând cu luna noiembrie 2017, în cazul persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis în perioada 1 aprilie 2001-31 decembrie 2010 inclusiv".

87. Aceste noi dispoziții legale nu fac obiectul interpretării în cauză, însă sunt de natură a evidenția atât schimbarea viziunii legiuitorului în ceea ce privește reglementarea condițiilor de valorificare a perioadelor în care pensionarii ale căror drepturi de pensie s-au deschis anterior datei de 1 ianuarie 2011 au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupa I de muncă, respectiv în grupa a II-a de muncă, în sensul că pentru prima dată se face trimitere la stagiile de cotizare prevăzute de art. 58, cât și instituirea unui mecanism procedural specific recalculării pensiilor în temeiul art. 169[1] din Legea nr. 263/2010". Pentru examenul critic al acestei soluții, a se vedea Alexandru Athanasiu, Ana-Maria Vlăsceanu, *Cumulul beneficiilor acordate persoanelor cu handicap cu cele acordate pentru prestarea muncii în condiții deosebite la stabilirea condițiilor de pensionare pentru limită de vârstă*, Revista Română de Drept Privat, nr. 1/2019, pp. 377-398.

[45] Cu privire la art. 58, menționăm Decizia CCR 632/2018 de admitere a excepției de neconstituționalitate ridicată, din oficiu, de Curtea de Apel Cluj — Secția a IV-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale, prin care s-a constatat că sintagma „preexistent calității de asigurat" cuprinsă în art. 58 din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice este neconstituțională (majoritate, cu opinie separată).

Din această perspectivă, reținem argumentul instanței care a formulat sesizarea, în sensul „amputării" dreptului persoanelor cu dizabilități de a valorifica la pensie condițiile deosebite de muncă/speciale/grupa I de muncă[46].

Și în această situație, „beneficiile" acordate persoanelor cu handicap nu provin din valorificarea aceleiași situații de fapt și de drept și sunt distincte sub aspectul rațiunilor care le fundamentează: starea persoanei și caracteristicile locului de muncă.

Complementar, mai observăm și tratamentul diferit, nejustificabil și neconstituțional, aplicat de legiuitor în cadrul categoriei persoanelor cu dizabilități, în funcție de gradul de handicap. Conform art. 60 alin. (2), reducerea totală nu poate fi mai mare de 13 ani; or, în cazul existenței unui handicap grav (cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare), reducerea prevăzută de art. 58 lit. a) este de 15 ani. Așadar, numai persoanele cu handicap accentuat și cele cu handicap mediu [care pot beneficia de reducere de 10 ani în condițiile art. 58 lit. b) și c) ar putea cumula în limita a încă 3 ani, reduceri „prevăzute de alte acte normative" sau pentru desfășurarea activității în condiții deosebite/speciale/grupa I (în funcție de interpretare). O asemenea analiză se poate dezvolta și pe limitarea, tot generală, impusă de alin. (3) al art. 60: vârstele de pensionare reduse în condițiile alin. (2) nu pot fi mai mici de 50 de ani pentru femei și de 52 de ani pentru bărbați.

Față de cele de mai sus, considerăm că interpretarea literală a textului analizat trebuie, în mod esențial, însoțită de identificarea și verificarea *ratio legis*.

Cu majoritate, participanții și-au însușit opinia formatorilor INM.

În sprijinul soluției minoritare, conform căreia cumulul beneficiilor legate de reducerea vârstei de pensionare nu este admisibil în ipoteza persoanelor încadrate în grad de handicap, s-a susținut că excepțiile prevăzute în această materie de Legea nr. 263/2010 sunt de strictă interpretare și aplicare, posibilitatea cumulului beneficiilor prevăzute în cadrul aceluiași act normativ - Legea nr. 263/2010 nefiind prevăzută de legiuitor pentru ipoteza în discuție, dispozițiile art. 60 alin. (2) făcând trimitere la beneficiile privind reducerile vârstelor standard de pensionare „prevăzute de alte acte normative".

Formatori INM
Prof. univ. dr. Luminița Dima
Conf. univ. dr. Septimiu Panainte

[46] Separat de analiza privind constituționalitatea, mai menționăm că handicapul constituie criteriu protejat în planul Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.